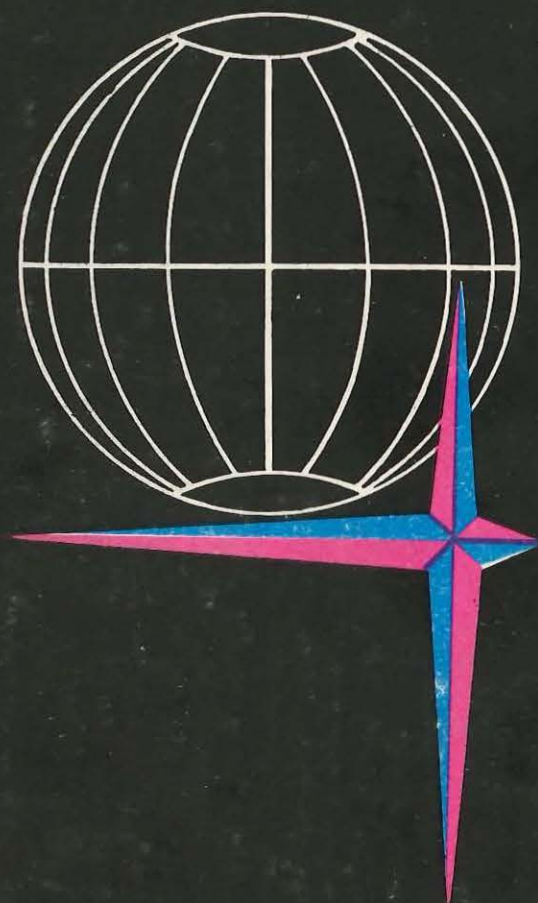

Lei 26

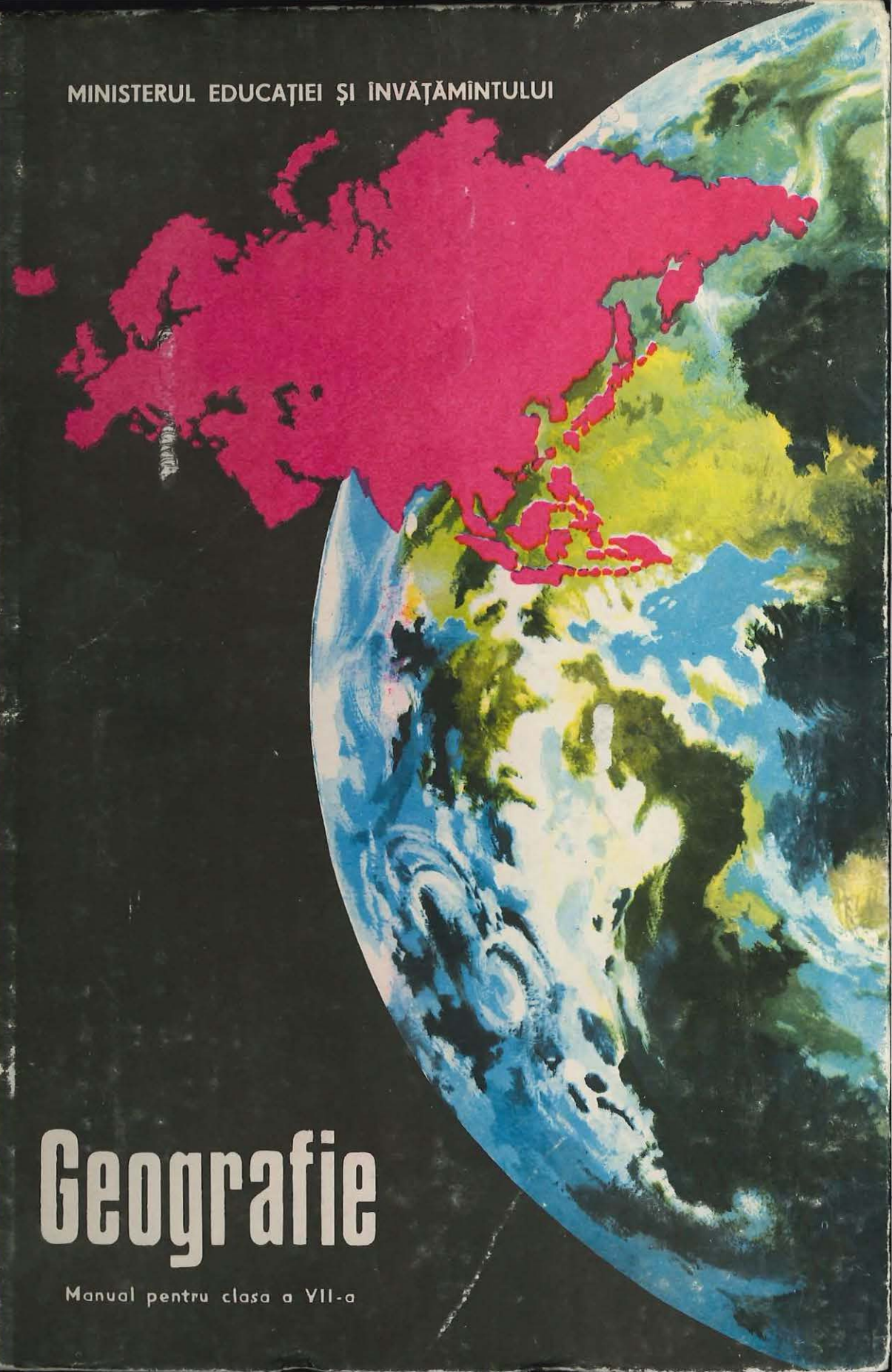

Editura Didactică și Pedagogică, București — 1986

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMINTULUI

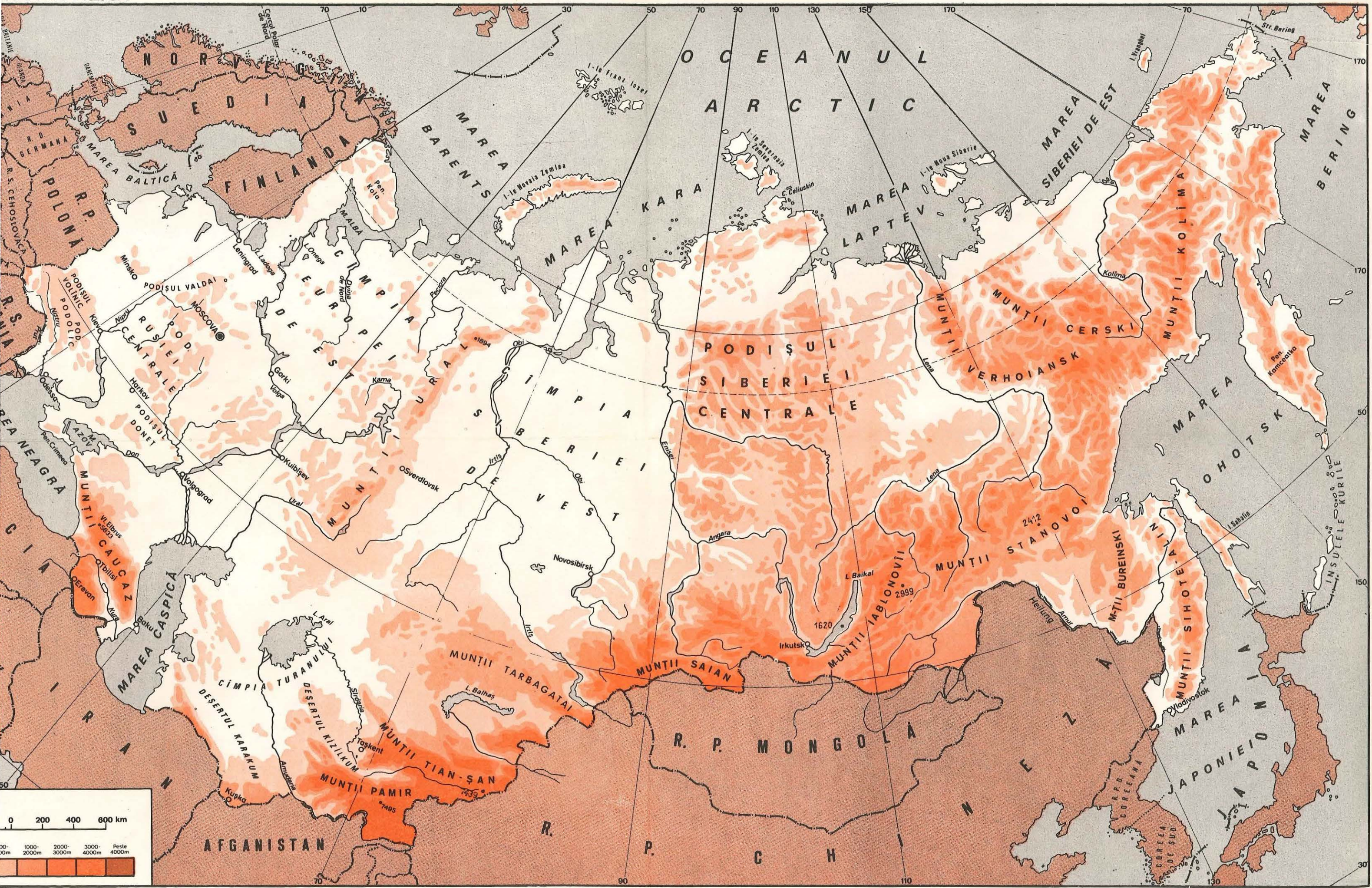
Geografie

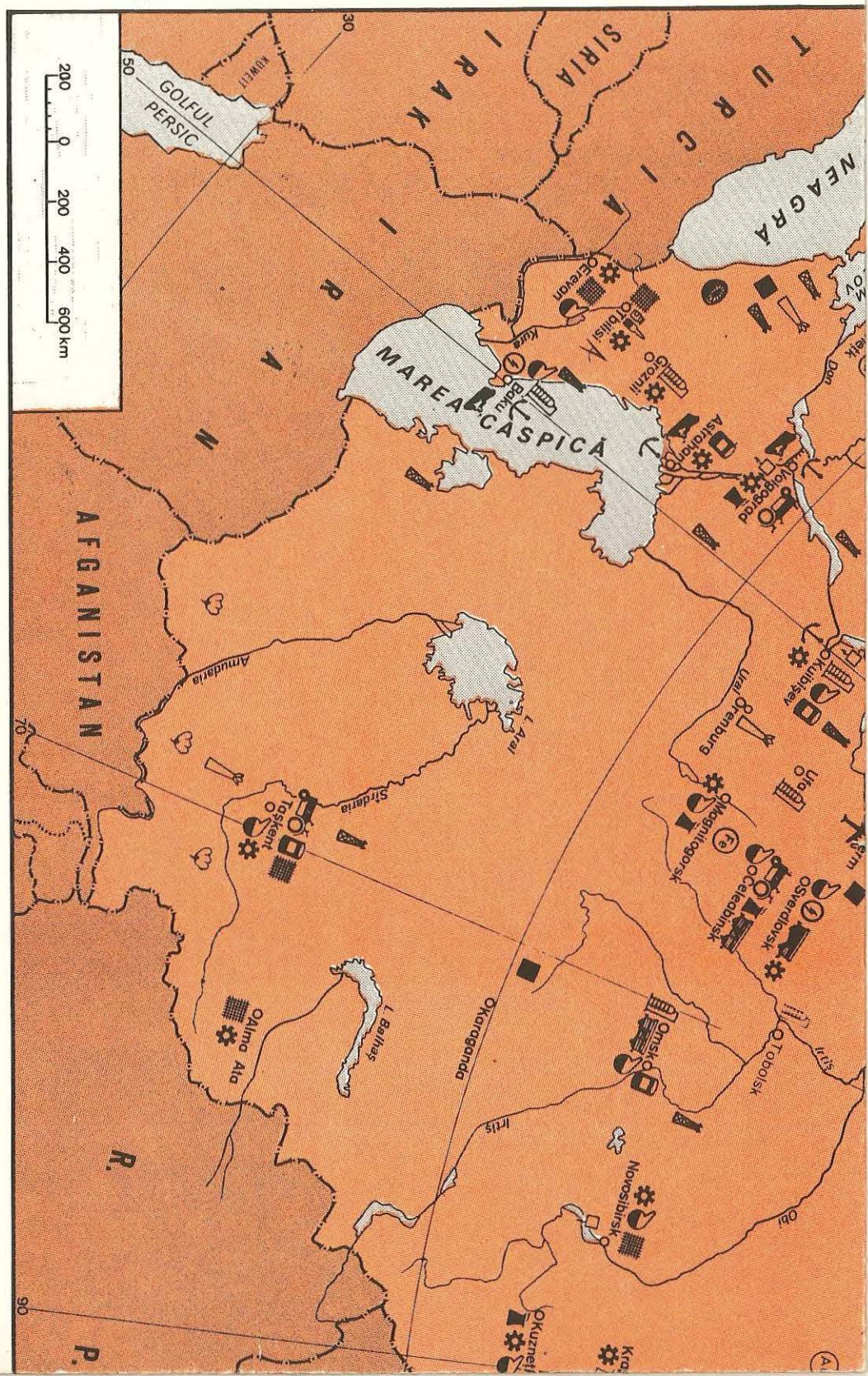
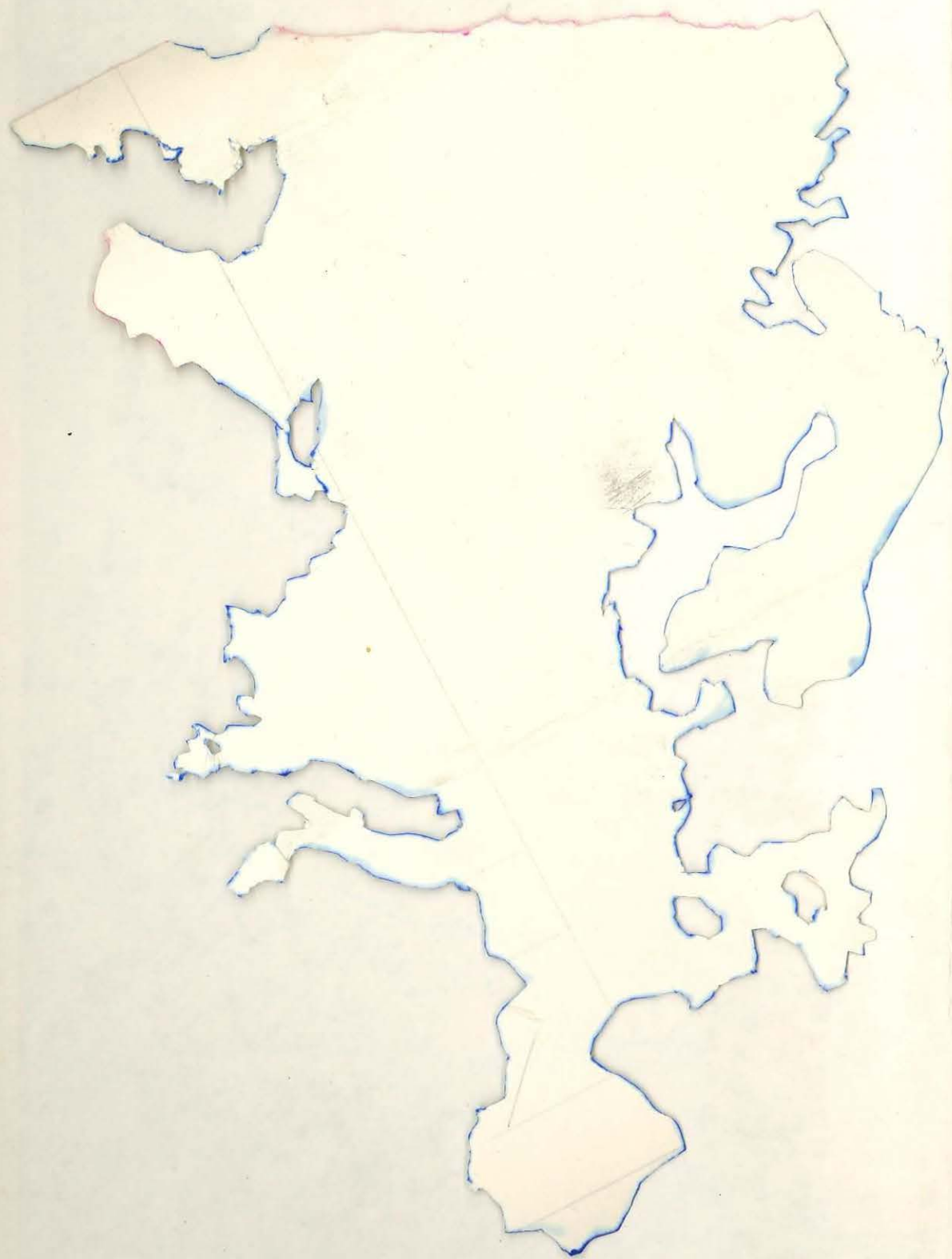
Manual pentru clasa a VII-a

HARTA FIZICĂ

SEMNE CONVENȚIONALE

I. Resurse ale subsolului

 Cărbuni superiori

 Cărbuni inferiori

 Petrol

 Gaze naturale

 Fier

 Mangan

 Nichel

 Wolfram

 Molibden

 Bauxită

 Cupru

 Plumb

 Zinc

 Staniu (cositor)

 Mercur

 Aur

 Argint

 Uraniu

 Sulf

 Crom

 Sare

 Marmură

 Diamante

 Săruri de potasiu

 Platină

II. Industria

 Metalurgie feroasă

 Metalurgie neferoasă

 Construcții de mașini

 Industria de avioane

 Construcții de vagoane

 Locomotive

 Autovehicule

 Tractoare

 Șantier naval

 Electrotehnică

 Mecanică de precizie

 Industria optică

 Industria de ceasornice

 Industria chimică

 Îngrășăminte chimice

 Rafinării de petrol
(combinate petrochimice)

 Industria cauciucului

 Medicamente

 Fabrică de ciment

 Industria lemnului

 Mobilă

 Industria hîrtiei

 Industria sticlei

 Ceramică și porțelan

 Industria textilă

 Industria pielăriei

 Industria încălțămintei

 Industria alimentară

 Industria zahărului

 Industria tutunului

 Hidrocentrale

 Termocentrale

 Centrale atomoelec-
trice

 Citrice

 Trestie de zahăr

 Tutun

 Bumbac

 Teck

 Stejarul de plută

 Porturi

Prescurtări în text.

Bazin = Baz.; Cîmpie = C; Insulă = I; Lacuri = L; Masiv = Mas.; Munți = M-ți;
Podiș = Pod.; Vîrf = Vf.; Vulcan = V.; Mare = M.

Manualul a fost elaborat în anul 1972 și revizuit în anii 1976 și 1980 pe baza programei aprobate de Ministerul Educației și Învățământului, cu nr. 42 640

Reeditare pentru anul școlar 1986—1987

Referent : Prof. gr. I. MARIA ENACHE

Redactor : Prof. gr. I. VASILE VĂRĂȘTEANU
Tehnoredactare și machetare : ELENA PETRICĂ
Cartografia : CONSTANTIN VLĂDESCU
Coperta : VICTOR WEGEMANN

EUROPA

Privire generală

Europa este un continent străvechi, leagăn al unor strălucite civilizații. Evoluția lui istorică este plină de contradicții. Aici au trăit gânditori celebri, care au contribuit la progresul întregii omeniri. De aici au pornit, nu o dată, războaie care au provocat suferințe enorme popoarelor lumii și tot aici s-a dat semnalul unor revoluții care au măturat imperii și orânduirii perimate de pe arena istoriei.

Din Europa s-au avântat pe întinsul oceanelor mari navigatori care au deschis epoca marilor descoperiri geografice. În secolul al XVIII-lea aici s-au pus bazele revoluției industriale.

Continental european dispune de o populație numeroasă, de bogății variate, de o știință și tehnică înaintate, ceea ce îi permite să joace un rol important în dezvoltarea economică și spirituală a omenirii.

Așezare, margini și țărmuri

Priviți fig. 1 și arătați așezarea Europei. (Observați liniile geografice mai importante.)

Continental Europa se înfățișează ca o uriașă peninsulă a Asiei cu care formează o unitate continentală, cunoscută sub denumirea de **Eurasia**.

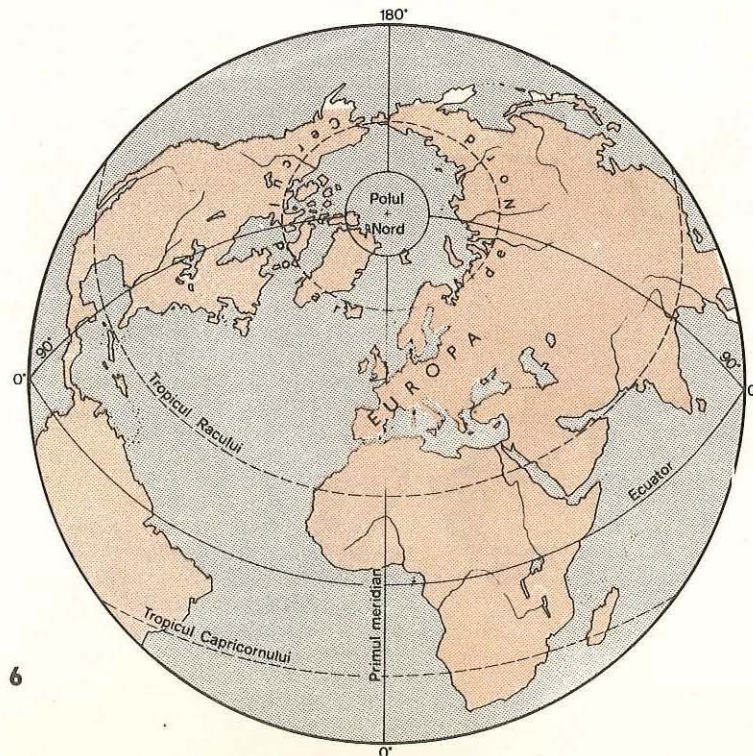

Fig. 1. Așezarea Europei pe Glob.

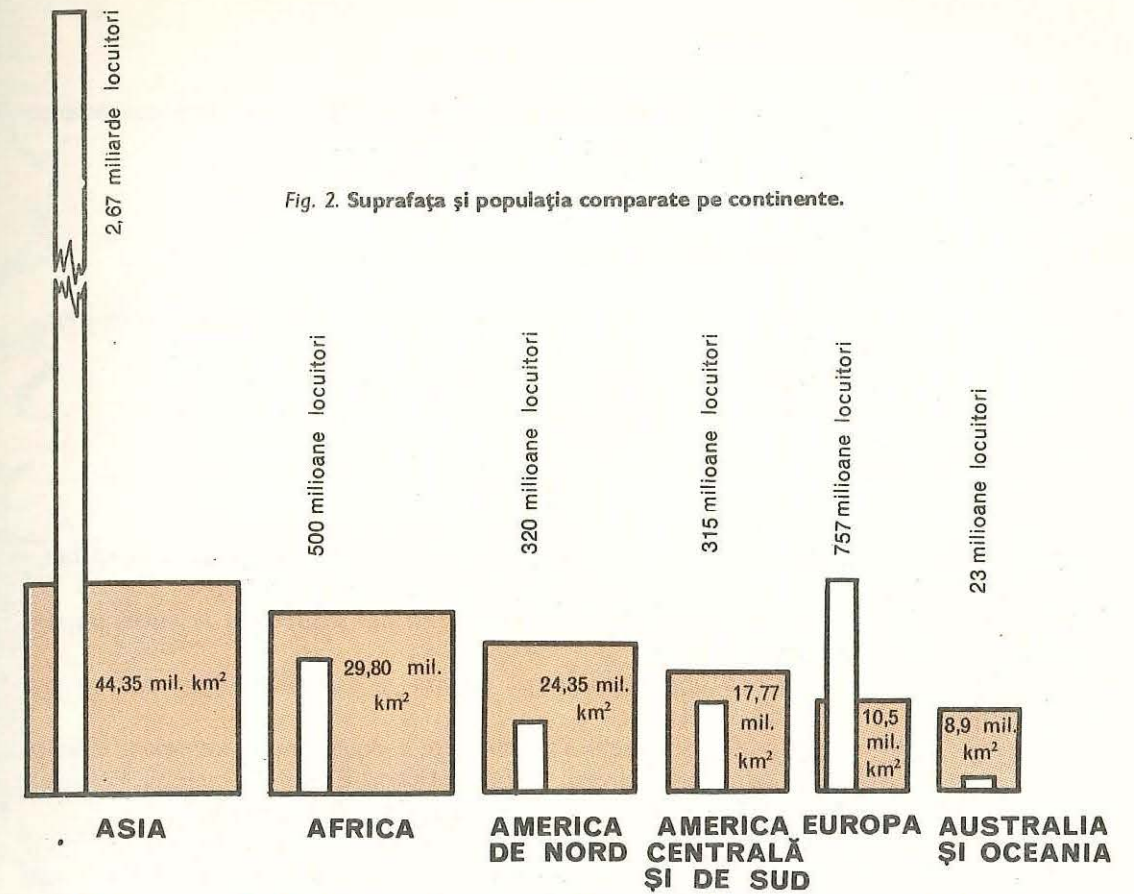

Fig. 2. Suprafața și populația comparate pe continente.

Privește graficul alăturat și spune ce loc ocupă Europa ca suprafață printre celelalte continente (v. fig. 2).

Ea se întinde în latitudine de la Capul Nord și pînă la Capul Tainaron (Matapan), iar în longitudine de la Capul Roca, pînă la Munții Ural, Fluviul Ural și Marea Caspică.

Țărmurile sînt puternic crestate formînd numeroase golfuri, peninsule și insule.

Partea nordică a Europei este scăldată de Marea Barents și Marea Albă care aparțin Oceanului Arctic.

Vestul Continentului este ud de Oceanul Atlantic din care se diferențiază Marea Norvegiei, Marea Nordului, Marea Baltică și Marea Mîneei.

Marea Baltică pătrunde adînc în uscat printre Peninsula Iutlanda și Peninsula Scandinavică, cea mai întinsă dintre peninsulele Europei.

Tot în vestul continentului menționăm Insula Islanda și Arhipelagul Britanic. Sudul Europei este scăldat de Marea Mediterană ce se leagă cu Marea Neagră prin strîmtorile Dardanele și Bosfor între care se intercalează Marea Marmara.

Din Marea Mediterană se diferențiază mările: Tireniană, Ionică, Adriatică și Egee despărțite de insule și peninsule.

Cele mai importante peninsule sînt: Peninsula Iberică, Peninsula Italică și Peninsula Balcanică.

Printre numeroasele insule cele mai mari sînt: Baleare, Corsica, Sardinia, Sicilia și Creta (v. fig. 3).

Folosiți harta fizică a Europei și figura 3 și arătați:

- munții și apele care constituie limita convențională dintre Europa și Asia;
- oceanele, mările și golfurile continentului;
- peninsulele și insulele principale.

Europa dispune de un relief variat, format din cîmpii, podișuri, *munți tineri* și munți bătrîni. Iar după originea lor pot fi: *vulcanici* și de *încetire*.

În partea estică atinge proporții imense și este întreruptă de podșuri joase.

Munții tineri se întind ca un arc uriaș de culmi și creste muntoase, mai mult peste partea centrală și sudică a continentului. În munții Alpi se află cel mai înalt vîrf din Europa — Mont Blanc — 4 807 m.

Localizați pe figura 3 acest lanț muntos.

Între munții tineri se găsesc podișuri bine adăpostite și câmpii aluvionare.

Bazinul Mării Mediterane constituie o importantă arie seismică și vulcanică. Alți vulcani se întâlnesc și în Insula Islanda.

- Priviți harta fizică a Europei (fig. 3) și găsiți unitățile de relief citate în manual. Ce alte unități de relief mai recunoașteți pe hartă?
- Folosind metoda suprapunerii hărților din fig. 3 și fig. 4, arătați munții după origine și vîrstă.

Europa dispune de bogate rezerve de **cărbuni superiori** (Cîmpia Europei de Est, Europei Centrale), **minereuri de fier** (Munții Scandinaviei, Munții Ural), **bauxită** (Europa Centrală și Europa Sudică), **sulf** (Peninsula Italică, Europa Centrală), **metale neferoase, petrol și gaze naturale** (regiunea Volgăi, Munții Ural, Munții Caucaz, R.S. România, Marea Nordului).

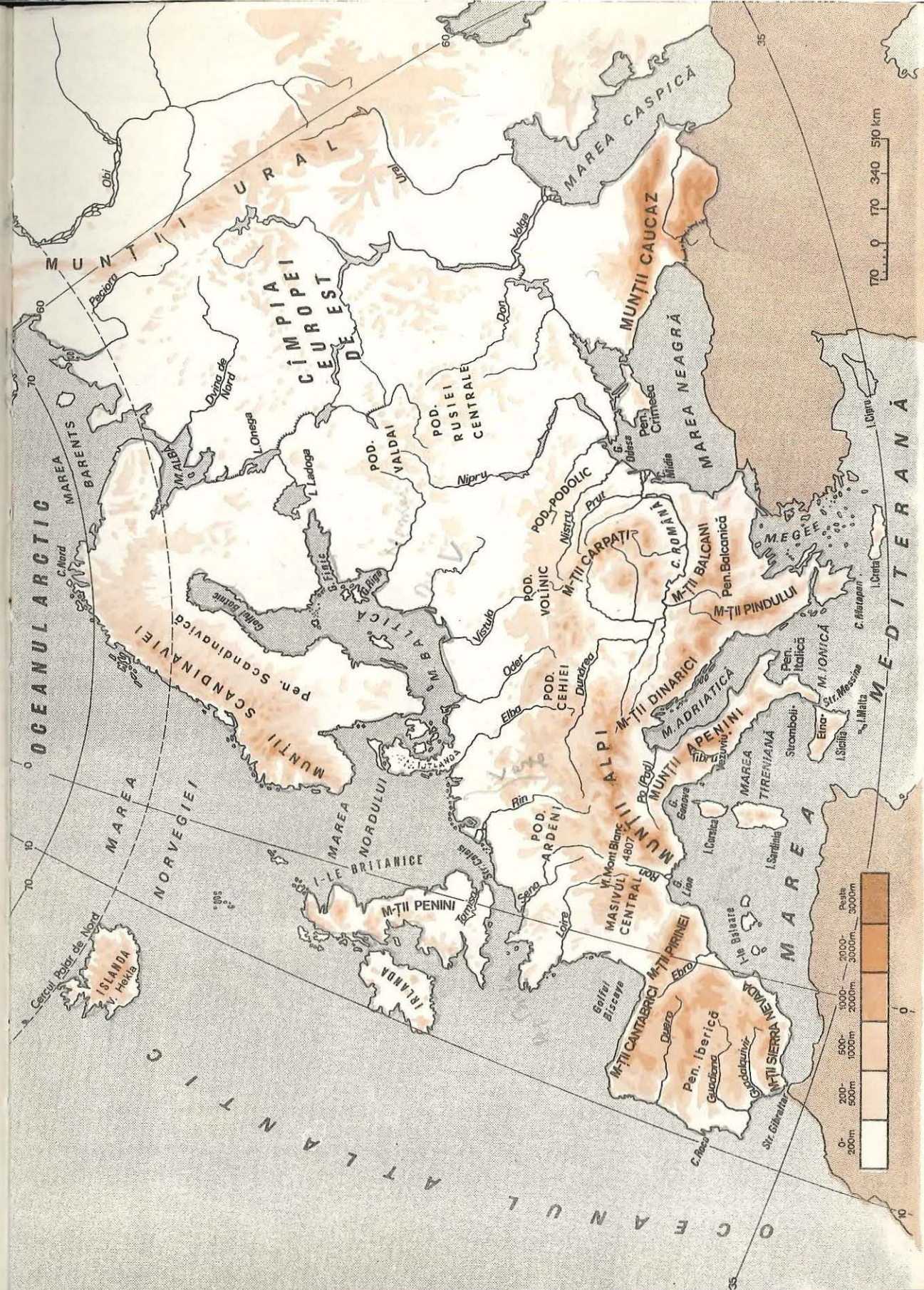
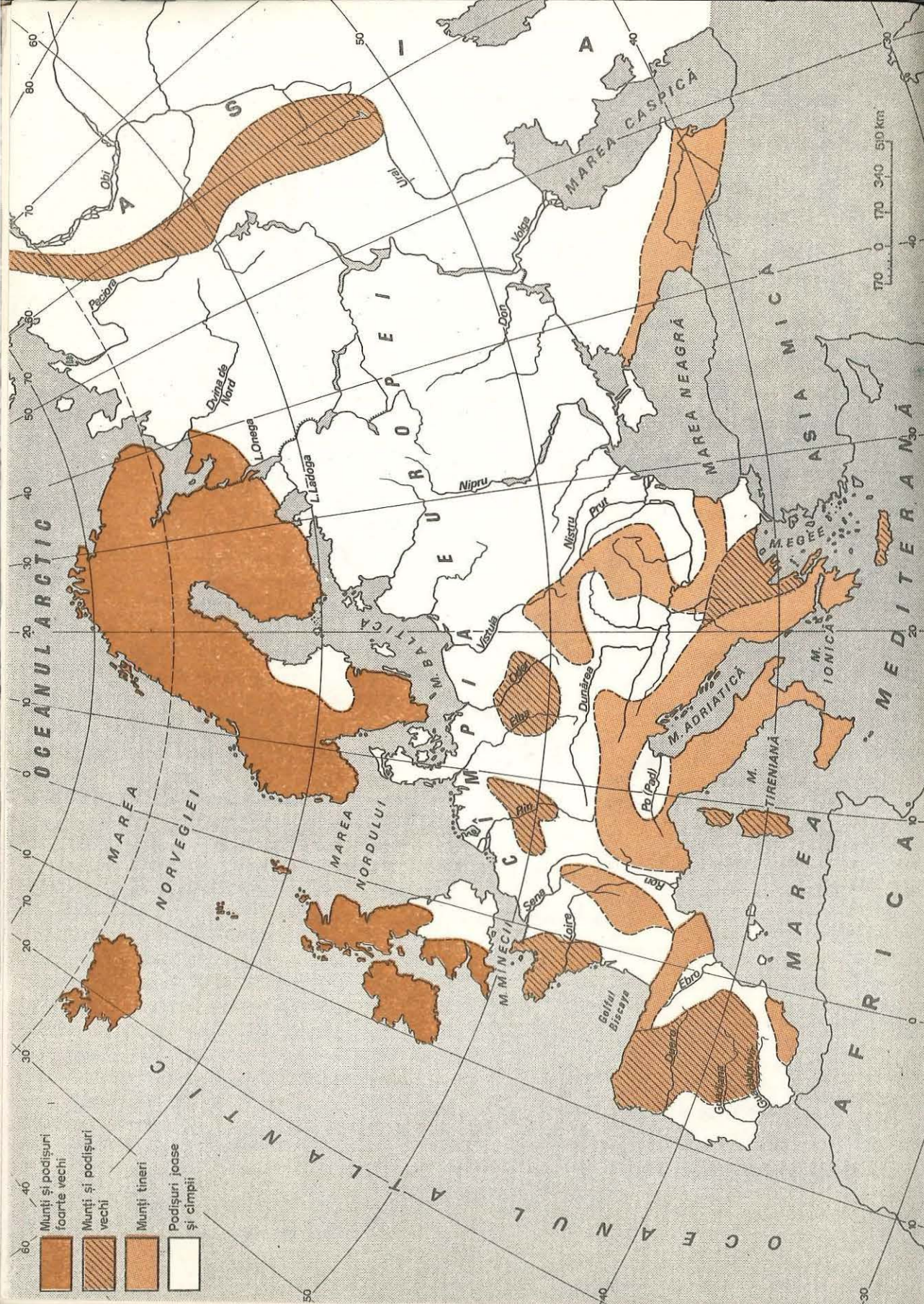

Fig. 3. Harta fizică a Europei.

Clima Europei

Datorită latitudinii, clima Europei este, în general, **temperată**, cu excepția părții nordice, care depășește Cercul Polar și intră în zona de climă **rece**.

Avînd în vedere influența reliefului înalt, al mărilor ce pătrund adînc în uscat, a vînturilor de vest bogate în precipitații și influența Curentului Atlanticului de Nord, în cadrul climei temperate deosebim mai multe tipuri de climat: *oceanic*, *continental*, *mediteranean*.

Climatul oceanic, climatul Europei Occidentale

În vest întîlnim o *climă maritimă (oceanică)*, cu variații anuale și zilnice de temperatură destul de reduse, cu vînturi ce bat dinspre apus și precipitații abundente.

Climatul continental, climatul Europei centrale și răsăritene

În partea centrală a Europei, clima este *continentală*, cu variații mai mari de temperatură și precipitații mai reduse decît în apus. În Cîmpia Europei de Est, clima capătă un caracter continental-excesiv, cu ierni lungi și aspre și veri scurte și călduroase.

Climatul mediteranean este specific Europei sudice

În zona Mării Mediterane este o *climă subtropicală (mediteraneană)* cu ierni blînde și ploioase și veri călduroase și secetoase.

Climatul polar și subpolar în nord

La nord de Cercul Polar se află zona de *climă rece*, cu vînturi puternice și precipitații mai ales sub formă de zăpadă. Aici, iernile sînt foarte lungi și deosebit de aspre, iar verile scurte și răcoroase.

În zonele muntoase se observă o etajare a climei după altitudine. Regiunile înalte au o *climă de munte*, cu temperaturi scăzute și precipitații abundente. Vîrfurile foarte înalte din Munții Alpi și Caucaz sînt acoperite cu zăpezi permanente și ghețari.

Rezumat

În Europa predomină clima temperată, cu tipurile :

- maritimă sau oceanică (în vest) ;
- continentală (în centru) ;
- continentală-excesivă (în est) ;
- subtropicală sau mediteraneană (în sud).

În partea de nord este o climă polară și subpolară.

Exerciții și aplicații

- Care sînt factorii ce influențează clima Europei?
- Ce s-ar întîmpla dacă ar dispărea Curentul Atlanticului de Nord?
- Ce tipuri de climă cunoașteți în Europa? Localizați-le pe hartă.
- Care sînt fenomenele meteorologice specifice climatului polar și subpolar?

Fig. 4. Marile unități de relief din Europa. Reconstituiți pe hartă traseul munților vechi și noi de pe continent.

Apele

Dunărea,
Volga,
Rin etc.

Volga-Don,
Rin-Elba

Ladoga,
Prespa,
Porțile de
Fier

Europa este brăzdată de numeroase ape curgătoare, unele lungi și leneșe, altele scurte și repezi.

În zonele muntoase apele cad vijelioase peste praguri și cascade, constituind importante surse hidroenergetice.

Cele mai multe fluvii sînt navigabile. Pentru navigația interioară s-au construit canaluri de legătură, mai ales în regiunile de cîmpie. Ele sînt utilizate și pentru irigații.

Dintre marile lucrări de navigație interioară amintim Canalul Dunăre-Marea Neagră și Canalul Dunăre-Main-Rin.

Pe întinsul Europei sînt presărate numeroase lacuri, care se deosebesc după origine: glaciare, tectonice și de acumulare.

— Arătați pe fig. 3 principalele ape curgătoare.

— Ce știți despre originea lacurilor? Mai cunoașteți și altele decît cele din manual?

Rezumat

Europa are :

- Rețea hidrografică densă și variată.
- Riuri cu scurgere spre mările și oceanele înconjurătoare, din cauza reliefului mai înalt din centrul continentului.
- Ape cu debit relativ constant, determinat de particularitățile tipurilor de climă, navigabile și cu ridicat potențial hidroenergetic.
- O diversitate de lacuri ce se deosebesc prin origine.

Flora și fauna

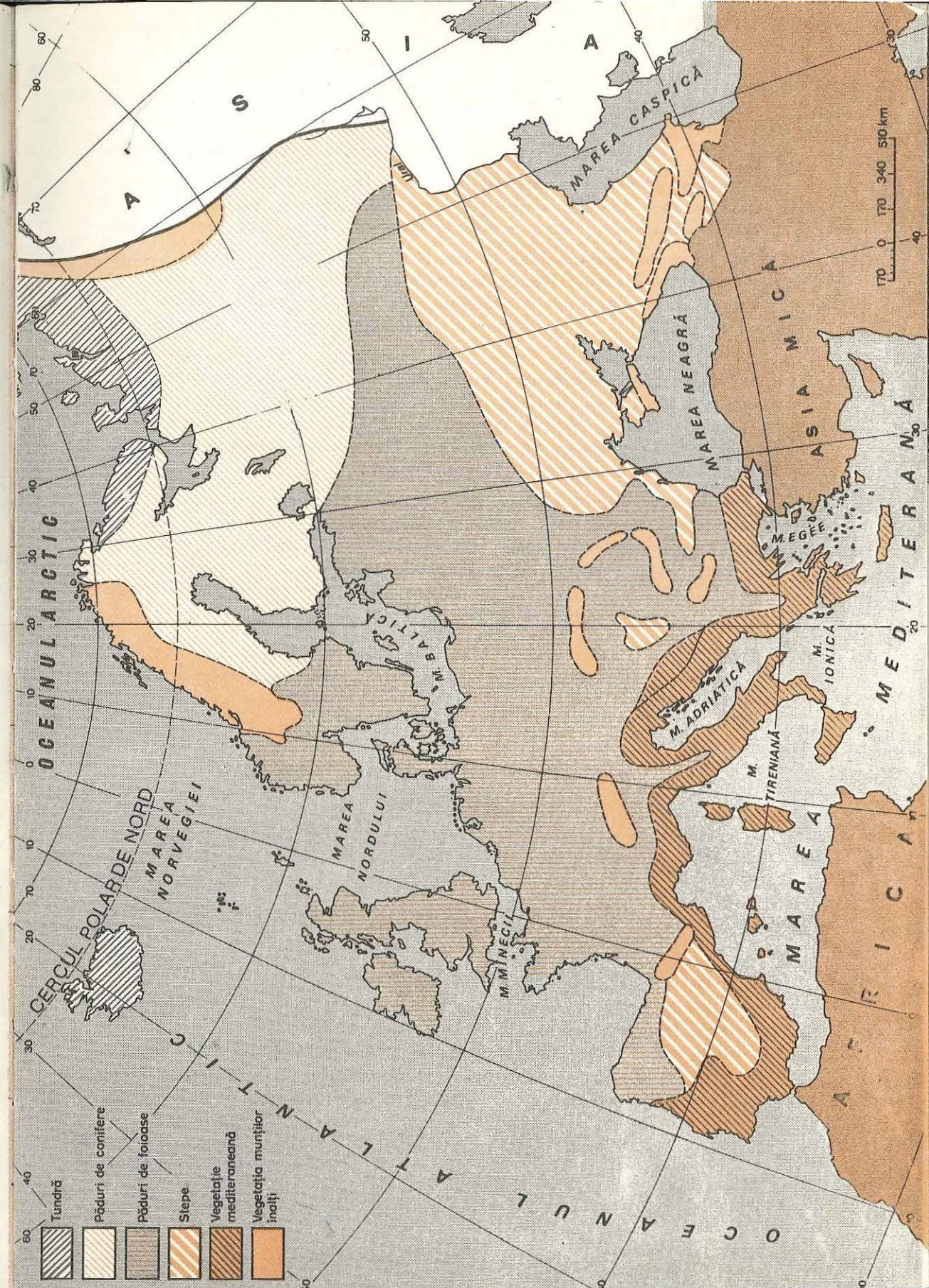
În Europa se găsește o mare diversitate de plante necultivate și animale sălbatice, în funcție de condițiile de relief, sol și climă.

Dintre asociațiile vegetale, pădurile și stepele au cea mai mare importanță. Zonele de vegetație și animalele sînt dispuse succesiv, în funcție de latitudine. Astfel, de la nord la sud se disting:

1. **Zona de tundră** este situată în jurul Cercului Polar de Nord. Plantele de aici sînt adaptate la condiții foarte aspre de climă. Vînturile puternice, temperaturile scăzute și iernile lungi determină o vegetație măruntă. În scurtele veri polare nu lipsesc nici plantele cu flori de un colorit viu. Dintre animale, cele mai răspîndite sînt vulpea și iepurele polar, iar în apropierea țărmurilor, ursul polar, foca și morsa.

Mușchi
și licheni

Fig. 5. **Vegetația Europei.** Explicați faptul că zona pădurilor de foioase se îngustează spre est.

Molid, brad

2. **Zona pădurilor de conifere** (taiga) liniștită și întunecoasă, desfășurată între Munții Scandinavici și Munții Ural, este cea mai întinsă pădure din Europa. Aici trăiesc: lupul, vulpea, elanul, hermelina și numeroase păsări.

Fag, stejar

3. **Zona pădurilor de foioase** ocupă suprafețe întinse, mai ales în estul și centrul Europei. Speciile caracteristice sînt cele cu frunze căzătoare. Cele mai frecvente animale sînt: ierul, cerbul, căprioara, iar dintre păsări, cele cîntătoare.

Colilie, pir

4. **Zona de stepă**, situată în nordul Mării Negre, nordul Mării Caspice, Cîmpia Română și Cîmpia Tisei, este caracterizată prin lipsa aproape totală a pădurilor și marea dezvoltare a ierburilor. Cele mai frecvente animale sînt rozătoarele: popîndăul, șoarecele-de-stepă, hîrciogul, iepurele. Păsările specifice sînt: ciocîrlia, dropia.

Laur,
smochin

5. **Zona mediteraneană** (subtropicală), situată pe litoralul Mării Mediterane și al Mării Egee, este constituită din arbori și arbuști ce nu-și pierd frunzele iarna, din cauza adaptării la uscăciune. Mai numeroase sînt desigurile de maquis. Animalele sînt reprezentate prin șacal, broasca țestoasă, scorpionul, magotul (o specie de maimuță în Peninsula Iberică).

Smirdar,
ienupăr

6. **Zona de vegetație montană**, localizată mai mult pe versanții munților înalți, este diferențiată în etaje, după altitudine și climă. Pădurile încep de la poalele munților cu etajul stejarului și se continuă cu etajul fagului și conifereilor, după care urmează în partea superioară vegetația alpină. În această zonă trăiesc: capra neagră și muflonul (Insula Corsica și Insula Sardinia), iar dintre păsări, vulturul bărbos și vulturul pleșuv.

— Cum influențează clima și relieful răspîndirea plantelor și animalelor din Europa ?

Populația, statele și regiunile geografice ale Europei

487 mil. loc.

Populația Europei (fără partea europeană a U.R.S.S.) reprezintă peste o optime din totalul populației globului terestru.

99 loc/km²

Densitatea populației pe continent este inegală, cauzată atît de condițiile naturale (relief, climă, sol), cît mai ales de particularitățile istorice și de dezvoltarea economică a diferitelor regiuni.

Bazinul
Ruhr
800—1 000
loc/km²

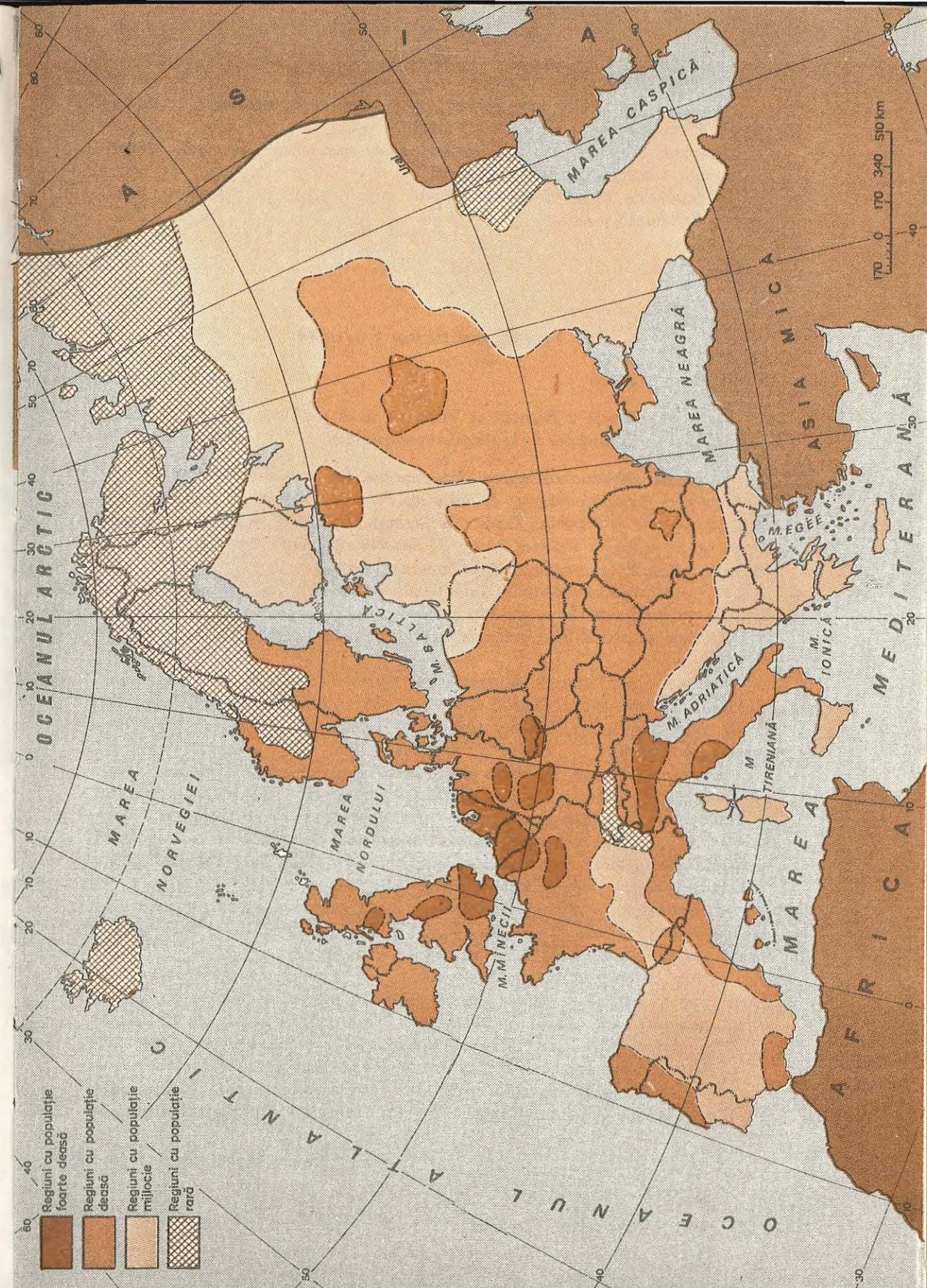
În regiunile industriale din vestul și centrul Europei, densitatea se ridică pînă la 200 și chiar 500 de locuitori pe km².

În peninsula Scandinavică, densitatea scade la 15 locuitori pe km², iar în regiunile arctice ajunge la 1 locuitor pe km², sau chiar mai puțin.

După limbile vorbite se deosebesc următoarele grupe de popoare :

1) Grupa popoarelor care vorbesc *limbi romanice*: românii, italienii, francezii, spaniolii și portughezii.

Fig. 6. Densitatea populației Europei. Observați zonele cu populații foarte dense și numiți statele în care se găsesc

2) Grupa popoarelor care vorbesc *limbi slave*: rușii, bielorușii, ucrainenii, polonezii, cehii, slovaci, iugoslavii și bulgarii.

3) Grupa popoarelor care vorbesc *limbi germanice*: germanii, danezii, norvegienii, suedezii, olandezii și englezii.

4) Popoarele care vorbesc *alte limbi*: grecii, albanezii, irlandezii, turcii, ungurii, finlandezii și alții.

Harta politică a Europei

Pe harta politică a Europei se întâlnesc state socialiste și state capitaliste (v. harta politică a Europei de la sfârșitul manualului).

În **grupa statelor socialiste** sînt cuprinse (în ordine alfabetică): 1) Republica Populară Socialistă Albania, 2) Republica Populară Bulgaria, 3) Republica Socialistă Cehoslovacă, 4) Republica Democrată Germană, 5) Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, 6) Republica Populară Polonă, 7) Republica Socialistă România, 8) Republica Populară Ungară, 9) Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste.

În țările socialiste economia este bazată pe proprietatea socială asupra mijloacelor de producție. În aceste țări a fost lichidată exploatarea omului de către om, întreaga activitate fiind îndreptată spre ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii.

Statele capitaliste ale Europei sînt: Marea Britanie, Irlanda (Eire), Spania, Portugalia, Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg, Danemarca, Republica Federală Germania, Norvegia, Suedia, Islanda, Finlanda, Italia, Grecia, Elveția, Austria, Turcia (partea europeană).

În țările capitaliste, economia este bazată pe proprietatea particulară asupra mijloacelor de producție. Scopul producției capitaliste îl constituie asigurarea profitului prin exploatarea muncitorilor și a altor categorii de oameni ai muncii.

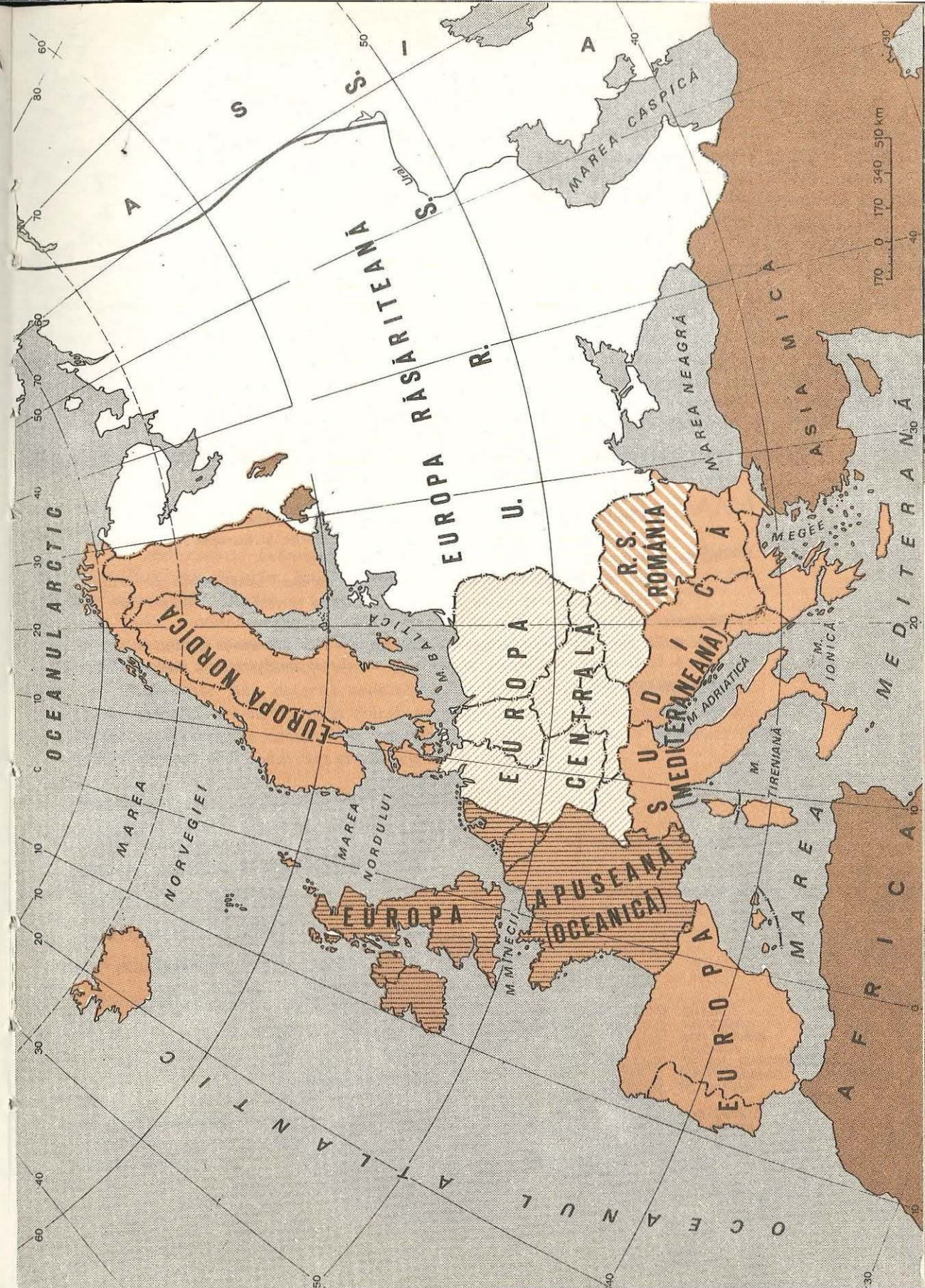
Multe dintre statele capitaliste au o economie dezvoltată, în care industria se bazează pe materii prime importate și mînă de lucru de înaltă calificare, o agricultură intensivă complexă și transporturi diversificate.

O caracteristică comună, dintre cele mai semnificative, este creșterea rolului statului în viața economică. Sub forme și în proporții diferite, statul intervine permanent în economie atît pe plan intern cît și internațional.

Lumea țărilor capitaliste este departe de a fi omogenă. Între diferitele ei părți componente există importante deosebiri de putere economică, de mod de viață, deosebiri care poartă amprenta particularităților naționale de dezvoltare.

Ținînd seama de așezare, relief, climă, floră și faună, precum și de unele particularități istorico-economice de dezvoltare, în Europa se deosebesc următoarele regiuni geografice: Europa Sudică sau Mediteraneană, Europa Apuseană sau Oceanică, Europa Centrală, Europa Nordică și Europa Răsăriteană (v. harta).

Fig. 7. Regiunile geografice din Europa.

Știați că:

În Europa există și unele state numite «state pitice», ca: Andorra, Liechtenstein, Monaco și San Marino? Arătați-le pe hartă!

Aplicații

1. Arătați pe harta politică a Europei de la sfârșitul manualului, statele socialiste și statele capitaliste.
2. Arătați regiunile cu densitate maximă a populației și pe cele cu densitate redusă. Explicați cauzele.
3. Priviți harta cu regiunile Europei și arătați așezarea lor pe continent.

Întrebări și aplicații recapitulative

1. Căutați pe harta din atlas punctele extreme ale Europei de nord și de sud. Știind că 1 grad de latitudine măsoară 111 km, calculați :
 - Distanța dintre nord și sud.
 - Distanța dintre Brașov și punctul cel mai sudic al Europei.
 - Distanța dintre Brașov și punctul cel mai nordic al Europei. Ce concluzii desprindeți pentru așezarea geografică a R.S. România?
2. Care sînt principalele forme de relief din Europa? Localizați-le pe hartă!
3. Urmăriți pe hartă cursul Dunării și observați formele de relief pe care le străbate.
4. Ce mase de aer influențează clima Europei? Ce consecințe decurg de aici?
5. În ce state ale Europei se întâlnește un climat mediteranean, oceanic și în care continental?

EUROPA SUDICĂ SAU MEDITERANEANĂ

În componența Europei Sudice intră următoarele state: **R.P.S. Albania, R.P. Bulgaria, Grecia, Italia, R.S.F. Iugoslavia, Portugalia, Spania** și partea europeană a Turciei.

Țările mediteraneene au vechi tradiții în activitatea comercial-maritimă. Aci au luat ființă porturi de importanță mondială (Barcelona, Lisabona, Genova, Napoli, Pireu, Istanbul etc.).

Unele state însă, datorită condițiilor istorice nefavorabile (Albania, Iugoslavia, Bulgaria), au cunoscut în trecut perioade de stagnare economică. Astăzi, odată cu trecerea la construirea societății socialiste, aceste state realizează un dinamism social-economic fără precedent în istoria lor.

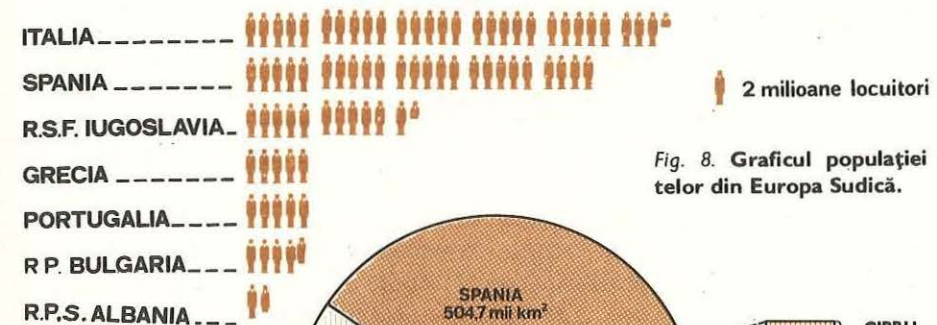
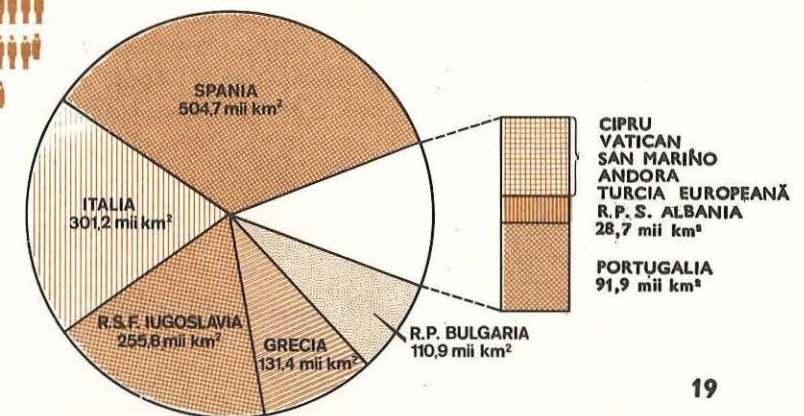

Fig. 8. Graficul populației statelor din Europa Sudică.

Fig. 9
Graficul suprafețelor statelor din Europa Sudică.

REPUBLICA POPULARĂ BULGARIA

Republica Populară Bulgaria ocupă partea nord-estică a Peninsulei Balcanice, la sud de Republica Socialistă România.

— Priviți harta politică a Europei și arătați hotarele și vecinii Republicii Populare Bulgaria.

Condiții naturale

În nordul țării se află o cîmpie înaltă, străbătută de văi adânci și înguste cu soluri roditoare.

În partea centrală, începînd de la Valea Timokului, se înșiră un lanț de munți în culmi paralele, care scad în altitudine pe măsură ce se apropie de Marea Neagră.

Pe valea fluviului Marița se întinde o cîmpie aluvionară (Cîmpia Tracică Superioară).

În sud și sud-vest, spre granița cu Grecia și Iugoslavia se ridică alte culmi muntoase, mai vechi și mai înalte decît Balcanii.

Munții Bulgariei sînt acoperiți cu păduri și cu pășuni alpine.

În subsolul Bulgariei se găsesc însemnate zăcăminte de **cărbuni inferiori** (Bazinul Mariței-Pernik), de **metale neferoase** (Munții Rodopi, nord-vestul țării), **minereuri de fier, sare, ape minerale** (Sapareva Bania, Sofia) etc.

Clima Bulgariei este temperat continentală, cu ierni geroase, veri calde și precipitații mai mult primăvara.

În Cîmpia Tracică Superioară climatul este apropiat de cel mediteranean care, împreună cu solurile fertile, favorizează dezvoltarea unei agriculturi intensive.

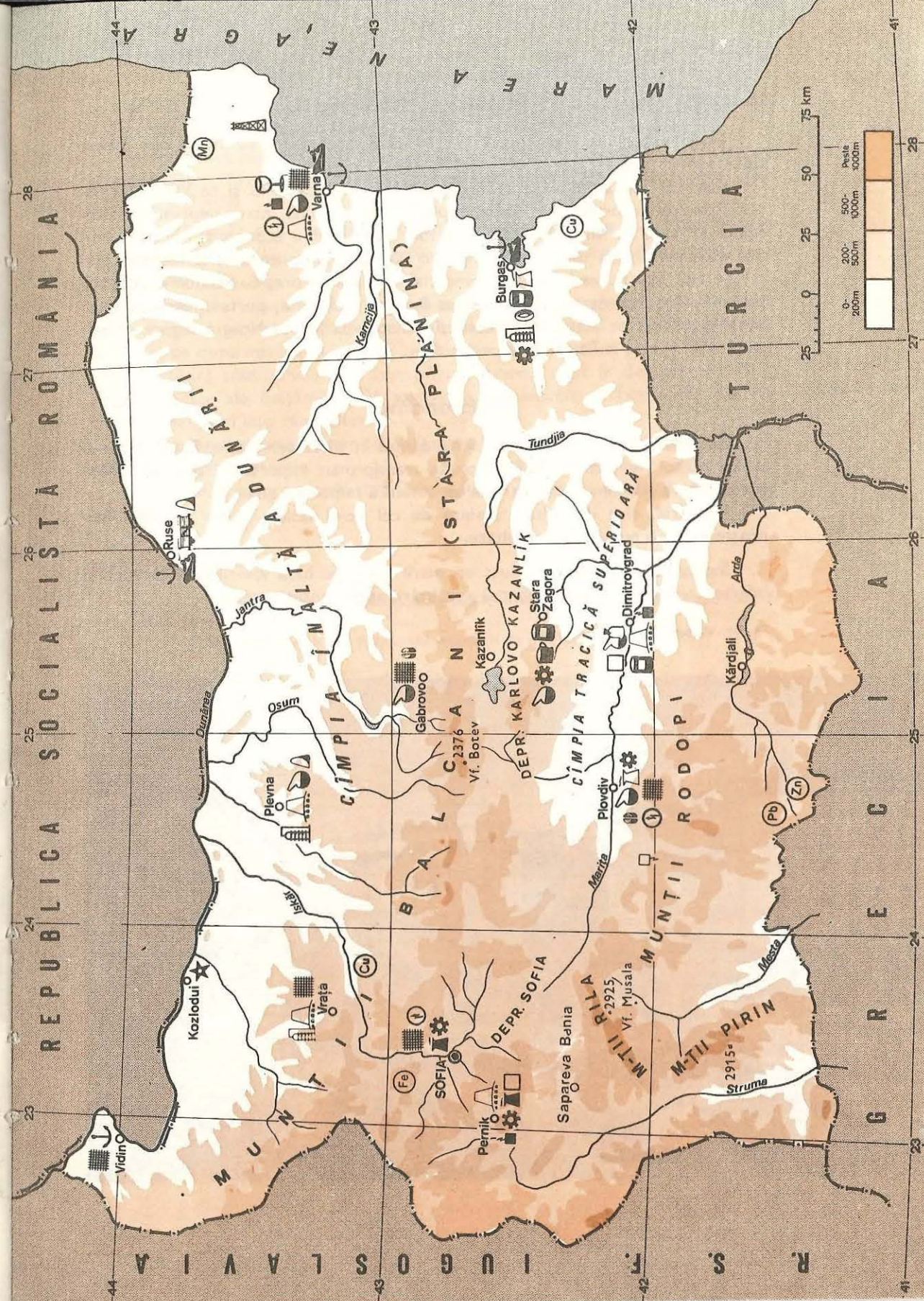
Pe culmile înalte din Munții Rila, Pirin și Rodopi clima este aspră.

Văile dintre munți, cu orientare spre sud, au și ele o climă relativ blîndă.

— Din ce cauză sînt diferențele de climă dintre nordul și sudul R.P. Bulgaria ?

— Căutați pe figura 10 principalele ape curgătoare. Arătați locul de unde izvorăsc și direcția de curgere.

Fig. 10. R.P. Bulgaria. Harta fizică și economică. Arătați principalele zone industriale și agricole.

Populația și orașele

Marea majoritate a populației este formată din bulgari, alături de care trăiesc turci, români etc.

Cea mai densă populație se găsește în Depresiunea Sofiei și pe Valea Mariței.

Principalele orașe sînt: **Sofia**, capitala țării, așezată într-o depresiune pitorească la nord de Muntele Vitoșa, cel mai mare centru economic, politic, administrativ, cultural și turistic al Bulgariei; **Plovdiv**, al doilea oraș ca mărime, așezat pe râul Marița, vechi centru comercial, în prezent oraș cu economie activă și renumit târg internațional de mostre; **Burgas** și **Varna**, porturi, centre industriale și cunoscute stațiuni balneare și turistice la Marea Neagră; **Ruse**, principalul port și oraș la Dunăre etc.

Economia

Bulgaria are o economie industrial-agrară în plină dezvoltare. După cel de-al doilea război mondial au fost înfăptuite transformări importante, care au schimbat structura economică și repartitia teritorială a ramurilor sale.

Industria, slab dezvoltată înainte de cel de-al doilea război mondial, cunoaște astăzi o puternică dezvoltare.

Industria energetică a luat un mare avînt pe baza valorificării cărbunelui inferior, a petrolului din import și a utilizării apelor interioare.

Fig. 11. Vedere din centrul Sofiei.

A fost creată **industria metalurgiei feroase** și s-a dezvoltat **metalurgia neferoasă**, utilizându-se resursele existente.

În **industria construcțiilor de mașini** se remarcă producția de **electrocare** și **motociclete** (Plovdiv), **mașini agricole**, **vagoane de cale ferată**, **automobile**, **nave maritime** și **fluviale**.

Se extinde în mod deosebit **industria chimică** (îngrășăminte, petrochimică).

Industria textilă, de **pielărie** și **încălțăminte**, ca și cea **alimentară**, au o veche tradiție (fig. 10).

Agricultura capătă tot mai mult un caracter intensiv, specializată atît în culturile de grâu, porumb, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, cît și în cultura plantelor iubitoare de climă mai blîndă: vița de vie, bumbac, tutun și orez.

O cultură tradițională este **trandafirul**, cultivat mult în depresiunile de la poalele sudice ale Balcanilor. De asemenea, legumicultura face parte din vechile îndeletniciri larg răspîndite.

În creșterea animalelor, un loc însemnat îl ocupă **cornutele mici și mari**, **păsările** și **viermii de mătase**.

Principalele zone agricole sînt **Cîmpia Înaltă a Dunării** și **Cîmpia Tracică Superioară**.

Știați că:

- pentru a obține un kilogram de ulei de trandafir sînt necesare 2 milioane de flori de trandafir ?
- Bulgaria dă 80% din producția mondială de ulei de trandafir ?

Căile de comunicație feroviare și rutiere au fost extinse și modernizate în anii construcției socialiste. Cele mai importante căi ferate (Ruse-Sofia-Plovdiv-granița cu Turcia) au fost electrificate.

— arătați pe hartă (fig. 10) **porturile fluviale și maritime ale Bulgariei**.

Bulgaria întreține **relații comerciale** intense cu țările socialiste, printre care și cu țara noastră.

De asemenea, are relații comerciale cu state vest-europene și de pe alte continente.

Exportă : produse industriale și agricole (motoare electrice, electrocare, bunuri de consum, petale de trandafir, esență de trandafir, tutun, legume timpurii).

Importă : mașini și utilaje industriale grele, material rulant, produse petroliere și altele.

Turismul este dezvoltat — mai ales — în zona litorală, unde sînt situate stațiuni balneare renumite.

România și R.P. Bulgaria construiesc împreună **Complexul hidroenergetic Turnu-Măgurele—Nikopol**, **Întreprinderea de mașini și utilaje grele Giurgiu-Ruse**, **Combinatul pentru producția de olefine Plevn** și altele.

Karlovo-
Kazanlık

Locul I
în lume

Drujba,
Nisipurile
de Aur

Rezumat:

- Bulgaria are un relief foarte compartimentat, în majoritate muntos.
- Clima este temperat-continentală, cu influențe mediteraneene.
- Numeroasele ape curgătoare sînt colectate de Dunăre și Marița.
- Este un stat socialist, cu o economie industrial-agrară în plină dezvoltare.

Întrebări:

- Ce culturi de plante sînt caracteristice Republicii Populare Bulgaria ?
- De ce influența Mării Mediterane se resimte numai în sudul Bulgariei ?

REPUBLICA SOCIALISTĂ FEDERATIVĂ IUGOSLAVIA

Priviți harta politică a Europei și arătați :

- așezarea geografică a țării pe continent și în Peninsula Balcanică ;
- comparați așezarea R.S.F. Iugoslavia cu cea a R.P. Bulgaria.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Iugoslavia a fost copleșită de armatele hitleriste. Popoarele iugoslave, sub conducerea Uniunii Comunistilor din Iugoslavia, au luptat cu îndrăzneală împotriva ocupanților, pentru eliberarea țării de sub jugul fascist.

După război, Iugoslavia s-a constituit în republică populară federativă, compusă din șase republici : Serbia, Croația, Slovenia, Bosnia-Herțegovina, Macedonia și Muntenegru.

Prin Constituția din 1963 țara a adoptat denumirea : Republica Socialistă Federativă Iugoslavia.

Condiții naturale

Prin condițiile sale fizico-geografice, R.S.F. Iugoslavia este o țară balcanică, mediteraneană și în același timp țară alpină.

În Republica Socialistă Federativă Iugoslavia se deosebesc următoarele unități de relief :

— **Zona litorală a Mării Adriatice** (Coasta Dalmației, a Istriei și Muntenegrului), formată dintr-o fișie îngustă și pe alocuri joasă. Intensele rupturi și scu-

Fig. 12. Munții Sloveniei cu peisajele lor pitorești atrag numeroși turiști din țară și de peste hotare.

fundări au dat naștere de-a lungul timpului la numeroase golfuri, insule și peninsule muntoase, înșirate de-a lungul țărmului.

Istria

Pe litoral este o climă mediteraneană care favorizează cultura plantelor subtropicale (vița de vie, bumbacul, citricele, măslinele etc.).

— **Zona reliefului înalt** ocupă 3/4 din suprafața țării. În nord-vest se află ultimele prelungiri ale Alpilor.

Alpii Iulieni.

De-a lungul coastelor Dalmației se desfășoară șiruri de munți calcaroși ce se prelungesc pînă în Albania și care închid podișuri calcaroase. În extremitatea sudică se află două lanțuri de munți impozanți (v. fig. 12).

Alpii Dinarici.
M-ții Macedoniei,
M-ții Pirin

În zona muntoasă, clima este temperat-continentală, cu precipitații bogate. Pădurile și pășunile ocupă suprafețe întinse.

Pe platourile carstice, lipsite complet de vegetație, vara temperatura ajunge în timpul zilei pînă la 36°C, iar în timpul nopții coboară aproape de 0°.

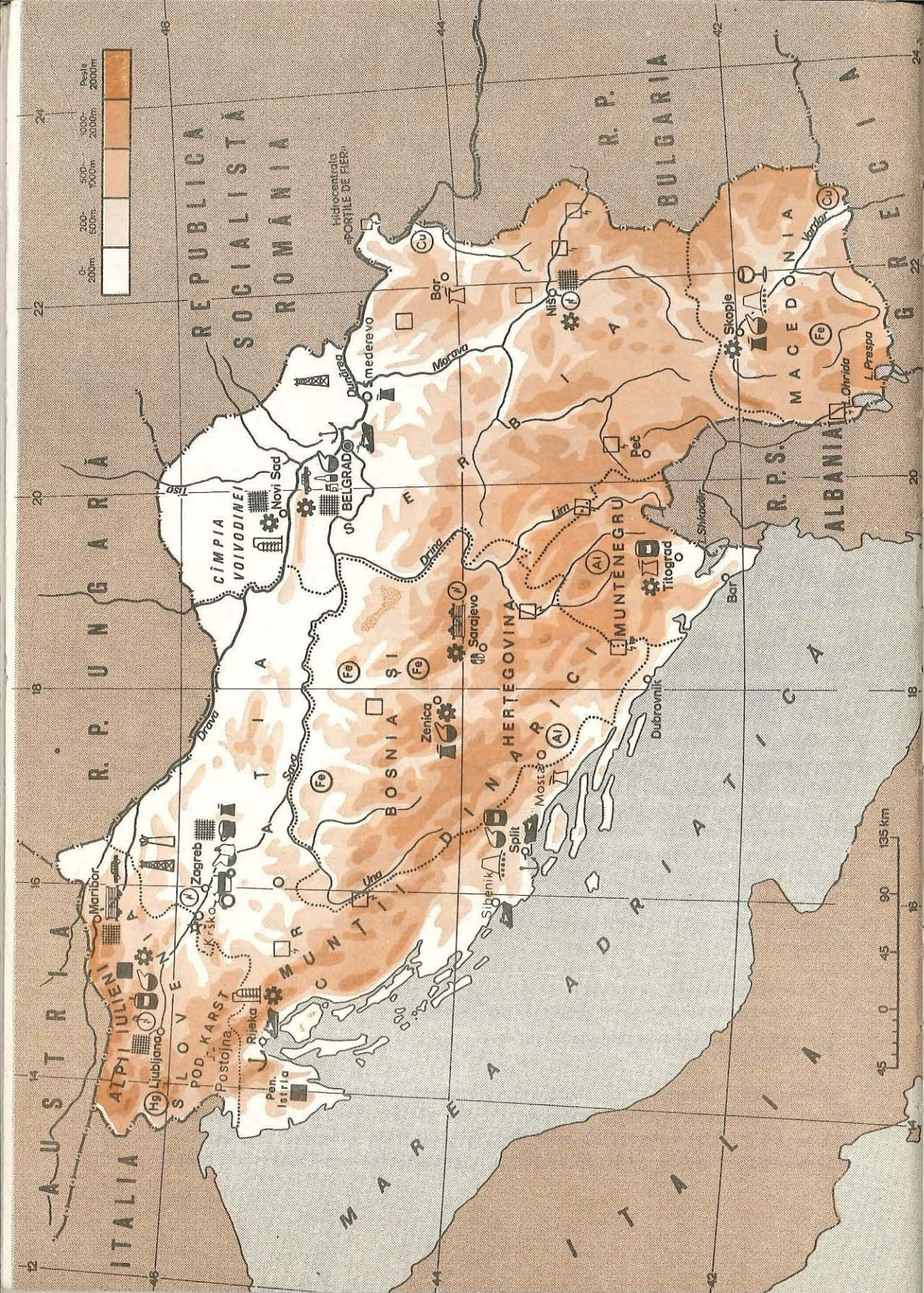
Cîmpia Dunării Mijlocii reprezintă cea mai însemnată zonă cerealieră a țării. Principalele riuri ale țării își adună apele în cîmpie și converg în apropiere de Belgrad.

C. Voivodinei

Priviți figura 13 și spuneți :

- care sînt riurile principale ale Iugoslaviei ?
- ce particularități prezintă riurile ?

Resursele. Iugoslavia are importante resurse minerale : **cărbuni inferiori** (Serbia și Bosnia-Herțegovina), **minereu de fier** (Bosnia-Herțegovina și Macedonia), **cupru** (Serbia), **bauxită** (Croația, Muntenegru) și un apreciabil potențial hidroenergetic, valorificat prin construirea a numeroase hidrocentrale (v. fig. 13).

Populația și orașele

În R.S.F. Iugoslavia trăiesc sîrbi, croați, sloveni, muntenegreni, macedoneni, precum și un număr mai mic de albanezi, turci, români, unguri ș.a.

Zone cu populația mai densă sînt Cîmpia Dunării, Văile Dravei, Savei și Moraviei, ca și regiunile industriale ale Bosniei-Herțegovinei și Serbiei.

Capitala țării este **Belgrad**, situat la confluența Savei cu Dunărea, important nod de comunicație, centru politic, economic și cultural al federației. Alte orașe sînt: **Zagreb**, capitala Croației, vechi oraș comercial și meșteșugăresc, actualmente cel mai mare centru industrial al țării, **Sarajevo**, capitala Bosniei și Herțegovinei, așezare pitorească la poalele Munților Dinarici, **Skopje**, capitala Macedoniei, situat pe riul Vardar, reconstruit din temelie după cutremurul din 1963, **Ljubljana**, capitala Sloveniei, situat la poalele Alpilor Iulieni, **Rijeka** și **Split** porturi la Marea Adriatică și altele.

Economia

În trecut, Iugoslavia a avut o economie slab dezvoltată și cu mari deosebiri între părțile nordice și sudice. Astfel, sudul țării se caracteriza printr-un nivel industrial redus și o agricultură bazată pe creșterea animalelor, în timp ce în nord au pătruns mai de timpuriu meșteșugurile și s-a dezvoltat industria.

Perioada construcției socialiste a dus la transformarea economiei țării, la dezvoltarea industriei, la punerea în valoare a variatelor resurse naturale ale țării. Totodată, s-a urmărit dezvoltarea într-un ritm mai rapid a republicilor din sud.

Industria. Iugoslavia dispune de o puternică bază energetică în care se remarcă extracția de cărbuni, de petrol și valorificarea potențialului hidroenergetic.

Metalele neferoase se extrag și se prelucerează în Serbia (cupru), Bosnia și Herțegovina și Muntenegru (bauxita).

Fig. 13. R.S.F. Iugoslavia — harta fizică și economică. Observați că centrele industriale sînt în apropierea resurselor de materii prime.

Fig. 14. **Belgrad** este un oraș în plină reînnoire.

Iugoslavia produce fontă, oțel, diverse mașini (nave oceanice, locomotive, automobile, motoare electrice etc.) (v. fig. 13) și utilaje industriale. Marea majoritate a întreprinderilor au fost construite în perioada socialistă.

Sînt bine dezvoltate și industria chimică, de prelucrare a lemnului, industria textilă și alimentară (v. fig. 13).

Agricultura se caracterizează prin culturi de cereale, marea varietate de plante tehnice (sfeclă de zahăr, tutun, floarea-soarelui, bumbac), plante mediteraneene (citrice, măsline, vița de vie) și pomi fructiferi. Se cresc porci, cornute (mari și mici) și păsări. Principala regiune agricolă este Cîmpia Voivodinei.

Pe teritoriul țării se întretaie mai multe căi ferate și șosele internaționale.

Dunărea, Drava, Sava și Tisa sînt navigabile (arătați pe harta nr. 13 porturile de la Marea Adriatică).

R.S.F. Iugoslavia exportă mașini și utilaje, produse agricole și textile, metale neferoase, și importă în special petrol, minereuri de fier, cărbuni și produse chimice.

Ea întreține relații comerciale cu diferite state din Europa și din alte continente. Între țara noastră și Iugoslavia există strînse legături economice. Ca o expresie a legăturilor tradiționale cu țara noastră stă construcția marelui complex hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier I.

Iugoslavia este o țară frumoasă, care atrage numeroși turiști. Coasta Dalmației cu frumusețile naturale și porturile sale (Opatija, Dubrovnik, Split), ca și regiunile muntoase bogate în fenomene carstice (peștera Postojna) și ape minerale, atrag numeroși turiști din toate colțurile Europei.

Rezumat

- Ca suprafață Iugoslavia este cel mai mare stat balcanic.
- Relieful este variat, dominat de Alpii Dinarici.
- Clima temperat-continentală în general, iar pe țărmul Mării Adriatice este mediteraneană.
- Rețeaua hidrografică este densă, râurile avînd un debit bogat. Cele mai multe riuri sînt colectate de Dunăre.
- Iugoslavia este un stat socialist federativ, cu o economie industrial-agrară în plină dezvoltare.

Știați că...

- În anul 1976 s-a inaugurat calea ferată Belgrad-Bar, o modernă construcție care străbate munții pe o lungime de 400 km, făcînd legătură directă între capitala țării și Marea Mediterană?

Întrebări și aplicații

- Localizați pe hartă principalele republici care compun R.S.F. Iugoslavia! Ce orașe mai însemnate au? Ce resurse minerale se află în fiecare republică?
- Ce ramuri industriale importante s-au dezvoltat în perioada construcției socialiste?
- Care sînt zonele agricole? Localizați-le pe hartă.

REPUBLICA POPULARĂ SOCIALISTĂ ALBANIA

Republica Populară Socialistă Albania ca suprafață este cel mai mic stat dintre țările balcanice.

— Arătați pe figura 15 așezarea, hotarele și vecinii Republicii Populare Socialiste Albania.

Sute de ani Albania a fost ocupată de Imperiul otoman. În 1912 și-a cîștigat independența de stat.

Ocupată de Italia fascistă în preajma celui de-al doilea război mondial, Albania s-a eliberat prin lupta dusă de detașamentele de partizani organizate și conduse de Partidul Comunist.

Relieful Republicii Populare Socialiste Albania este mai mult muntos. O treime din suprafața țării se află la o altitudine mai mare de 1 000 m. Din această cauză este supranumită și «Schipetaria» sau «Țara vulturilor».

Munții Albaniei sînt o continuare a Munților Dinarici care fac trecerea spre Munții Pind. Ei sînt dispuși în șiruri paralele, despărțiți de depresiuni și văi adînci și acoperiți cu păduri de conifere și foioase, exceptînd culmile înalte unde se găsesc pășuni alpine.

Cîmpia Albaniei se rezumă la o fișie îngustă, pe alocuri joasă și mlăștinoasă, situată spre țărmurile Mediteranei. Clima subtropicală (mediteraneană) de aici permite cultura plantelor sudice.

Între cîmpie și regiunea muntoasă se așterne o zonă deluroasă, prielnică agriculturii.

În zonele de graniță se află mari lacuri tectonice pe care le împarte cu statele vecine.

Rîurile Albaniei au un ridicat potențial hidroenergetic.

— Priviți harta Albaniei și arătați lacurile și râurile mai însemnate.

M-ții
Albaniei

Shkoder
Prespa
Ohrid

Drin,
Vjose

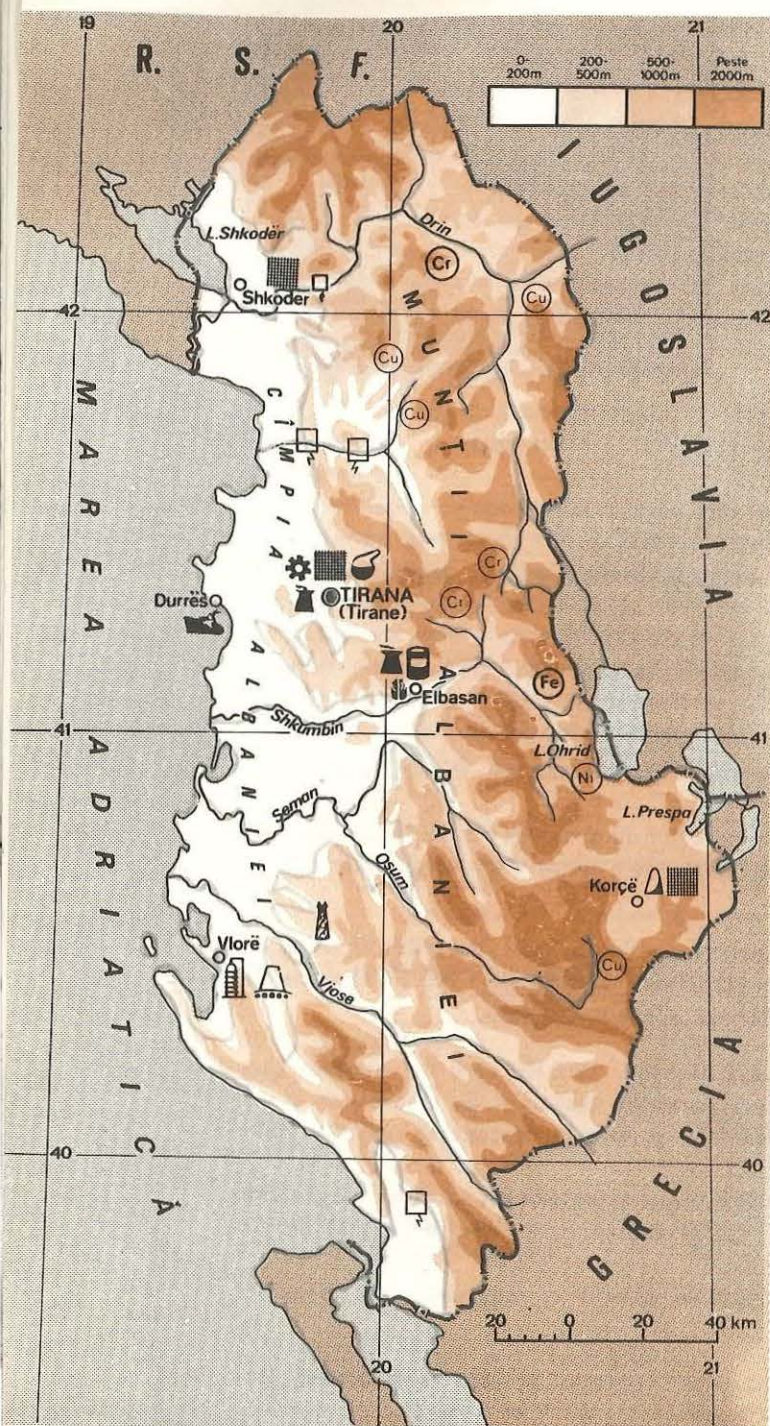

Fig. 15. R.P.S. Albania — Harta fizică și economică. Ce formă de relief predomină? Cum influențează acesta asupra economiei?

Populația și orașele

Cea mai mare parte a populației o formează albanezii. Majoritatea trăiesc la sate. Capitala țării este **Tirana**. Alte orașe sînt: Shkodër, Durrës și Vlorë (v. fig. 15).

Economia

În trecut, Albania era una dintre cele mai înapoiate țări ale Europei. În anii construcției socialiste, ea a pășit la o rapidă dezvoltare a economiei sale. Valorificarea petrolului, bitumului, cromului, nichelului, minereului de fier, precum și a altor resurse naturale proprii, a făcut posibilă crearea unei *industrii moderne*: extractivă, construcții de mașini, metalurgică feroasă și neferoasă, prelucrarea lemnului, textilă și alimentară (v. fig. 15).

Cele mai mari întreprinderi industriale sînt la Tirana, Elbasan, Korçë, Shkodër și în cele două porturi Vlorë și Durrës.

Agricultura are tradiții în creșterea cornutelor mici (zona de munte) și a cornutelor mari (cîmpie). Pe terenurile desecate și pe cele irigate din cîmpie se cultivă: orez, bumbac, sfeclă de zahăr, grâu. În zonele deluroase și pe litoral, principalele culturi sînt tutunul, citricele și măslinul.

Se extinde rețeaua de căi ferate și șosele, ca și traficul porturilor Durrës și Vlorë.

Albania **exportă** minereuri, petrol, bitum natural, produse agricole mediteraneene și **importă** în special mașini, utilaje și produse chimice. Ea are relații comerciale în primul rînd cu țări socialiste, cu unele state vest-europene, precum și cu țări în curs de dezvoltare.

Rezumat

- Ca suprafață Albania este cel mai mic stat balcanic.
- Relieful este predominant muntos.
- Clima este temperat-continentală și mediteraneană, cu vegetație specifică fiecărui tip de climă.
- Apele sînt scurte, cu debit bogat și alimentate din munți.

Întrebări

- Care sînt cele mai importante unități de relief?
- Ce resurse ale subsolului sînt în Albania?
- Cum s-a dezvoltat economia Albaniei în anii construcției socialiste?

REPUBLICA ELENĂ (GRECIA)

Așezare geografică, țărmuri

Grecia ocupă partea sudică a Peninsulei Balcanice și majoritatea insulelor din mările înconjurătoare (Marea Egee și Marea Ionică).

Folosiți harta politică a Europei și arătați:

- felul granițelor și vecinii Greciei;
- importanța așezării sale geografice.

Așezarea geografică a Greciei i-a oferit din timpurile vechi condiții prielnice pentru dezvoltarea navigației și a vieții portuare.

Condiții naturale

Rodopi.
C. Saloni-
cului

M-ții Pind
(Vf. Olimp
2 911 m)

Axios,
Strimon.
Evros

Grecia are un relief predominant muntos. Cîmpiile sînt reduse la fișii litorale sau la depresiuni intramontane. După poziția geografică, teritoriul țării poate fi împărțit în trei regiuni :

Grecia continentală, străbătută de munți și cu cea mai importantă cîmpie a țării. Grecia peninsulară, muntoasă, cu țărurile crestate ca o frunză lobată. Grecia insulară, o sumedenie de insule, din care reținem : Insulele Ionice, Insula Creta, Insulele Ciclade, Sporadele de Nord, Sporadele de Sud etc., de asemenea, muntoase.

Grecia are puține resurse minerale. Mai cunoscute sînt **bauxita, fierul, cromul, marmura și cărbunele inferior**. În platforma continentală a Mării Egee s-a găsit **petrol**.

Clima este *mediteraneană*. Ploile cad mai mult toamna și iarna, avînd un caracter torențial. Ele se folosesc mai ales în irigații (v. fig. 17).

Principalele rîuri se găsesc în nord și vin din țările vecine, spre Marea Egee.

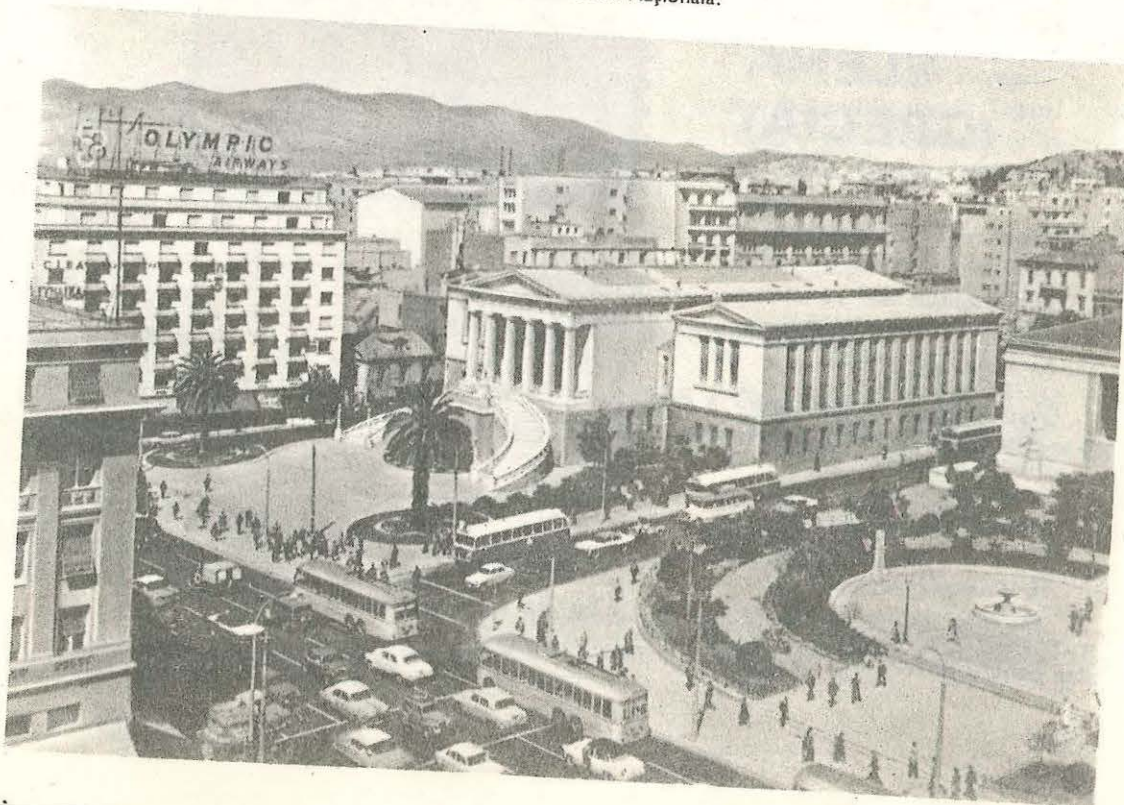
Populația și orașele

Majoritatea populației o formează grecii. Alături de ei trăiesc *macedoneni, bulgari și turci*.

Văile rîurilor și zona litorală sînt cele mai dens populate.

Capitala țării este orașul **Atena**. Așezată la poalele Acropolei, Atena a fost una dintre metropolele politice, economice și culturale ale lumii antice, păstrînd

Fig. 16. **Atena**. În centru se observă Biblioteca Națională.

și astăzi urmele acestui trecut plin de glorie. Astăzi, Atena este cel mai mare centru politic și economic al Greciei. Prin dezvoltarea sa, ea s-a unit cu portul Pireu, formînd de fapt un singur mare oraș.

Se spune adesea că totul în Grecia este un dar al soarelui și al mării. De acest lucru, vizitatorul este convins destul de repede. Lumina reprezintă pe aceste locuri, am putea spune, un miracol permanent ce concurează parcă cu strălucirea nemuritoare a monumentelor antice.

O plimbare prin Atena îți oferă imaginea ineditului. Alături de bulevardele largi – pe alocuri cu benzi de circulație suprapuse – de clădiri din beton și sticlă, cu reclame luminoase multicolore, descoperi străduțe mici, înguste, cu ateliere meșteșugărești, magazine de tot felul.

Ochiul vizitatorului se oprește pentru a contempla coloritul alb, aproape imaculat al clădirilor, grădinile de portocali, lămii sau măslini, adevărate oaze verzi, în evident contrast cu nota dominantă a albului. Dar, ori de cîte ori îți arunci privirea către cer, nu poți rezista tentației de a admira măreția **Acropolei**, care dăinuiește de peste 25 de secole pe colina cea mai înaltă din centrul Atenei.

În fiecare an, peste un milion de persoane vin în pelerinaj la citadela de pe Acropole, încununată de frumusețea pură a Parthenonului. Construit de Pericle, în anul 438-432 î.e.n., ca templu al zeiței Atena, edificiul prezintă particularități de construcție care și azi, după multe secole, trezesc admirația specialiștilor. În incinta sa vizitatorul întâlnește celebra statuie de aur și fildeș a zeiței Atena.

(după Ștefan Iancu)

Al doilea oraș al țării este **Salonic**, port activ și centru comercial și industrial, așezat la golful cu același nume.

Alte orașe mai mici sînt: **Patras, Volos, Larissa și Iraklion**.

Economia

Grecia este o țară capitalistă cu o industrie care începe să ia amploare. O bună parte din venitul național provine din cărăușia pe mare și din turism. **Industria** sa este legată de exploatarea unor resurse miniere (bauxită, crom, nichel, lignit, plumb), de prelucrarea petrolului din import, apoi de ramurile textile (bumbac, covoare) și alimentară (conserve de pește și citrice, ulei de măsline, vinificație, stafide).

Dintre ramurile industriei grele este mai dezvoltată industria construcțiilor navale. Majoritatea obiectivelor industriale se află în orașele porturi (v. fig. 17).

Agricultura se bazează pe culturile mediteraneene pentru export: citrice, măsline, viță de vie, bumbac. Culturile cerealiere sînt restrînse, iar creșterea cornuțelor mici (oi, capre) se practică mai mult în zona muntoasă.

Grecia este îndeosebi o țară *maritimă-comercială*, flota sa fiind una dintre cele mai mari din lume (v. porturile pe fig. 17).

În comerțul internațional, Grecia **exportă** produse mediteraneene (în primul rînd ulei de măsline și citrice), apoi unele minereuri. **Importă** produse industriale și agroalimentare.

Locul V
pe Glob

Fig. 17. Republica Elenă — Harta fizică și economică. Arătați principalele resurse minerale. Ce concluzie desprindeți?

Turismul ocupă un loc important în viața economică, datorită numeroaselor monumente antice și pitorescului insulelor. Frecvența mare a vizitatorilor, noxele autovehiculelor și cele industriale periclitează monumentele antice din care cauză statul elen întreprinde măsuri speciale pentru protejarea lor.

Rodos,
Kerkyra,
Creta

Rezumat

- Republica Elenă este un stat balcanic care cuprinde și circa 3 000 de insule.
- Relieful este în general muntos, clima predominant mediteraneană.
- Resursele minerale sînt în general reduse.
- Țară capitalistă, cu o industrie inegal dezvoltată. Transportul maritim joacă un rol deosebit în economie.
- Prezența unor importante vestigii ale antichității a favorizat dezvoltarea turismului.

Întrebări și aplicații

- Care sînt mările care scaldă Grecia?
- De ce țărmurile Greciei sînt atît de dantelate?
- Care sînt principalele masive muntoase?
- Care sînt principalele insule? Care sînt mai mari?
- Arătați pe figura 17 principalele regiuni și unități naturale ale Greciei.
- Cum influențează clima rețeaua hidrografică?
- Ce resurse minerale are Grecia?
- Cum se explică dezvoltarea flotei comerciale a Greciei?

ITALIA

Așezare geografică

Republica Italia se află în sudul Europei, ocupînd Peninsula Italică și unele insule din mările învecinate.

Studiați harta fizică a Italiei și arătați:

- granițele și vecinii;
- caracteristicile țărmurilor și golfurile importante.

Condiții naturale

Italia este alcătuită din trei unități fizico-geografice: Italia continentală, Italia peninsulară și Italia insulară.

Italia continentală cuprinde o mare cîmpie aluvionară, ce pătrunde ca un pivot între munții Apenini și Alpi. Această parte a Italiei este alcătuită din Cîmpia

Fig. 18. Italia — Harta fizică.

Padului și munții Alpi Italiani. Munții se află spre granița cu Franța, Elveția și Austria, constituind un adevărat zid pentru vânturile reci dinspre miazănoapte. Ei sînt străbătuți de tuneluri feroviare și rutiere.

Din Alpi izvorăsc numeroase râuri care străbat Cîmpia Padului. La poalele lor sînt lacuri glaciare, foarte pitorești.

În nordul muntos al Italiei iernile sînt reci, cu zăpezi abundente, iar verile răcoroase și ploioase.

În Cîmpia Padului este o climă continentală, cu veri foarte călduroase și cu ierni reci. Ploile cad în special vara.

Cîmpia Padului, cea mai importantă regiune agricolă a țării, este împînzită de o rețea densă de canale de irigație. În subsol se găsesc zăcăminte de gaze naturale, petrol și săruri de potasiu.

Italia peninsulară este formată dintr-o fișie de uscat lungă și îngustă, ce pătrunde în interiorul Mării Mediterane. În partea centrală se află, ca o coloană vertebrală, un lanț de munți calcaroși cu înfățișarea unor valuri paralele revărsate spre Marea Adriatică, ce se termină în Insula Sicilia.

Munții Apenini prezintă rupturi și vulcani și sînt bîntuiți de cutremure. Între ei și țărmuri se interpune o zonă colinară, iar din loc în loc cîmpii bine adăpostite.

Italia insulară (v. fig. 18) are un relief mai mult muntos cu vulcani activi, care erup periodic.

Italia peninsulară și cea insulară au o climă mediteraneană.

Rîurile sînt mai scurte, cu debit bogat iarna și cu puțină apă vara. Cînd vin mari, aduc aluviuni din munți și le depun în cîmpie.

Resursele subsolului. Italia nu dispune de resurse minerale însemnate. Mai bogate sînt zăcămintele de sulf, gaze naturale și săruri de potasiu. Are resurse reduse de petrol, minereuri de fier și cărbuni, fiind nevoită să importe mari cantități pentru a acoperi consumul intern.

Pad, Adige.
Como,
Garda,
Maggiore

Apenini
(Vf. Gran
Sasso
2 914 m)

Vezuviu

Etna (3 340 m)

Tibru, Arno

Populația și orașele

Italia are o populație omogenă, formată în cea mai mare parte din italieni. Ca număr ocupă locul al treilea între țările capitaliste ale Europei, după R.F. Germania și Marea Britanie. În Cîmpia Padului, densitatea ajunge la 1 000 de locuitori pe km², iar în cîmpiile și pe pantele din jurul Vezuviului depășește chiar 1 800 locuitori pe km². Densitate redusă se întîlnește în regiunile muntoase ale Alpiilor, Apeninilor, în sudul peninsulei și în părțile interioare ale Sardiniei și Siciliei.

Capitala țării este orașul Roma. Alte orașe mari sînt: Milano, al doilea oraș ca mărime și cel mai important centru industrial și nod de comunicații, situat în nord; Napoli, al treilea oraș al țării ca mărime, Torino, cunoscut mai ales prin uzinele de automobile «Fiat», Genova, cel mai mare port al țării și puternic centru al industriei grele (v. fig. 21), Florența, situat pe riul Arno, Bologna, așezat în Cîmpia Padului, cu cea mai veche universitate din Europa, Palermo, port în Sicilia, unde a murit marele nostru revoluționar și istoric Nicolae Bălcescu, etc.

2 900 000
locuitori

Fig. 19. Torino, așezat la poalele Alpilor, este un mare centru industrial.

Fig. 20. Roma — Columna și Forumul lui Traian.

Orașele Italiei au adunat de-a lungul secolelor o mare bogăție de monumente de artă. Astăzi, vizitatorul poate admira vestigiile unei antichități plină de glorie, la Roma (**Via Appia, Colosseum**), la Siena sau Pompei.

Marea majoritate a orașelor păstrează aproape intacte comorile arhitecturale și artistice medievale, în special cele din epoca Renașterii, intrate de mult în patrimoniul culturii universale. Le întâlnești la tot pasul, de la Veneția, orașul construit în lagună pe un șirag de insule — cu celebrul său ansamblu arhitectonic, **Piața San-Marco**, pînă la Verona. Nu poți trece prin Milano fără să admiri vestitul **Dom** și minunatele biserici și catedrale. În drum spre Roma, o scurtă oprire la Pisa te pune în fața enigmaticului turn înclinat, iar la Florența, orașul-muzeu, poate giuvaerul cel mai de preț al Renașterii, vii peste tot în contact cu fastul și arta autentică, pe străzi sau în renumitele galerii de pictură. Roma, «orașul etern», glorioasa capitală a Imperiului Roman, te impresionează, atît prin splendida ei așezare, pe cele șapte coline ce-o străjuiesc din toate părțile, cît și prin nenumăratele opere de artă, de la **Colosseum** la **biserica San Pietro**.

Economia

Italia este o țară cu o economie dezvoltată. În economia Italiei se manifestă contraste între ramuri și în repartitia teritorială a industriei.

Nordul Italiei dispune de o industrie puternică și de o agricultură intensivă foarte avansată, în timp ce sudul are mai puțină industrie și o agricultură dominată de latifundiari.

Aici se află „triunghiul industrial al nordului”, format din marile aglomerații urbane: **Milano, Torino și Genova**, unde sînt concentrate toate ramurile de bază ale economiei. În restul țării industria este mai dispersată.

De aceea mulți dintre locuitorii Italiei sudice migrează în regiunile industrializate nordice sau în țările occidentale dezvoltate. Alții traversează Oceanul Atlantic și se stabilesc definitiv în cea mai mare parte în S.U.A.

În industrie, pentru asigurarea **bazei energetice** se valorifică potențialul apelor din Munții Alpi, al petrolului și al gazelor naturale. Italia importă mari cantități de petrol, pe baza căruia a construit o puternică industrie de prelucrare și chimizare, amplasată mai ales în porturi.

Industria siderurgică. Italia are o producție ridicată de oțel, fontă și laminate, folosind minereurile de fier și fierul vechi din import și, în mai mică măsură, minereurile proprii exploatate din Insula Elba. Marile combine siderurgice sînt situate în porturile Genova, Napoli și Taranto.

Dintre produsele **industriei construcțiilor de mașini**, un loc de frunte îl dețin: navele maritime, locomotivele electrice, automobilele, produsele electrotehnice și electronice etc. (v. fig. 21).

Industria chimică este și ea bine dezvoltată. Un loc aparte îl deține petrochimia (mai ales în porturi), producția de coloranți și de îngrășăminte chimice.

Industria textilă are o frumoasă tradiție în uzinele din orașele nordice în ceea ce privește prelucrarea mătăsii naturale și a bumbacului.

Tot tradiționale sînt și industriile: încălțămîntei, sticlăriei și alimentare (mărarit, paste făinoase, ulei de măsline, vinuri, zahăr etc.). Principalele centre industriale se găsesc în nordul țării.

Cea mai mare parte a industriei Italiei este controlată de mari monopoluri.

Locul IV
în lume
Locul III
în Europa

Veneția,
Murano

Fig. 21. Italia — Harta economică. Studiați harta și spuneți care sînt principalele ramuri ale economiei.

Priviți figura 21 și arătați care sînt principalele centre industriale.

Agricultura — modernă și intensivă — este legată de cultura grîului, a porumbului, a orezului, a sfelei-de-zahăr, a cartofului etc. Cîmpia Padului este principală zonă agricolă a țării.

În zonele de la poalele Apeninilor și ale Alpilor se cultivă viță de vie și pomi fructiferi.

În Italia peninsulară și insulară, locul principal îl dețin pomicultura și viticultura. În jumătatea sudică a țării se cultivă mult citricele și măslinele. În zonele mai înalte se cultivă porumbul.

Creșterea animalelor este specializată în producția de lînă, carne și lactate, în structura șeptelului de animale predomină bovinele și ovinele. Pescuitul și sericicultura sînt îndeletniciri tradiționale.

Căile de comunicație sînt mai dezvoltate în partea nordică. Peste 1/2 din căile ferate sînt electrificate. Au fost construite și o serie de **autostrăzi**. Este vestită «Autostrada Del Sole», Milano-Roma-Napoli.

Porturile maritime au o însemnătate deosebită pentru economia țării, prin ele efectuîndu-se o mare parte a comerțului exterior. Tot aici se concentrează o puternică industrie (fig. 21). Italia are o importantă flotă maritimă comercială.

Relațiile comerciale ale țării sînt extinse mai ales cu țările vest-europene, dar și cu alte numeroase țări ale lumii. **Exportă:** produse agricole mediteraneene, utilaje, autovehicule, produse textile și alimentare etc. **Importă:** petrol, minereuri de fier, cărbuni, cereale etc.

Între Italia și R.S. România sînt relații comerciale tradiționale, care se intensifică în avantajul reciproc al celor două țări.

Turismul constituie una dintre cele mai mari surse de venituri, Italia deținînd primul loc în Europa, după numărul de turiști care o vizitează anual și locul al doilea, în urma Spaniei, după veniturile anuale obținute din turism.

Rezumat

- Italia este o țară peninsulară.
- Relieful variat, dominat de Munții Alpi și Apenini, prezintă vulcani în activitate.
- Clima mediteraneană în cea mai mare parte a teritoriului prezintă mari contraste între nord și sud.
- Rețeaua hidrografică este puternic influențată de climă și relief.
- Este o țară capitalistă, săracă în resurse ale subsolului, dar cu o industrie dezvoltată. Prezintă mari contraste în dezvoltarea economică, între nord și sud.

Știați că...

- peste 10 milioane de italieni trăiesc peste graniță, cei mai mulți dintre ei în Statele Unite ale Americii?
- că la New-York sînt mai mulți italieni ca la Roma?
- că în centrul Italiei se află cea mai mică și mai veche republică din lume — San Marino — întemeiată în anul 1278, în suprafață de 61 km², dar frecventată de zeci de mii de turiști?

Întrebări și aplicații

- Studiați harta Italiei și arătați principalele unități de relief.
- Ce vulcani se află în activitate?
- Prin ce se deosebește economia Italiei de nord de cea sudică?
- Arătați pe harta economică centrele industriale.
- Ce ramuri industriale de tradiție are Italia?
- Ce rol au porturile în economia țării?
- Enumerați orașele Italiei cu un bogat trecut istoric și artistic.

SPANIA

Așezare și vecini

Regatul Spaniei cuprinde cea mai mare parte a Peninsulei Iberice, Insulele Baleare din Marea Mediterană și Insulele Canare din Oceanul Atlantic.

— Arătați așezarea geografică și țărmurile Spaniei, folosindu-vă de atlas.

Condiții naturale

Pod. Messeta
M-șii Iberici,
M-șii Can-
tabrici,
M-șii Sierra
Nevada etc.
Locul I
pe Glob

Relieful Spaniei este un vast podiş muntos, mărginit de cîmpii litorale înguste, cu excepția cîmpiei Andaluziei, de la Oceanul Atlantic.

În Munții Sierra Nevada se găsește cel mai sudic ghețar din Europa. Insulele au un relief muntos.

Resursele subsolului. Spania are importante bogății minerale. În subsolul său se găsesc *minereuri de fier* (Munții Cantabrice, Munții Sierra Nevada), *cărbuni* (în nord și în Podișul Castiliei Noi), *metale neferoase*, mercur, *săruri de potasiu*, *aluminu* etc. (fig. 22).

Fig. 22. Spania și Portugalia — Harta fizică și economică. De ce în centrul Spaniei industria este mai slab reprezentată?

Tajo, Ebru,
Guadalquivir,
Duero

Clima și apele. În interiorul Spaniei, clima este temperat-continentală. Zidul muntos ce înconjură Podișul Meseta împiedică influența Mării Mediterane și a Oceanului Atlantic spre interiorul țării și de aceea iernile sînt reci iar verile fierbinți și uscate. Din această cauză, râurile au debit scăzut vara și ridicat iarna, producînd inundații. Excepție face Guadalquivirul, care se alimentează din ghețarii Sierrei Nevada.

Pe țărmul de est și sud-est întîlnim o climă mediteraneană. În nord și nord-vest o climă oceanică.

Vegetația. Vegetația Mesetei are mai mult un caracter de stepă, cu ierburi sărace. În munți se întînesc păduri de conifere și de foioase. Pe țărmurile Mării Mediterane crește o vegetație subtropicală (stejarul de plută, castanul dulce, nuci, migdali, citrice).

— **Arătați pe figura 22 râurile Spaniei și urmăriți-le cursul de la izvoare pînă la vărsare.**

Populația și orașele

Spania are o populație formată în majoritate din spanioli. Regiunile cele mai populate sînt: litoralul Mării Mediterane, zonele miniere, Cîmpia Andaluziei și țărmul Golfului Biscaya.

În partea nord-estică locuiesc bascii care — ca și alte provincii — dispun de autonomie locală, în cadrul statului spaniol.

3,2 mil. loc.

Principalele orașe sînt: **Madrid**, capitala țării, așezat în centrul Mesetei, este un puternic centru industrial, comercial și cultural și mare nod de comunicații. În

Fig. 23. **Madrid**, vestit pentru muzeele și arhitectura sa, este vizitat de milioane de turiști din toate colțurile lumii.

apropierea lui se află **El Escorial**, fostă reședință a regilor Spaniei. **Barcelona**, mare port la Marea Mediterană, considerat, prin poziția sa pitorească și prin construcțiile sale monumentale, unul dintre frumoasele orașe ale lumii, **Valencia** și **Malaga**, de asemenea, porturi cu vechi tradiții comerciale și orașe industriale însemnate, **Sevilla**, port pe Guadalquivir și apreciat centru turistic, **Bilbao**, oraș în Țara Bascilor, **Zaragoza**, **Palma de Mallorca** etc.

Economia

Spania are o economie industrial-agrară cu disproporții în repartizarea teritorială a industriei. În ultimul timp înregistrează o dezvoltare mai ridicată în industria prelucrătoare. În afară de *industria extractivă* (minereuri de fier, plumb, zinc, mercur, cărbuni, sulf) și de *industria textilă și alimentară* (ulei de măsline, tutun, zahăr, vin) se remarcă *industriile de autovehicule, navală, electrotehnică, chimică* și altele. Principalul centru industrial este **Barcelona**.

Locul III
în lume
Alicante,
Malaga,
Xeres

— **Arătați pe figura 22 principalele orașe industriale ale Spaniei.**

În agricultura Spaniei predomină marile latifundii, ceea ce determină un exod al țăranilor spre țările dezvoltate din Europa Occidentală, în speranța unor condiții de trai mai bune.

Se practică culturile mediteraneene (vița de vie, citrice, măsline), cele de bumbac, tutun și orez, în zonele mediteraneene și în Cîmpia Andaluziei.

În Podișul Meseta și în Cîmpia Aragonului se cultivă grâu, porumb și sfecla de zahăr. În nord și nord-vest, unde sînt pășuni succulente, cresc vaci pentru lapte, tauri pentru coridele tradiționale și oi cu lînă fină.

Pe coaste și în insule se practică pescuitul. Spania, ca și vecina ei Portugalia, este o veche țară maritimă, cu un aport însemnat în descoperirile geografice («Lumea Nouă»).

În prezent deține o flotă comercială însemnată.

Turismul aduce mari venituri țării. Alături de numeroase monumente istorice și de artă se situează vestitele stațiuni balneoclimaterice de pe țărmul Mediteranei și din cele două arhipelaguri: **Baleare** — situat în Marea Mediterană în dreptul Golfului Valencia cu reședința în orașul Palma din Insula Mallorca și **Canare** — situat în Oceanul Atlantic, în apropierea țărmului Africii, cu reședința la Santa Cruz de Tenenerife. Ele dispun de un climat plăcut, fiind foarte căutate de turiști. **Comerțul.** Spania exportă: minereuri de fier și neferoase, unele mașini, citrice, țesături și importă mașini și utilaje diverse.

Între Spania și România s-au statornicit bune relații economice.

Locul I
pe Glob
Malaga,
Valencia,
Las Palmas

Rezumat

- Țară cu dublă fațadă — atlantică și mediteraneană — ceea ce a înlesnit dezvoltarea transporturilor maritime.
- Relieful este format dintr-o asociere de munți și podișuri diferite ca vechime.
- Condițiile climatice nu au favorizat formarea unor rețele hidrografice bogate.
- Populația este în majoritate rurală.
- Spania este bogată în resurse minerale dar cu disproporții în dezvoltarea economică.

Fig. 24. Barcelona, situat la Marea Mediterană, este un mare centru industrial și turistic.

Știați că:

- italianul Cristofor Columb a pornit din Sevilla în descoperirea Americii?
- Spania este singura producătoare de banane din Europa? (în insulele Canare).
- Spania este vizitată anual de un număr de turiști ce depășește populația țării.

Întrebări și aplicații

- Care sînt principalele orașe ale Spaniei? De ce sînt situate mai mult pe țărm?
- Ce caracteristici prezintă apele Spaniei?
- Indicați principalele unități de relief și localizați-le pe hartă.
- Cum influențează clima răspîndirea culturilor agricole?

PORTUGALIA

Așezare și vecini

Republica Portugheză ocupă partea vestică a Peninsulei Iberice și cîteva insule din Oceanul Atlantic. Ea are ca vecin Spania. Țărmul Oceanului Atlantic este drept, cu puține golfuri și estuare (Tejo).

Madeira
și Azore

— Arătați pe Harta politică a lumii cele două grupe de insule care intră în componența teritoriului Portugaliei

Condiții naturale

Relieful Portugaliei este format mai mult dintr-o cîmpie ce se întinde de-a lungul Oceanului Atlantic și dintr-o zonă deluroasă și muntoasă în părțile interioare.

C. Portuga-
liei
Sierra da
Estrela

Insulele prezintă un relief muntos, înalt, cu vulcani stinși.

Resursele subsolului Portugaliei sînt limitate. Deține ceva cărbuni, wolfram și uraniu, mangan, cupru, plumb, zinc, marmură, sulf, sare.

Clima Portugaliei este oceanică. Principalele ape își au izvoarele în Spania, sînt navigabile și se varsă prin estuare.

Douro,
Tejo

Populația și orașele

Populația este alcătuită din portughezi care trăiesc într-un număr mai mare în câmpia litorală; 38% locuiesc în orașe.

1,6 mil. loc.

Principalele orașe sînt: **Lisabona**, capitala țării, mare port la estuarul fluviului Tejo, așezat într-o zonă colinară, cu legături tradiționale cu America de Sud. Este cel mai mare centru economic al țării și principalul centru cultural și științific. Orașul se evidențiază prin construcțiile monumentale și cu o deosebită activitate industrială portuară. În partea de nord dispune de un renumit aeroport internațional. Legăturile peste estuar se fac prin grandiosul pod denumit «*Ponte di 25 april*».

Al doilea oraș al țării este **Porto** situat la gurile fluviului Douro, important pentru exportul vinului.

Economia

Portugalia este o țară cu economia în curs de dezvoltare și diversificare.

Industria concentrează 40% din populația ocupată și 45% din venitul național. Ponderea ramurilor tradiționale (*textilă, confecții și alimentară*) a fost

Fig. 25. **Lisabona**. Vedere din Piața comerțului.

egalată de construcțiile navale și prelucrarea lemnului. Alte ramuri industriale: *metalurgia neferoasă, rafinarea petrolului, petrochimia, pielărie* etc. Dintre produsele industriale amintim: autoturisme, aparate de radio, televizoare, nave, anvelope, ciment, fire de bumbac, lână, ulei de măsline, vin.

Ponderea producției agricole în cadrul economiei este în continuă scădere. Cultura plantelor se practică pe 1/2 din suprafața țării: *orez, grâu, porumb, tutun, viță de vie* (1/10 din suprafața țării, unul din marii producători mondiali de *struguri și vin* — locul IV pe Glob), pomi fructiferi (*citrice, măslini, smochine* ș.a.). Portugalia este cel mai mare producător mondial de *plută*. Pescuitului îi revine un rol important în economie.

Transporturile sînt dezvoltate pe căi ferate (3 592 km), căi rutiere (47 000 km), căi maritime și aeriene.

Comerțul. Exportă produse textile, chimice și alimentare, lemn, mine-reuri, mașini, plută și importă mașini, utilaje industriale, fontă, oțel, bumbac, petrol, grâu, cărbune etc.

Turismul este foarte dezvoltat. Principalul punct turistic este orașul Lisabona.

Alte zone sau obiective turistice sînt: *Riviera Portugheză*, cu multe stațiuni balneoclimaterice, **Porto**, cu numeroase monumente istorice și de artă, *Valea Douro* etc.

Rezumat

- Țară cu fațadă atlantică.
- Relieful cu altitudine redusă și cu resurse minerale puține.
- Economia parcurge o perioadă de transformări revoluționare.

Întrebări și aplicații

- comparați așezarea geografică a Portugaliei cu cea a Spaniei.
- ce știți despre relieful Portugaliei?
- stabiliți unele trăsături comune și deosebiri între rețeaua hidrografică a Spaniei și Portugaliei.
- comparați economia celor două state iberice.

Porto, I-le
Madeira

EUROPA APUSEANĂ SAU OCEANICĂ

Fig. 26. Graficul populației statelor regiunii Europa Apuseană

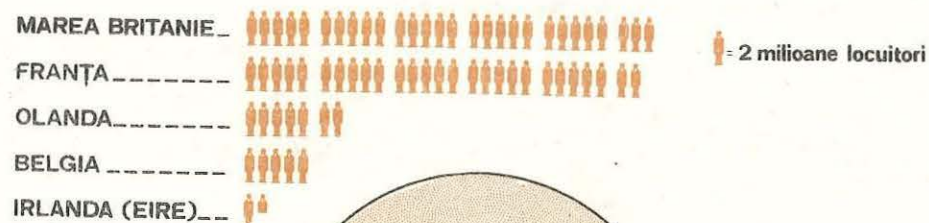
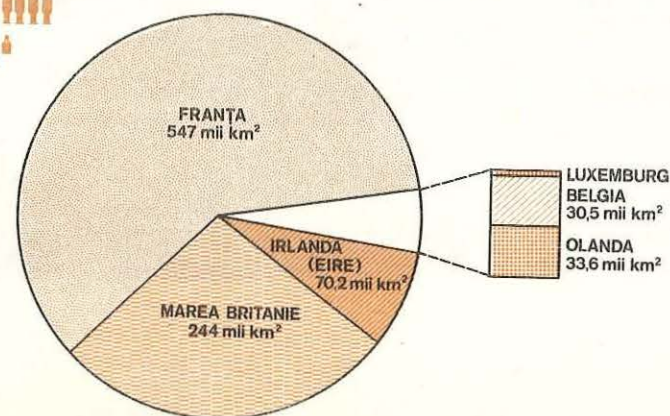

Fig. 27. Graficul suprafețelor statelor din Europa Apuseană

MAREA BRITANIE

Componentă, așezare, margini

Marea Britanie sau Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, stat insular în Europa Apuseană, cuprinde Insula Marea Britanie, partea de nord a Insulei Irlanda și alte numeroase insule de mărimi diferite, așezate în Oceanul Atlantic și mările înconjurătoare.

Teritoriul său cuprinde patru regiuni ce au particularități geografice, istorice, economice și etnografice proprii: Anglia, Scoția, Wales (Țara Galilor) și Irlanda de Nord. Marea Britanie este despărțită de continent de Marea Mîneei și Marea Nordului, iar de Republica Irlanda, de marea cu același nume.

— Arătați pe harta următoare așezarea geografică, mările înconjurătoare și insulele: Hebride, Orkney, Shetland, Channel și Man.

Țămurile sînt foarte crestate, cînd înalte și tăiate în calcar, cînd joase, nisipoase, întrerupte de estuare adînci.

— Localizați pe hartă principalele estuare și golfuri.

Condiții naturale

— Observați harta și răspundeți:

Ce regiuni ale Marii Britanii au un relief muntos? Ce denumiri poartă? Cunoașteți originea și vechimea acestora? Ce regiuni au un relief de cîmpie? Care este importanța acestor cîmpii?

Pămîntul britanic este o îmbinare din munți vechi, tociți și din cîmpii fluviiale și litorale.

Partea nordică (Scoția) este alcătuită din munți vechi, cu aspect de podiș, despărțiți prin depresiunea Canalului Caledonian. Aici se găsește cel mai înalt vîrf din Marea Britanie (v. fig. 28).

M-ții
Caledonici,
Grampiani,
Cheviot

Fig. 28. Marea Britanie — Harta fizică. Care forme de relief predomină?

Cîmpiile ocupă suprafețe reduse spre sud, după care urmează o zonă muntoasă.

În regiunile de mijloc și sud (Anglia) se continuă zona munților vechi, erozați, bogați în cărbuni superiori și polimetale.

Dealurile și cîmpiile au o extindere mai mare, spre sud și sud-estul regiunii.

În vest (Țara Galilor) predomină munții vechi. În sudul lor se găsesc importante resurse de cărbuni superiori.

Relieful Irlandei de Nord este — de asemenea — alcătuit din munți vechi, de mică altitudine și din cîmpii înguste.

Resursele subsolului. Marea Britanie are importante rezerve de **cărbuni superiori**, **minereuri de fier**, **sare**, **caolin**; în cantități mai mici se găsesc resurse de **metale neferoase**. În regiunea Mării Nordului au fost descoperite bogate zăcăminte de **gaze naturale** și **petrol**. Producția sa de petrol satisface necesarul de consum intern (v. fig. 29).

Penini

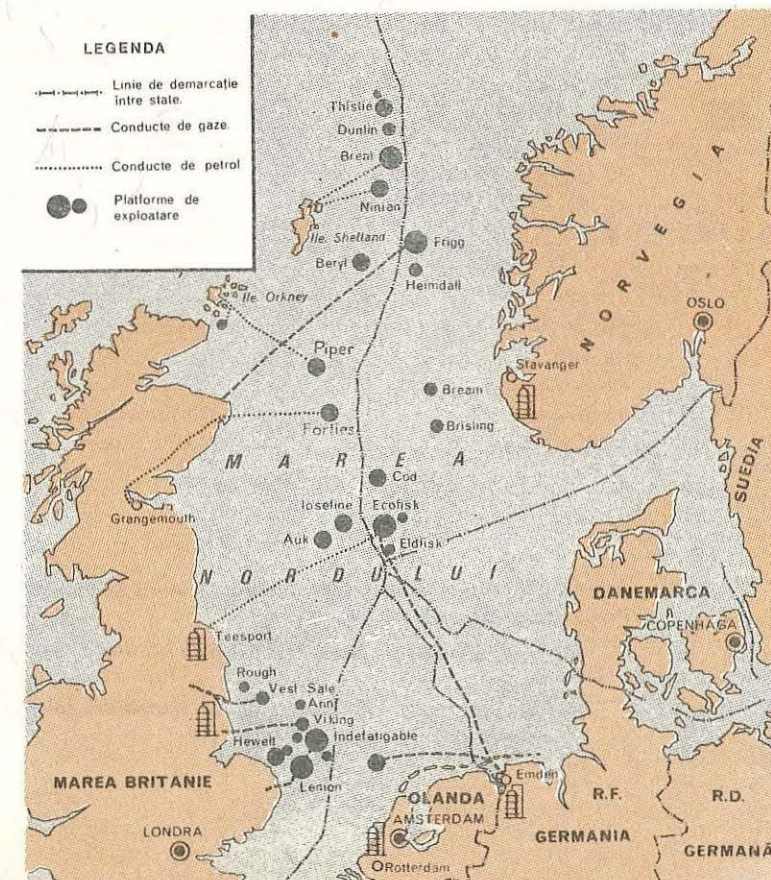
C. Londrei

Cambrieni

Clima

Clima este temperat-oceanică, influențată de vînturile de vest și de curentul cald al Atlanticului de Nord. Iernile sînt blînde, verile moderate, iar precipitațiile cad tot timpul anului. Zăpezile sînt mai frecvente în zonele nordice (Scoția).

Fig. 29. Exploatarea petrolului și gazelor naturale în Marea Nordului. Ce concluzii desprindeți din analiza acestei hărți?

Un fenomen caracteristic îl constituie cețurile, care, amestecate cu fumul din centrele industriale, formează așa-zisul «smog» foarte dăunător pentru sănătatea oamenilor. Astăzi, mai ales în Londra, smogul a dispărut datorită măsurilor de protecție a mediului înconjurător.

Apele

Ca urmare a precipitațiilor bogate, apele curgătoare sînt numeroase, însă scurte, cu un debit bogat tot timpul anului, fiind legate între ele printr-o rețea deasă de canale.

Tamisa

Cel mai însemnat fluviu trece prin Londra și se varsă în Marea Nordului printr-un larg estuar. Pe el, în timpul fluxului, pot pătrunde vase oceanice pînă la Londra. În Golful Bristol se varsă fluviul **Severn**.

Rîurile nu îngheață iarna și au o mare însemnătate pentru navigație, fiind legate prin canale. Unele lacuri sînt de natură tectonică, altele de origine glaciară, mai numeroase în Scoția și Irlanda de Nord.

Vegetația

Pădurile au fost tăiate aproape complet, rămînînd doar pîlcuri sub formă de parcuri. Este una dintre țările cel mai puțin împădurite din Europa. În schimb, se găsesc pășuni întinse cu ierburi suculente.

Rezumat

- Marea Britanie are o așezare geografică insulară foarte avantajoasă și cuprinde circa 2 000 de insule.
- Relieful este alcătuit din masive muntoase vechi și cîmpii sedimentare.
- Climatul oceanic determină precipitații bogate și frecvente cețuri.
- Rețeaua hidrografică este alcătuită din riuri scurte, cu un debit bogat și în parte navigabile.
- Dintre bogățiile minerale cărbunii superiori și petrolul ocupă primele locuri ca importanță.

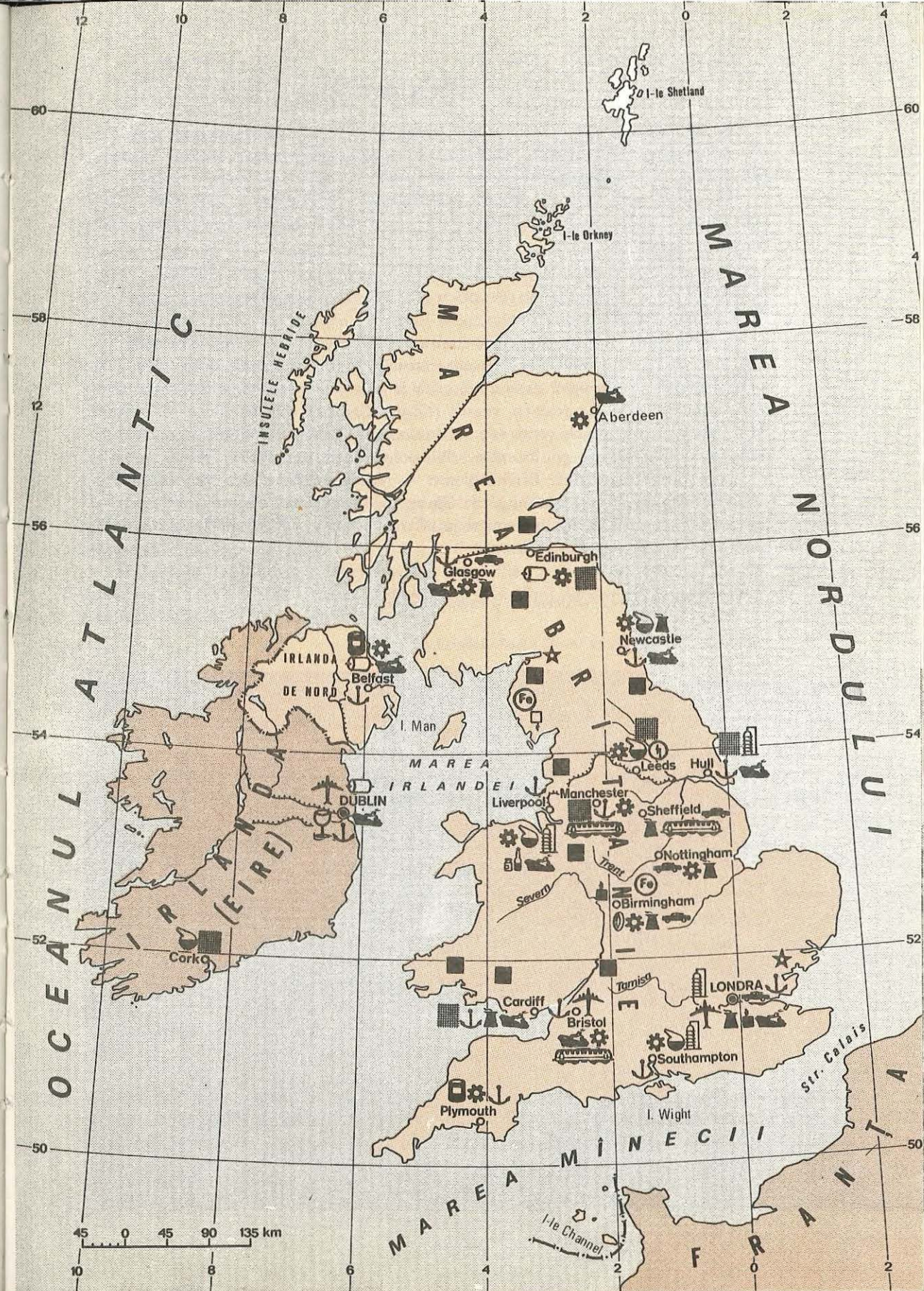
Știați că...

- meridianul de 0° (primul meridian) trece prin observatorul astronomic Greenwich (Londra)? De la acest meridian se măsoară longitudinea estică și vestică.
- apele Tamisei, din care dispăruseră pe o mare porțiune, încă din 1949, toate speciile de pești, din cauza poluării, au devenit astăzi limpezi datorită măsurilor luate pentru combaterea poluării? Spre bucuria pescarilor au și apărut o serie întreagă de specii de pești.

Aplicații și întrebări

- Arătați pe hartă regiunile componente ale Marii Britanii.
- Prin ce se caracterizează relieful?
- Pe figura 29 arătați principalele platforme britanice de exploatare a petrolului și gazelor naturale.

Fig. 30. Marea Britanie — Harta economică.

Populația și orașele

Marea Britanie este una din țările globului cu o populație numeroasă. Cea mai mare parte a locuitorilor o formează englezii. Alături de ei trăiesc: scoțienii, galezii (velșii) și irlandezii.

Marea Britanie are o densitate foarte mare a populației și unul dintre cele mai ridicate procente de urbanizare din lume. Mai mult de 4/5 din populație trăiește în orașe.

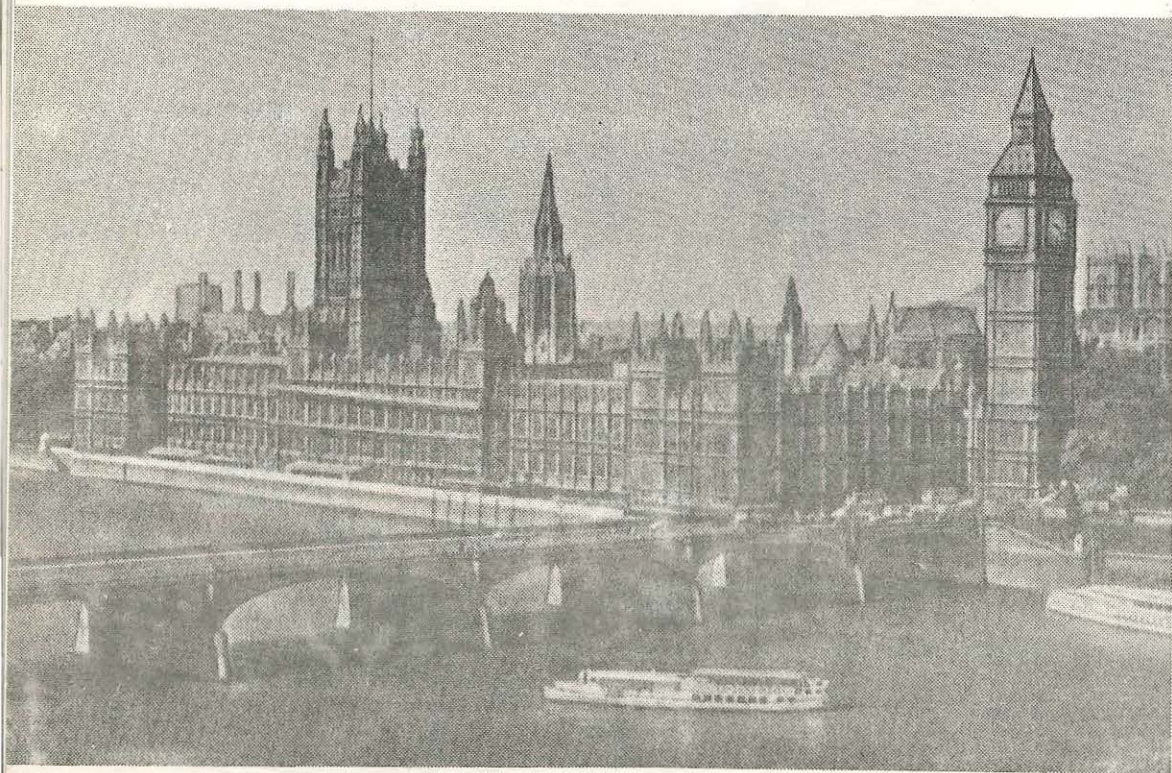
6,7 mil.
locuitori

Capitala țării este **Londra**, una dintre marile aglomerații urbane ale lumii. La Londra se încrucișează marile căi maritime intercontinentale și o puternică rețea de căi ferate și șosele.

Londra este unul dintre importantele centre economice, politice și culturale ale lumii. Industria concentrează circa 50% din populația orașului și este mult diversificată. Londra este cunoscută și prin numeroasele sale muzee (*British Museum*), școli superioare, teatre (*Covent Garden*), săli de concerte, parcuri (*Hyde Park*), cartiere de vile etc. Majoritatea populației locuiește în cartiere populare (*East End*) și în cele 11 orașe-satelit care înconjură capitala.

Alte orașe mari sînt: **Birmingham** — veche cetate a oțelului, **Manchester**, al doilea oraș industrial al țării, **Glasgow**, cel mai mare centru industrial al Scoției, **Liverpool**, port însemnat la Marea Irlandei, **Newcastle** și **Cardiff**, port prin care se exportă cărbunele.

Fig. 31. Londra. Clădirea Parlamentului și Podul Westminster.

Economia

Marea Britanie este o țară capitalistă cu o economie dezvoltată. Datorită resurselor mari de cărbuni superiori și aplicării multor invenții în producție, Marea Britanie a pășit pe calea dezvoltării capitaliste înaintea altor țări. În lupta pentru piețe de aprovizionare cu materii prime și de desfacere a produselor industriale, Marea Britanie și-a învins cei mai puternici rivali (Spania, Olanda, Franța), reușind să-și creeze cel mai vast imperiu colonial. Secole de-a rândul Marea Britanie a fost supranumită «regina mărilor», «cărăușul lumii» și «fierarul lumii», pentru a ilustra puterea și capacitatea sa industrială și maritimă, în comparație cu alte țări. Imperiul britanic a supraviețuit pînă după cel de-al doilea război mondial, cînd s-a destrămat, datorită luptei pentru independență a popoarelor subjugate. Cu timpul, Marea Britanie a pierdut supremația pe piața mondială în favoarea altor rivali, ca S.U.A., Republica Federală Germania și Japonia.

Economia Marii Britanii este controlată de cîteva monopoluri, care concentrează în mîna lor producția principalelor ramuri industriale: industria chimică, construcțiile de mașini etc.

Industria. Marea Britanie este una dintre marile puteri industriale ale lumii. Industria grea ocupă primul loc. Baza de materii prime este asigurată în mare parte din import.

Industria carboniferă este una din ramurile tradiționale. Marile bazine carbonifere de huiă sînt situate în Wales (Țara Galilor), în centrul și nord-estul Angliei și în Scoția (Glasgow).

Fig. 32. Londra. Podul Tower Bridge și Turnul Londrei.

Bine dezvoltate sînt extracția și prelucrarea petrolului din Marea Nordului, precum și producția energiei electrice, obținută în termocentrale și centrale atomoelectrice.

Industria siderurgică (fontă, oțel) se dezvoltă datorită minereurilor de fier proprii și celor aduse din Canada și Suedia, precum și datorită importului de fier vechi (fig. 30).

Industria construcțiilor de mașini produce: motoare cu abur și electrice, mașini-unelte, mașini textile, locomotive, automobile, avioane, nave oceanice (v. fig. 30).

Industria chimică este o ramură în plină dezvoltare, care produce îngrășăminte, mase plastice, coloranți, fibre sintetice, medicamente, pe baza cărbunelui și a petrolului etc. (v. fig. 30).

Industria textilă face parte, de asemenea, din ramurile industriale tradiționale ale acestei țări. Ea se bazează pe bumbacul importat din India, S.U.A. și Sudan (centrele principale sînt la vest de Munții Penini) și pe lîna adusă din Australia, Noua Zeelandă, Republica Africa de Sud și Argentina (centre mai însemnate sînt la est de Munții Penini).

Știați că...

- prin exploatarea petrolului din Marea Nordului, Marea Britanie a ajuns să-și satisfacă integral necesitățile de petrol?
- nici o localitate din Marea Britanie nu este mai departe de 120 de km de țărmul mării?
- construcția metroului din Londra a început în anul 1861? Astăzi rețeaua lui are o lungime de 400 km.

Agricultura. În agricultură, o atenție mai mare se acordă creșterii animalelor. În ansamblu, agricultura nu reușește să satisfacă în întregime necesitățile interne de consum. De aceea, Marea Britanie importă cereale, carne, ouă, produse lactate, precum și materii prime agricole pentru industrie (bumbac, lînă).

Creșterea animalelor este asigurată de pășunile și plantele furajere cultivate în fermele situate în jurul marilor orașe. Se cresc: *bovine*, pentru carne și lapte, *oi* cu lînă fină, *porci*, *cai* (îndeosebi pentru curse) și *păsări*.

Cea mai importantă zonă agricolă este Cîmpia Londrei, unde se practică agricultura intensivă. Se cultivă cereale (*orz*, *grâu*, *secară*, *ovăz*), *sfeclă de zahăr*, *cartofi*, *plante furajere*, *in*, *pomi fructiferi* în sud ș.a.

În mările din jur și mai ales în Oceanul Atlantic se pescuiesc cantități mari de pește.

Transporturile. Căile ferate și șoselele sînt principalele mijloace de legătură între diferitele regiuni ale țării. În ultimul timp rolul canalurilor a crescut simțitor.

Marea Britanie dispune de o puternică flotă comercială, ce asigură legăturile externe. Numeroasele porturi maritime (v. fig. 30) au rol deosebit de important în viața economică a țării. Marea Britanie dispune de o importantă rețea de căi aeriene, cu aeroporturi internaționale la Londra și Glasgow.

Comerțul exterior. Marea Britanie este legată — prin importul unor materii prime — de piața externă. **Importă:** minereuri de fier, bumbac, lînă și produse alimentare. **Exportă:** mașini, utilaje, produse chimice, textile etc.

Din vastul imperiu colonial de altădată, astăzi mai deține numai cîteva colonii mici. O parte din fostele colonii care și-au obținut independența fac parte împreună cu Marea Britanie, din **Comunitatea Britanică de Națiuni** (Commonwealth).

Comunitatea Britanică de Națiuni cuprinde: **Marea Britanie, republici independente** (India, Ghana, Nigeria etc.), **dominioane** (țări autonome cu guverne și parlamente proprii, ca, de exemplu, Canada, Australia, Noua Zeelandă), **colonii** (teritorii lipsite de independență), **protectorate** și **teritorii sub tutelă**. Toate acestea sînt legate de Marea Britanie prin anumite tratate economice și politice.

Rezumat

- Marea Britanie are o mare densitate a populației și un grad de urbanizare foarte ridicat.
- Are o industrie cu vechi tradiții, situîndu-se la un nivel tehnic foarte ridicat în toate ramurile.
- Agricultura este modernă, dar puțin diversificată și nu acoperă nevoile interne.

Întrebări și aplicații

- Localizați pe hartă principalele regiuni carbonifere și siderurgice. Ce constatați?
- Analizați figura 30 și spuneți: în care orașe este concentrată industria textilă și de ce?
- Unde se află principalele șantiere de construcții navale?
- De unde importă Anglia produse alimentare?
- Ce state intră în componența Commonwealth-ului?

FRANȚA

Așezare, margini

Republica Franceză este așezată în vestul Europei, avînd ieșire la Oceanul Atlantic și Marea Mediterană. Este al doilea stat ca mărime din Europa după U.R.S.S.

- Arătați pe figura 35 așezarea, peninsulele, precum și mările și golfurile care mărginesc teritoriul Franței.
- Ce consecințe decurg din așezarea geografică?
- Arătați vecinii și granițele țării.

Țămurile sînt mai puțin crestate decît cele ale Marii Britanii, în unele părți înalte și calcaroase, în altele, joase, nisipoase, cu plaje întinse și estuare. Insula Corsica aparține Franței din anul 1768.

Cadrul natural

Relieful. După vîrstă și altitudine, relieful Franței se împarte astfel: Munții tineri sînt situați spre granița cu Spania, Italia și Elveția (Munții Pirinei, Alpii Francezi).

Munții vechi ocupă partea centrală, sudică și nord-vestică de la granița cu Belgia și Republica Federală Germania.

Cîmpiile acoperă o mare parte din teritoriul Franței sub formă de bazine sau culoare.

Alpii Francezi ocupă regiunea de graniță dintre Marea Mediterană și Lacul Geneva. Semeți, cu piscuri golașe, coboară treptat de la est la vest, pînă se pierd în Valea Ronului. Către Italia se profilează cel mai înalt vîrf din Europa, deosebit de pitoresc și mult frecventat de turiști sportivi.

Munții Pirinei se înalță ca un zid între Franța și Spania. Mai mărunți, Munții Jura sînt dispuși în culmi paralele, la hotarul cu Elveția.

Dintre munții vechi, cei mai înalți sînt Munții Vosgi, care ating înălțimi de 1 400 m, spre deosebire de Munții Ardeni care din cauza eroziunii arată ca un podiș deluros de 400—500 m.

Mas. Central,
M-ții Ceveni,
Ardeni, Vosgi.
Baz. Parisu-
lui, Baz. Aq-
vitaniei.
Culoarul
Ronului
Mont Blanc
4 807 m

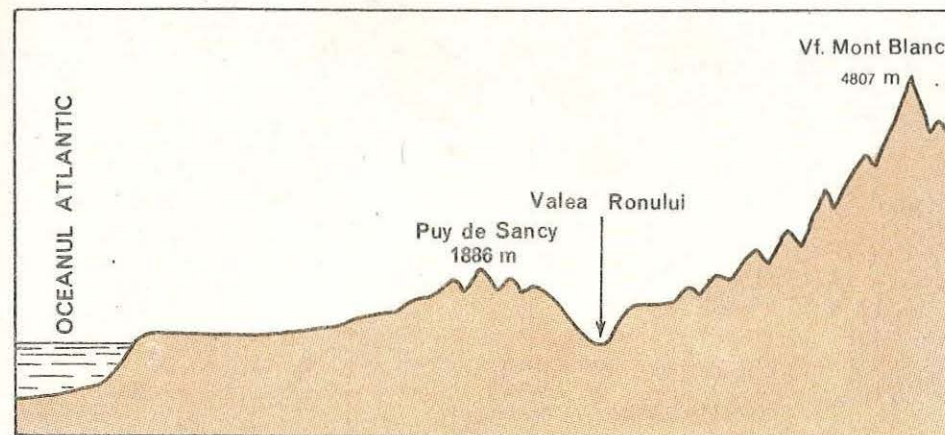

Fig. 34. Secțiune — est-vest — prin relieful Franței.

În centrul Franței, **Masivul Central**, de origine vulcanică, se termină cu o bordură muntoasă, cunoscută în sud, spre Valea Ronului, sub numele de **Munții Ceveni** (v. fig. 35).

Zona de țărm a Mării Mediterane, între Marsilia și granița cu Italia, e numită **Coasta de Azur**. Aici munții ajung pînă la țărm. Clima este blîndă, mediteraneană, cu plante veșnic verzi. Acest tip de coastă poartă numele de «rivieră» și este renumită prin dezvoltarea turismului. Un profil transversal prin relieful Franței ne arată cum acesta urcă treptat de la vest spre est, culminînd la granița cu Italia (fig. 34).

Resursele subsolului. Franța dispune de însemnate resurse minerale. Rezervele sale de **minereu de fier** se găsesc mai ales în Lorena și în Masivul Central. Însemnate **zăcămintele de bauxită** se află în Munții Alpii Francezi și Munții Pirinei. În Podișul Ardeni se găsesc **cărbuni superiori**. La nord de Pirinei sînt cantități însemnate de **gaz metan**.

Clima Franței este în general temperată. Spre vest este o **climă temperat-oceanică**, determinată de fațada atlantică și de vînturile de vest, care aduc precipitații bogate.

În centrul țării și în est, din cauza reliefului înalt, influența oceanului descrește, clima devenind **temperat-continentală**.

Pe țărmul Mării Mediterane este o climă mediteraneană, cu veri uscate, fierbinți și ierni blînde, ploioase.

Apele curgătoare formează o rețea deasă. Majoritatea lor izvorăsc din Masivul Central și din Munții Alpi. Ele au cursuri lungi și debite constante, unele fiind alimentate din ghețari. Sînt însemnate pentru navigație.

Rinul este o importantă arteră navigabilă ce face graniță între Franța și R.F. Germania pe o porțiune însemnată.

— Priviți figura nr. 35 și arătați fluviile Franței cu particularitățile lor.

Rîurile sînt folosite pentru a pune în mișcare turbinele hidrocentralelor din Munții Alpii Francezi, Munții Pirinei și din Masivul Central.

Locul II
în Europa

Sena, Loara,
Ronul, Ga-
ronne

Fig. 35. Franța — Harta fizică. Localizați după vîrstă principalele masive muntoase.

Franța folosește și energia atomică, energia mareelor și energia solară pentru obținerea curentului electric. O centrală maremotrică s-a construit în Golful La Rance, unde mareele ating înălțimi de 10—15 m.

Rezumat

- Franța este o țară atlantică cu largă deschidere la Marea Mediterană.
- Teritoriul ei prezintă o îmbinare de forme de relief diferite ca înfățișare și vîrstă.
- Minereul de fier și bauxită sînt adevărate comori ale Franței.
- Clima, influențată atît de Oceanul Atlantic cît și de Marea Mediterană, determină o rețea hidrografică bogată.

Știați că:

- bauxita a primit denumirea după localitatea Les Baux, situată la nord-vest de Marsilia, unde a fost exploatată prima dată?
- denumirea de fîntini arteziene provine de la provincia Artois din nordul Franței, unde au fost forate prima dată fîntinile arteziene?
- în zona Parisului turiștii sînt așteptați de cele peste 8 000 de hoteluri?
- masivul Mont Blanc este străbătut de un tunel rutier de 11,6 km, care leagă Franța de Italia?
- «Batillus» — cel mai mare petrolier din lume — a fost construit în Franța? El are un deplasament de 554 000 tone.

Întrebări și aplicații

- Care sînt principalele forme de relief?
- Ce fel de climă are Franța? Care sînt factorii ce diferențiază clima?
- Arătați principalele riuri începînd de la obîrșia lor, regiunile străbătute și locul de vărsare. Numiți marile porturi de la gurile lor.

Populația și orașele

Franța are o populație omogenă, formată în cea mai mare parte din francezi.

Cea mai deasă populație se găsește în regiunea industrială a Parisului, pe văile Rinului și Ronului, pe țărmul de nord-vest etc. Aproape 74% din populație locuiește în orașe. Cele mai multe sate au înfățișare de oraș.

Capitala Franței este orașul **Paris**, centru politic, economic, comercial și cultural, important nod internațional de comunicații, situat la confluența Senei cu Marna.

Alte orașe importante sînt: **Lyon**, port fluvial pe Rhon, mare centru al industriei textile, cu vechi tradiții revoluționare, **Marsilia**, însemnat port la Marea Mediterană, mare centru financiar și comercial, **Bordeaux**, port fluvio-maritim pe Garonne,

8,6 mil. loc.

Fig. 36. Paris. Aspect de pe Bulevardul Champs-Élysées.

renumită piață pentru vinuri, **Lille**, situat în nordul Franței, oraș al industriei textile și al manufacturilor de faianță, **Nantes**, port la estuarul Loarei, oraș de importanță istorică și cu o însemnată industrie petrochimică, **Nisa**, renumită stațiune balneoclimaterică pe Coasta de Azur și altele.

Paris (Lectură)

...zadarnic vei căuta centrul acestei mari metropole de aproape 9 milioane de locuitori. Spre deosebire de alte capitale, Parisul are mai multe centre, sau mai bine zis centrul său e pretutindeni. «Centru» e considerat și piața Operei, și regiunea insulei «Cité», cu primăria și catedrala Nôtre-Dame și Piața Concorde, și Champs-Élysées.

Fiecare centru al Parisului își are fața sa proprie și totuși păstrează stilul general al orașului, acel stil format și înfrumusețat de veacuri, în cadrul căruia trecerea de la un secol la altul se face treptat, fără să strice armonia ansamblului.

Toate aceste centre sînt legate între ele prin bulevarde largi, drepte, plantate cu castani, deschizînd fiecare perspectiva unor monumente, palate și parcuri.

Mărimea, stilul și chiar ornamentația clădirilor din centrul Parisului sînt supuse unei reglementări extrem de drastice, pentru a nu strica cu nimic aspectul specific al străzii respective și al Parisului în ansamblu. Spre deosebire de alte capi-

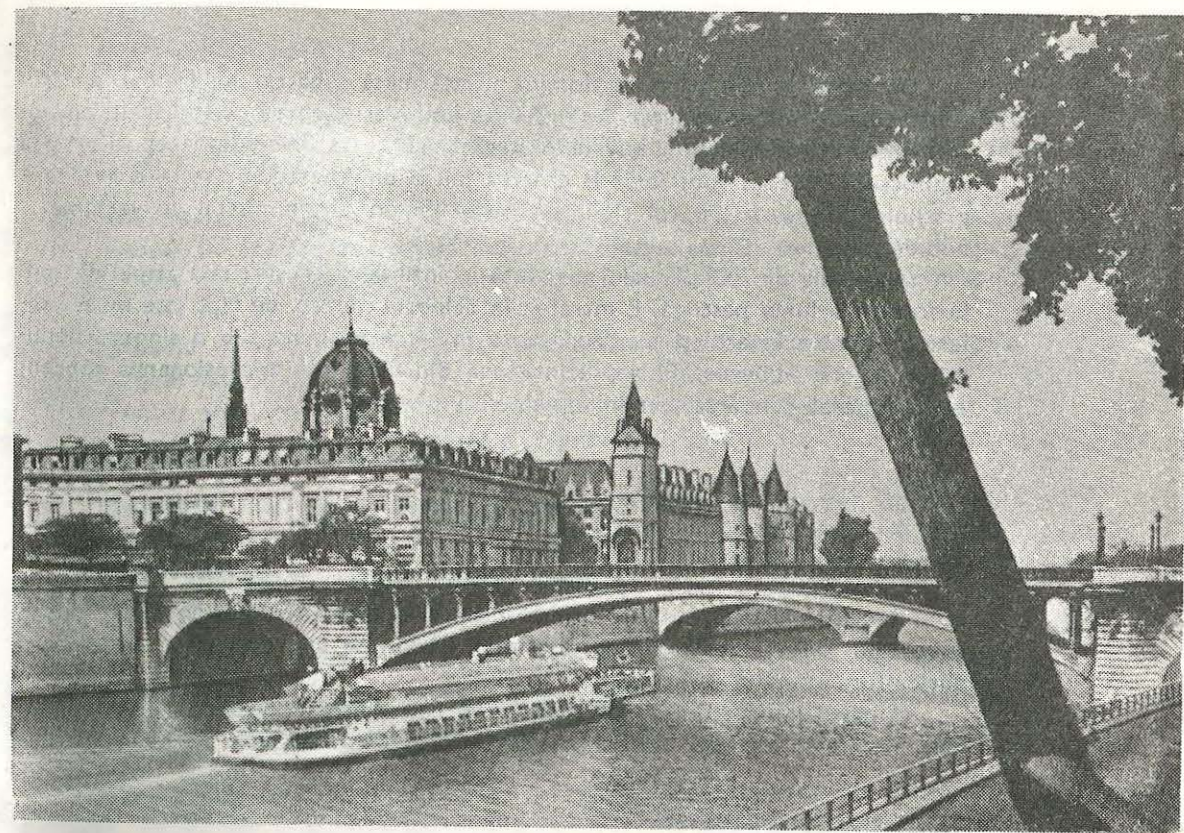

Fig. 37. Paris. Podul Nôtre-Dame și tribunalul comerțului.

tale europene, la Paris nu poți vedea o clădire cubistă ridicîndu-se în rînd cu clădiri în stilul secolelor XVIII și XIX. Toate clădirile de pe bulevarde sînt la fel de înalte, de 6—8 etaje, de aceeași culoare, avînd același aspect general și prezentînd același gen de ornamente exterioare.

Urcînd Sena pe malul ei drept, ajungi în principala piață a Parisului, Piața Concorde. Ciudățenia acestei piețe, creată în mijlocul secolului al XVIII-lea, constă în faptul că nu are decît două clădiri pe una dintre laturile uriașului octogon pe care îl formează. Și totuși este una dintre cele mai frumoase piețe din lume. Stînd în mijlocul ei, între două fîntîni ce amintesc pe cele din piața Sfîntului Petru din Roma, lîngă uriașul obelisc egiptean, adus la începutul secolului trecut din templul de la Luxor, ai în spate Sena, pe malul opus se înalță sediul Adunării Naționale. La stînga se întind aleile umbrite de copaci din Champs-Élysées, cu perspectiva Arcului de Triumf la capătul lor, iar în dreapta grilajul aurit al porții grădinii Tuileries, cu Luvru.

Străbătînd Tuileries în lung, ajungi la micul arc de triumf, înălțat în cinstea lui Napoleon I, așezat între aripile clădirii uriașului Luvru. Este unul din numeroasele locuri din Paris care îți încîntă ochii.

Proporțiile și precizia acestui ansamblu urbanistic uriaș, unic în lume în felul său, sînt uimitoare, îți creează o senzație de ireal, de pictură sau decorație de teatru, subliniată de culorile de pastel ale frunzișului multicolor al parcurilor și de culoarea ușor cenușie a zidurilor.

Din spate și din părți te domină uriașa masă a bătrânului **Luvru**, a cărui construcție pe etape a durat peste 300 de ani. Masiv, cu acoperișul înalt, cu bogate decorații exterioare, Luvrul păstrează, cu toată diversitatea epocilor și a arhitecților care au contribuit la crearea lui, o uimitoare unitate — o îmbinare a stilului Renașterii cu cel clasic — care-i dă un aer inimitabil de vechime și noblețe.

Lângă una din porțile sale, pierdută în întinderea nesfârșită a aripei de sud, forfotește o lume pestriță. E intrarea în celebrul muzeu, de fapt șase muzee diferite, reunite în același loc, cunoscute în întreaga lume sub o singură denumire, scurtă, «Luvru». El reprezintă una din cele mai impresionante concentrații a operelor de artă aparținând culturii universale.

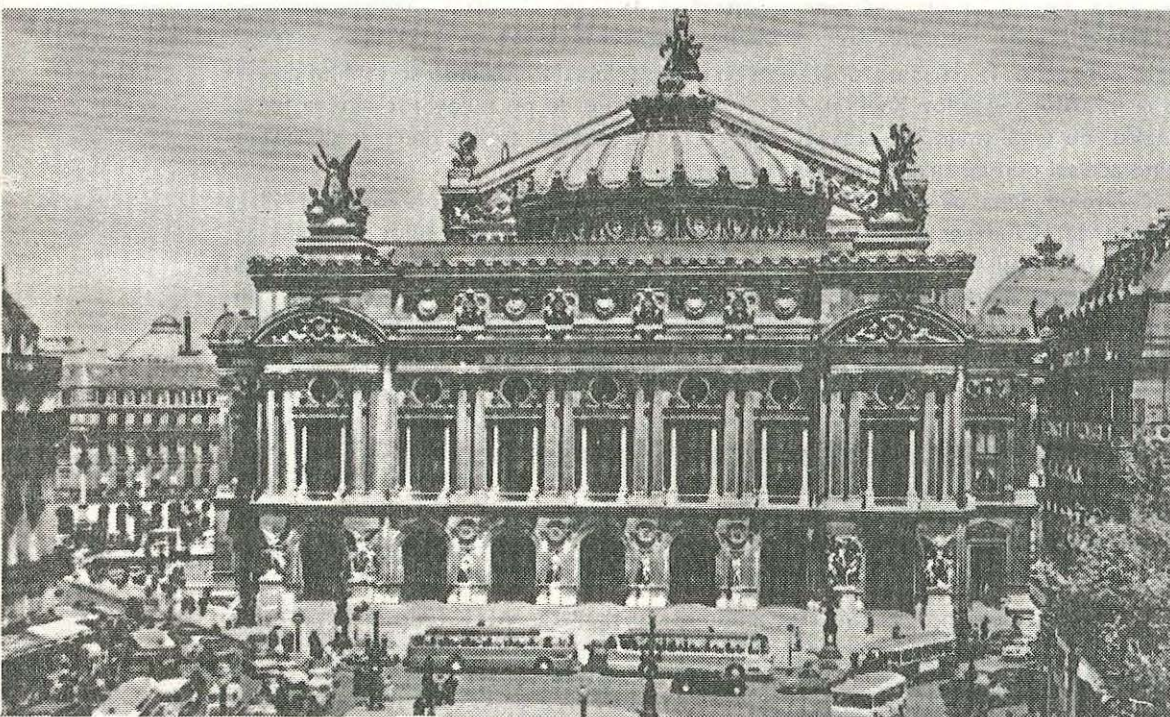
(După «Note de drum», de A. I. Șipercu)

Economia

Franța este o țară capitalistă industrial-agrară dezvoltată. Valorificarea unor bogății naturale, materii prime aduse din colonii, tradiția în unele meșteșuguri au favorizat crearea unei economii bazate pe industria grea, dar și pe o agricultură avansată și variată.

O parte importantă a economiei este naționalizată: cărbunele, uraniul, gazele naturale, energia electrică, căile ferate, transporturile aeriene, băncile.

Fig. 38. Paris. Teatrul de operă — Parisul este nu numai capitală și oraș industrial, ci și primul centru cultural al Franței.

Deși industrializarea capitalistă a început mai târziu decât în Marea Britanie, totuși Franța a devenit și ea o mare putere a lumii imperialiste, ajungând să posede un vast imperiu colonial.

Acest imperiu s-a destrămat.

Industria. Franța este o țară industrială dezvoltată. În timp ce țărani formează 18% din populația activă, muncitorii reprezintă 40% din această populație.

Sursele de energie. Franța are o producție insuficientă de cărbune, petrol și gaze naturale.

Pentru satisfacerea nevoilor de consum, se folosește petrolul importat și prelucrat în numeroase rafinării situate în porturi (v. harta).

Industria siderurgică este legată de zăcămintele de minereu de fier din Lorena, aici fiind și cele mai numeroase centre de producție a fontei și oțelului. Se extinde construcția uzinelor siderurgice în porturi, folosindu-se minereu de fier importat (v. fig. 39).

Metalurgia neferoasă, în primul rând producția de aluminiu se dezvoltă pe baza bauxitei exploatate în sudul țării. Uzinele sînt situate în zona munților Alpi și Pirinei. De asemenea, uzine de cupru, plumb și zinc se găsesc în porturi, folosind concentrate de minereuri importate.

Franța dispune de o **industrie a construcțiilor de mașini** care produce o gamă variată de utilaje, automobile, locomotive, vagoane, produse electrice, avioane, nave maritime etc., în numeroase centre (v. fig. 39).

În **industria chimică**, un loc important îl ocupă petrochimia și producția de îngrășăminte și medicamente. Parisul are vechi tradiții în producția de parfumuri și alte articole cosmetice.

Tradiția în **industria textilă** a dus la formarea unor regiuni specializate (nordul țării, Parisul, Lyonul), în care se dezvoltă industria lînii, a bumbacului, a inului, a mătăsii naturale și a confecțiilor.

Industria alimentară produce: conserve de legume, de fructe și pește, vinuri și băuturi alcoolice, zahăr, produse lactate etc.

Agricultura. Franța rămîne și o mare țară agricolă. Ea poate, cu tot consumul intern ridicat, să exporte cereale (grâu, orz, porumb), vinuri, fructe și legume, unt și brînzeturi, carne, zahăr.

Mai produce în, cîneapă, tutun, cartofi, citrice.

Franța deține un loc de frunte în producția mondială de struguri și vinuri, obținute în regiunile Bordeaux, Champagne, Bourgogne, Côte de Rhone etc.

Creșterea animalelor are o mare importanță economică. Se cresc cornute mari, pentru lapte și carne, în Munții Alpi, Pirinei, în Bretagne și Normandia, precum și porci, oi etc.

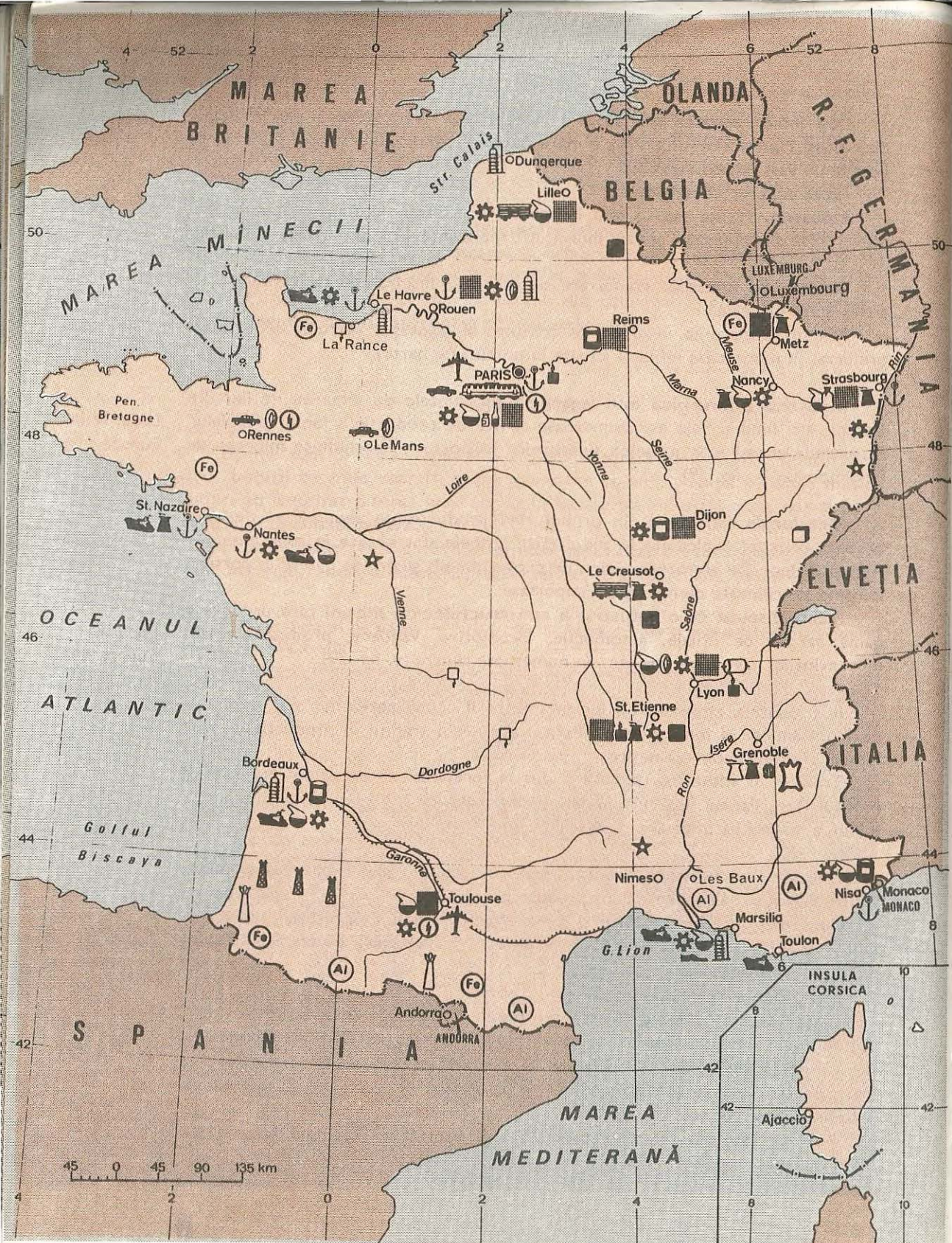
Pescuitul este dezvoltat îndeosebi în zona litorală a Oceanului Atlantic și a Mării Mînecei.

Locul IV în Europa

Locul II în Europa după R.F.G.

Locul III în lume

Locul I

Căile de comunicație. Transporturile interioare sînt asigurate de o rețea deasă de căi ferate, în majoritate electrificate, șosele modernizate, râuri și canale navigabile.

Franța are numeroase porturi la Marea Mediterană și Oceanul Atlantic (v. fig. 39).

Aeroporturile din Paris (Charles de Gaulle, Orly) și Marsilia au un trafic aerian foarte intens.

Comerțul exterior s-a dezvoltat rapid. Franța ocupă locul al 3-lea în lumea capitalistă, după S.U.A. și R.F. Germania, la egalitate cu Japonia. Ea **importă** petrol, gaze naturale, mașini, utilaje industriale, cărbuni superiori, bumbac etc. și **exportă** mărfuri variate, ca: mașini și utilaje, mijloace de transport, produse chimice și textile, cosmetice, minereuri de fier, bauxită, vinuri etc. Între Franța și R.S. România există legături economice tradiționale, amplificate și multiplicat în prezent.

Turismul ocupă un loc însemnat în viața țării. Franța este una dintre principalele țări turistice ale lumii. Zone turistice mult vizitate sînt: Parisul și împrejurimile, Valea Loirei cu vestitele castele, litoralul Oceanului Atlantic, Riviera mediteraneană, Alpii, Pirineii, orașele Lyon, Bordeaux, Marsilia etc.

Rezumat

- Populația Franței este numeroasă și omogenă; un popor cu o străveche civilizație și bogate tradiții revoluționare.
- Franța este o mare putere a lumii capitaliste, avînd o industrie foarte dezvoltată ce produce o varietate de produse.
- Agricultură se face intensiv, produsele agricole fiind foarte diversificate.
- Rețeaua de transporturi este complexă, avînd o densitate mare.

Știați că...

- la 15 km nord-vest de Le Havre s-a construit modernul port Antifer, capabil să primească tancuri petroliere de peste 500 000 de tone?
- la 18 mai 1871, clasa muncitoare a instaurat Comuna din Paris, primul guvern al dictaturii proletariatului din istorie?
- în Masivul Mont Blanc, într-un refugiu alpin la 2 771 m altitudine, a fost instalat primul radiotelefon din lume care funcționează cu energie solară?

Întrebări și aplicații

- Ce resurse stau la baza industriei energetice?
- Arătați pe hartă principalele zone industriale.
- Localizați pe hartă principalele regiuni viticole.

Fig. 39. Franța — Harta economică.

BELGIA, LUXEMBURG

Așezare și vecini

Regatul Belgiei este așezat în vestul Europei, cu ieșire la Marea Nordului, țărmul fiind jos și rectiliniu.

Vecinii săi sînt: Franța, Luxemburg, R.F. Germania și Olanda. Ducatul de Luxemburg ocupă partea de nord a Podișului Ardeni.

— Arătați pe figura 40 granițele și vecinii celor două țări.

Condiții naturale

Relieful **Belgiei** coboară în trepte spre mare, întîlnindu-se mai multe regiuni:

Pod. Ardeni
Cîmpie înaltă

— **Belgia înaltă**, ce cuprinde un podiș vechi de 400—700 m înălțime.

— **Belgia de mijloc** (Flandra), o treaptă mai joasă, ușor înclinată spre mare, favorabilă culturilor de cereale, sfeclă-de-zahăr și in.

— **Belgia de jos** (Brabant) o regiune nisipoasă, situată în zona centrală. **Luxemburgul** cuprinde un relief colinar, fragmentat de văi adînci și fertile. Principalele **resurse minerale** ale Belgiei sînt cărbunii, fosfatul și sulful. În **Luxemburg** se găsesc mai ales minereuri de fier.

Schelde,
Meuse,
Moselle

Clima Belgiei și a Luxemburgului este temperat-oceanică, cu precipitații aduse de vînturile de vest, de aceea și **rîurile** dispun de ape bogate.

Populația și orașele

Populația Belgiei este formată din **valoni** (în sud) care vorbesc un dialect francez și **flamanzi** (nord și vest), ce vorbesc o limbă germanică.

Locuitorii Luxemburgului vorbesc limbile franceză și germană.

1 mil. loc.

Capitala Belgiei este orașul **Bruxelles**, mare centru industrial și nod de comunicații, unit prin canale cu marea, cu bazinele carbonifere și cu celelalte orașe industriale ale țării; **Liège**, legat prin canalul Albert de **Antwerpen** (Anvers), ambele însemnate orașe industriale ale țării și altele.

Fig. 40. Belgia, Olanda și Luxemburg. Harta fizică și economică

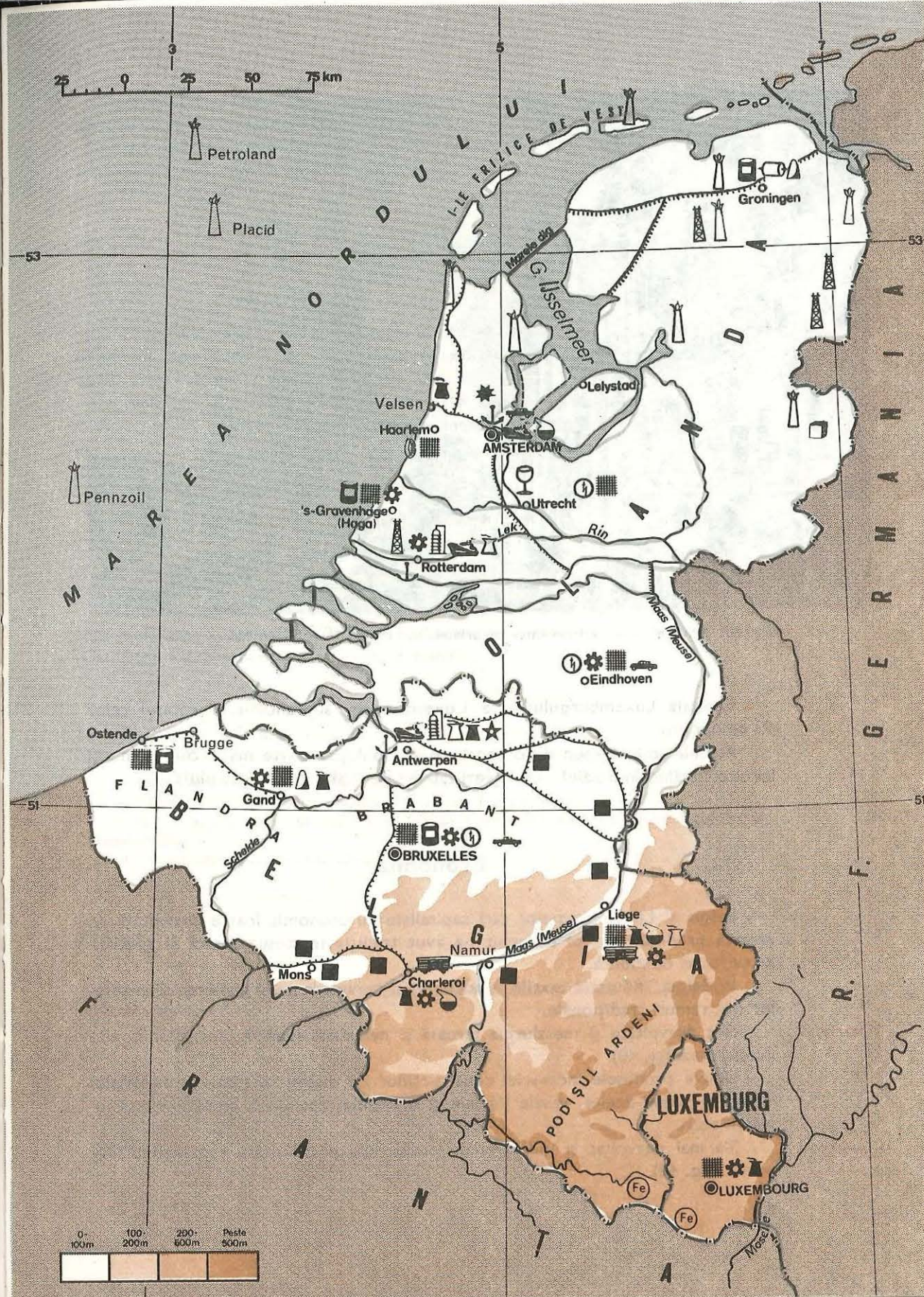

Fig. 41. **Brugge** — oraș fermecător al arhitecturii clasice. Aspect din Marea piață a orașului.

Capitala Luxemburgului este **Luxembourg**, supranumit și «orașul celor 93 de poduri».

Ambele state dispun de o densitate a populației foarte mare, cei mai mulți locuitori trăind în mediul urban (vezi tabelul de la sfârșitul manualului).

Economia

Belgia și Luxemburg sînt țări capitaliste cu economia foarte dezvoltată. În această privință, un rol deosebit l-a avut tradiția meșteșugărească și specializarea forței de muncă.

În Belgia, industria textilă, a sticlăriei și ceramicii, ca și șlefuirea diamantelor sînt ramuri tradiționale.

Sînt dezvoltate și metalurgia feroasă și neferoasă (cupru, zinc, plumb, aluminu) (vezi fig. 40).

Dintre produsele industriei construcțiilor de mașini se remarcă materialul feroviar, mașini-unelte, vasele fluviale și maritime, aparatură pentru telecomunicații etc.

S-a mai dezvoltat și industria de prelucrare și chimizare a petrolului importat (fig. 40).

Luxemburgul excelează prin industria metalurgiei feroase, producînd mari cantități de fontă și de oțel.

Agricultura celor două state, bine dezvoltată, este specializată în creșterea animalelor și în cultura legumelor, apoi în cultura cerealelor, sfeclii-de-zahăr etc.

Primul loc
în lume pe
locuitor
(9,7 tone)

Căile de comunicație

Densitatea rețelei feroviare este foarte mare, fiind dublată de o rețea densă de șosele moderne și de canaluri. Portul Antwerpen vehiculează mari cantități de mărfuri.

Belgia loc 1
în lume

Belgia și Luxemburg joacă un rol activ în comerțul internațional. Amîndouă **importă** materii prime (petrol, minereuri, produse agricole tropicale etc.) și **exportă** mașini și utilaje, chimicale, aparatură pentru telecomunicații și diverse alte produse finite.

Turismul

Turismul este important pentru vizitarea numeroaselor monumente de artă mai ales la Bruxelles, Brugge și Antwerpen, ca și pentru băi de mare (Ostende). Majoritatea turiștilor sînt în tranzit.

Întrebări și aplicații

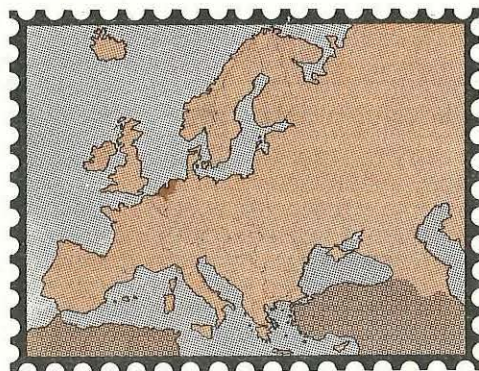
- Care sînt unitățile de relief ale Belgiei?
- Ce știți despre resursele naturale ale Belgiei și Luxemburgului?
- Din cine este formată populația Belgiei? Comparați populația Belgiei cu cea a Luxemburgului.
- Comparați economia celor două țări.

Știați că...

- Belgia, Olanda (Nederland) și Luxemburg formează o uniune cunoscută sub numele de «Benelux»?

Charleroi

Antwerpen

OLANDA

Așezare și vecini

Olanda ocupă cea mai mare parte a Cîmpiei Europei Apusene. Este cunoscută ca «Țara lălelelor», «Țara morilor de vînt» și, ceea ce i se potrivește mai mult, «Țara polderelor». Țărmurile sale sînt joase, nisipoase și deltaice. Ele au fost modificate datorită vastelor lucrări de îndiguiri și desecări.

— Arătați pe hartă așezarea și vecinii (fig. 40).

Condiții naturale

Nu există alt loc în lume unde omul și natura să se fi înfruntat cu atîta înverșunare.

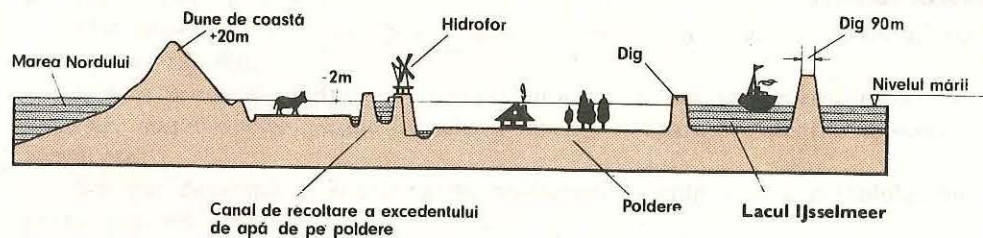
În timpul romanilor, în interiorul Olandei de astăzi era un lac numit Flevo. În secolul al XII-lea s-a unit cu marea, dînd naștere Golfului Zuider (Ijsselmeer).

Ani de ani, olandezii au luptat cu marea, construind diguri și smulgîndu-i, prin secarea apelor, terenuri numite *poldere*, pe care le-au transformat în pășuni și ogoare mănoase.

27% Deoarece o bună parte a teritoriului țării este sub nivelul mării, digurile sînt astfel construite ca să reziste presiunii valurilor și furtunilor.

Olanda este împînzită de canale ce curg mai sus de nivelul general al cîmpiei. Numeroase hidrofoare mecanice și eoliene absorb surplusul de apă provenit din

Fig. 42. Secțiune prin terenurile asanate de la mare.

ploi și-l varsă în canale. Unele râuri sînt închise și deschise de ecluze care le reglementează cursul în timpul mareelor (fig. 42).

Cele mai importante resurse ale subsolului Olandei sînt zăcămintele de gaze naturale. Petrolul se găsește în cantități neîndestulătoare (v. fig. 40).

Clima Olandei este temperat-oceanică. Verile sînt răcoroase și iernile mai blînde. Cerul este adesea noros și cad multe precipitații aduse de vînturile de vest.

Fluviile sînt bogate în apă și se varsă în Marea Nordului prin estuare (fig. 40). Pe cursul lor inferior se ramifică în multe brațe. Ele sînt navigabile, iar la gurile lor s-au dezvoltat porturi mari.

Populația și orașele

Olanda are o populație omogenă ce vorbește o limbă germanică. Densitatea locuitorilor pe km² este printre cele mai ridicate din lume.

Orașele Olandei sînt renumite atît prin dezvoltarea lor economică și culturală, cît și prin monumentele de mare valoare artistică.

Cele mai importante sînt: **Amsterdam**, capitala constituțională a țării, centru al șlefuirii diamantelor și al unor industrii de mare finețe, **Rotterdam**, cel mai mare port al lumii după traficul de mărfuri și care polarizează industrii moderne de mare complexitate, **Haga** (s'Gravenhage), reședința regală și a administrației de stat, **Utrecht**, situat în delta Rinului, centru industrial, comercial și al tîrgurilor internaționale, **Eindhoven**, renumit pentru aparatură electronică (Uzinele «Philips») și altele.

Economia

Olanda este o țară capitalistă cu economia dezvoltată. Ea are multe afinități cu Belgia în modul cum a evoluat economia. Și aici un rol deosebit l-a avut tradiția meșteșugărească și specializarea forței de muncă, însă și marea dezvoltare a transporturilor maritime.

Olanda a fost mare putere colonială. Azi mai posedă doar cîteva mici teritorii în America Latină.

În Olanda industria este legată mai mult de importul de materii prime. Se mențin ramurile industriale de tradiție ca: industria textilă, construcțiile navale de mare tonaj, prelucrarea diamantelor și industria alimentară (fig. 40).

Dintre produsele industriei moderne se remarcă produsele electrotehnice și electronice, mașinile-unelte, industria de prelucrare și chimizare a petrolului din import (fig. 40).

Agricultura are un caracter fermier intensiv. În Olanda se cresc cornute mari, pentru lapte și carne. De asemenea, Olanda este specializată în producția de legume, fructe și flori de seră (Țara lălelelor). Produsele agricole sînt furnizate pe piețele Londrei și R.F. Germania.

Locul IV
pe Glob
după
U.R.S.S.,
S.U.A. și
Canada

Rhin, Maas

350 loc/km²

Eindhoven
Rotterdam

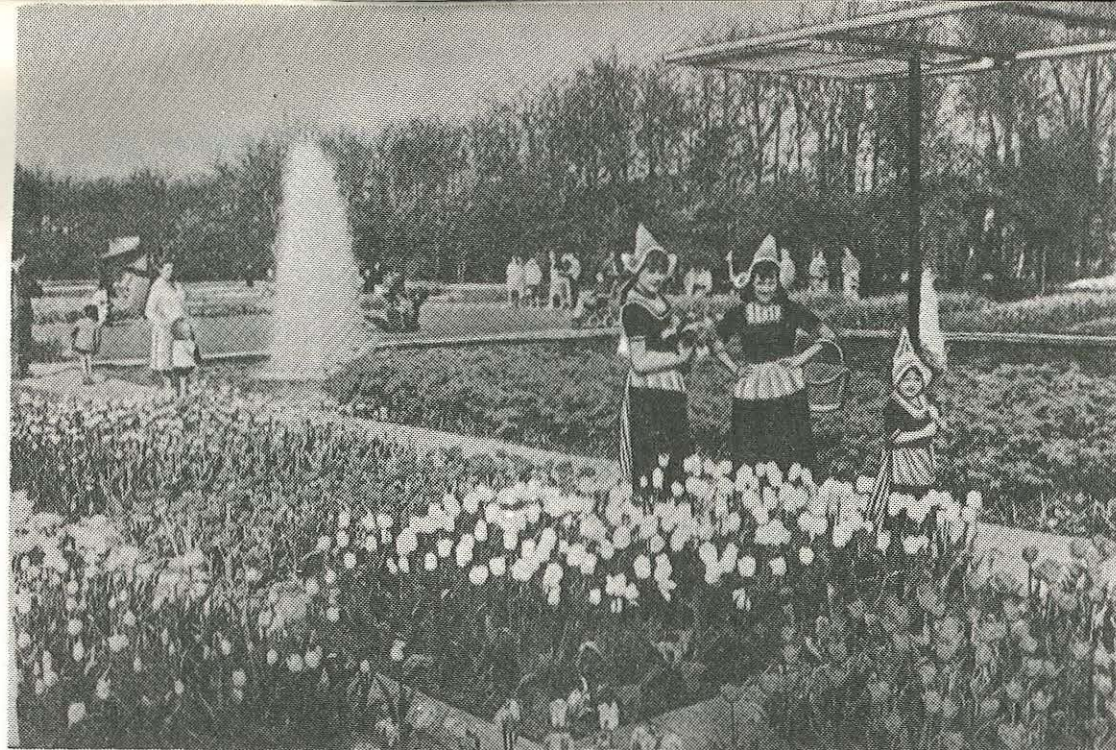

Fig. 43. Olanda nu-și dezmințe numele de «Țara lălelelor»

Căile de comunicație

Olanda dispune de o rețea densă de căi ferate și șosele moderne. Alături de ele, fluviile și canalurile măresc capacitatea de transporturi și comunicații interne.

Olanda dispune de o importantă flotă comercială maritimă.

Olanda ocupă un rol activ în comerțul internațional. **Importă:** minereuri diverse, petrol, produse exotice și **exportă:** mașini și utilaje, textile, chimicale, produse agroalimentare etc.

Știați că...

- denumirea oficială a Olandei este Nederland, ceea ce înseamnă «Țara de Jos»?
- în ultimul timp se desfășoară o vastă acțiune de formare a polderelor, în vestul Olandei, cunoscută sub numele de «Planul Delta»?
- portul Rotterdam s-a îmbogățit cu o nouă zonă portuară, obținută prin desecarea mării, numită Maasvlakte și aici pot ancora supranave de peste 300 000 tdw?
- lângă Amsterdam (Schiphol) se află unul dintre cele mai mari și moderne aeroporturi din Europa?

Întrebări și aplicații

- Prin ce este caracteristic relieful Olandei?
- Comparați economia industrială a Belgiei și Olandei. Observați unele trăsături comune.
- În ce este specializată agricultura Olandei?

EUROPA CENTRALĂ

Europa Centrală este așezată la întretăierea marilor drumuri europene. Ea cuprinde statele: **Austria, R.S. Cehoslovacă, Elveția, R.D. Germană, R.F. Germania, Liechtenstein, R.P. Polonă, R.S. România și R.P. Ungară.**

O caracteristică a acestor state este gradul înalt de industrializare a economiei, fie datorită condițiilor istorice favorabile (R.F. Germania, Elveția, Austria), fie datorită noilor structuri social-politice care au descătușat și valorificat energiile umane și materiale existente (R.S. România, R.P. Ungară, R.D. Germană, R.S. Cehoslovacă, R.P. Polonă).

R.F. GERMANIA --- = 2 milioane locuitori

R.P. POLONĂ ---

R.S. ROMÂNIA ---

R.D. GERMANĂ ---

R.S. CEHOSLOVACĂ ---

R.P. UNGARĂ ---

AUSTRIA ---

ELVEȚIA ---

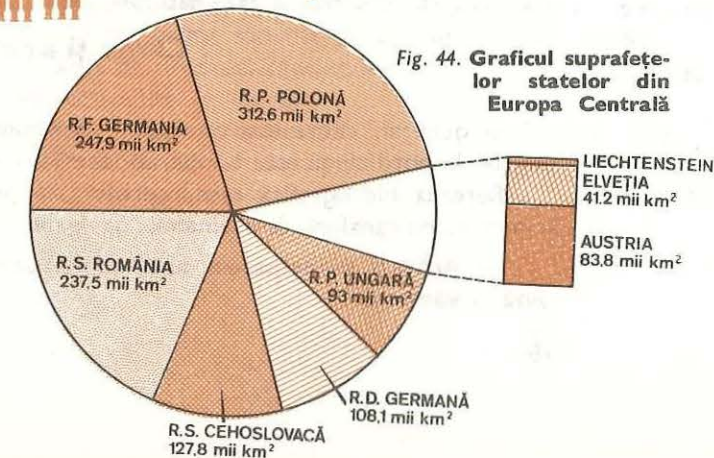

Fig. 45. Graficul populației statelor din Europa Centrală.

REPUBLICA DEMOCRATĂ GERMANĂ

Așezare și vecini

Republica Democrată Germană este așezată în Europa Centrală, avînd o largă deschidere la Marea Baltică.

— **Arătați pe hartă hotarele și vecinii țării.**

După cel de-al doilea război mondial, în anul 1949, s-au format două state germane: în partea vestică — *Republica Federală Germania*, cu capitala la *Bonn*, iar în partea estică — *Republica Democrată Germană*, cu capitala la *Berlin*.

O parte din orașul Berlin, cunoscută sub denumirea de *Berlinul de Vest*, a rămas sub controlul S.U.A., Marii Britanii și Franței.

Condiții naturale

Republica Democrată Germană este formată, în cea mai mare parte, dintr-o cîmpie.

Partea centrală și nordică, pînă la Marea Baltică, este alcătuită din soluri nisipoase, cu înălțimi morenaice, lacuri și mlaștini.

De-a lungul țărmului relativ crestat se înșiră numeroase insule.

Partea sudică este formată din podșuri și munți tociți, care rar depășesc 1 000 m.

Resursele subsolului. Republica Democrată Germană dispune de mari rezerve de cărbune exploatabil la suprafață, minereuri de fier, săruri de potasiu, mici rezerve de petrol și gaze naturale.

Clima și apele

În general, clima este temperat-continentală, cu ierni reci și precipitații bogate. În nord clima este temperat-oceanică.

Rețeaua hidrografică este reprezentată prin fluvii navigabile, legate printr-o rețea de canale, de asemenea, navigabile.

— **Arătați principalele ape curgătoare, urmărindu-le de la izvoare pînă la vărsare.**

Populația și orașele

Populația țării este numeroasă, fiind formată în marea ei majoritate din germani. Densitatea medie este aproape de două ori mai ridicată decît media europeană. În orașe trăiesc 3/4 din totalul populației țării. Majoritatea orașelor mari se găsesc în sud, unde industria este mai dezvoltată. Ele au o veche tradiție, fiind cunoscute încă din evul mediu ca centre meșteșugărești, comerciale și culturale.

Principalele orașe sînt: **Berlin**, capitala țării, cel mai important centru economic al țării, apoi **Leipzig**, cunoscut și sub numele de Lipsca, oraș de rezonanță istorică, mare centru industrial și comercial, vestit pentru târgurile internaționale de mostre, **Dresden** (Dresda), port pe Elba, cu industrie complexă, produse din faianță, deținător al uneia dintre cele mai valoroase colecții de pictură din lume și a numeroase monumente arhitectonice, **Karl-Marx-Stadt**, situat în sud-estul țării, cu industrie însemnată, **Erfurt**, oraș al electro-metalurgiei și al mașinilor de scris, **Rostock**, port la Marea Baltică, cu importante șantiere navale și **Jena**, sediul vestitelor uzine optice «Karl Zeiss-Jena» și altele.

Economia

Republica Democrată Germană are o *economie industrial-agrară bine dezvoltată*, făurită mai ales în perioada socialistă. Industrializarea socialistă a dus la apariția unor ramuri industriale noi și a transformat Republica Democrată Germană într-o puternică țară industrială.

Industria se caracterizează printr-o mare varietate de ramuri și un ridicat nivel tehnic, fiind specializată, mai ales, în construcții de mașini și produse chimice.

Un loc însemnat îl are **industria energetică**. Pe baza cărbunelui și a gazului metan, recent descoperit, s-au construit mari combinate termochimice, în care se obține energie electrică și diverse produse chimice, de asemenea, au construit centrale atomoelectrice.

Industria metalurgiei feroase a fost creată în perioada construcției socialiste. Ea folosește, în special, materii prime importante. Republica Democrată Germană are o *industrie a construcțiilor de mașini* care produce instalații industriale, mașini-unelte, aparate de precizie și optice, produse electrotehnice, mașini agricole și nave maritime (v. fig. 46).

Una dintre ramurile cele mai reprezentative pentru economia țării este **industria chimică**, care folosește ca materii prime sărurile de potasiu, cărbunele și petrolul, și realizează o gamă largă de produse: cauciuc sintetic, îngrășăminte, coloranți, mase plastice, fibre sintetice etc. (v. fig. 46).

În sudul țării se află regiuni cu tradiție în industria textilă.

Din **industria alimentară** se remarcă, în primul rînd, producția de zahăr, de conserve de carne, pește, cea a produselor lactate și a berii.

154 loc.
pe kmp

1,2 mil.
locuitori

1,9 mil.
locuitori

Cîmpia
Germană

M-ții Harz,
Turingiei,
Metaliferi
Locul I
în lume
în prod.
de lignit.

Elba, Oder

Halle,
Bitterfeld,
Leuna
Saxonia,
Turingia

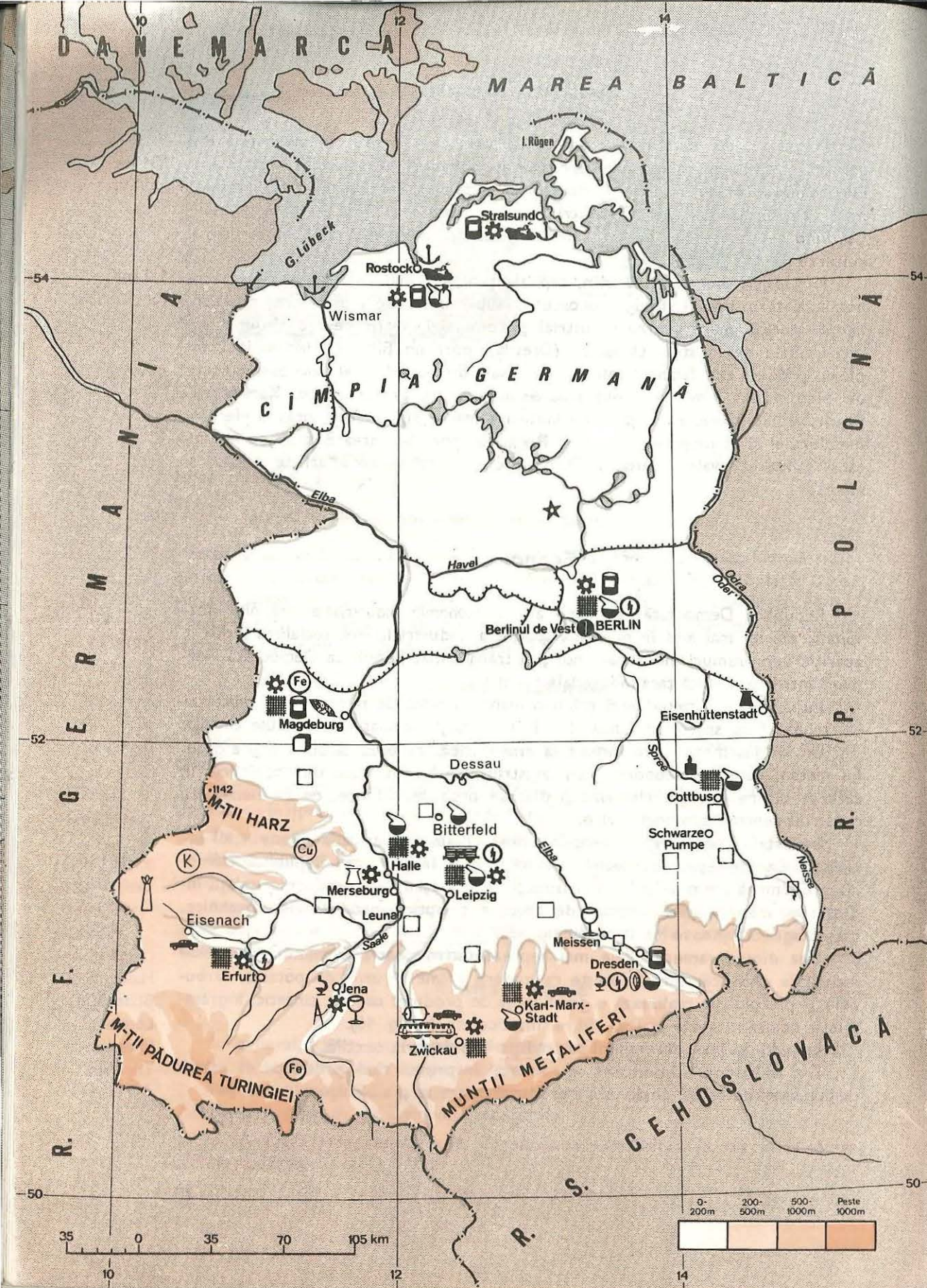

Fig. 47. Berlin, capitala R.D.G., a căpătat în anii socialismului o nouă și modernă înfățișare.

Fig. 48. Aspect din orașul Jena, renumit prin întreprinderea Zeiss, care produce aparate și instrumente optice.

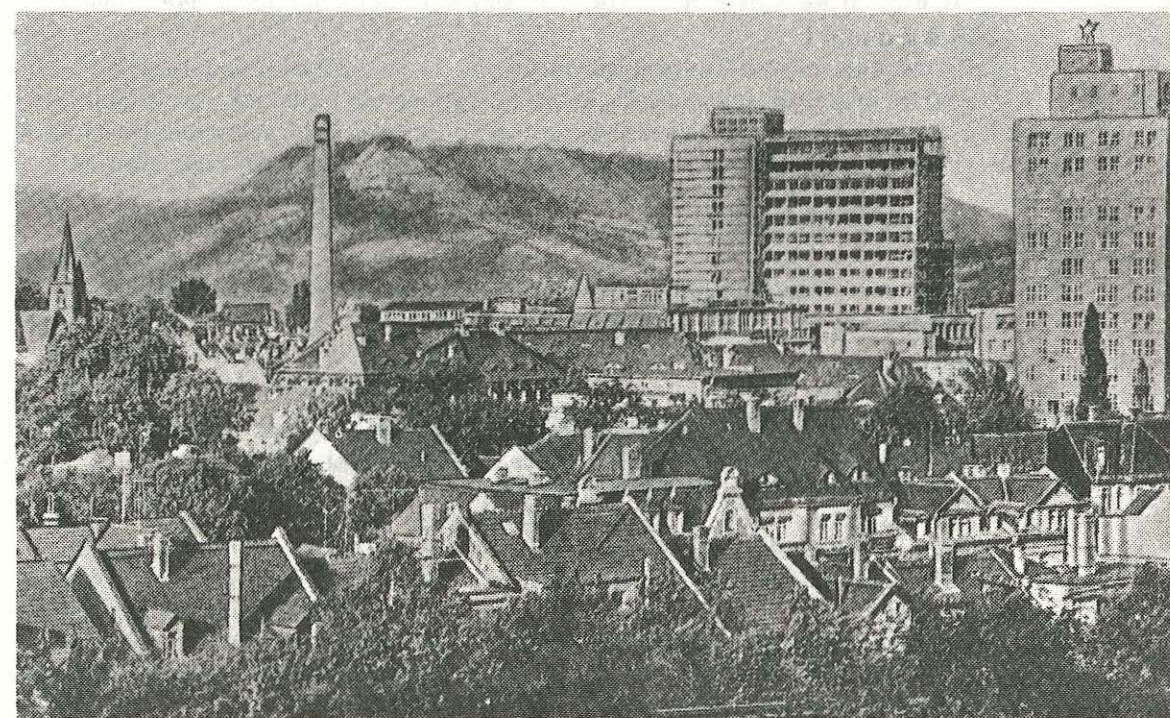

Fig. 46. R.D. Germană — Harta fizică și economică. Studiați harta și spuneți care sînt principalele ramuri ale industriei.

Știați că...

— în orașul Meissen, situat pe fluviul Elba, a fost fabricat prima dată porțelanul în Europa?

Agricultura. Republica Democrată Germană are o agricultură socialistă, cu un grad ridicat de mecanizare și chimizare. Ea este specializată în creșterea *cornutelor mari*, a *porcilor* și în cultura plantelor *furajere*. În cîmpie se cultivă *cartofi*, *orz*, *ovăz*, *secară*, *grâu*, *sfeclă de zahăr*, *în și cîneapă*, iar în sudul țării — *pomi fructiferi* și *legume*.

Transporturile sînt bine reprezentate. Rețeaua de căi ferate este deasă și orientată spre Berlin. Pentru transporturile auto s-au construit șosele asfaltate și autostrăzi. Pe fluviile și râurile principale, precum și pe marile canale, se face o intensă navigație. Cel mai mare port de la Marea Baltică este *Rostock*. El este legat prin ferry-boat¹ cu Suedia și Danemarca.

Comerțul exterior. Republica Democrată Germană **exportă** diverse tipuri de mașini și utilaje, mijloace de transport, produse chimice, combustibili, cauciuc sintetic etc. **Importă:** minereu de fier, cărbuni cocsificabili, petrol și produse petroliere, oțeluri și laminate, bumbac, produse agroalimentare etc.

Cele mai intense legături economice le are cu țările socialiste, apoi și cu alte state din Europa și din celelalte continente ale lumii.

Rezumat

- Țară cu deschidere la Marea Baltică.
- Un relief în formă de amfiteatru, ce coboară în trepte spre țărmul mării.
- Populația urbană formează marea majoritate a locuitorilor.
- R.D. Germană este un stat socialist, a cărui industrie foarte diversificată are un ridicat nivel tehnic.

Întrebări

- De ce resurse ale subsolului dispune Republica Democrată Germană?
- Cum s-a dezvoltat industria în anii construcției socialiste?
- În ce este specializată agricultura? De ce?

¹ Ferry-boat — un vapor pe care se află linii ferate. El este tras la țărm, iar vagoanele sînt trecute de pe uscat pe vas. Viteza ferry-boat-ului este de 25 km/h.

REPUBLICA FEDERALĂ GERMANIA

R.F. Germania este un stat federal format din 10 landuri (state).

- Priviți figura 49 și arătați așezarea, hotarele și vecinii țării.
- Ce concluzii puteți desprinde din așezarea geografică?

Relieful

Relieful Republicii Federale Germania se prezintă în trepte de la nord la sud.

— În nordul Germaniei este un șes întins, ce prezintă caractere asemănătoare cîmpiei din Republica Democrată Germană. De-a lungul litoralului se găsesc numeroase insule (Frizice de Est, Helgoland, Sylt etc.)

Urmează apoi un ansamblu de masive muntoase tocite și din podișuri vechi.

În sudul Germaniei se întind unele prelungiri ale Munților Alpi și Podișul Bavariei.

Alpii Bavariei au culmi semețe și pante abrupte. Podișul Bavariei este străbătut de numeroase ape ce izvorăsc din Alpi și curg spre Dunăre. El este acoperit cu păduri de foioase, turbării și întinse terenuri agricole.

Resursele subsolului. Republica Federală Germania dispune de mari rezerve de **cărbuni superiori** (Bazinul Ruhr, Bazinul Saar), cărbuni inferiori (Bazinul Ville-Köln) și de **săruri de potasiu**. De asemenea, are și rezerve de **petrol** și **gaze naturale** (Zona Mării Nordului, Saxonia Inferioară, Cîmpia litorală), de **minereuri de fier** (Masivul Renan, Munții Harz) etc. (v. fig. 53).

Republica Federală Germania are un *climat de tranziție*, de la oceanic din nord-vest la cel *temperat-continental* din centru și sud-est. Vînturile de vest aduc precipitații abundente.

Pe valea Rinului, mai adăpostită, clima este mai blîndă, fiind favorabilă culturii viței de vie și pomilor fructiferi.

C. Saxoniei Inferioară,
C. Litorală
Mas. Renan

Alpii Bavariei 3 000 m

Apele curgătoare

Cel mai important fluviu este Rinul care, împreună cu afluenții săi (Main, Mosel, Neckar) și cu multe canale, formează cel mai însemnat sistem de navigație fluvială din Europa.

Alte ape curgătoare importante mai sînt: Dunărea, Elba, Weser și Ems. În sud împarte cu Austria și Elveția lacul glaciărilor Constanța (Bodensee).

— Arătați pe figura 49 principalele ape curgătoare. Stabiliți zonele și orașele importante pe care le străbat. Ce caracteristici prezintă la vărsare?

Știați că...

— În trecut, cărbunii din Bazinul Ruhr se exploatau de la suprafață? Straturile de la suprafață s-au epuizat și, astăzi, cărbunii sînt exploatați din mine situate la peste 1 200 metri adîncime.

— Dunărea izvorăște din Munții Pădurea Neagră, de la o altitudine de 680 metri, față de nivelul mării, și că, pînă la Marea Neagră, parcurge 2 857 km?

— În orașul Braunschweig este sediul Institutului internațional pentru carte școlară?

Populația și orașele

Ca număr de locuitori, Republica Federală Germania ocupă locul al doilea în Europa, după U.R.S.S. Populația este formată din germani. Densitatea medie este una din cele mai ridicate din lume. În regiunea Rin-Main densitatea medie ajunge la 1 250 locuitori pe km².

Aproape 4/5 din populație trăiește în orașe. Orașele s-au dezvoltat în jurul unor nuclee urbane vechi, dispun de înnoiri edilitare moderne. Ele sînt grupate în zonele industriale interioare sau pe țărm, la gurile marilor fluvii.

Capitala țării este **Bonn**, situată pe Rin, cunoscută pentru activitatea sa culturală.

Cele mai mari orașe sînt: **München**, capitala landului Bavaria, situat la poalele Alpilor, centru comercial și industrial, **Hamburg**, așezat pe Elba, la 100 km de Marea Nordului, renumit centru comercial și financiar al Europei Occidentale, unul dintre cele mai mari porturi ale lumii, **Köln**, puternic centru economic pe Valea Rinului datînd din epoca romană, **Frankfurt**, cu cel mai mare aeroport al țării, **Stuttgart**, localitate industrială și nod feroviar, **Bremen**, port pe Weser, cu mari antrepozite și șantiere navale, **Düsseldorf**, port și oraș industrial pe Rin și altele.

În Bazinul Rinului orașele se țin lanț (Essen, Duisburg, Bochum, Dortmund etc.) formînd o aglomerație urbană denumită Ruhrstadt (v. fig. 52).

Fig. 49. R.F. Germania — Harta fizică.

241 locuitori pe km²

Fig. 50. Aspect din Hamburg — cel mai mare port al R.F.G. la Marea Nordului, situat pe estuarul Elbei la 100 km în interior.

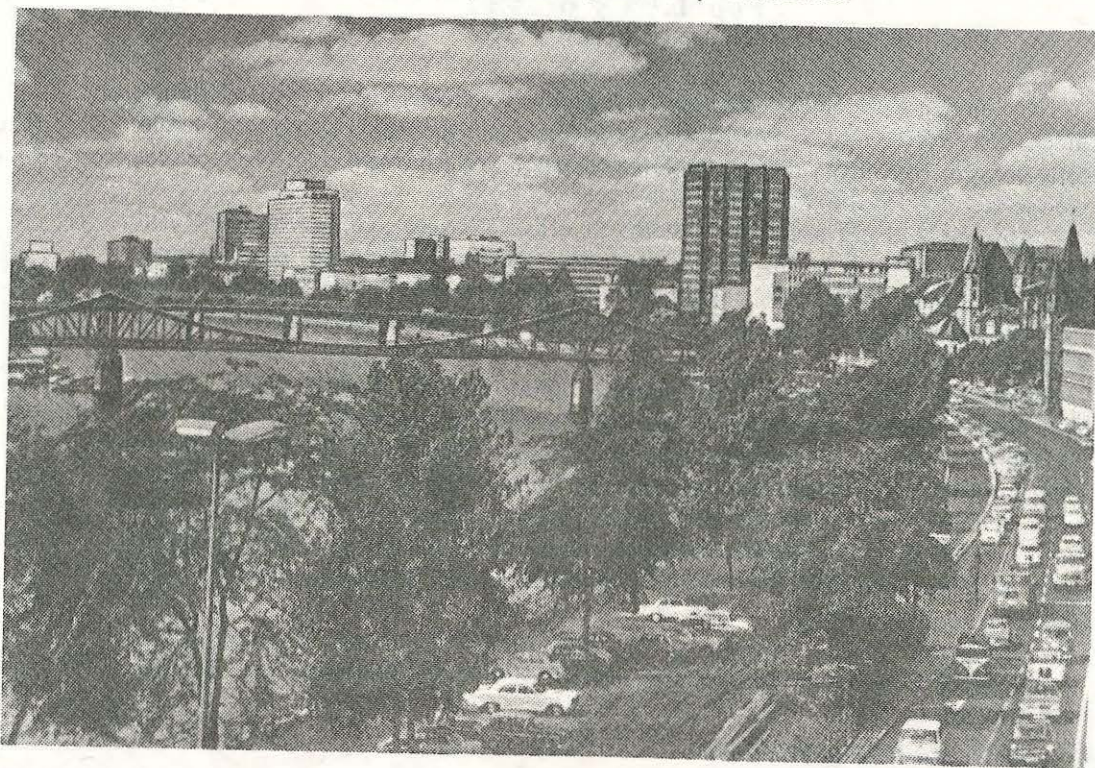

Fig. 51. Frankfurt — port fluvial pe Main, oraș industrial și centru bancar.

Economia

Republica Federală Germania este un stat federal cu o economie capitalistă puternic dezvoltată.

Industria constituie ramura principală a economiei.

Baza energetică este asigurată de cărbuni superiori și inferiori proprii, apoi de petrol și gaze naturale din import. Principalele bazine carbonifere sînt Ruhr — cel mai important din Europa Centrală — și Saar. Cărbune brun se exploatează în bazinul Ville-Köln. În bazinul Ruhr se concentrează o puternică industrie energetică și prelucrătoare. Republica Federală Germania importă mari cantități de petrol din Orientul Apropiat și Mijlociu, avînd numeroase rafinării în porturi, pe Valea Rinului și în Bavaria. Cantități importante de cărbune importă din S.U.A.

În ultimul timp și-a intensificat exploatarea de petrol de pe platforma continentală a Mării Nordului, cu unele rezultate.

O parte din energia electrică este asigurată de 10 centrale atomoelectrice.

Metalurgia feroasă folosește în mare măsură minereuri importate din Suedia și din alte țări, obținînd o producție de oțel și fontă ce o situează pe locul patru în lume. Principalele centre sînt: Essen, Bochum și Kiel.

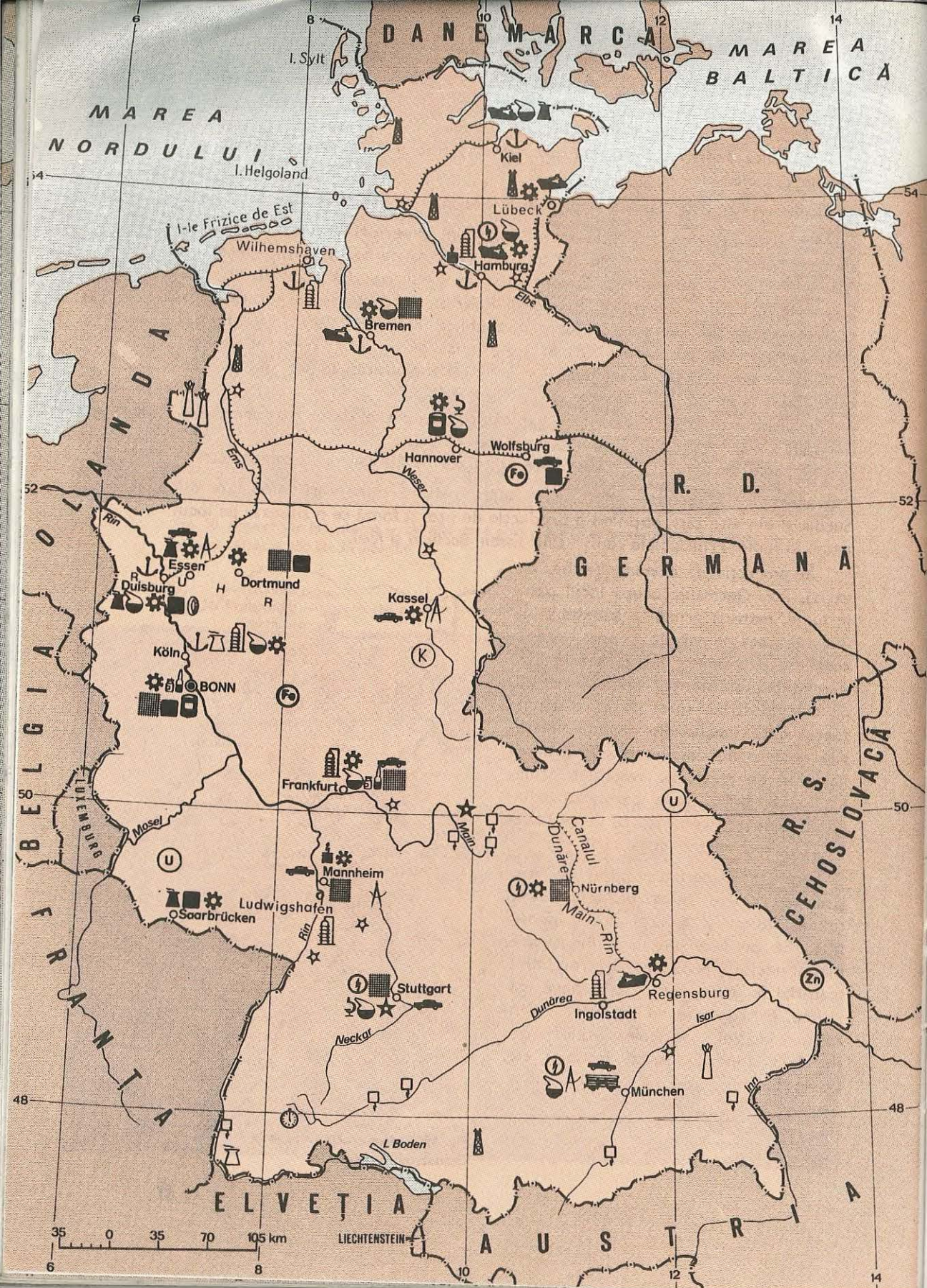
În producția de aluminiu (Ruhr, Bavaria), R.F. Germania ocupă locul patru în lume, materia primă — bauxita — fiind asigurată numai din import. Intensa activitate economică din zona Ruhr-ului a schimbat substanțial peisajul natural cu cel industrial, sursă de noxe dăunătoare vieții umane din regiune. Măsurile recente de depoluare și înierbarea haldelor de steril au restabilit echilibrul natural în mare parte, dovedindu-se că se pot combate cu succes efectele negative ale industrializării.

Industria construcțiilor de mașini se caracterizează printr-un nivel tehnic ridicat și o specializare deosebită. Ea produce instalații industriale, mașini-unelte, produse electrotehnice, material feroviar, automobile, nave maritime, instrumente de precizie și științifice, mașini agricole, televizoare (locul 3 după S.U.A. și Japonia) etc. (v. fig. 53).

Locul III în lume după Japonia și S.U.A.

Fig. 52. Aglomerația urbană și industrială — Ruhr.

Industria chimică folosește cărbuni, săruri de potasiu și petrol. Gaze naturale și petrol se exploatează în cîmpia nordică, dar necesarul este completat din import. După nivelul atins de dezvoltarea industriei chimice, această țară ocupă unul dintre primele locuri în lume. În Germania Federală, ca și în alte țări puternic industrializate, se dezvoltă vertiginos industria recuperării și valorificării deșeurilor menajere.

Ramurile industriei ușoare și alimentare se bazează mai ales pe tradițiile meșteșugărești. Dezvoltate sînt și producția textilă și cea de zahăr și bere.

Agricultura, puternic mecanizată și chimizată, cuprinde mai puțin de 10% din populația activă. Ramura principală a agriculturii este creșterea animalelor (porci și cornute mari), care are un caracter intensiv.

Dintre cereale, orzul, ovăzul și secara se cultivă mai ales în nord, iar grîul în centrul și sudul țării. Dintre plantele tehnice, cultura sfecei-de-zahăr situează R.F. Germania între primele producătoare. O largă răspîndire are cartoful și plantele furajere.

În sud, în special pe Valea Rinului, Moselei și Neckarului se cultivă pomi fructiferi și viță de vie.

Agricultura beneficiază de numeroase și variate mașini agricole și îngrășă-minte chimice. Prin aplicarea unor procedee moderne, în agricultură se obțin producții mari.

Pe țărmul Mării Baltice și al Mării Nordului se practică pescuitul, R.F. Germania dispunînd de o flotă de pescuit modernă.

Căile de comunicație sînt bine dezvoltate. R.F. Germania ocupă locul al treilea din Europa după densitatea căilor ferate la 100 km². În privința gradului de modernizare a șoselelor și a lungimii rețelei de autostrăzi, deține primul loc pe continent. Multe dintre căile feroviare și rutiere au importanță internațională. În transportul de mărfuri se folosește și rețeaua fluvială, cu numeroase canale de legătură.

Cele mai mari aeroporturi sînt la Frankfurt (de mare importanță internațională), Bonn-Köln, München și Hamburg.

Relațiile economice externe. Republica Federală Germania ocupă locul al doilea după S.U.A., între țările capitaliste ale lumii, după volumul comerțului său exterior. **Exportă:** instalații industriale, mașini, mijloace de transport, produse chimice, cărbuni, cocs ș.a. În **import** predomină materiile prime industriale, ca: minereuri de fier, metale neferoase, petrol, cărbuni, bumbac, lînă etc. Mai importă produse agroalimentare ș.a.

R.F. Germania întreține relații comerciale cu numeroase țări de pe toate continentele. Are relații comerciale și cu state socialiste, cele cu țara noastră fiind într-o continuă dezvoltare.

Fig. 53. R.F. Germania — Harta economică
Arată principalele regiuni și centre industriale

Locul III în
lume, după
U.R.S.S. și
Franța

Rezumat

- Relieful este în formă de amfiteatru alcătuit din trei trepte ce coboară spre nord.
- Cele două tipuri climatice (oceanic și temperat-continental) se succed de la nord-vest spre sud-est.
- Principalul riu navigabil este Rinul, ce străbate zona industrială cea mai importantă a R.F. Germania.
- R.F. Germania este o mare putere industrială. Tradițiile industriale, industria modernă și foarte diversificată fac ca această țară să ocupe în multe domenii locuri importante în lume.

Întrebări și aplicații

- Cum se prezintă relieful R.F. Germania?
- Localizați pe hartă principalele bogății ale subsolului.
- În ce este specializată industria construcțiilor de mașini? Arătați pe hartă centrele principale.
- Localizați pe hartă principalele regiuni industriale. Ce factori au influențat formarea acestora?

ELVEȚIA

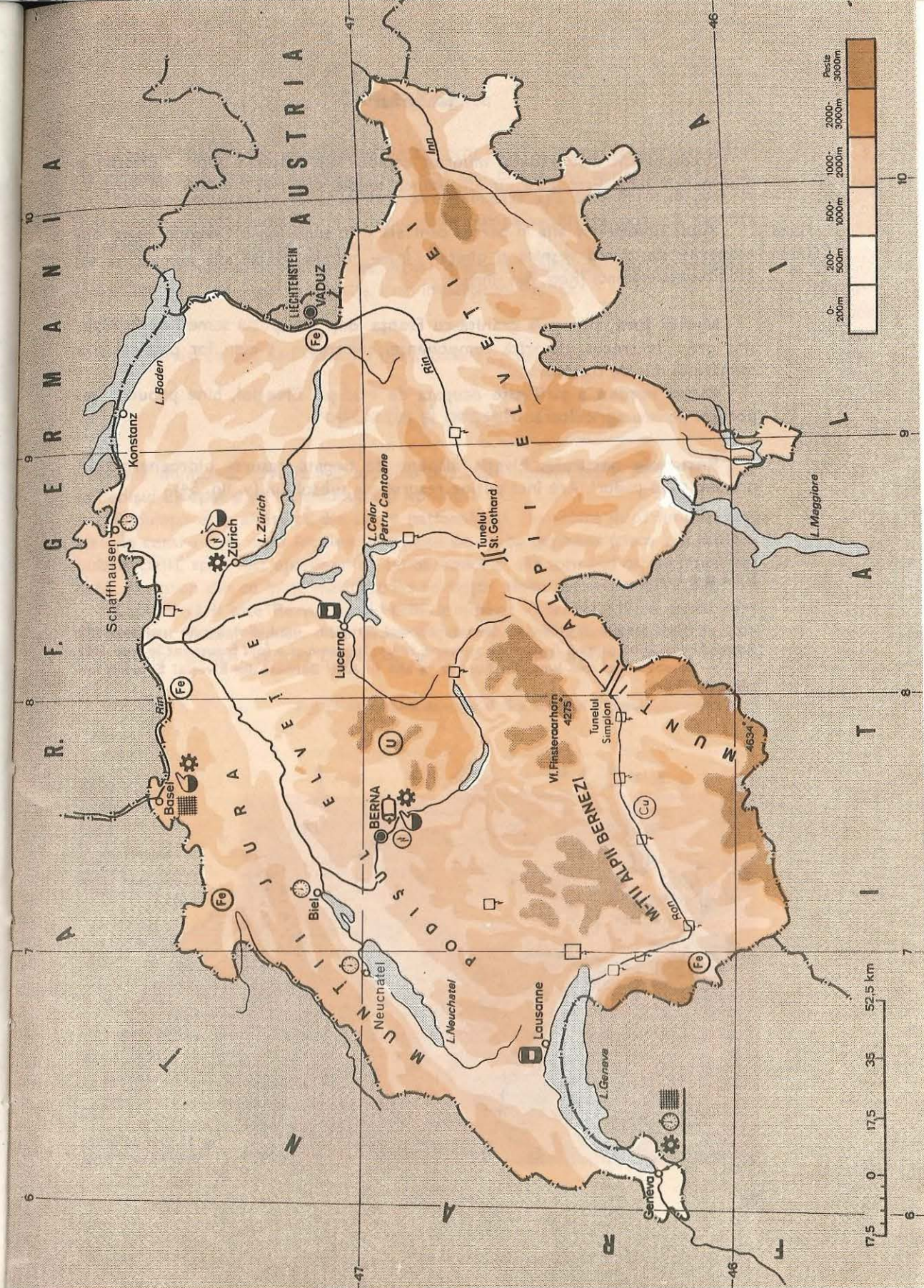
Așezare geografică

Elveția este așezată în Europa Centrală, pe cursurile superioare ale fluvilor Ron și Rin.

Priviți harta Europei și spuneți:

- Care sînt vecinii Elveției?
- Ce avantaje și dezavantaje are această țară prin așezarea sa geografică?

Fig. 54. Elveția — Harta fizică și economică

Relieful

Predominant este relieful muntos, compus din lanțurile Alpilor Elveției și din Munții Jura. Este țara cu altitudinea medie cea mai ridicată din Europa.

Alpii Elveției se află în partea centrală și în sudul țării. Crestele înalte sînt acoperite de zăpezi veșnice și ghețari. Între culmile lor se află numeroase văi longitudinale adînci (Ron, Rin, Inn).

Munții Jura, situați la granița cu Franța, deși mai puțin semeți decît Alpii, sînt greu de trecut, datorită componenței calcaroase, a culmilor paralele și a numărului mic de trecători.

Partea nordică a țării este ocupată de **Podișul Elveției**, bine populat, important pentru agricultură.

Resursele naturale. Elveția dispune de bogate resurse hidroenergetice, precum și de păduri. Are însă puține resurse ale subsolului (v. fig. 54).

Știați că...

- Între Elveția și Italia se găsește tunelul Simplon, unul dintre cele mai mari din lume? El are două galerii, fiecare de aproape 20 km lungime și a fost inaugurat în anul 1908.
- Ghețarul cel mai lung din Europa se află în Alpii Bernezi din Elveția? El are o lungime de 24 km.

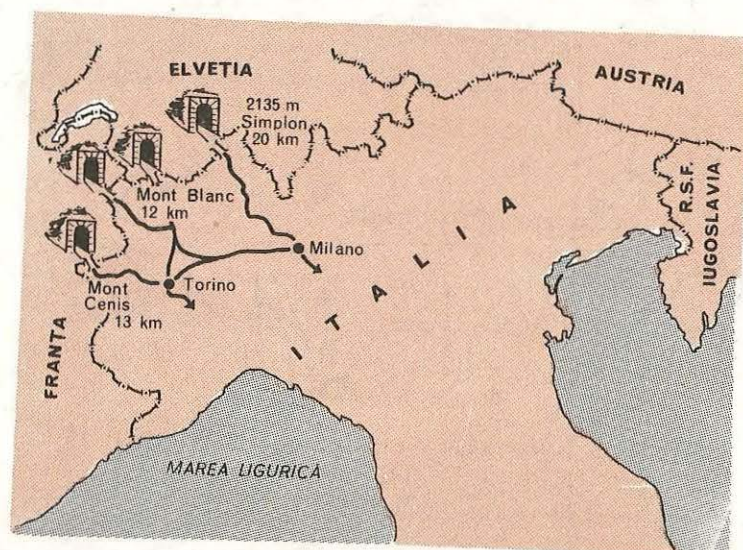

Fig. 55. Căi de acces prin Munții Alpi.

Clima și apele

Zona muntoasă are un climat alpin cu ierni lungi și aspre, verile fiind destul de răcoroase. În Podișul Elveției iernile sînt mai blînde, iar verile mai ploioase.

Numeroase râuri se varsă în Rin, care drenează 2/3 din teritoriul țării. În extremitățile sudice curg Ronul și Innul. Prin poziția sa, Elveția poate fi socotită un castel de ape în Europa Centrală.

Elveția dispune de numeroase lacuri glaciare, unele de mari dimensiuni. Lacul Geneva, fiind situat la graniță, este împărțit cu Franța.

Zürich,
Neuchatel,
Lacul celor
patru can-
toane, Bo-
den

— Priviți figura 54 și arătați principalele lacuri ale Elveției.

Populația și orașele

Țară muntoasă, Elveția are totuși o populație numeroasă și deasă, mai ales în Podișul Elveției și pe văile Rinului și Ronului.

Populația este alcătuită din patru naționalități, deosebite după limbile vorbite. În centru și în nord locuiesc elvețienii de limbă germană (circa 2/3 din populația țării), spre vest elvețienii de limbă franceză, iar spre sud cei de limbă italiană. Un grup din ce în ce mai restrîns vorbește limba reto-romană (v. fig. 56).

Capitala țării este **Berna**, oraș vechi, întemeiat în sec. al XII-lea. Acest oraș adăpostește **Muzeul Alpilor**. Alte orașe importante sînt: **Zürich**, așezat pe țărmul lacului Zürich, centru comercial și financiar internațional, **Basel**, centru

Fig. 56. Structura demografică a Elveției și repartitia pe teritoriu.

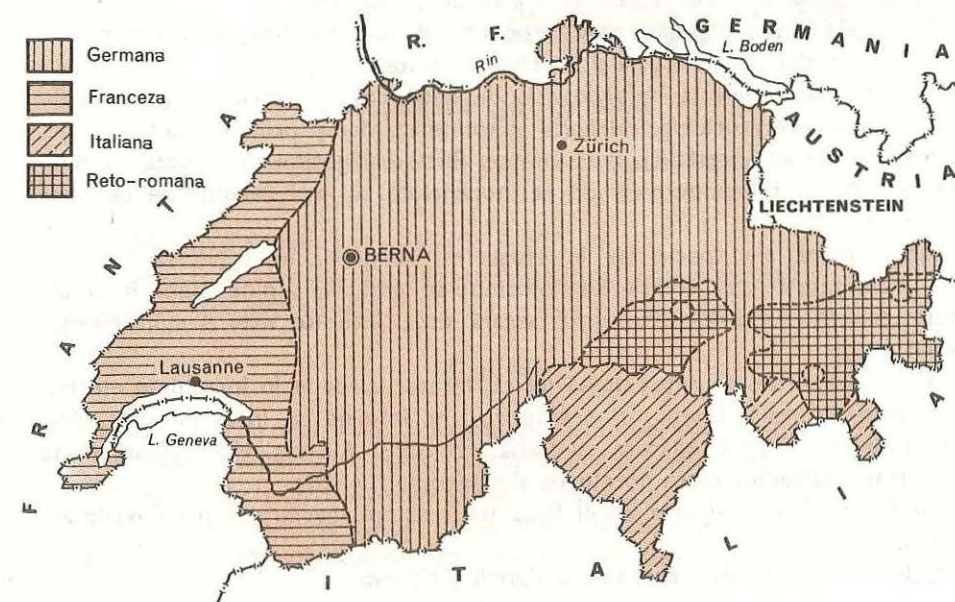

Fig. 57. Zürich — oraș industrial, bancar și financiar, internațional, situat într-o zonă montană pitorească.

bancar și al industriei farmaceutice, textile și al ceasornicelor, **Geneva**, situat pe țărmul lacului Geneva, oraș al industriei ceasornicelor, al instrumentelor de precizie, este astăzi sediul câtorva organisme internaționale (Crucea Roșie, Organizația Mondială a Sănătății) etc.

Economia

Folosind din plin calificarea forței de muncă, tradiția meșteșugărească, veniturile obținute din turism, transporturi și activitatea bancară, Elveția și-a creat o economie modernă, cu un grad înalt de dezvoltare.

Industria este orientată spre producția de obiecte fine, care cer puține materii prime, dar multă migală și înaltă tehnicitate.

Elveția este renumită în producția de **ceasornice**, instrumente de măsurat și calculat, aparatură *electrotehnică și științifică*, dar și prin producția de medicamente, coloranți, țesături, dulciuri etc. Baza energetică este legată de valorificarea largă a hidroenergiei, de termocentrale și, mai recent, de centrale atomoelectrice.

Agricultura s-a specializat în creșterea *cornutelor mari* pentru lapte și carne (renumitele vaci elvețiene), folosindu-se pășunile alpine, apoi în unele culturi: cartofi, *sfeclă-de-zahăr*, grâu, secară etc., întâlnite mai ales în Podișul Elveției.

Transporturile. O rețea deasă de căi ferate, aproape în întregime electrică, este utilizată intens în transporturile interne și internaționale. Mai multe tuneluri asigură legătura cu Italia, Franța și Austria. Numeroase șosele urcă la mare altitudine către hotelurile și stațiunile turistice.

Pe Rin se face navigație, Basel fiind unul dintre marile porturi fluviale ale Europei.

Cele mai mari aeroporturi sînt la Zürich și Geneva.

Relațiile economice externe. Elveția exportă: ceasornice, aparatură electronic de calcul, instrumente științifice, medicamente, textile, dulciuri și importă: petrol, cărbuni, materii prime vegetale, cereale și alte produse agroalimentare.

Principalii parteneri comerciali sînt Italia, Franța și R.F. Germania. Dar Elveția întreține legături economice cu numeroase state, cele cu țara noastră fiind în continuă creștere.

Turismul este foarte bine dezvoltat, numeroase stațiuni climaterice alpine sau de sporturi de iarnă, ca și cele din zona lacurilor, fiind vizitate anual de milioane de turiști străini.

Geneva,
Lucerna

Rezumat

- Elveția este o țară muntoasă, cu o poziție geografică avantajoasă, pe teritoriul ei intersectându-se principalele căi ferate și șosele europene.
- Populația țării este numeroasă, dar inegal repartizată, cea mai deasă fiind în Podișul Elveției și culoarele alpine.
- Economia este puternic dezvoltată, industria fiind orientată spre producția de înaltă tehnicitate, iar agricultura spre creșterea intensivă a animalelor.
- Importante sînt și transporturile și turismul.

AUSTRIA

Așezare geografică

Republica Austria este așezată în Europa Centrală, pe cursul mijlociu al Dunării, fără ieșire la mare.

Priviți harta Europei și spuneți:

- Ce urmări decurg din așezarea geografică a Austriei?
- Care sînt vecinii ei?

Relieful

Austria este un stat alpin, aproape 2/3 din suprafața sa fiind acoperită de lanțurile **Alpilor Austriei** constituiți din *Alpii Calcaroși Nordici*, *Alpii Centrali* și *Alpii Calcaroși Sudici*, între care se află văi longitudinale adînci (Inn, Enns, Mur).

În partea de nord-est a Austriei se află o depresiune străbătută de Dunăre (v. fig. 58) delimitată spre sud de dealurile Austriei Prealpine.

Sub
4 000 m

Bazinul
Vienii

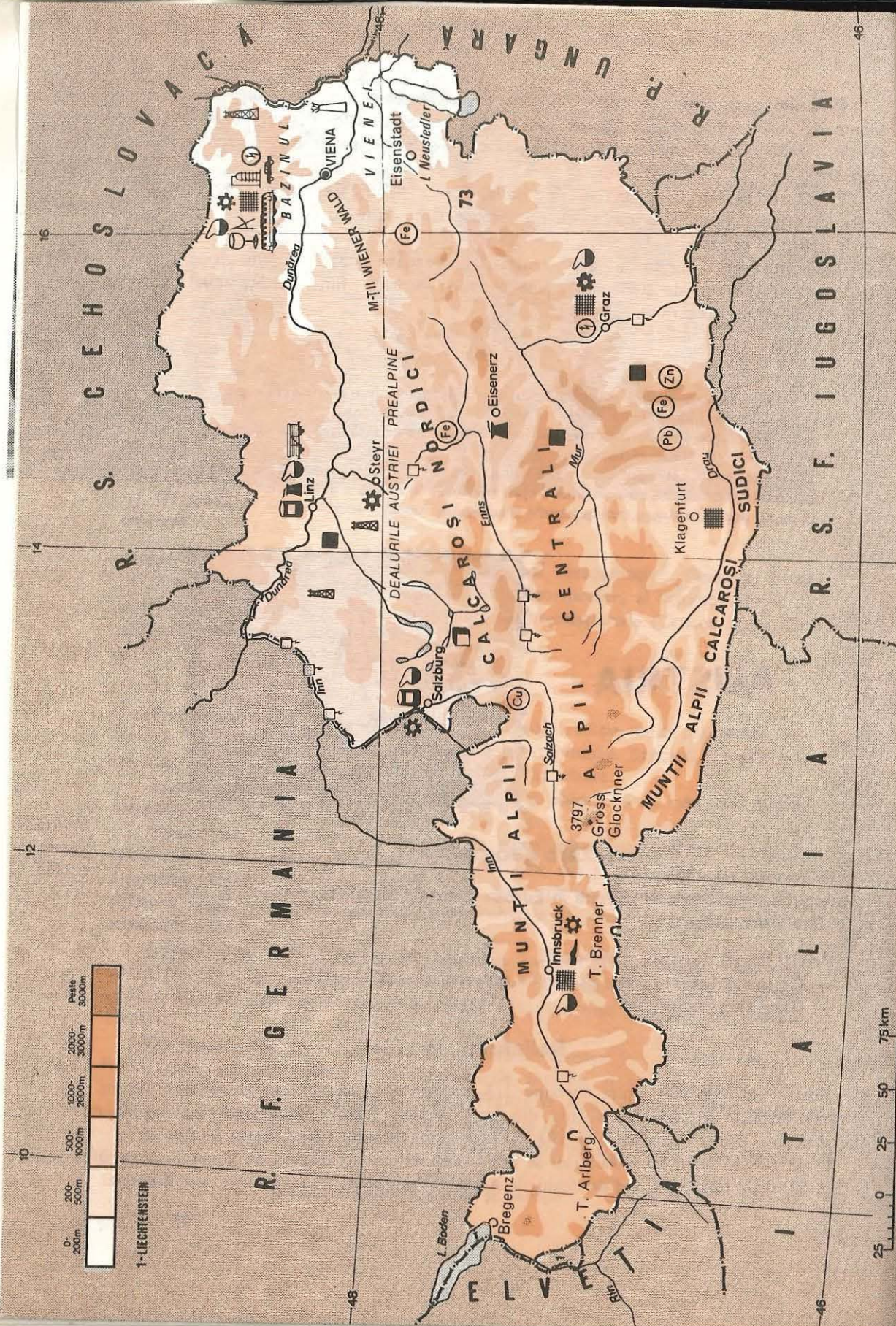

Fig. 58. Austria — Harta fizică și economică.

Resursele naturale. Austria dispune de unele resurse de subsol: cărbuni, minereu de fier, magnezit, minereuri complexe (în Munții Alpi), apoi petrol și gaze naturale (în Bazinul Vienei). Are bogate resurse forestiere și hidroenergetice, bine valorificate.

Clima și apele

Climatul predominant este cel alpin, cu precipitații bogate, ierni în care înghețul durează 4—5 luni, în timp ce verile sînt răcoroase ($+21^{\circ}\text{C}$).

În zonele joase se întîlnește un climat temperat de tranziție cu ierni mai blînde și veri mai călduroase.

Apele principale sînt colectate de Dunăre care străbate partea de nord a țării. Ele au debite ridicate datorită alimentării din zăpezi și ghețari, fiind intens utilizate pentru producerea energiei electrice. În munți sînt numeroase lacuri, cele mai însemnate fiind în extremitățile de est și de vest ale țării.

Boden,
Neusiedler

— Priviți harta și spuneți care sînt principalele riuri și lacuri din Austria.

Populația și orașele

Deși are o suprafață mică, Austria are o populație numeroasă, cu densitate mare în nordul țării. Populația este omogenă, formată din austrieci, care vorbesc limba germană. În zonele de graniță se întîlnesc și minorități naționale: unguri, sloveni, croați.

Fig. 59. Viena — capitala Austriei — deține numeroase monumente de artă și în același timp 1/3 din producția industrială a țării. În partea stîngă se află clădirea Parlamentului iar în dreapta Burgtheater.

1,5 mil.
locuitori

Cel mai mare oraș al țării este **Viena**, capitala țării, unul dintre cele mai frumoase orașe ale Europei. Viena deține 40% din producția industrială a țării.

Mărturie a grandorii de altădată sînt celebrele monumente arhitectonice ca: *Palatul Schonbrunn*, *Burgtheater*, *Muzeul Academiei de istoria artei*, *Muzeul de istorie naturală* etc. Vestite sînt și frumoasele parcuri: *Prater* și *Donau-park*.

Orașul «Dunării albastre» care a dat pe *Johann Strauss*, «regele valsului», îmbină armonios nostalgia trecutului cu prezentul dinamic.

Alte orașe ale Austriei sînt: **Graz**, nod de comunicații, centru industrial și cultural cu o universitate datînd din sec. al XVI-lea, **Linz**, oraș industrial și port pe Dunăre, în nordul țării, **Salzburg**, situat în nord-vest, orașul festivalurilor culturale internaționale, **Innsbruck**, situat pe Inn, mare stațiune turistică și a sporturilor de iarnă și altele.

Economia

9 landuri

Austria este un stat federal, cu o economie industrială avansată, legată de valorificarea resurselor naturale, tradiția meșteșugărească, înalta calificare a forței de muncă și marea dezvoltare a turismului și a transporturilor.

Industria este orientată către ramurile de bază: energetică (hidroenergie, cărbuni, petrol), metalurgia feroasă, aluminiu, mijloace de transport, electrotehnică, mașini și utilaje, industria chimică, cea a lemnului, celulozei și hîrtiei.

Industria textilă, cea alimentară și de încălțăminte se bucură de vechi tradiții. Viena este renumită în producția bunurilor de consum.

Agricultura este specializată în creșterea animalelor (cornute mari, de rase superioare, pentru lapte), folosindu-se pășunile alpine. În Bazinul Vienei și pe Dealurile Prealpine se fac culturi intensive de cereale, viță de vie, cartofi, sfeclă-de-zahăr, pomi fructiferi, folosindu-se îngrășăminte chimice și diverse mașini agricole.

Transporturile. O bună parte a căilor ferate sînt electrificate, ele fiind intens folosite în transportul internațional. Mai multe tuneluri ușurează circulația prin Munții Alpi. Pe Dunăre se face navigație, iar pentru legăturile internaționale aeriene cel mai important aeroport este la Viena.

Relațiile economice externe. Austria **exportă:** mijloace de transport, produse electrotehnice, utilaje industriale, aparataj științific, coloranți, produse textile, mobilă, lemn, hîrtie, cherestea, celuloză, bovine și **importă:** cărbuni și cocs, minereu de fier, petrol, unele produse agricole.

Austria întreține relații comerciale în primul rînd cu țările vecine (R.F. Germania, Italia) apoi cu numeroase alte state ale lumii. Legăturile economice cu țara noastră sînt tradiționale și se dezvoltă continuu.

Turismul este favorizat de frumusețea peisajului alpin, de numeroase izvoare termale și de pitorescul unor orașe vechi. Austria obține importante venituri din turismul internațional. Principalele centre turistice sînt: *Viena*, *Innsbruck*, *Salzburg*, apoi numeroase stațiuni climaterice, balneare și alpine.

Brenner,
Alberg

Rezumat

— Austria este o țară continentală, muntoasă, cu o serie de resurse naturale, cele mai importante fiind: hidroenergia, pădurile și magnezitul.

— Populația este numeroasă și trăiește mai mult în orașe, care, cu excepția Vienei, sînt în general mici și mijlocii.

— Economia este dezvoltată, orientată spre o industrie cu nivel tehnic ridicat, o agricultură intensivă și o puternică dezvoltare a transporturilor și a turismului internațional.

Știați că...

— În urma dezvoltării agriculturii, aceasta asigură în prezent aproape 100% din cerințele populației, ceea ce a făcut ca importul să scadă considerabil ?

— Între dealurile Tirol și Vorarlberg s-a inaugurat în 1978 tunelul Arlberg de 14 km, unul dintre cele mai lungi tunele rutiere din lume ?

— La Viena este sediul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică și al Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială ?

REPUBLICA POPULARĂ UNGARĂ

— Arătați pe figura 60 așezarea geografică și vecinii țării.

— Ce fluviu important străbate teritoriul Republicii Populare Ungare ?

Relieful

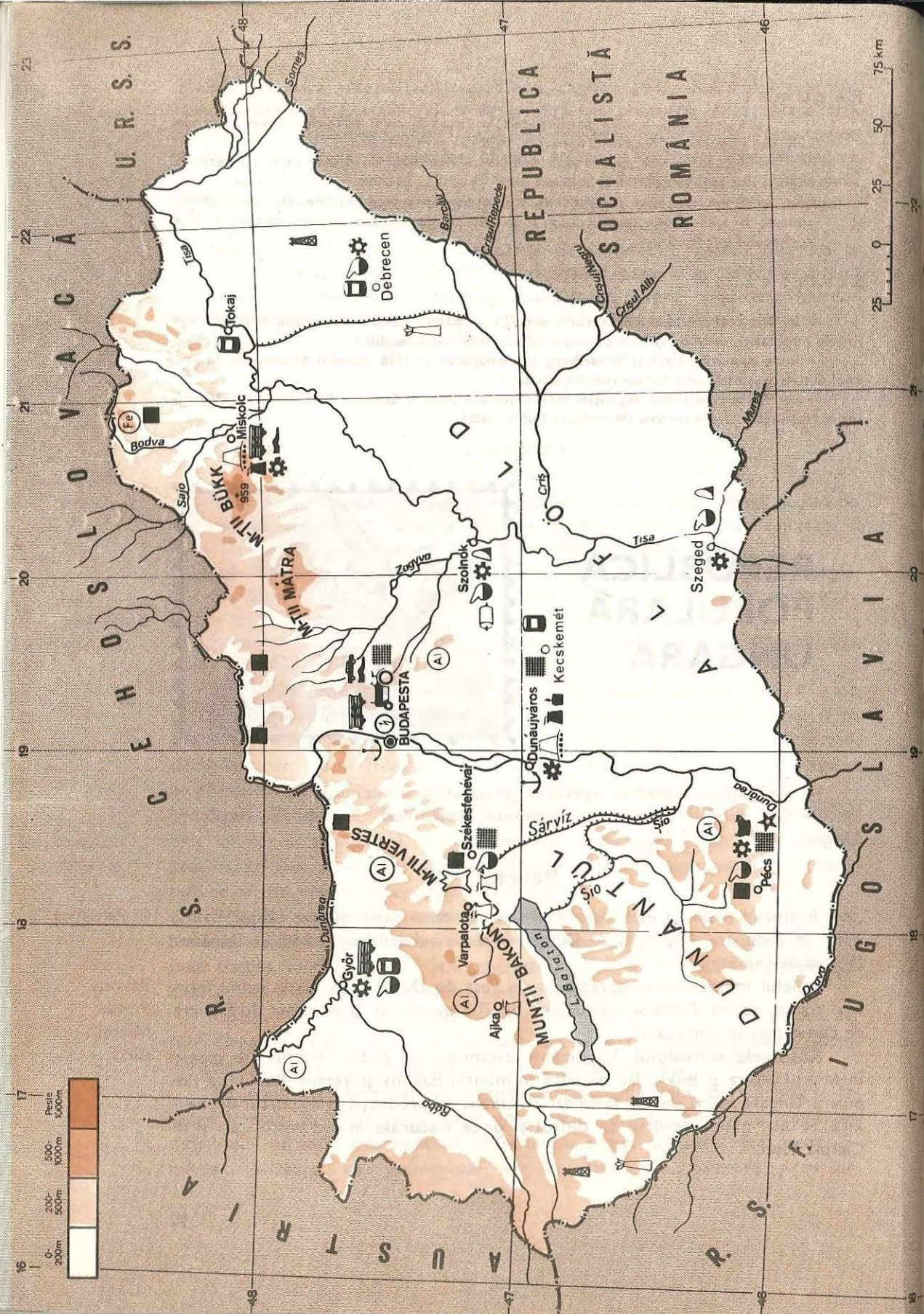
Teritoriul Ungariei este alcătuit în cea mai mare parte dintr-o cîmpie întinsă și foarte roditoare, împărțită de Dunăre în două subdiviziuni: Alföld și Dunántúl (la vest de Dunăre).

Relieful muntos este reprezentat, la vest de Dunăre, de unele culmi insulare tocite, ce nu depășesc altitudinea de 700 metri, iar la nord-est de Dunăre de cîteva masive muntoase.

Resursele subsolului. Importante zăcăminte de cărbuni inferiori se găsesc în Munții Mátra și Bükk, iar **bauxită** în munții Bakony și Vertes. Republica Populară Ungară ocupă un loc însemnat în Europa în producția și exportul de bauxită. Se mai găsesc resurse de **petrol** și **gaze naturale** în sud-vestul țării și în Cîmpia Tisei.

C. Panonică

Bakony,
Vertes
Mátra,
Bükk

Clima și apele

Clima este temperat-continentală, cu ierni reci și veri lungi, călduroase, uneori secetoase. Cele mai bogate precipitații cad în vestul țării. În est, pentru combaterea secetei, se extind irigațiile.

Principală apă curgătoare este Dunărea, care taie în două teritoriul țării, însemnată arteră de navigație și pentru irigații. În est curge Tisa care primește numeroși afluenți ce vin din țara noastră.

— Priviți harta Ungariei și arătați principalele ape ce constituie rețeaua hidrografică. Ce caracteristici prezintă în comparație cu rețeaua altor state învățate ?

Lacul Balaton este cel mai întins lac din Europa Centrală. Pe malurile sale s-au dezvoltat frumoase stațiuni balneoclimaterice. El este legat de Dunăre printr-un canal ce traversează Dunántúl.

Priviți rețeaua hidrografică de pe figura 60:

— Observați cursul Dunării, ca principală apă curgătoare. Ce caracteristici stabilești ?

— Cum se prezintă regiunea prin care curge râul Tisa? Din ce cauză acesta are un curs atât de cotit ?

Populația și orașele

Republica Populară Ungară are o populație omogenă, formată în marea ei majoritate din unguri (maghiari). Alături de unguri, mai trăiesc români, germani și alte naționalități. Cea mai deasă populație este în zona Budapestei, a Lacului Balaton și în regiunile industriale din nord-estul țării.

Populația urbană reprezintă 54% din totalul populației.

Cele mai însemnate orașe sînt: **Budapesta**, capitala țării, unul dintre cele mai frumoase orașe din Europa Centrală. Ea concentrează 1/5 din populația țării, fiind situată pe ambele maluri ale Dunării, într-un cadru pitoresc deosebit.

Buda și Pesta erau două orașe diferite, despărțite de Dunăre. Cu timpul s-au extins și s-au unit, fiind legate de 9 poduri, adevărate monumente de artă.

Budapesta este un puternic centru economic care deține 40% din producția industrială a țării.

Alte orașe sînt: **Miskolc**, centru al industriei grele, **Debrecen** și **Szeged**, cele mai mari așezări din Cîmpia Tisei, **Pécs**, în sud și **Győr** în nord-vestul țării.

Economia

În trecut Ungaria era o țară agrară cu întinse latifundii, stăpînite de un număr redus de mari moșieri. Industria era dezvoltată mai ales la Budapesta.

Ca urmare a realizărilor social-economice din anii construcției socialiste, R.P. Ungară s-a transformat dintr-o țară agrară într-un stat cu economie socialistă industrial-agrară.

Fig. 60. R.P. Ungară — Harta fizică și economică. De ce industria este mai dezvoltată în partea nordică?

Fig. 61. Budapesta. Unul dintre cele 9 poduri de peste Dunăre.

Industria este principala ramură a economiei Ungariei. S-au dezvoltat producția de cărbuni și de energie electrică, metalurgia neferoasă, construcțiile de mașini, industria textilă și alimentară.

Republica Populară Ungară dispune de resurse de petrol și gaze naturale, însă în cantități reduse. De aceea importă petrol și gaze din U.R.S.S.

Energia electrică este produsă în special în termocentrale.

Centrele industriei metalurgiei feroase sînt Dunáujváros, pe Dunăre, și Miskolc, unde s-au construit mari combinate.

Metalurgia neferoasă s-a dezvoltat rapid în anii construcției socialiste.

Din bauxită se fabrică aluminiu în zonele de exploatare și la Budapesta.

Industria construcțiilor de mașini produce material feroviar, autobuze (Ikarus), produse electrotehnice, mașini agricole etc. la Budapesta și în alte orașe.

Dintre celelalte ramuri, mai însemnate sînt: industria chimică (îngrășăminte chimice), industria confecțiilor, încălțăminte, industria alimentară (morărit, zahăr, conserve de legume și fructe), vinuri (v. fig. 60).

Agricultura ocupă un loc important în economia țării și este specializată în producția de cereale. Se cultivă porumb, grâu, orz, precum și plante tehnice ca: sfecla-de-zahăr, floarea-soarelui și tutunul. Pe terenurile irigate din est se cultivă orezul. Se mai cultivă cartofi și plante furajere.

O atenție deosebită se dă culturii legumelor, pomiculturii și viticulturii (veștile podgorii de la Tokaj și din jurul Lacului Balaton).

Creșterea intensivă a porcilor este legată de cultura porumbului și de resturile rezultate din prelucrarea sfeclei-de-zahăr. Se mai cresc ovine, bovine pentru carne și lapte, de asemenea și păsări.

Transporturile. Republica Populară Ungară este străbătută de căi ferate și șosele transeuropene. Budapesta este unul dintre principalele noduri de comunicații ale Europei Centrale. Rețeaua de căi ferate pornește radial din capitală spre marginile țării.

Dunărea și Tisa sînt folosite pentru navigație, atenuînd greutatea provenite din lipsa de ieșire la mare.

Legăturile economice externe. Exportă: bauxită, produse agroalimentare, autobuze, mașini și utilaje. Importă: materii prime industriale (cărbuni, cocs, petrol, gaze) și produse petroliere.

Ungaria are relații comerciale strînse cu toate țările socialiste, iar dintre ele U.R.S.S. este principalul partener comercial. De asemenea are legături economice cu țările vest-europene, cu țări din America, Asia etc.

Din țara noastră, Ungaria importă produse chimice, energie electrică, gaz metan, lemn, mobilă, tractoare, autoturisme, mașini-unelte etc. Noi importăm din Ungaria bauxită, produse electrotehnice, utilaj chimic, autobuze etc.

Republica Populară Ungară este vizitată de numeroși turiști, mai ales Budapesta, Lacul Balaton și zona muntoasă din nord-est.

Rezumat

- R.P. Ungară este o țară central-europeană fără ieșire la mare.
- Relieful este predominant format dintr-o cîmpie drenată de fluviul Dunărea.
- Principalele bogății sînt cărbunii și bauxita.
- Țară socialistă, cu vechi tradiții în agricultură și cu o industrie modernă în plină dezvoltare.

Întrebări și aplicații

- Care sînt principalele forme de relief ale R.P. Ungare? Ce importanță au acestea pentru dezvoltarea economiei?
- De ce marele combinat metalurgic Dunáujváros s-a construit pe Dunăre?
- Ce bogății ale subsolului sînt în R.P. Ungară?
- Ce legătură există între bogățiile subsolului și dezvoltarea industriei? Arătați pe hartă centrele principale.
- Ce rol joacă Dunărea în transporturile țării?

REPUBLICA SOCIALISTĂ CEHOSLOVACĂ

Așezare și vecini

— Arătați pe harta politică a Europei așezarea R.S. Cehoslovace. Numiți vecinii țării.

Relieful și clima

Relieful foarte variat, în care predomină munții și podișurile, se împarte astfel:

— O unitate veche sub formă de patrulater, situată în vest, cuprinde un podiș vâlurit, încadrat de munți cu înălțimi mici. Subsolul este bogat în cărbuni, uraniu și ape minerale.

Podișul Cehiei este închis la est de **Colinele Ceho-Morave**.

Clima temperat-continentală, cu ierni reci și veri relativ răcoroase și precipitații aduse de vânturile de vest, favorizează cultura cerealelor, a plantelor industriale și a legumelor.

— O unitate constituită dintr-un relief tânăr începe de la Bratislava, sub forma unor coline ce devin impunătoare în Munții Tatra, cei mai înalți munți din întregul lanț carpatic. În continuare, spre est, arcul carpatic poartă diferite denumiri și are depresiuni bine populate. Aici, clima este mai rece decât în vest și precipitațiile mai bogate.

Între cele două unități se află **Depresiunea Ostrava** și **Culoarul Moravei**.

Resursele subsolului. Cehoslovacia are variate resurse ale subsolului: cărbuni, minereu de fier, bauxită, caolin, polimetale, petrol, gaze naturale etc. (v. fig. 64).

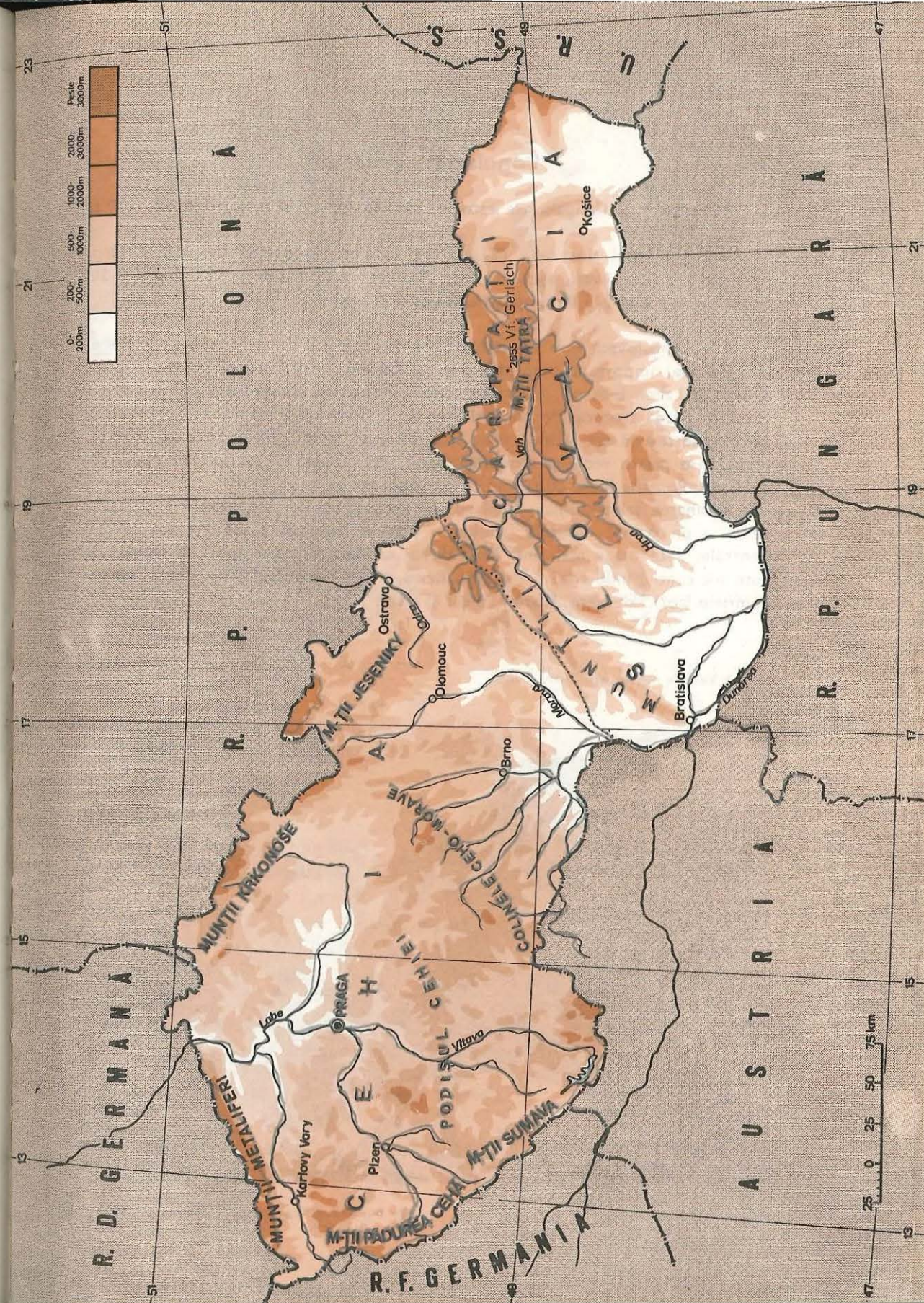
Apele. R.S. Cehoslovacă este o țară bogată în ape curgătoare, mult utilizate ca surse hidroenergetice (fig. 62). Pe teritoriul său își au izvoarele Elba (Labe) și Oderul (Odra). Dunărea curge în sud și adună mulți afluenți din munți (Morava, Vah etc.).

Vegetația. Munții sînt acoperiți de păduri de conifere și de foioase. În podișul Cehiei 1/3 din suprafață este ocupată de păduri, iar restul de culturi agricole.

Fig. 62. R.S. Cehoslovacă — Harta fizică.

Pod. Cehiei
Metaliferi,
Krkonose,
Jeseniky,
Pădurea
Cehă,
Sumava

M-ții
Carpați
2 655 m

Populația și orașele

Populația R.S. Cehoslovace este formată în marea ei majoritate din *cehi* și *slovaci*.

Mai numeroși sînt *cehii* (2/3), care locuiesc în partea de vest a țării. Aproape 1/3 sînt *slovaci*, așezați în est. Populația este mai deasă în Cehia și sudul Slovaciei. Aproape 2/3 din populație trăiește în orașe.

Cehia și
Slovacia
1,2 mil.
locuitori

R.S. Cehoslovacă este un stat *federal*, alcătuit din două republici socialiste. Cel mai important oraș este **Praga**, capitala țării, situată pe râul Vltava, afluent al Labei. Este cel mai mare centru industrial, comercial și cultural al țării. Prin Praga trec căi de comunicație de importanță europeană. Cunoscut ca centru meșteșugăresc și industrial încă din evul mediu, mai păstrează și astăzi numeroase palate vechi și monumente de artă (Complexul arhitectonic Hrad, Podul Carol, Primăria veche cu turnul cu orologiu etc.).

Îmbinarea arhitectonicii vechi cu cea a construcțiilor moderne dau «orașului de aur» un farmec deosebit, situîndu-l printre frumoasele capitale ale Europei Centrale. Alte orașe mai sînt: **Bratislava**, capitala Slovaciei, port la Dunăre și puternic centru industrial și cultural, **Brno**, situat în centrul țării, **Pízen**, cu renumitele fabrici de bere, **Kosice** în est și altele.

Fig. 63. Vedere din Munții Tatra Înaltă

Fig. 64. R.S. Cehoslovacă — Harta economică

Economia

Ca stat socialist, Cehoslovacia cunoaște o dezvoltare multilaterală, bazată pe valorificarea resurselor naturale interne și pe importul unor materii prime.

Ostrava-
Karvina,
Kladno

Industria. Baza energetică este asigurată prin exploatarea cărbunilor în numeroase centre.

Energia electrică este produsă de termocentrale și de hidrocentrale de pe râurile interioare.

Principală ramură a industriei este **industria construcțiilor de mașini**. Se construiesc turbine, locomotive, autocamioane, autoturisme (Skoda), mașini grele etc. Bine dezvoltată este și industria chimică (v. fig. 64).

Liberec

În R.S. Cehoslovacă sînt dezvoltate ramuri tradiționale, ca: **industria sticlăriei** și a **vitraliilor**, a **porțelanurilor** (Karlov-Vary), **prelucrarea lemnului**,

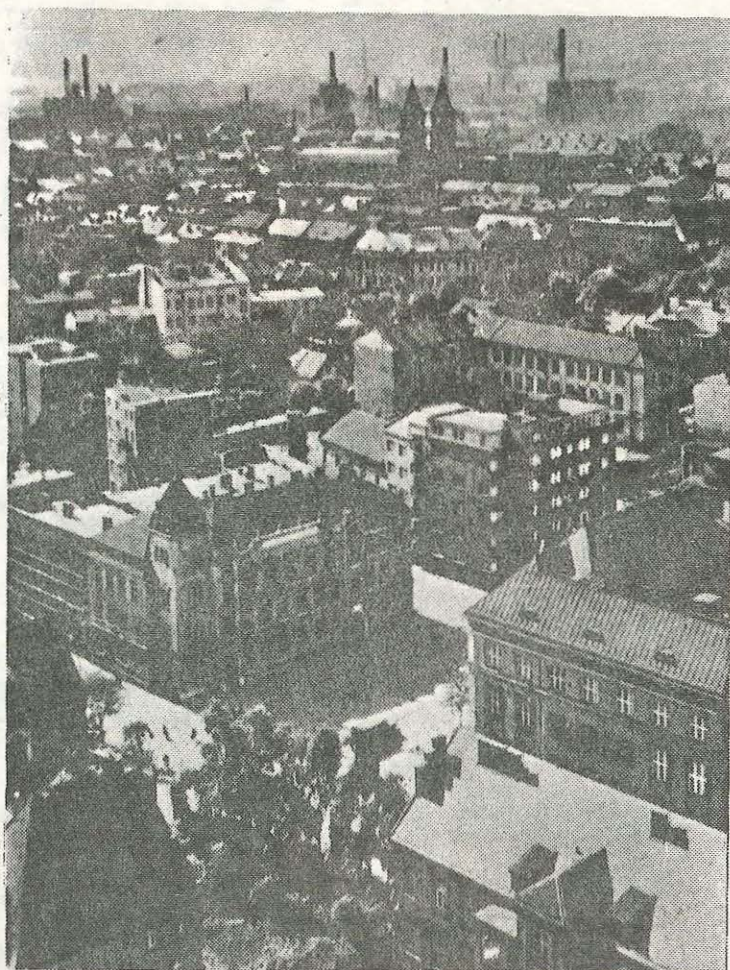

Fig. 65. Ostrava —
Vedere generală

industria textilă, a pielăriei și încălțăminteii, precum și unele ramuri ale **industriei alimentare** (produse din carne, zahăr, bere etc.).

Agricultura este specializată în creșterea animalelor (cornute mari, porcine). Se cultivă: cereale (grâu, orz, secară), sfeclă-de-zahăr, cartofi, hamei, apoi, în măsură redusă, pomi fructiferi și viță de vie.

Căile de comunicație. Republica Socialistă Cehoslovacă — prin poziția sa geografică — joacă un rol de seamă în transporturile feroviare ale Europei. Multe linii au un caracter internațional. Aeroportul din Praga este unul dintre cele mai mari de pe continent.

R.S. Cehoslovacă are legături, prin Dunăre, cu sudul Europei, iar prin Labe și Odra, cu țările din nord și nord-vest.

Relațiile economice externe. R.S. Cehoslovacă exportă produse industriale ca: fontă și oțel, mijloace de transport, autoturisme, mașini și utilaje, produse chimice, textile, articole de sticlărie și porțelan. **Importă:** petrol, produse petroliere, autoturisme, mașini agricole, produse chimice, precum și unele produse agroalimentare.

R.S. Cehoslovacă are relații economice cu statele socialiste, cu țările vest-europene și sud-est europene, cu numeroase țări din Asia, Africa și America. Relațiile economice cu R.S. România se bucură de frumoase tradiții, continuate și extinse în anii construcției socialiste.

Turismul are o mare dezvoltare, atît în zonele muntoase (Tatra, Krkonoše), cît și prin valorificarea apelor termale (Karlov-Vary, Mariánské Lázně, Píseň etc.).

Rezumat

- Teritoriul Cehoslovaciei este alungit de la vest la est.
- Relieful este format dintr-un podiș în formă de patrulater cuprins între munți vechi și munți tineri despărțiți de o zonă depresionară.
- Subsolul bogat în cărbuni, uraniu, ape minerale și caolin.
- Stat socialist cu o industrie modernă bine dezvoltată. Are vechi tradiții în industria sticlei și porțelanurilor.

Întrebări și aplicații

- Ce caracteristici prezintă relieful Cehoslovaciei?
- Ce influență au așezarea și relieful asupra climei?
- Care sînt principalele orașe ale Cehoslovaciei?
- Ce stațiuni balneoclimaterice vestite cunoașteți din R.S. Cehoslovacă?
- Arătați pe hartă principalele ramuri și centre ale industriei.

REPUBLICA POPULARĂ POLONĂ

Așezare și vecini

- Arătați hotarele și vecinii R.P. Polone.
- Comparați așezarea R.P. Polone cu cea a R.D. Germane.

Relieful

Relieful este variat și cuprinde Cîmpia cu lacuri din nord, Cîmpia Centrală Polonă, munți vechi, podișuri și munți tineri (Carpații).

- Arătați pe figura 66 cele trei trepte de relief ale Poloniei. Prin ce se deosebesc lanțurile muntoase din sud?

Munții Carpați sînt foarte pitorești, cunoscuți și pentru sporturile de iarnă (stațiunea Zakopane).

Cîmpia face parte din *marea cîmpie europeană* și cuprinde o suprafață mai mare decît celelalte forme de relief. Partea nord-estică a cîmpiei este presărată cu coline nisipoase de origine glaciara, despărțite de unele adîncituri fără scurgere, în care se găsesc numeroase lacuri.

Resursele subsolului. R.P. Polonă este una dintre cele mai bogate țări din lume în zăcăminte de **cărbuni superiori** (Pod. Lublin și Silezia Superioară dă 9/10 din producția țării). **Minerurile de fier** se extrag din Podișul Malopolska, **petrol, gaze și sare** din dealurile de la poalele Carpaților și **metale nefe-roase** (plumb, zinc și cupru) din sudul țării.

Polonia ocupă *primul loc în Europa* în rezervele de **sulf** și de **cupru**, înaintea Italiei și a Spaniei.

Știați că...

- la poalele Carpaților sarea a fost extrasă din timpuri străvechi? Unele dintre minele vechi (la Wieliczka) au fost amenajate ca săli de spectacol, unde statuile și candelabrele sînt sculptate din sare.

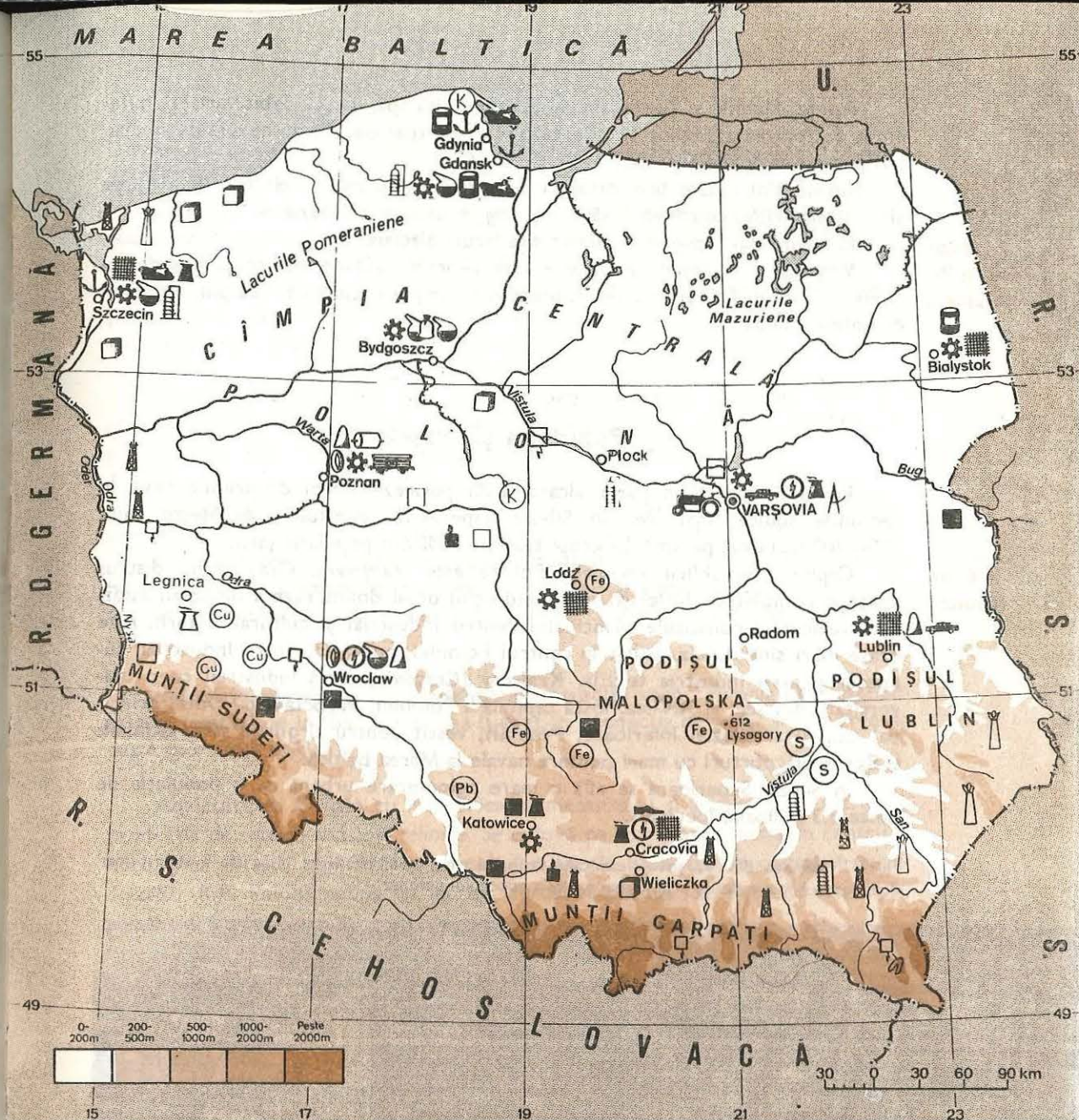

Fig. 66. R.P. Polonă — Harta fizică și economică. Ce concluzii puteți desprinde asupra răspîndirii industriei ?

Clima este *continentală de tranziție*, de la cea oceanică, vest-europeană, la cea continentală excesivă, est-europeană.

În vestul țării iernile sînt mai blînde și verile mai răcoase. Spre est, iernile devin mai aspre, iar verile mai fierbinți. Ploile cad mai mult vara. Precipitațiile sînt suficiente.

Apele. Fluviile și râurile sînt lungi, cu multă apă, dar cu debit variabil, influențat de topirea zăpezilor și căderea ploilor de toamnă. Ele au nevoie de amenajări pentru navigație și irigații.

Fluviile sînt legate prin canale, în cursul lor inferior. Cele mai importante sînt *Vistula (Visla)* cu afluenții săi *San* și *Bug*, apoi *Odra* cu *Warta*.

L. Mazurien, și Pomeraniene

În nordul țării se găsesc numeroase lacuri glaciare.

Vegetația în zonele muntoase este reprezentată de întinse păduri de conifere și foioase. Pe terenurile nisipoase din cîmpie cresc păduri de pin, populate de animale sălbatice.

Populația și orașele

Populația este numeroasă, alcătuită din *polonezi*, popor de origine slavă. În regiunile sudice, mai ales în Silezia Superioară, densitatea depășește chiar 250—300 locuitori pe km². La orașe trăiește 58% din populația țării.

1,6 mil. locuitori

Capitala Republicii Populare Polone este **Varșovia**. Oraș vechi, distrus aproape complet de hitleriști în timpul celui de-al doilea război mondial, astăzi este refăcut și constituie principalul centru industrial și cultural al țării. Alte orașe mari sînt: **Lódz**, situat în centrul Poloniei, puternic centru industrial, cunoscut pentru industria textilă, **Krakov** (Cracovia), oraș industrial cu o universitate din sec. al XIV-lea, fostă capitală a Poloniei, **Wroclaw** pe Odra, principal centru al Sileziei Inferioare, **Poznan**, vestit pentru târgurile sale, **Gdansk** și **Szczecin**, porturi cu mari șantiere navale la Marea Baltică.

În Silezia Superioară se află o mare aglomerare urbană cu o populație de peste 3,3 milioane locuitori.

Fig. 67. Aspect din Varșovia, capitala Poloniei. În timpul ocupației hitleriste a suferit mari distrugerii. A fost refăcută prin munca eroică a poporului polonez.

Economia

În trecut, economia Poloniei a cunoscut o oarecare dezvoltare în industria textilă, alimentară și extracția cărbunilor.

După cel de-al doilea război mondial, trecerea la socialism a determinat o puternică dezvoltare a economiei naționale. Astăzi, R.P. Polonă este o țară industrial-agrară, ocupînd un loc însemnat în Europa.

Industria poloneză se bazează pe valorificarea huilei din Silezia Superioară și Inferioară, ceea ce a dus la dezvoltarea unor ramuri ca: energetica, cocschimia, metalurgia feroasă și construcțiile de mașini.

Producția energetică este legată în primul rînd de utilizarea huilei și a cărbunilor bruni, de folosirea petrolului, în mare parte importat din U.R.S.S., precum și de valorificarea în mai mică măsură a hidroenergiei.

Metalurgia feroasă folosește minereurile de fier din țară și cele importate din U.R.S.S., Suedia etc. Cele mai mari centre se află în sud (v. fig. 66).

Cracovia, Katowice.

Industria construcțiilor de mașini produce nave maritime, utilaje electrice și miniere, automobile, locomotive, vagoane și mașini agricole (v. fig. 66). Se dezvoltă **industria chimică** pe bază de cărbune, petrol, gaze naturale și sulf.

Industria textilă și cea **alimentară** au tradiții vechi. Polonia este specializată în țesături de in, bumbac și lînă (Lodz), în producția de zahăr și conserve de pește (porturile baltice).

Poznan

Agricultura. O dată cu intensificarea mecanizării și a chimizării, a crescut producția de cereale și plante tehnice. Se cultivă pe scară largă secara în centru și nord, grîul în sud, apoi orzul și plantele furajere. În producția de cartofi și sfeclă-de-zahăr R.P. Polonă ocupă un loc de frunte în Europa. Se cresc cornute mari, porcine, oi și păsări.

Căile de comunicație. Pe teritoriul țării se întîlnesc linii ferate și căi rutiere internaționale care străbat Europa. Principalele centre feroviare sînt Varșovia și Katowice.

Fluviile Odra și Vistula sînt folosite pentru navigație. La gurile lor s-au dezvoltat mari porturi maritime. Portul Szczecin de pe Odra este al doilea port al întregului bazin al Mării Baltice, după Göteborg.

La Varșovia se află un aeroport de importanță internațională.

Relațiile economice externe. R.P. Polonă are relații comerciale cu țările socialiste și cu numeroase țări din Europa și alte continente. **Exportă:** cărbuni, cocs, cupru, unele produse textile, nave maritime etc. **Importă:** petrol, mine-reu de fier, produse petroliere, locomotive Diesel, produse chimice și unele produse agroalimentare. Între R.P. Polonă și țara noastră se dezvoltă relații comerciale fructuoase, în avantajul ambelor țări.

Rezumat

- Teritoriul Poloniei este o punte de legătură între Munții Carpați și Marea Baltică.
- Treptele de relief descresc în altitudine spre nord. Predomină cimpia presărată cu morene și lacuri glaciare.
- Subsolul este bogat în cărbuni superiori, minereuri de fier, sare și sulf.
- R.P. Polonă este o țară socialistă, cu o industrie modernă, în plină dezvoltare economică.

Știați că...

- În apropiere de orașul Białystok există un parc național, unde zimbrii trăiesc în rezervații, pentru a fi ocrotiți de dispariție? Numărul lor este de circa 150, reprezentând jumătate din numărul de zimbri de pe Pământ. De aici au fost aduși zimbrii din rezervația de la Hațeg din țara noastră.

Întrebări și aplicații

- Care sînt cele mai importante bogății ale subsolului? Localizați-le pe hartă.
- Ce ramuri ale industriei sînt mai dezvoltate? De ce?

EUROPA NORDICĂ

Europa Nordică cuprinde statele: **Danemarca, Finlanda, Islanda, Norvegia și Suedia.**

Această regiune este alcătuită dintr-un ansamblu de peninsule și insule, cu un relief puternic modelat de ghețari.

Toate statele (mai puțin Islanda) au o economie dezvoltată, cu tradiții vechi în pescuit, creșterea animalelor și exploatarea lemnului.

Fig. 68. Graficul suprafețelor statelor din Europa Nordică

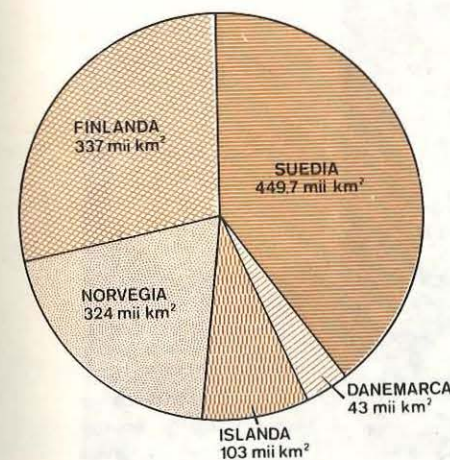
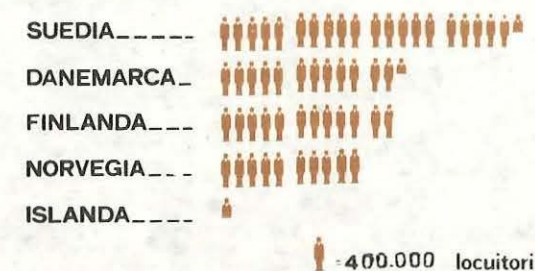

Fig. 69. Graficul populației statelor din Europa Nordică

DANEMARCA

Așezare

Danemarca este situată la poarta Mării Baltice, fiind înconjurată de ape, cu excepția unei mici porțiuni din sud unde are graniță de uscat cu R.F. Germania.

— Priviți figura 70 și arătați importanța poziției geografice a țării.

Teritoriul țării este format din Peninsula Iutlanda și numeroase insule ce formează arhipelagul danez: Seeland, Fionia, Falster, Lolland etc. (în total 500 de insule). Mai departe, în Marea Baltică, se află Insula Bornholm. În Regatul Danemarcei intră și insulele Far-Öer și Groenlanda (care a obținut autonomie internă).

Fig. 70. Danemarca — Harta fizică și economică

Condițiile naturale

Relieful, o câmpie joasă, cu morene în interior și nisipoasă pe țărmuri, are sub 150 m altitudine. Dintre *resursele naturale* menționăm petrolul și gazele naturale care se găsesc în Marea Nordului, apoi nisipuri și caolin, toate în cantități mici.

Clima este temperat-oceanică. Din cauza situației aproape insulare, rețeaua hidrografică este neînsemnată.

Populația și orașele

Populația Danemarcei este omogenă, formată din danezi. Densitatea este mai ridicată în Insula Seeland.

Populația urbană este preponderentă (83%) într-o țară în care aproape nu se mai găsesc sate. Cel mai mare oraș este **Copenhaga**, capitala țării, care, împreună cu suburbiile, concentrează 1/3 din populația țării. Veche așezare de pescari, Copenhaga s-a dezvoltat ca un port deosebit la strâmtoarea Sund (Øresund), iar mai târziu și ca centru industrial și comercial deosebit. Ea este renumită și prin universitatea sa, una dintre cele mai vechi din lume, precum și prin modernul său aeroport internațional (Kastrup). Oraș întins, cu frumoase parcuri, între care celebra grădină de distracții Tivoli, capitala daneză este vizitată anual de peste 9 milioane de turiști străini. Dintre celelalte orașe se remarcă porturile din peninsula Iutlanda: **Århus**, al doilea centru urban al țării, **Ålborg**, **Esbjerg**, apoi **Odense**, în insula Fionia, în care s-a născut celebrul povestitor H.C. Andersen.

Fig. 71. Copenhaga. Vedere din centrul orașului.

Economia

Danemarca este o țară cu o economie capitalistă dezvoltată. Economia ei se bazează pe o industrie modernă legată de prelucrarea produselor agricole și a materiilor prime importate și pe o agricultură intensivă cu un înalt grad de mecanizare.

Principalele ramuri ale industriei sînt: industria construcțiilor de mașini (nave maritime, utilaje și instalații industriale, electrotehnică), industria chimică, a cimentului, ceramicii și alimentară. Centre industriale însemnate sînt în orașele mari (fig. 70).

Agricultura daneză are condiții mai prielnice în regiunile răsăritene, acoperite cu soluri fertile. Cea mai mare parte a suprafețelor este cultivată cu plante furajere, pe baza cărora s-a dezvoltat mult creșterea cornutelor mari și a păsărilor. Alte plante de cultură sînt cartofii, legumele, sfecla-de-zahăr și cerealele (orz, ovăz, secară). Ea furnizează produse proaspete piețelor din Marea Britanie și din R.F. Germania.

Căile de comunicație sînt reprezentate prin transporturile maritime și căile ferate care leagă Danemarca prin ferry-boat de Scandinavia și Europa centrală. Aeroportul din Copenhaga se numără printre cele mai mari din Europa Nordică.

Danemarca **exportă** mașini și utilaje, nave maritime, produse agroalimentare etc. și **importă** cărbuni, petrol și alte materii prime. Turiștii care vizitează anual Danemarca depășesc de peste trei ori populația țării.

Rezumat

- relieful : cîmpie nisipoasă
- clima : temperat-oceanică
- populația și orașele : danezi ; Copenhaga, Arhus, Odense
- economia : industrial-agrară dezvoltată
- construcții navale, instalații, electrotehnică, produse chimice, ciment, ceramică, alimentară
- plante furajere, cartofi, legume, ovăz, secară, păsări, cornute mari
- transporturi : maritime, feroviare, ferry-boat
- comerț : mașini, utilaje, nave, produse agroalimentare, turism dezvoltat.

Știați că...

- în strîmtoarea Sund, unde legăturile dintre Danemarca și Suedia se fac prin ferry-boat se preconizează construirea unui pod rutier și feroviar în lungime de 2 km ?

Întrebări și aplicații

- ce știți despre condițiile naturale ale Danemarcei ?
- explicați caracteristica economică de țară industrial-agrară dezvoltată a Danemarcei.

ISLANDA

Condițiile naturale

Islanda — țara ghețurilor — cea mai apropiată țară europeană de continentul America, situată în vecinătatea Cercului Polar de Nord, este cea mai mare insulă vulcanică de pe Glob.

— Arătați pe figura 72 așezarea geografică a Islandei.

Relieful este format dintr-un podiș vechi, din lavă bazaltică, din care se ridică masive muntoase cu numeroși vulcani, gheisere și ghețari. Patru cincimi din întinderea ei este ocupată de munți și ghețari.

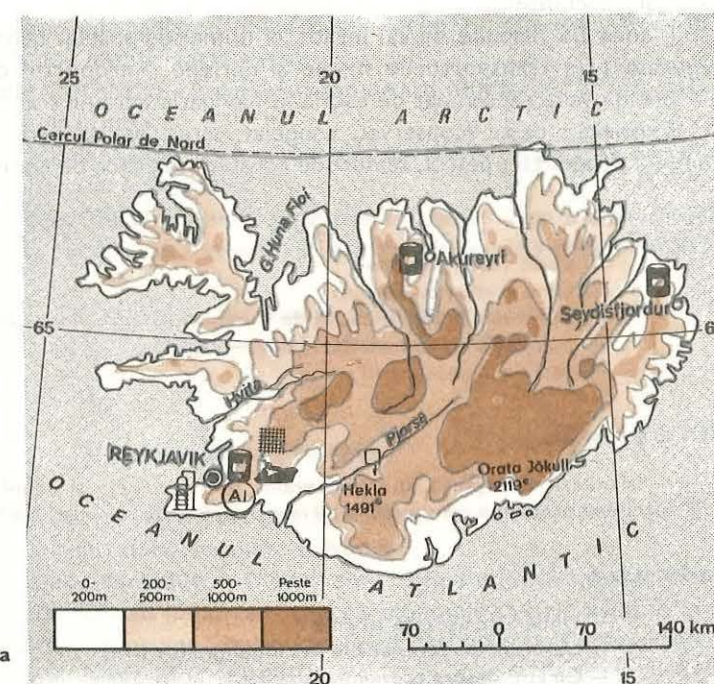

Fig. 72. Islanda — Harta fizică și economică

Tămul, foarte crestat, ca și al Norvegiei, prezintă câteva golfuri mari și numeroase fiorduri.

Clima Islandei este *subarctică*, îndulcită de curentul cald al Atlanticului de Nord. Islanda se remarcă prin lipsa pădurilor și prezența unor întinse pășuni, alcătuind tundra. Iarna este lungă dar nu excesiv de friguroasă. În luna iulie temperatura este în jur de 11°C.

Populația și orașele

97 000 loc.

Populația este alcătuită din islandezi, care în proporție de 50% locuiesc la orașe. Cel mai mare oraș, **Reykjavik**, este capitala țării și cuprinde mai mult de o treime din populația totală, fiind cea mai nordică dintre capitalele lumii.

Economia

Principală îndeletnicire a locuitorilor este pescuitul maritim. Există mai multe porturi pescărești unde s-a dezvoltat industria conservelor din pește. În același timp în Islanda au apărut și alte ramuri industriale: construcții și reparații de nave pescărești, industria frigotehnică, îngreșăminte, textile, ciment, rafinarea petrolului iar mai recent producția de aluminiu (care deține locul doi în exportul Islandei).

Agricultura, care deține numai 1% din suprafața țării, are ca ramură principală creșterea animalelor (oi, vaci de lapte). Cultura plantelor este puțin dezvoltată. Se cultivă cartofi și ricin pe circa 1000 ha.

Locuitorii folosesc apele fierbinți ale gheiserelor la încălzirea serelor de legume și a locuințelor.

Keflavik

Islanda nu dispune de căi ferate, ci numai de șosele. Legăturile externe sînt asigurate prin transporturile navale și aeriene. Aeroportul de bază din Reykjavik este un punct însemnat de escală în navigația aeriană transatlantică.

Exportă: pește (conservat, congelat, sărat, uscat, făină și untură de pește), aluminiu. **Importă**: petrol, bunuri de consum, mijloace de transport etc.

Rezumat

- podiș vechi, bazaltic
- țarm crestat cu fiorduri
- clima subpolară, îndulcită de Curentul Atlanticului de Nord
- populația: islandezi, Reykjavik — capitala
- vaci de lapte, pescuit

Știați că...

— islandezii transportă apa gheiserelor prin conducte și o utilizează în nevoile casnice, rezolvînd problema combustibilului într-o țară unde nu există păduri?

Întrebări

- Unde este așezată Islanda?
- Care sînt caracteristicile fizico-geografice?
- Ce știți despre economia Islandei?

FINLANDA

Așezare, margini

Republica Finlanda, supranumită și «Țara celor o mie de lacuri», este așezată în nordul Europei cu largă deschidere la Marea Baltică, golfurile Botnic și Finic.

Finlandei îi aparțin și Insulele Aaland (Ahvenanmaa) cu o suprafață de 1 505 km².

— Arătați pe figura 73 vecinii Finlandei și principalele linii geografice care o străbat.

Condiții naturale

Relieful Finlandei este un podiș cu numeroase morene și chiuvete lacustre, rezultat din eroziunea unor munți foarte vechi.

Partea nordică este mai înaltă cu coline și ramificații muntoase, iar pe margini se termină prin cîmpii litorale.

În general clima Finlandei este rece și umedă, cu zăpezi bogate în timpul iernii, iar în nord subpolară, cu ierni aspre.

Podișul Finlandei este presărat de o puzderie de lacuri legate prin râuri scurte și uneori repezi, folosite la transportul buștenilor și obținerea energiei electrice.

Principalele bogății ale Finlandei sînt lemnul și rocile de construcții, apoi minereurile de fier, crom (locul VI pe Glob), cupru, nichel, cobalt, vanadiu.

Laponia

60 000
lacuri pe
cca 32 000
kmp

Populația și orașele

Populația este formată în majoritate din finlandezi, mai concentrată pe litoral și în părțile sudice. În nord mai locuiesc și laponi.

Principalele orașe sînt: **Helsinki**, «Orașul alb», capitala țării, un oraș modern situat la golful Finic, cel mai important centru economic al țării, avînd o industrie larg diversificată, **Tampere**, important nod feroviar și **Turku**, port maritim și vechi centru universitar.

Economia

69,3% din
suprafață

Finlanda are o economie dezvoltată, bazată pe exploatarea și prelucrarea lemnului, ramură de bază a industriei. Dezvoltarea industriei lemnului este legată de întinsele păduri de conifere, de energia electrică și de posibilitățile de transport pe râuri și lacuri.

Finlanda ocupă locul VIII în producția mondială de cherestea, locul V în producția de celuloză și locul VI în producția de hîrtie de ziar. Fabricile sînt amplasate mai ales în principalele orașe (v. fig. 73).

În producția de energie electrică pe locuitor, Finlanda ocupă locul V pe plan mondial. Cea mai mare parte a energiei electrice este obținută prin numeroasele hidrocentrale, repartizate pe tot cuprinsul țării, termocentrale și centrale atomoelectrice.

Alte ramuri industriale, ca: exploatarea și prelucrarea metalelor neferoase, siderurgie (Tampere), construcții de mașini (nave, electrotehnică, utilaje forestiere), chimică (îngrășăminte, fibre sintetice), materiale de construcții, textilă și alimentară, sînt răspîndite mai mult în sudul țării și în porturi (v. fig. 73).

Agricultura se practică în sudul țării în condiții dificile de climă și sol. Unele plante (orzul, grîul, secara, ovăzul, cartoful) reușesc să dea recolte satisfăcătoare în scurta perioadă de vegetație (iunie-august). Creșterea animalelor (bovine și reni) și vînatul ocupă un loc important în asigurarea cu resurse alimentare.

Căile de comunicație sînt mai dense în partea centrală și sudică.

Finlanda **exportă** lemn și produse din lemn, granit, minereuri de cupru, produse chimice, utilaje forestiere etc. și **importă** cereale, petrol, cărbuni, oțeluri, bunuri de consum.

Rezumat

- podiș vechi, clima aspră; 60 000 de lacuri
- populația: finlandezi, laponi; orașe: Helsinki, Turku, Tampere, Pori
- economie: industria lemnului, celuloză, hîrtie, mobilă, siderurgie, nave, electrotehnică, utilaj forestier, materiale de construcții, textile, alimentară, zootehnie.

Știați că...

- Finlanda fiind situată la o latitudine nordică avansată, în așa-zisele «nopti albe» vacile pasc și ziua și noaptea?
- Deși Finlanda dispune de puține bogății subsolice, deține totuși cea mai mare mină de cupru din lume?

Întrebări

- ce particularități prezintă condițiile naturale ale Finlandei?
- ce este specific în economia Finlandei?

NORVEGIA

Așezare, margini

Norvegia, «Țara fiordurilor», ocupă fațada atlantică a Peninsulei Scandinavice. O graniță sinuoasă, trasată prin zona muntoasă, o desparte pe o lungime de aproape 1 000 km, de Suedia. În nord se învecinează cu Finlanda și U.R.S.S. În interiorul țării intră și Arhipelagul Svalbard. În regatul Norvegiei se află cel mai nordic punct al continentului (Capul Nord).

Condiții naturale

Cea mai mare parte din Norvegia este ocupată de munți foarte vechi. Ei sînt abrupti spre țărmul Mării Nordului și de un pitoresc rar, dat de mulțimea fiordurilor și insulelor.

Culmile munților sînt tocite de eroziune și acoperite cu ghețari.

În sudul Norvegiei se întinde o fîșie îngustă de cîmpie litorală, cu țărmuri la fel de crestate, cu fiorduri. Ea ocupă doar 3% din suprafața țării.

Resursele subsolului sînt reprezentate prin minereuri de fier, cupru, petrol, mangan și altele.

Clima și apele. Litoralul norvegian — cu climă temperat oceanică — este scăldat de apele calde ale Curentului Atlanticului de Nord. Astfel el rămîne liber de gheață, permițînd o activitate maritimă neîntrepută tot anul. În interiorul țării clima este continentală, cu ierni lungi și aspre, iar verile scurte și calde, cu precipitațiile reduse. Înghețurile permanente încep de la 1 000—1 500 m înălțime, din cauza latitudinii nordice. În nord este climă subpolară.

Apele sînt numeroase, scurte și repezi, foarte bogate în hidroenergie.

Populația și orașele

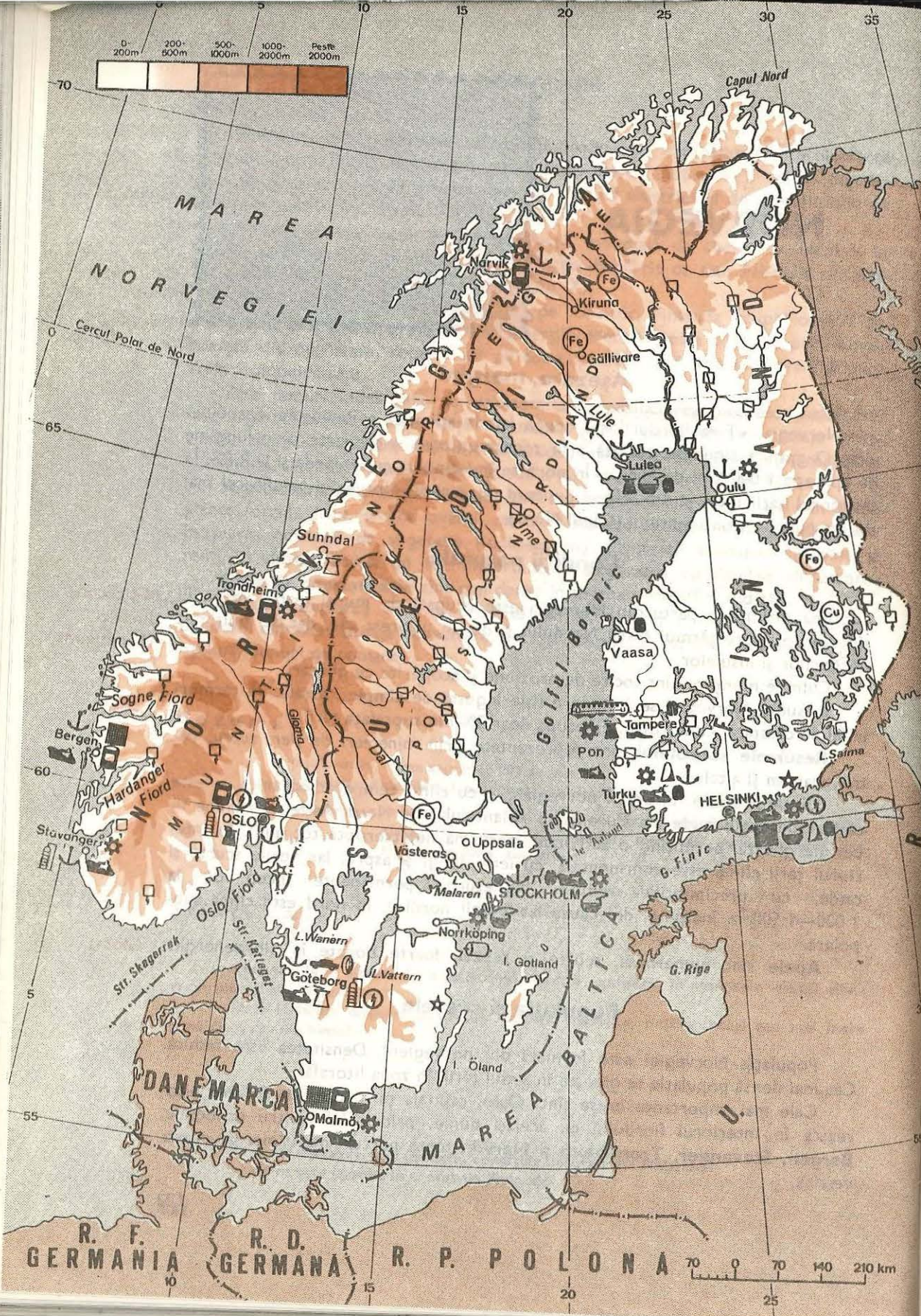
Populația Norvegiei este formată din norvegieni. Densitatea este redusă. Cea mai densă populație se găsește în sudul țării, în zona litorală.

Cele mai importante orașe sînt: **Oslo**, capitala țării, oraș cu așezare pitorească în interiorul fiordului cu același nume, principalul centru economic, **Bergen**, **Stavanger**, **Trondheim** și **Narvik**, toate porturi maritime, pe coasta vestică.

M-ții Scan-
dinavici,
Trondheims,
Sogne

Oslo

Gloma

Economia

Norvegia este o țară industrial-agrară dezvoltată, datorită valorificărilor intensive a resurselor țării, precum și hărniciei și iscusinței locuitorilor.

Industria, diversificată, este legată de exploatarea și prelucrarea minereurilor de fier (partea sudică) și de folosirea energiei electrice produse de hidrocentrale.

Din platforma Mării Nordului, începând din anul 1971, se exploatează importante cantități de petrol și gaze (v. fig. 29). Norvegia a devenit o mare producătoare și mai ales exportatoare de petrol a Europei. Zăcămintul de gaze naturale de la Frigg din Marea Nordului, cel mai bogat zăcămint din lume, îl împarte cu Marea Britanie, 60% revenind Norvegiei (v. fig. 29). Statul controlează cea mai mare parte a acestor resurse.

Industria construcțiilor de mașini produce: nave (unul dintre marii constructori mondiali de nave maritime), utilaje industriale, utilaj petrolier de foraj și extracție, produse electronice, industria chimică (coloranți, îngrășăminte, explozivi) ș.a. Un loc deosebit îl ocupă industria lemnului (cherestea, mobilă, celuloză, chibrituri și hârtie) (v. fig. 73), pădurile ocupând 25% din teritoriu.

În industria alimentară se remarcă produsele din pește și produsele lactate.

Agricultura norvegiană se bazează pe creșterea intensivă a animalelor pentru carne sau lapte (ovine, bovine, porcine) ori pentru piețele (vizoni, vulpi). Terenurile cultivate sînt restrînse. Se cultivă ovăz, orz, plante pentru nutreț, cartofi, legume, pomi fructiferi (peri, pruni).

Pescuitul joacă un rol însemnat în economia Norvegiei (locul IV pe Glob). În apele arctice se practică și vînătoarea de balene.

Căile ferate sînt aproape toate electrificate.

Locul I
pe Glob

Ecofisk, Cod,
Bream

Fig. 74. Vedere panoramică asupra orașului Oslo, vestit prin «Muzeul Mării» este și centru turistic și al sporturilor de iarnă.

Fig. 73. Norvegia, Suedia și Finlanda. Harta fizică și economică.

Norvegia este o însemnată țară maritimă, care dispune de o puternică flotă comercială, ce-i aduce importante venituri. Flota sa petrolieră reprezintă 10% din cea a lumii.

Norvegia **exportă:** nave, minereuri de fier, aluminiu, petrol, lemn, cherestea, mobilă, celuloză, hârtie, chimicale, pește (în primul rând heringi) și **importă:** cărbuni, produse alimentare, mașini, utilaje industriale, oțel, fontă etc.

Frumusețea inegalabilă a fiordurilor sale, ca și fenomenele luminoase din nordul îndepărtat (aurorile boreale), orașul Oslo și împrejurimile atrag numeroși turiști din toate colțurile lumii.

Rezumat

- Țară maritimă cu un țărm foarte dantelat de numeroase fiorduri.
- Relieful, format din munți vechi, vulcanici, a fost modelat de ghețari.
- Clima este favorabilă rețelei hidrografice, pășunilor și pădurilor.
- Pe platforma continentală din Marea Nordului are însemnate rezerve de petrol. În producția de petrol ocupă locul trei în Europa după U.R.S.S. și Marea Britanie.
- Are tradiții în pescuitul maritim. Energia electrică obținută prin hidrocentrale plasează Norvegia pe locul I în producția pe locuitor.

Știați că...

- de-a lungul țărmului Norvegiei se înșiră aproape 150 000 de insule?
- că țărmul în linie aeriană are 1 700 km? iar pe itinerarul fiordurilor 27 000 km?

Întrebări

- ce știți despre relieful Norvegiei?
- bazându-vă pe cunoștințele din clasa a V-a, reamintiți-vă cum s-au format fiordurile.
- ce este caracteristic economiei Norvegiei?

SUEDIA

Condiții naturale

Regatul Suediei ocupă cea mai mare parte a Peninsulei Scandinavice și numeroase insule din Marea Baltică și Golful Botnic.

— Arătați pe figura 73 așezarea și vecinii țării.

În Suedia se află versantul estic al Munților Scandinavici, care se termină domol spre est într-un podiș. Ghețarii de odinioară au lăsat urme evidente pe întreaga suprafață a țării (văi glaciare, lacuri etc.).

În sud se întinde un podiș deluros și cîmpii mult mai întinse decât în Norvegia (v. fig. 73).

Suedia dispune de importante resurse ale subsolului, mai ales minereuri de fier, de foarte bună calitate, apoi cupru, zinc, plumb, lignit, turbă, uraniu etc.

Clima este în general continentală, cu ierni lungi și aspre în nord și mai blîndă în sud, influențată de mare.

Golful Botnic îngheață cam 4 luni pe an. Clima în nord este aspră, subarctică.

Apele curgătoare ale Suediei au un curs paralel și sînt orientate spre Marea Baltică. În strîmtoarea Kattegat se varsă Gota, important pentru că pe el se află marele port Göteborg. Teritoriul țării este presărat cu numeroase lacuri glaciare drenate de o rețea densă de râuri ce se scurg spre Golful Botnic.

Vegetația este formată din păduri întinse de conifere ce acoperă mai mult de jumătate din întinderea țării și pajiști mănoase.

Populația și orașele

Populația Suediei este formată în majoritate din suedezi și un număr mic de laponi. Mai mult de patru cincimi trăiesc la orașe.

Cele mai mari orașe sînt: **Stockholm**, capitala țării, port la Marea Baltică și **Göteborg** principalul port maritim, la strîmtoarea Kattegat. Stockholm este cunoscut ca mare centru economic și cultural, oraș modern, amplasat pe mai multe insule ale lacului Mälaren, motiv pentru care e supranumit și «Veneția nordului».

P. Norrland

Lule, Ume,
Dal

1,4 mil.
locuitori

Fig. 75. Stockholm — capitala Suediei, supranumit și Veneția nordului.

Göteborg este un mare port și centru industrial (șantiere navale, uzinele de automobile «Volvo»). Alte orașe sînt: **Malmö**, port activ la Öresund, **Uppsala** și **Lund** cu vechi universități, **Norrköping** și **Västeras**.

Suedia este o țară cu o economie industrial-agrară dezvoltată, situîndu-se printre țările puternic industrializate ale lumii.

Economia ei se bazează pe valorificarea minereurilor de fier, a lemnului, a hidroenergiei și pe înalta calificarea a forței de muncă.

Ramurile de bază le formează siderurgia, construcțiile de mașini și industria chimică. Minereurile de fier sînt exploatate din nord, în mare parte exportate în țările mari consumatoare de minereu de fier din vestul Europei, metalurgia feroasă și neferoasă (în centrul țării), construcții de mașini-unelte, locomotive electrice, aparate telefonice, radio, televizoare, nave maritime, utilaje forestiere ș.a. Centre importante sînt în marile orașe (v. fig. 73).

În producția de energie electrică pe locuitor Suedia ocupă locul III pe glob (după Norvegia și Canada). 77% din producție este obținută prin hidrocentrale; pondere mică o au centralele atomoelectrice și termocentralele.

Industria chimică produce îngrășăminte, celuloză și hîrtie, iar industria lemnului: cherestea, mobilă, schiuri, chibrituri, plăci aglomerate etc. Centrele de prelucrare se află în porturile de la Golful Botnic și în marile orașe din centrul țării.

Kiruna,
Gällivare

Locul II
în prod.
mondială

Locul V

Industria textilă se bazează pe materiile prime din import (bumbac, lînă), producînd o gamă variată de țesături.

Agricultura are condiții ceva mai bune decît în Norvegia. Principala regiune agricolă este cea din sud, unde se cultivă orz, grîu și sfeclă de zahăr.

O atenție deosebită se dă creșterii bovinelor pentru carne și lapte.

Pescuitul se practică în Marea Baltică, mai ales în Golful Botnic.

Marea majoritate a căilor ferate sînt electrificate și se găsesc în partea centrală și sudică. Șoselele sînt în mare parte asfaltate.

În Suedia se practică navigația, atît pe mare, cît și pe lacurile interioare, legate prin canale. La Stockholm se află un aeroport de însemnătate europeană.

Suedia are *legături comerciale* cu multe țări. Ea **exportă** : minereuri de fier, celuloză, hîrtie, chibrituri, mașini, utilaje, nave maritime etc. **Importă** : petrol, cărbuni, produse agroalimentare.

Rezumat

- Țară scandinavă cu un relief format în general dintr-un podiș — este presărată de numeroase lacuri de origine glaciară.
- Clima a favorizat dezvoltarea unor păduri întinse de conifere și pășunilor.
- Deține rezerve foarte însemnate de minereu de fier.
- Industria modernă produce o gamă variată de mașini, bine apreciată pe plan internațional.
- Creșterea cornutelor mari ocupă un loc însemnat în economia țării.

Întrebări

- Care sînt condițiile naturale specifice Suediei ?
- Ce resurse naturale stau la baza dezvoltării industriei ?

Știați că...

- La Kiruna se află cea mai mare mină de minereu de fier din lume ?
- Centralele atomoelectrice participau în 1977 cu 22% la producția de energie electrică a Suediei ?

EUROPA RĂSĂRITEANĂ ȘI PARTEA ASIATICĂ A U.R.S.S.

UNIUNEA REPUBLICILOR SOVIETICE SOCIALISTE

U.R.S.S. este primul stat socialist din lume, creat în urma Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, care a desființat exploatarea omului de către om și a instaurat o nouă orînduire, orînduirea socialistă.

Așezare, margini

U.R.S.S. cuprinde partea estică a Europei și peste 1/3 din suprafața Asiei. U.R.S.S. este cel mai întins stat din lume, măsurînd de la est la vest 10 000 km, iar de la nord la sud 4 500 km.

Urmăriți pe harta pliantă conturul granițelor U.R.S.S. și arătați care sînt vecinii acestei țări, principalele mări și oceane ce scaldă țărmurile Uniunii Sovietice și insulele acestei țări.

— Care sînt punctele extreme ale U.R.S.S.?

Condițiile fizico-geografice

Relieful acestei țări este format din cîmpii, podișuri, munți vechi și tociți, precum și munți tineri.

În partea europeană predomină un relief de cîmpii și podișuri.

— **Vezi harta și arată care sînt aceste forme de relief.**

La limita dintre Europa și Asia se află un lanț de munți bătrîni, erodați, cu înălțimi reduse. În sudul părții europene un șir de munți tineri, continuă lanțul alpin.

Ural
Caucaz

În partea asiatică a U.R.S.S. se întinde o cîmpie mlăștinoasă, continuată spre sud cu o altă cîmpie formată în mare parte din deșerturi nisipoase și argiloase și din depresiuni ocupate de lacuri sărate. Spre est se află o zonă de podiș, în cuprinsul căreia se întîlnesc și munți mai mici. În partea răsăriteană se ridică munți înalți, care ajung pînă la țărmul Oceanului Pacific.

C. Turanului
Verhoiansk

În Peninsula Kamceatka se găsesc vulcani activi.

În partea sudică, de la Marea Caspică și pînă la Marea Ohotsk, întîlnim un lanț de munți (tineri și bătrîni). Altitudinea maximă se află în Munții Pamir.

7 495 m

— **Vezi harta și spune care sînt acești munți.**

Bogățiile subsolului sînt foarte mari: cărbuni, gaze naturale, petrol. De asemenea U.R.S.S. dispune de însemnate rezerve de minereuri: fier, mangan, cupru, zinc, plumb, cositor, bauxită, apoi metale prețioase (aur, platină, argint) și radioactive (v. harta pliantă). U.R.S.S. este singurul mare stat industrializat care-și sprijină dezvoltarea economiei pe resursele proprii de materii prime și energie.

Locul I
pe Glob

Clima

Pe teritoriul U.R.S.S. se întîlnesc aproape **toate felurile de climă** din zona rece și temperată, schimbîndu-se de la nord la sud: **clima rece** (polară și subpolară), **clima temperat-continentală** mai umedă spre vest și cu **caracter excesiv** în Siberia.

În regiunile de la răsărit de Marea Caspică și pînă la poalele munților din sud este o **climă foarte secetoasă**. Aici se întîlnesc deșerturi mari (Kîzîlkum, Karakum). **Clima subtropicală uscată** se află pe unele văi din Asia Centrală și pe țărmul sudic al Crimeei.

Pe litoralul caucazian al Mării Negre este o climă subtropicală umedă. Vânturile care bat dinspre Marea Neagră aduc precipitații bogate tot timpul anului. Gerurile lipsesc aproape complet, iar verile sînt călduroase.

— Arătați tipurile de climă din Europa și comparați-le cu cele din U.R.S.S.

Apele

Teritoriul U.R.S.S. este împînzit de fluvii și râuri ce curg în diferite direcții (v. harta pîlantă) și au mare însemnătate pentru navigație și producerea energiei electrice.

În anii puterii sovietice au fost construite canaluri de legătură pentru înlesnirea navigației sau pentru asigurarea apei în zonele deșertice. Recent a început să funcționeze «artera albastră», lungă de 500 km, a canalului Irtiș-Karaganda. Este prima experiență sovietică de transferare a apelor din Siberia în Kazahstanul secetos.

Lacurile, destul de numeroase, se deosebesc după anumite particularități: unele sînt rămășițe ale vechilor mări de odinioară, altele tectonice (Baikal), altele de acumulare (create de om).

Marea Caspică este cel mai întins lac din lume, iar Lacul Baikal cel mai adînc. Apele sînt intens folosite pentru navigație, irigații și producerea energiei electrice.

Vegetația și animalele

Clima rece și temperată, ca și relieful variat, desfășurate pe o mare întindere a teritoriului, fac ca U.R.S.S. să aibă zone de vegetație și faună felurite de la nord la sud. În zona polară, **tundra** și **tundra împădurită** sînt formate din mușchi și licheni spre nord, iar spre sud apar arbuști izolați. În tundra trăiesc: renul, vulpea polară, lupul, iepurele alb, potîrnichea polară ș.a. Vara, tundra este populată de păsări numeroase. Mai la sud se întinde **taigaua** (pădurea de conifere), care formează o zonă neîntreruptă de la Marea Baltică la Oceanul Pacific, fiind astfel cea mai întinsă pădure din lume. În ea trăiesc animale care sînt vîinate pentru blănuri ca: veverița, ursul brun, râsul, lupul, hermelina, samurul.

Zona de **păduri amestecate** (conifere și stejar) face legătura cu întinsele stepe din sud, iar stepele, cu soluri fertile de cernoziom, au fost arate și transformate în mari grînare ale țării. În regiunile secetoase din Asia Centrală se întind **semideșerturi** și **deșerturi**, cu vegetație săracă (Kîzîlkum, Karakum, Ustiurt, Betpak-Dala). Aici, irigațiile întinse au permis dezvoltarea agriculturii de-a lungul canalurilor.

Zona subtropicală de pe țărmul sudic al Crimeei, de pe litoralul caucazian al Mării Negre și unele văi adăpostite din sudul Asiei Centrale, au o vegetație variată și întinse culturi de arbori mediteraneeni, precum și unii arbori tropicali.

În general vegetația arborescentă a U.R.S.S. ocupă 40% din suprafața țării. În zonele de munte trăiesc animale, ca: lupul, vulpea, ursul, iar în zona deșerturilor din Asia Centrală se întîlnesc reptile și mamifere mici. **Cămila** cu două cocoșe este folosită ca animal de povară.

Rezumat

- U.R.S.S. este o țară euro-asiatică avînd dimensiuni de continent.
- Un relief în care unitățile lui componente se întind pe mari suprafețe.
- Clima temperată și rece are cel mai pronunțat caracter continental de pe

Glob

- Rețeaua hidrografică este pe măsura suprafeței țării.
- Vegetația bogată și variată în care pădurea de conifere (taigaua) ocupă suprafețe uriașe.
- O țară cu uriașe rezerve de energie și materii prime minerale, pe măsura teritoriului.

Populația și orașele

După numărul locuitorilor săi, U.R.S.S. ocupă locul al III-lea pe Glob, după R.P. Chineză și India.

În U.R.S.S. trăiesc înfrățite numeroase popoare. Cei mai mulți sînt rușii (50%), care trăiesc în centrul părții europene și în Siberia, apoi ucrainenii (20%). De asemenea, în partea europeană a U.R.S.S. trăiesc bielorușii, moldovenii, letonii, estonii și lituanii. În Transcaucazia trăiesc gruzinii (georgieni), armenii și azerbaidjienii, iar în Asia Centrală: kazahii, turkmenii, uzbekii, tadjicii și kirghizii. Între Volga și Munții Ural sînt udmurții, tătarii și bașchirii iar în Siberia, în afară de ruși, în număr mic se întîlnesc iakuții, mongolii, buriții etc.

Prin crearea republicilor unionale, a republicilor autonome, a regiunilor autonome și a districtelor naționale, toate popoarele U.R.S.S. se bucură de drepturi egale și trăiesc înfrățite în marea familie a popoarelor sovietice.

Densitatea medie este mică, dar în partea europeană, în jurul Moscovei, al Leningradului, în bazinul Donețk și în vestul țării ea ajunge la 100—200 locuitori pe km². Spre nord și în partea asiatică, densitatea este mult mai redusă, ajungînd în unele locuri la mai puțin de un locuitor pe km². Prin dezvoltarea industrială a regiunilor estice, densitatea populației a crescut simțitor în Ural, sudul Siberiei, la nord și sud de Munții Caucaz, în regiunile joase din Asia Centrală etc.

Populația urbană a crescut continuu, ea reprezentînd aproape 1/2 din populația totală. În anii construcției socialiste au apărut sute de noi orașe, mai ales în regiunile estice.

În prezent, 20 orașe au o populație de peste un milion de locuitori. Cel mai important este **Moscova**, capitala U.R.S.S. și principalul său centru economic, politic și cultural.

Ladoga,
Onega
Kuibișev,
Bratsk

12 locuitori/kmp

8,4 milioane locuitori

Moscova într-un asfințit de primăvară

(Lectură)

Primăvara își face apariția la Moscova brusc, ca o surpriză, ca un neașteptat mesaj al soarelui. În două-trei zile grădinile și parcurile îmbracă veșmintele multicolore ale florilor, iar pe pământ, între masivele de beton ale clădirilor, se așterne covorul mătăsoș al gazonului. Copacii, care cu o zi înainte întindeau încă spre cer ramurile lor scheletice, capătă dintr-odată o înfățișare festivă. Această metamorfoză grabnică, de la o zi la alta a întregii naturi, atât de caracteristică ținuturilor nordice, zămislește tablouri grandioase pe spațiile imense ale unui oraș ca Moscova.

Contemplată de pe cea mai înaltă platformă naturală care domină peisajul — Colinele Lenin, pe care se profilează maiestuosul edificiu al universității «*Lomonosov*» — Moscova își dezvăluie alcătuirea urbanistică radială: largi bulevarde concentrice se înscriu în peisaj, din ce în ce mai ample, ca niște cercuri într-un ocean fremătător, brăzdat de milioane de lumini. În centrul acestor artere se află partea cea mai veche a orașului, ridicată încă în urmă cu șase-șapte secole: o impresie covârșitoare produce asupra privitorului, chiar de la această distanță, cetatea Kremlinului în care se află în prezent reședința organelor de conducere ale statului sovietic. În lumina ușor neguroasă a asfințitului de primăvară, apele râului Moscova oglindesc turlele aurii ale catedralelor construite odinioară între zidurile vechii cetăți, lângă care se desenează straniu zăcnet de turle multicolore, drepte și înclăcitate, ale frumoasei biserici Vasile Blajinul.

Fig. 76. Aspect din Moscova

Un vast spațiu asfaltat se întinde chiar la poalele cetății Kremlinului: faimoasa Piață Roșie, unde se desfășoară marile demonstrații de masă cu prilejul sărbătorilor naționale ale popoarelor sovietice. De aici pornesc ca adevărate raze — aceasta și explică denumirea de alcătuire urbanistică radială —, artere stradale de o lungime impresionantă. Printre ele, cea mai cunoscută este strada Gorki, una dintre cele mai importante artere comerciale ale capitalei sovietice; la parterul impozantelor edificii magazinele variate se înșiruie aproape unul lângă celălalt. Aici se află și importante așezăminte de cultură; menționăm numai pe cel mai renumit, marea sală de concerte «*Ceaikovski*». Strada Gorki se prelungește cu șoseaua Leningradului, în jurul căreia s-au grupat câteva din noile cartiere moscovite. Dealtminteri, noile cartiere, unele autentice orașe, cu 3—400 000 de locuitori, s-au întins în ultimii ani spre toate zările, atât în zona portului fluvial Himki, cât și în preajma Expoziției Realizărilor Economiei Naționale, dominată de gigantul turn al rețelei de televiziune, înalt de peste 500 de metri. Merită menționat la acest turn, de pe acum vestit în întreaga lume, că la unul dintre etajele sale, cam la înălțimea de 200 metri, se găsește un original restaurant rotitor; un fel de placă turnantă care se învîrtește încet în jurul propriei sale axe, îngăduind astfel vizitatorilor de la mese să admire, în decurs de o oră, întreaga panoramă a metropolei cu peste opt milioane de locuitori.

Iar de la această înălțime, situată exact în fața colinelor Lenin, dar de la o distanță de treizeci de kilometri, în partea opusă a orașului, Moscova în asfințitul de primăvară, cu cerul pîlpîind de ultimele reverberații roșietice și cu milioane de lumini aprinzîndu-se de-a lungul vastelor artere, pare o constelație răsturnată — constelație cu aștri de neon.

Știați că...

— Moscova este port la cinci mări? Ea este legată prin canale de: Marea Albă, Marea Baltică, Marea Azov, Marea Neagră și Marea Caspică.

În partea de nord-vest, la gurile fluviului Neva, se află orașul **Leningrad**, al doilea mare oraș al țării și principal port maritim al U.R.S.S. Oraș mai tânăr ca Moscova, fondat de țarul Petru I, Leningradul se bucură de reputația unui mare centru industrial și cultural, cu profunde semnificații în istoria U.R.S.S. Aici, în 1917, Crușătorul «*Aurora*» a dat semnalul începerii Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Kiev, așezat pe Nipru, capitală a R.S.S. Ucraineană, este un însemnat centru industrial și cultural, un adevărat oraș-muzeu, cu numeroase monumente de artă, parcuri și grădini.

Tot în partea europeană se află și alte orașe mari: **Gorki**, **Kuibîșev** și **Volgograd**, cele mai cunoscute dintre orașele de pe Volga; **Minsk**, capitala R.S.S. Bielorusie, **Harkov**, cunoscut centru industrial al Ucrainei și **Odessa**, însemnat port sovietic la Marea Neagră.

4 800 000
locuitori

2,4 mil. loc.

În Transcaucazia se află **Baku**, capitala R.S.S. Azerbaidjane, oraș-port la Marea Caspică, vechi centru al industriei petroliere, **Tbilisi**, capitala R.S.S. Gruzine și **Erevan**, capitala R.S.S. Armene.

În partea asiatică se află orașe mari, cu peste un milion de locuitori: **Sverdlovsk**, principalul centru economic al Uralului, **Tașkent**, capitala R.S.S. Uzbece, cel mai mare oraș și centru industrial din Asia Centrală, orașele **Novosibirsk**, **Omsk**. În Extremul Orient se află **Vladivostok**, principalul port sovietic la Oceanul Pacific.

Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste este formată din **15 republici unionale**.

— **Priviți hărțile colorate de la sfârșitul manualului și spuneți care sînt republicile unionale ale U.R.S.S.**

Economia

U.R.S.S. are o economie industrial-agrară bine dezvoltată. Ea este rezultatul eforturilor depuse de popoarele sovietice sub conducerea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, al unui proces rapid de creștere a producției industriale și agricole, în condițiile construcției socialismului și comunismului.

În anii construcției socialiste, într-un timp relativ scurt, Uniunea Sovietică a devenit a doua mare putere industrială a lumii după S.U.A., iar în multe privințe se află în fruntea tuturor țărilor.

S-au dezvoltat din punct de vedere economic toate regiunile țării. O mare dezvoltare cunosc, în prezent, regiunile estice (Uralul, sudul Siberiei, Extremul Orient, Kazahstanul, Asia centrală sovietică).

Industria

Uniunea Sovietică și-a creat o industrie modernă, mecanizată și automatizată. Dispune de materii prime în cantități mari: cărbuni, petrol, gaze naturale, minereuri, roci de construcție, lemn, produse agricole, astfel încît industria și-a putut dezvolta toate ramurile, atît industria grea cît și cea ușoară și alimentară.

Baza energetică este asigurată, în primul rînd, de **exploatarea cărbunelui**. Marile bazine carbonifere sînt situate atît în partea europeană (*Donețk, Moscova, Peciora*), cît și în cea asiatică (*Karaganda, Kuznețk*). Bine dezvoltată este și **extracția petrolului**, concentrată în zona Volga-Ural, apoi în Caucazul de Nord și zona Mării Caspice (*Baku, Emba etc.*). În est există noua regiune petrolieră de mari perspective, și anume Siberia de Vest. Rafinării importante se află la *Tobolsk, Baku, Groznîi, Kuibîșev, Ufa și Omsk*. U.R.S.S. exportă petrol prin porturile de la Marea Baltică și Marea Neagră, de asemenea și prin «Conducta prieteniei», care ajunge în unele țări socialiste europene (R.P. Polonă, R.S. Cehoslovacă, R.D. Germană și R.P. Ungară).

U.R.S.S. ocupă primul loc pe Glob în producția de **gaze naturale** (Caucazul de Nord, Volga-Ural, Baku, Asia Centrală, Siberia de Vest).

Locul I
pe Glob

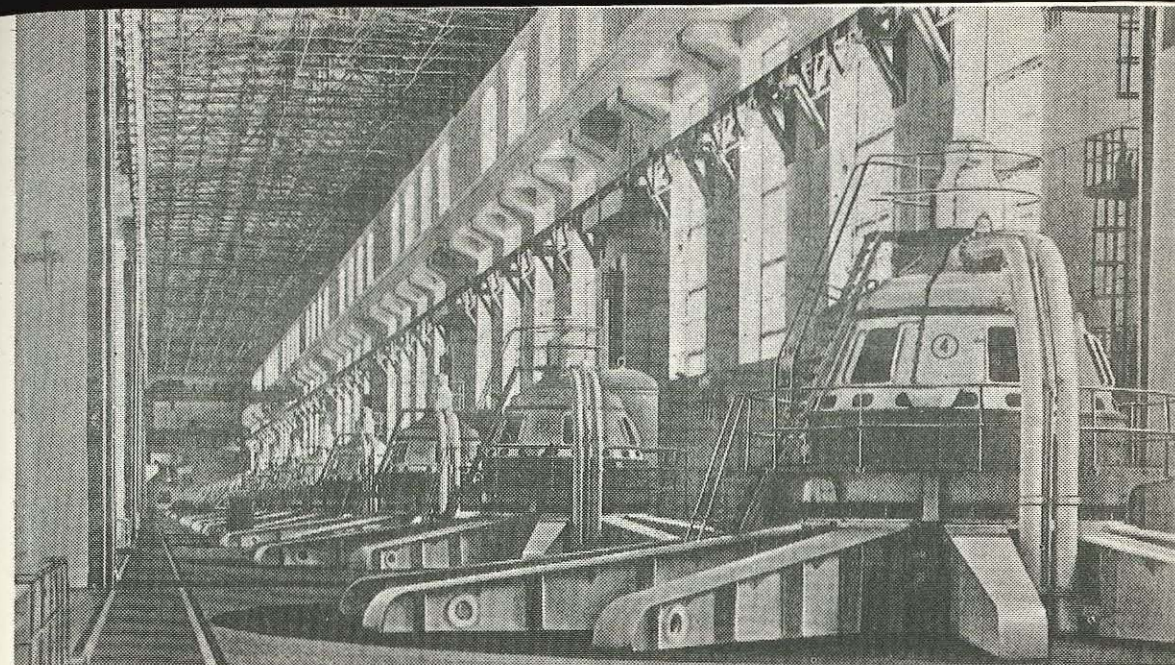

Fig. 77. Aspect din sala turbinelor hidrocentralei «Lenin» de pe Volga.

Producția de **energie electrică** crește într-un ritm deosebit de rapid, folosindu-se puterea apelor, în marile hidrocentrale de pe Nipru, Volga (*Volgrad, Kuibîșev*), apoi cele din partea asiatică (*Bratsk pe Angara, Krasnoiarsk pe Enisei*). Sînt construite mari termocentrale și centrale atomoelectrice (v. harta).

Metalurgia fieroasă dispune de o puternică bază de materii prime, mai ales de minereuri de fier și mangan. Marile uzine siderurgice sînt amplasate în zonele de exploatare a minereurilor de fier, în mari bazine carbonifere, în apropierea hidrocentrelor sau în marile centre industriale (v. harta de la sfârșitul manualului).

Metalurgia metalelor neferoase este, de asemenea, însemnată, îndeosebi exploatarea și prelucrarea cuprului, a zincului, a plumbului și a producției de aluminiu (v. harta de la sfârșitul manualului).

Ramura de bază a industriei este cea a **construcțiilor de mașini**, cu o gamă variată de produse: echipament industrial, utilaje industriale diferite, material feroviar, tractoare, aparataj de înaltă tehnicitate pentru cercetarea spațiului cosmic, avioane (v. fig. 78), echipament energetic, motoare electrice, aparate de radio și televiziune etc. (v. harta).

Pentru **industria chimică**, U.R.S.S. dispune de variate materii prime: cărbuni, petrol, gaze naturale, minereuri neferoase, săruri de potasiu, sulf, sare gemă etc. (v. harta).

Bogatele rezerve forestiere ale taigalei sînt bine folosite. Mari centre ale **industriei lemnului** sînt *Leningrad și Arhanghelsk*.

Industria textilă este legată de prelucrarea bumbacului și a lînii, de cea a inului, iar în marile orașe, de confecții (v. harta).

Erevan,
Leningrad,
Voronej

Locul I
pe Glob
Locul I
pe Glob
în producția
de fontă
și oțel

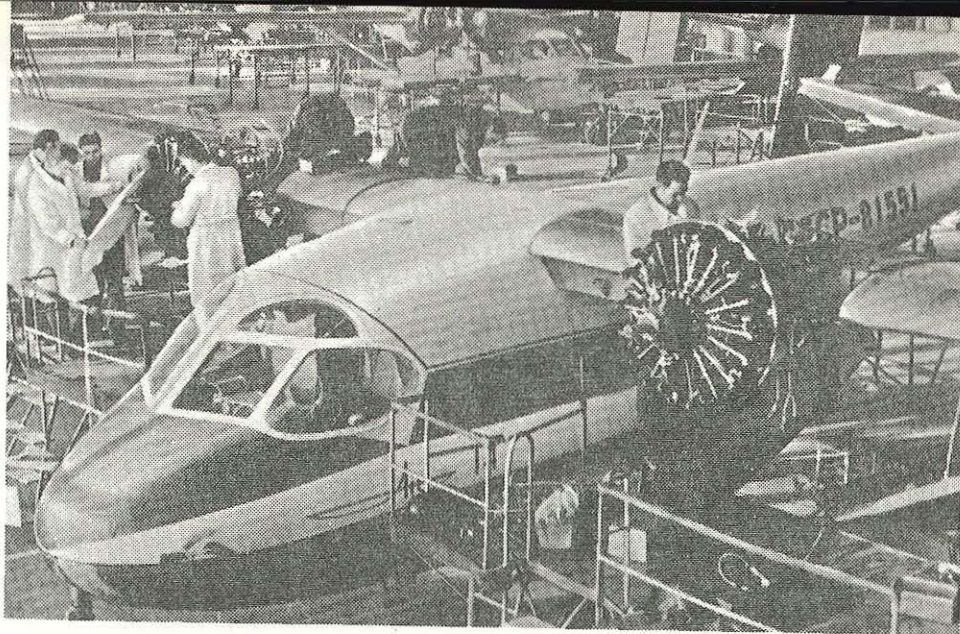

Fig. 78. Aspect interior dintr-o sală de montaj a avioanelor.

În **industria alimentară**, se remarcă producția de lactate, conserve de legume, carne, fructe și pește, zahăr (primul loc în lume), ulei, bere etc.

Agricultura

Locul I
pe Glob

Agricultura, dezvoltată pe baze socialiste, a înregistrat mari succese. Se cultivă cereale, în special grâu și secară. Marile grânare ale țării sînt: *Ucraina*, *stepa Kubanului*, de la nordul Munților Caucaz, *Povoljia* (regiunea Volgăi) și nordul R.S.S. Kazahe, unde au fost desțelenite milioane de hectare de pământ.

Locul I
pe Glob

Dintre culturile de plante tehnice mai însemnate sînt: *sfecla-de-zahăr* și *inul* (în partea centrală și vestică a zonei europene), *tutunul* (în sud), *bumbacul*, foarte răspîndit în Asia Centrală și în Transcaucazia, *floarea-soarelui*, cartoful etc.

În zonele cu climă mai blîndă se extinde *pomicultura* și *viticultura* (R.S.S. Moldovenească și R.S.S. Gruzină).

Creșterea animalelor are un caracter intensiv. În Bielorusia, republicile unionale baltice și vestul R.S.F.S.R. predomină creșterea cornutelor mari pentru lapte și carne, în R.S.S. Ucraineană, porcinele, iar în Transcaucazia și Asia Centrală, ovinele cu lînă fină.

Locul II
în lume
după
Japonia

Pescuitul este intens în zona Oceanului Pacific și a Mării Caspice.

Căile de comunicație

Căile ferate sînt numeroase în sudul părții europene și în regiunea Moscovei. Cea mai cunoscută este linia transsiberianului Leningrad-Moscova-Sverdlovsk-Irkutsk-Habarovsk-Vladivostok (9 304 km) din care se desprind spre sud linii ce merg în Transcaucazia, Asia Centrală, R.P. Mongolă și R.P. Chineză.

Șoselele moderne sînt mai numeroase în partea europeană. Fluviile, râurile și canalurile formează o rețea deasă de linii navigabile. Cele mai folosite sînt: Nipru, Volga, Dvina de Vest (Daugava), Obi, Irtîș, Enisei, Lena.

— **Arătați pe hartă porturile maritime mai însemnate.**

Moscova este un mare centru al *navigației aeriene mondiale*. Aeroporturi însemnate sînt și cele de la Leningrad, Kiev, Tașkent și altele.

Comerțul exterior

Uniunea Sovietică **exportă** mașini felurite, utilaje, instalații industriale, apoi materii prime: cărbuni, minereuri de fier, petrol etc. **Importă:** unele mașini și produse chimice, apoi produse de larg consum.

Are *relații economice strînse* cu țările socialiste, existînd o colaborare frățească pe linia cooperării economice socialiste. U.R.S.S. are relații economice și cu țări capitaliste, precum și cu state în curs de dezvoltare din Africa, Asia și America Latină.

Rezumat

- U.R.S.S. este un stat socialist multinațional, o comunitate de popoare înfrățite pentru un ideal comun.
- Numărul populației orășenești este în creștere accelerată.
- O mare putere economică mondială.
- O industrie foarte dezvoltată, cu un nivel tehnic ridicat în toate ramurile.
- Agricultura folosește mijloace și metode moderne, obținînd o mare și variată producție.
- Rețeaua de transporturi este într-o continuă extindere și modernizare.

Știați că...

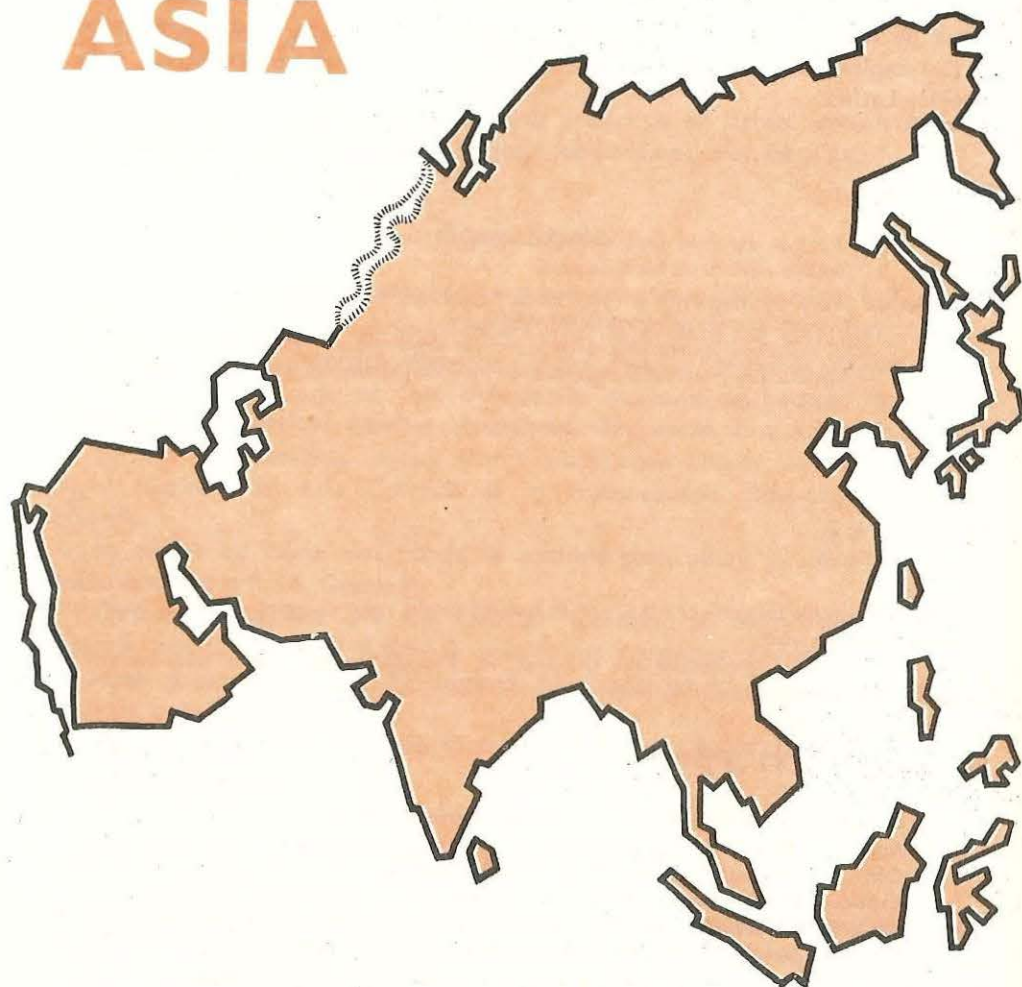
- la 12 aprilie 1961 din U.R.S.S. a fost lansată prima navă cosmică cu om la bord, cosmonautul Iuri Gagarin?
- În Peninsula Kamceatka s-a construit o centrală geotermică ce alimentează cu energie electrică industria din perimetrul orașului Petropavlovsk?

Întrebări și aplicații

- Ce bogății ale subsolului stau la baza industriei sovietice?
- Arătați pe atlas orașele cu o populație mai mare de un milion de locuitori.
- Cum influențează relieful și clima repartitia plantelor de cultură în U.R.S.S.?
- Explicați de ce Uniunea Sovietică a devenit în anii construcției socialismului și comunismului una din marile puteri industriale ale lumii.
- Care sînt principalele regiuni industriale?

Sugerăm utilizarea diapozitivelor «Imagini din Europa» (partea a II-a).

ASIA

Întindere, așezare, margini

Asia este cel mai întins continent de pe Glob, ocupînd o treime din suprafața uscatului. 44 mil. kmp

Ca și Europa, este așezată aproape în întregime în emisfera nordică.

— Priviți harta Asiei din Atlasul școlar și stabiliți-i coordonatele geografice care o delimitează.

— Arătați principalele linii geografice care străbat Asia (Ecuatorul, Tropicul Racului, Cercul Polar de Nord).

— Urmăriți pe hartă marginile Asiei și arătați unde sînt mai apropiate de continentele vecine.

Tărmurile

Asia are tărmurile foarte crestate. Apele oceanelor înconjurătoare au pătruns în uscat, creînd golfuri largi și mări mărginașe, despărțite prin peninsule. Insulele și peninsulele ocupă abia 1/4 din suprafața continentului, iar influența oceanică în interiorul Asiei este foarte redusă.

Continental Asia se întinde în latitudine de la Oceanul Arctic și pînă la Oceanul Indian, iar în longitudine de la Marea Mediterană pînă la Oceanul Pacific.

Tărmurile Asiei sînt foarte crestate, în special spre est, în zona cunoscută sub numele de «Cercul de foc al Pacificului». Aici cutremurele și vulcanii au creat numeroase golfuri, peninsule și insule.

Dintre mările mărginașe estice deosebim: Marea Bering, Marea Ohotsk — încadrată de Insula Sahalin, Peninsula Kamceatka și Insulele Kurile, Marea Japoniei închisă între continent, Arhipelagul Japonez și Peninsula Coreea, Marea Galbenă, Marea Chinei de Est și Marea Chinei de Sud.

Arhipelagul Filipine și Arhipelagul Sondelor constituie o adevărată punte de legătură între Asia și Australia.

În partea nordică a continentului se află Marea Kara, Marea Laptev și Marea Siberiei de Est.

Cele mai importante insule din Oceanul Arctic sînt: Insulele Franz Josef, Insula Novaia Zemlea și Insulele Severnaia Zemlea.

Continental Asia este despărțit de continental America de Nord prin Strîmtoarea Bering.

Sudul Asiei este mai puțin crestă, cu golfuri largi și cîteva peninsule uriașe.

Se disting: Peninsula Arabia, încadrată de Marea Roșie care o desparte de Africa, Marea Arabiei și Golful Persic, Peninsula India, ca un triunghi ascuțit și Peninsula Malacca, între Golful Bengal și Marea Chinei de Sud, un adevărat pivot ce ajunge aproape de Ecuator.

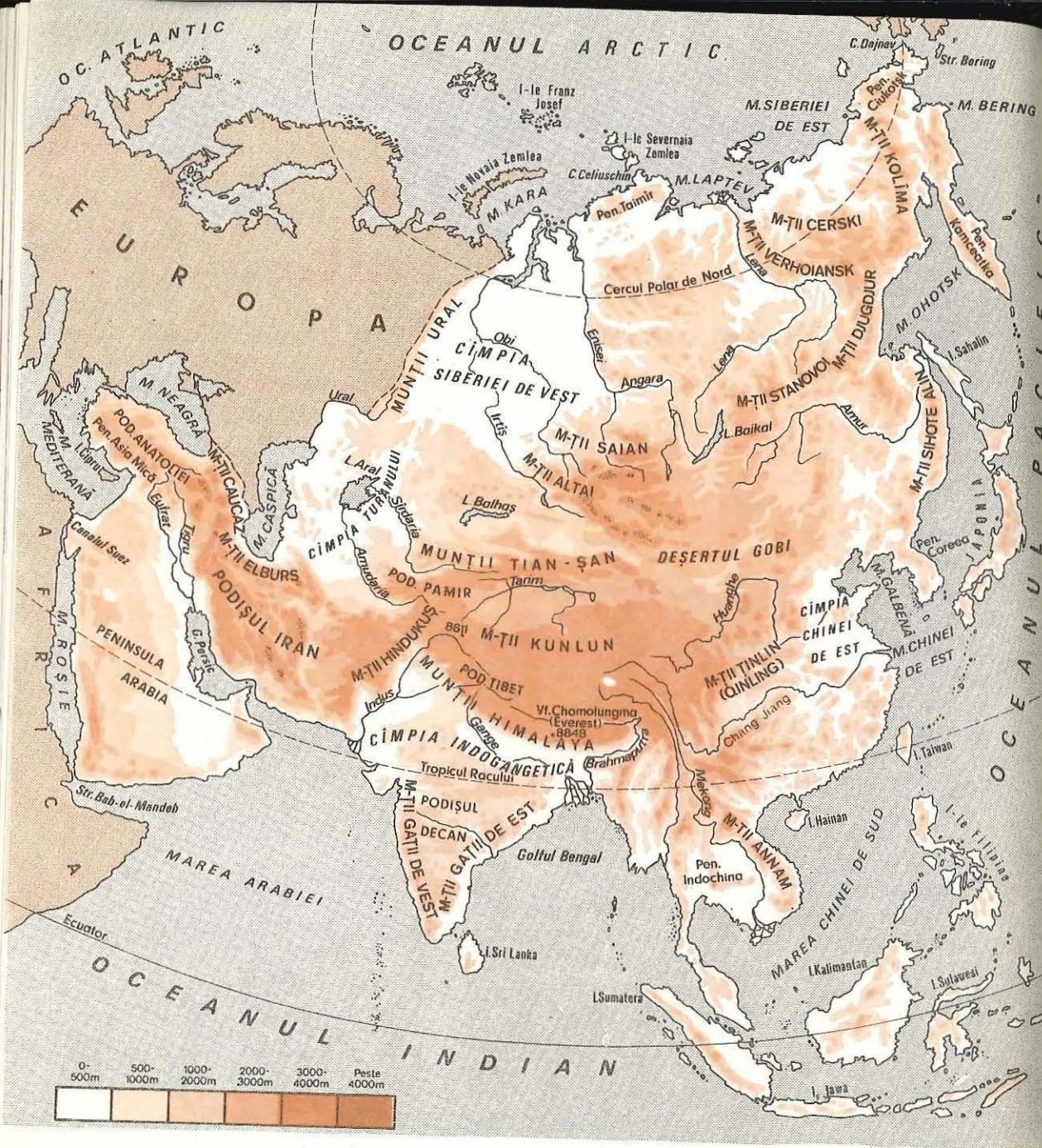

Fig. 79. Asia — «Drumul maritim de nord».
Harta fizică

În partea de nord, spre Oceanul Arctic, prin mările litorale a fost deschis
În est și sud-est, spre Oceanul Pacific, de-a lungul țărmului Asiei sînt nume-
roase insule, cele mai multe îngrămădite în arhipelagurile Japoniei, Filipinelor și
Indoneziei. În aceste insule sînt vulcani activi și cutremure frecvente. Această
zonă, veșnic supusă cutremurelor și vulcanilor, se încadrează în «Cercul de foc»
al Pacificului.

În partea sudică și sud-vestică, spre Oceanul Indian, se deschid o serie de
golfuri și mări care mărginesc peninsule uriașe cu țărmuri, în general, puțin
crestate.

— Priviți harta Asiei și arătați principalele mări, golfuri, peninsule
și insule.

— Comparați țărmurile udate de cele trei oceane și observați frec-
vența insulelor, a mărilor și a peninsulelor.

Relieful Asiei

Pe teritoriul acestui continent se întîlnesc toate formele de relief. Predo-
mină însă cîmpiile, dealurile și podișurile.

Deși în Asia se găsesc cele mai înalte masive muntoase din lume, munții nu
ocupă decît 1/4 din suprafața continentului.

O bună parte din munții Asiei sînt tineri și se leagă de Sistemul alpino-car-
pato-himalayan, prelungindu-se pînă în Indonezia.

Podișul Pamir este nodul de unde pleacă două șiruri de munți spre Oceanul
Pacific, unul către Strîmtoarea Bering, altul în direcția Insulei Taiwan (arată pe
hartă aceste două șiruri de munți).

Între aceste șiruri apar vaste podișuri mult depărtate de influența binefă-
cătoare a mărilor și oceanelor (v. harta 79).

Podișurile din zona tropicală sînt alcătuite din blocuri străvechi și se deo-
selesc ca peisaj geografic, datorită condițiilor de climă diferite.

Alte podișuri sînt aride din cauza munților ce se interpun ca un zid influen-
țelor mărilor sau oceanelor apropiate.

Cîmpiile se deosebesc și ele unele de altele, în funcție de așezare, climă, re-
țeaua hidrografică ce le străbate etc.

Între Munții Ural și Ienisei se întinde o vastă cîmpie joasă și mlăștinoasă, iar
în estul Mării Caspice, o cîmpie semideșertică și deșertică.

În partea sud-estică, sudică și estică a Asiei, pe locurile udate de marile
fluvii se întind cîmpii aluvionare foarte fertile.

Resursele subsolului

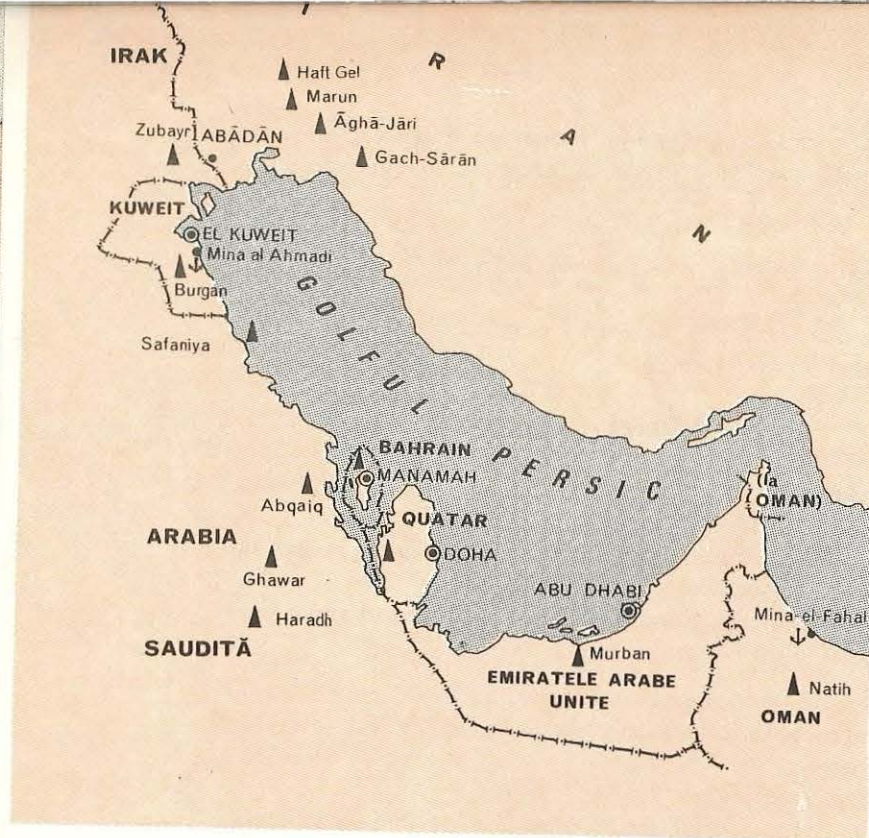
Asia are bogății minerale, în cantități uriașe. În partea nordică, centrală și
de est se află importante acumulări de **cărbuni**. În zona Golfului Persic și în
Cîmpia Mesopotamiei sînt situate cele mai mari zăcămintele de **petrol** din lume
(v. fig. 80). Petrol se găsește și în Indonezia, China de Vest, Siberia de Vest și în
Peninsula India. Se mai întîlnesc și bogate **minereuri de fier** și **mangan**, **me-
tale neferoase**, **metale prețioase** și **metale rare**, **gaze naturale**, **sulf** etc.

M-ții Caucaz,
Elburs,
Himalaya

Pod. Tibet,
Pod. Gobi,
Pod. Arabiei,
Pod. Deccan,
Anatoliei,
Iran

C. Siberiei
de Vest
C. Turanului
C. Mesopo-
tamiei, In-
dogangetică,
C. Chinei
de Est

Fig. 80. Zona petro-
liferă a Golfului
Persic.

Rezumat

- Asia — continent sudat de Europa și Africa — este cel mai mare și mai masiv continent din lume.
- Continent al marilor peninsule. Insulele și arhipelagurile au un relief frământat și instabil din cauza numeroșilor vulcani.
- Formele de relief au dimensiuni uriașe. Aici sînt cei mai înalți munți, cele mai înalte podișuri și cele mai întinse cîmpii din lume.

Clima Asiei

Spre deosebire de Europa, în Asia este o climă foarte variată, deoarece are o întindere mult mai mare, un relief variat (cu munți și podișuri), mai înalt ca cel european și dispus în așa fel încît izolează întinse regiuni interioare de influența oceanului.

Din cauza întinderii mari în latitudine, începînd de la sud de Ecuator pînă dincolo de Cercul Polar de Nord, în Asia se întîlnesc toate zonele de climă.

Avînd o suprafață uriașă și țărmuri fără adîncituri mari (golfuluri, mări), care să pătrundă departe în uscat, vaste regiuni interioare sînt lipsite de influența binefăcătoare a oceanului.

În partea nordică, spre Oceanul Arctic se întind cîmpii și podișuri, și numai în nord-est munți, astfel că nu există o stavilă în calea valurilor de aer ce năvălesc dinspre Pol și intră nestingherite pînă în centrul continentului.

Unele lanțuri muntoase, paralele cu țărmul de est, reduc influența Oceanului Pacific, care se resimte numai în regiunile învecinate cu oceanul.

De asemenea, lanțurile muntoase înalte din Asia Centrală barează influența Oceanului Indian. De aceea, în mijlocul continentului este o climă secetoasă, cu mari diferențe de temperatură de la iarnă la vară. Pe mari suprafețe se întind deșerturi nisipoase sau pietroase.

Ținînd seama de acești factori, în Asia se întîlnesc următoarele tipuri de climă:

Clima polară, localizată în insulele arctice și pe țărmul Oceanului Arctic iar la sud de ea *clima subpolară* de nord. Iernile sînt foarte lungi, grele, cu precipitații puține sub formă de zăpadă, viscolită de vînturi puternice. Media anuală a temperaturii nu depășește 0°C. Temperaturi foarte scăzute se înregistrează în insulele din Oceanul Arctic.

Clima temperată, cu patru anotimpuri, cuprinde o zonă întinsă, situată de la sud de Cercul Polar pînă în Centrul Asiei și de la Munții Ural pînă spre Oceanul Pacific. Mai răspîdită este *clima temperat-continentală*. Înspre centrul Asiei, clima devine tot mai secetoasă, *climă de deșert*, în marile deșerturi (v. harta).

În nord-estul Asiei, unde clima este continental-excesivă, s-a înregistrat la Oimeakon cea mai scăzută temperatură minimă de pe continent (—71°C).

Clima subtropicală se întîlnește pe țărmul mediteranean al Asiei Mici și în unele văi adăpostite ale Asiei Centrale. Iernile sînt blînde și verile foarte călduroase și secetoase. În sudul Coreei și al Japoniei, clima este sub influența musonilor, care aduc precipitații bogate.

Clima caldă se întinde de la tropic și pînă la sud de Ecuator. Ea se diferențiază în:

Clima musonică, caracteristică în Peninsula India și Indochina, cu două anotimpuri: *unul ploios*, cînd musonii de vară aduc precipitații bogate de la Oceanele Indian și Pacific, iar *altul secetos*, cînd bat musonii de iarnă, cu vînturi uscate dinspre continent spre cele două oceane. În perioadele de schimbare a musonilor se produc perturbații atmosferice, care aduc furtuni năpraznice și ploi torențiale ce provoacă uneori pagube imense.

Clima tropicală, caldă și cu precipitații puține, caracterizează insulele din sud-vestul Asiei. În regiunile din Peninsula Arabia se întind deșerturi chiar de la țărmul mării.

Clima ecuatorială se întîlnește în sudul Peninsulei Malacca și în unele din insulele Indoneziei. Ea se caracterizează prin căldură înăbușitoare și prin umezeală multă în tot timpul anului.

Apele Asiei

Relieful Asiei este brăzdat de numeroase ape curgătoare, repartizate inegal pe suprafața continentului și cu direcții diferite.

În Asia Centrală, puținele *riuri* existente se varsă în lacuri sau se pierd în nisip. Cele ce se alimentează din munți înving deșerturile și ajung la *Lacul Aral*.

Fluviile ce izvorăsc din Munții Himalaya formează la vărsare delte uriașe. În timpul ploilor musonice produc uneori mari inundații.

Amudaria,
Sirdaria
Gangele,
Brahmaputra,
Indus

Mekong,
Chang Jiang
Huanghe

Din Podișul Tibet izvorăsc ape care, datorită reliefului, se despart ca un evantai. Deoarece trec prin zone musonice, pe parcurs devin fluvii uriașe, navigabile și folosite pentru irigații.

Fluviul Huanghe depune în timpul inundațiilor cantități uriașe de aluviuni în Cîmpia Chinei de Est. În decursul timpului el și-a schimbat deseori cursul, aducînd mari daune populației. Acum furia lui este stăvilită, datorită unor mari lucrări de îndiguire și îndreptare a cursului, făcute de-a lungul albiei sale.

Obi, Enisei,
Lena

Fluviile ce curg spre nord prezintă alte particularități. Iarna îngheață, iar primăvara dezghețul are loc de la izvor spre vărsare, de aceea provoacă inundații pe zone întinse.

Fluviile din insulele Indoneziei și Filipine sînt scurte. Din cauza ploilor abundente au un debit mare tot timpul anului.

În Asia de Vest, datorită climei secetoase, se găsesc puține ape curgătoare, cele mai însemnate izvorăsc din Munții Armeniei și se unesc înainte de vărsare în Golful Persic.

Tigru,
Eufrat
L. Aral,
L. Balhaș,
L. Baikal

Cele mai importante lacuri ale Asiei sînt de dimensiuni mari, unele adevărate mări interioare.

Rezumat

- Asia este continentul marilor contraste climatice.
- Aici se află toate tipurile climatice de la Ecuator la Pol.
- Rețeaua hidrografică se numără printre cele mai bogate de pe Glob. Sînt 9 fluvii uriașe atît ca debit cît și ca lungime.
- Debitul apelor și densitatea rîurilor reflectă diversitatea climatului.

Întrebări și aplicații

- Cum vă explicați clima din centrul Asiei?
- Arătați pe hartă principalele fluvii ale Asiei.
- Care fluvii au delte? din ce cauză?
- Arătați principalele lacuri.
- Spuneți ce influență are clima asupra rețelei hidrografice a Asiei.

Vegetația și animalele Asiei

Sub influența climei, a reliefului și a solurilor, vegetația și fauna Asiei prezintă o mare varietate.

În Asia deosebim următoarele zone de vegetație și de faună:

Mușchi,
licheni

Tundra, care cuprinde părțile nordice ale continentului, cu ierni aspre și lungi, este, în general, nefavorabilă dezvoltării vegetației. Aici găsim o vegetație mărunță și cîteva specii de plante pitice, unele cu flori, care înfloresc în scurta vară polară. Vegetația nu este continuă. În tundra trăiesc vulpi polare, iepuri albi, lupul de tundra, păsări etc.

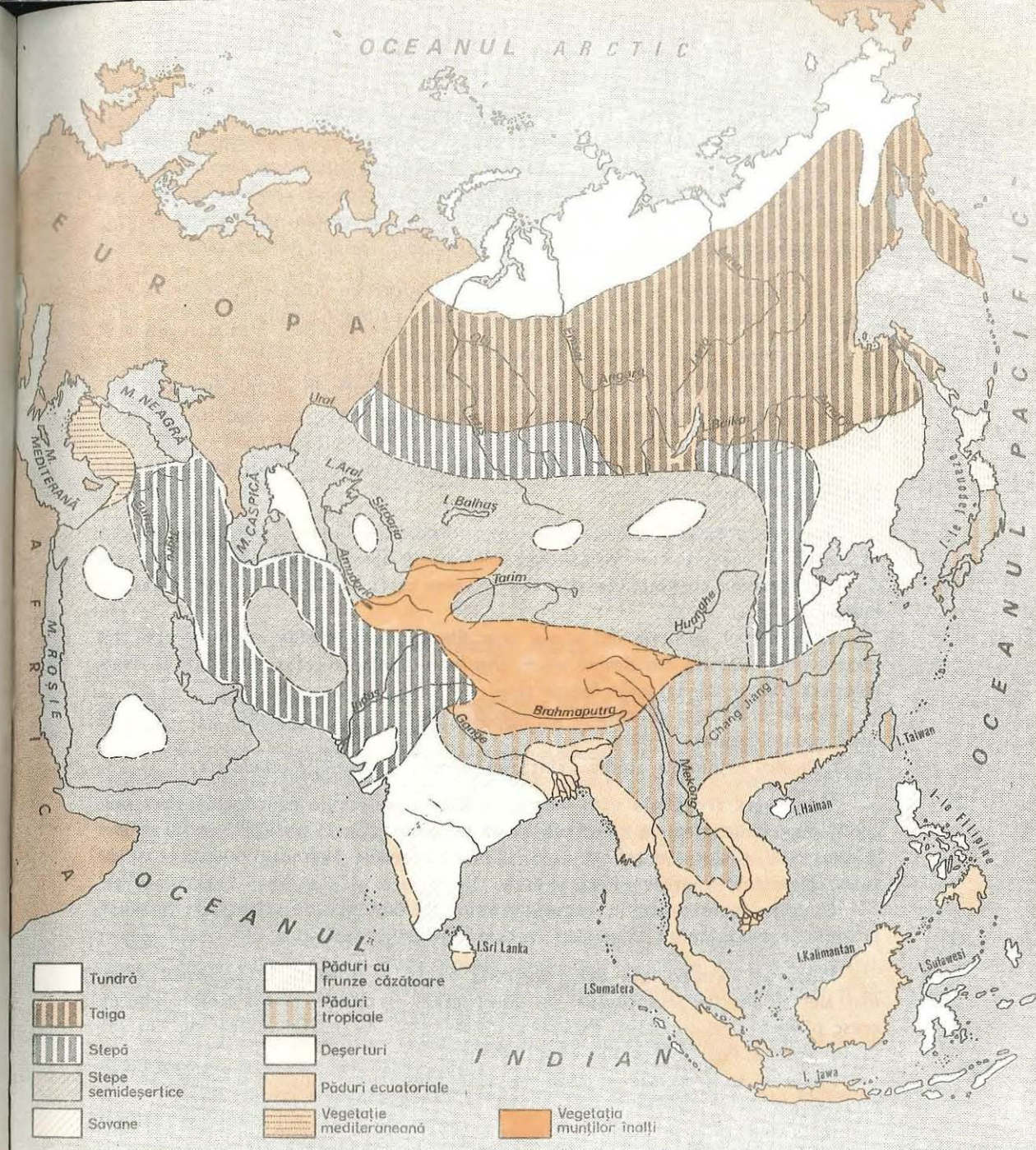

Fig. 81. Asia — Harta vegetației

Cel mai răspîndit animal este renul. Pe insulele din Oceanul Arctic trăiește ursul alb, iar în ape, foca și morsa. Vara vin aici foarte multe păsări.

Taigaua este o pădure uriașă de conifere întinsă la sud de tundra, de la Munții Ural pînă la Oceanul Pacific. În taiga cresc și arbori cu frunze căzătoare, ca mesteacănul, popul tremurător și arinul.

Brad, molid, pin

În taiga trăiesc animale carnivore (lupul, vulpea, samurul, râsul) apoi rozătoare (veverițe) și ierbivore, ca: elanul, renul de taiga ș.a. Blana animalelor este mult căutată în comerț.

Taigaua aparține în întregime Uniunii Sovietice. Dacă în trecut era cutreierată numai de vânători, astăzi, în taigaua siberiană înfloresc centre industriale, legate de valorificarea lemnului și a bogățiilor minerale.

La sud de taiga se întinde o fișie de păduri de foioase, mai îngustă în vest și mai lată în est. Arborii își pierd frunzișul în timpul iernii.

Silvostepa face trecerea de la păduri la stepe.

Graminee, plante cu bulbi fertile. **Stepa** este formată din ierburi rezistente la secetă. În ultimii ani, stepe întinse au fost transformate în ogoare ce dau recolte bogate, datorită solurilor fertile.

Animalele cele mai răspândite aici sînt rozătoarele. Se mai întîlnesc antilope, păsări, reptile etc.

Stepele uscate și deșerturile cuprind centrul Asiei și podișurile de vest. Vegetația se prezintă sub forma unor smocuri de iarbă aspră și bătoasă. Turmele de oi și cămilele cu două cocoșe sînt nevoite să cutreiere mult pentru găsirea hranei.

Saxaul În deșerturi, ierburile sînt și mai rare. Ele se usucă repede, din lipsa apei și a excesului de căldură din timpul verii. Din loc în loc apar tufișuri precum și arborii fără frunze, dar cu lemn foarte tare.

Acolo unde apa subterană se apropie de suprafață se ivesc oaze, în care cresc pomi fructiferi.

Cele mai răspândite animale sînt: rozătoarele, antilopele, reptilele etc.

Vegetația tropicală este foarte variată. În regiunile estice, unde bat mssonii, după cantitatea de umezeală adusă de ei se găsesc: păduri dese cu arbori veșnic verzi; păduri cu arbori care își pierd frunzele în anotimpul secetos; savane, alcătuite din ierburi înalte și dese.

În vestul continentului, vegetația tropicală este mai dezvoltată pe țărmuri, în interior predominînd deșerturi, ca cele din Peninsula Arabia.

Păduri etajate, pururi verzi **Pădurile ecuatoriale din regiunile calde și umede.** În sud-estul Asiei, mai ales în marile arhipelaguri cu climă caldă și umedă în tot timpul anului, cresc păduri verzi cu arbori de înălțimi diferite, pe care se încolăcesc pînă în vîrfurile lor lianele. Foarte răspîndit este bambusul.

Pădurile subtropicale și tropicale, cu numeroase tufișuri și liane, se numesc jungle.

În savane, ca și în pădurile tropicale, trăiesc foarte multe animale. Așa sînt: elefantul indian, ușor de domesticit, rinocerul indian cu un singur corn, astăzi foarte rar, și tapirul din familia ierbivorelor mari. Dintre carnivore, cel mai puternic este tigrul. Foarte răspîndite sînt maimuțele, diferite ca mărime și înfățișare.

În pădurile ecuatoriale (insulele Sumatera și Kalimantan) mai trăiesc maimuțe antropoide (urangutanul).

Pășările sînt numeroase și variate. De asemenea sînt multe reptile: șopîrle, șerpi (pitonul ajunge la 10 m), cobre (șarpele cu ochelari), foarte veninoase, crocodili etc.

Vegetația și animalele munților înalți. Chiar în regiunile calde și umede, pe măsură ce altitudinea crește, vegetația munților înalți se schimbă. Pe culmile cele mai înalte pădurile fac loc tufișurilor, apoi pajiștilor alpine, după care se întinde zona zăpezilor permanente și a ghețurilor.

În aceste zone se găsesc animale mai puține decît în regiunile joase. Predomină ierbivorele. În podișul Tibet trăiește iacul, un animal folosit pentru tracțiune.

Rezumat

— Asia are o vegetație variată și foarte diversificată, de la jungla musonică la taigaua siberiană.

— Deșertul ocupă întinse regiuni ale continentului.

— Diversitatea animalelor este foarte mare, de la tigri și elefanți la ursul polar.

Întrebări

— Care sînt cauzele diversității vieții vegetale și animale din Asia?

— Care sînt principalele zone de vegetație și animale?

Populația Asiei

Asia numără peste 2,5 miliarde locuitori, fără a socoti și populația U.R.S.S., depășind jumătate din populația globului terestru.

Repartiția geografică a populației este inegală. În ținuturile nordice, pe podișurile uscate și în deșerturi, unde sînt condiții grele de viață, populația este rară, uneori chiar foarte rară (v. fig. 82).

În Cîmpia Chinei de Est, pe văile fluviilor Huanghe și Chang Jiang, pe litoralul Japoniei și pe văile roditoare ale Gangelui și Indusului, încă din cele mai vechi timpuri, populația a fost deasă. Acum, aceste regiuni sînt extrem de populate, înregistrîndu-se 1 000 locuitori pe km², și chiar mai mult.

În funcție de rase, populația Asiei poate fi astfel grupată:

— **Rasa asiatică** sau **mongoloidă**, din care fac parte mongolii, chinezii, coreenii, japonezii, popoarele din Indochina, cele din vestul Asiei Centrale și alții. Un grup apropiat lor este format din malaiezi.

— **Rasa eurasiatică** sau **europoidă**, în componența căreia intră: rușii, indienii, pachistanezii, iranienii, tadjiicii etc.

— **Rasa negro-australoidă**, cu populații care se găsesc în sudul Indiei, în Insulele Filipine și Insulele Indoneziei.

Harta politică a Asiei

În urma celui de-al doilea război mondial, harta politică a Asiei a suferit transformări radicale. Datorită luptei revoluționare a popoarelor s-au format state socialiste: Republica Populară Chineză, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Socialistă Vietnam, R.P.D. Laos, Kampuchea Democrată, ce s-au alăturat

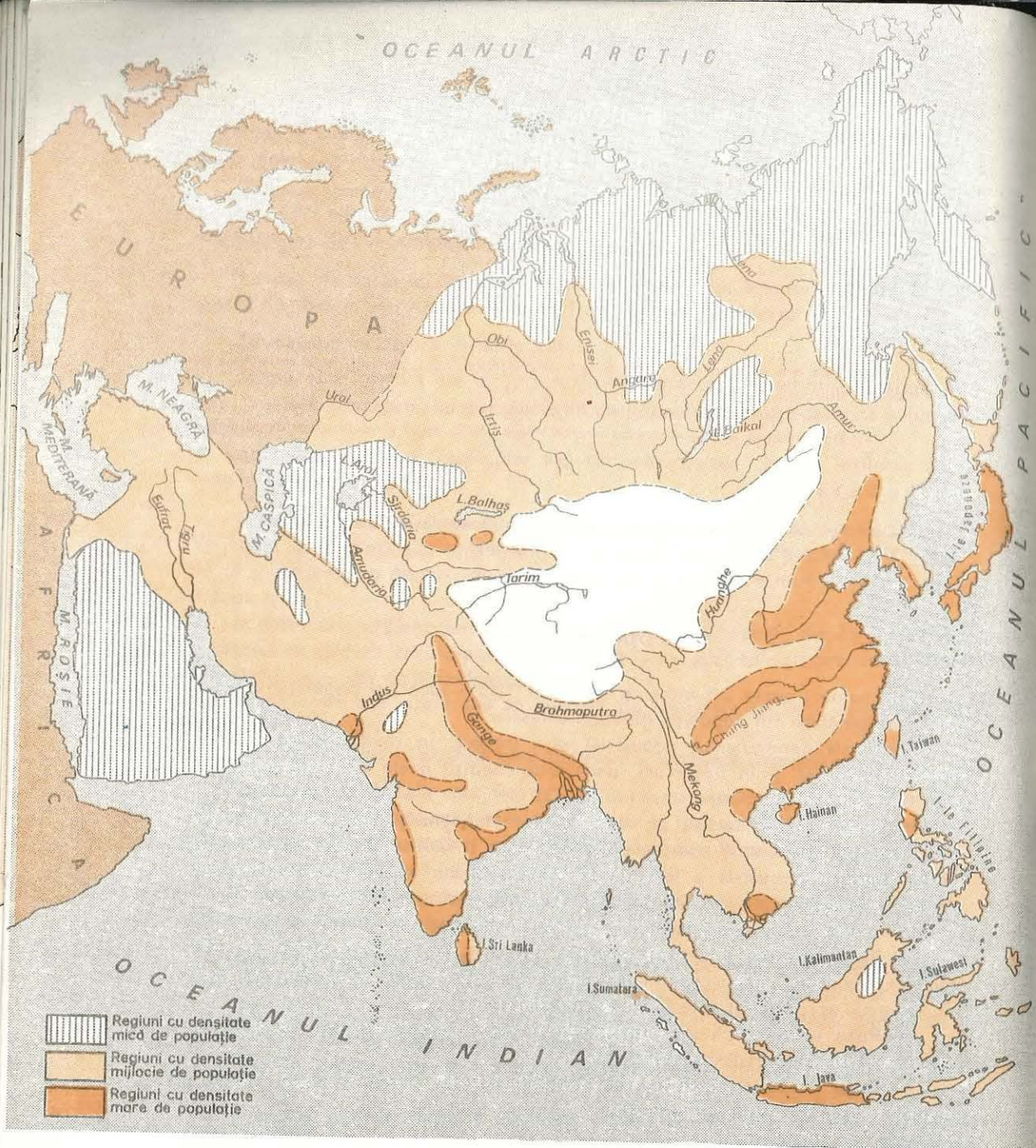

Fig. 82. Densitatea populației Asiei

statelor socialiste existente pînă în 1949: (U.R.S.S., care se întinde și în Europa și Republica Populară Mongolă). Prin lupta popoarelor pentru obținerea independenței de sub jugul colonial s-au format numeroase state noi: India, Indonezia, Filipine, Uniunea Birmană, Pakistan, Sri Lanka etc. (v. harta politică a Asiei). Alte state sînt: Japonia, Turcia, Iran, Irak etc.

În Asia au rămas în prezent puține colonii: Macao, Hong Kong și unele insule din Oceanul Indian.

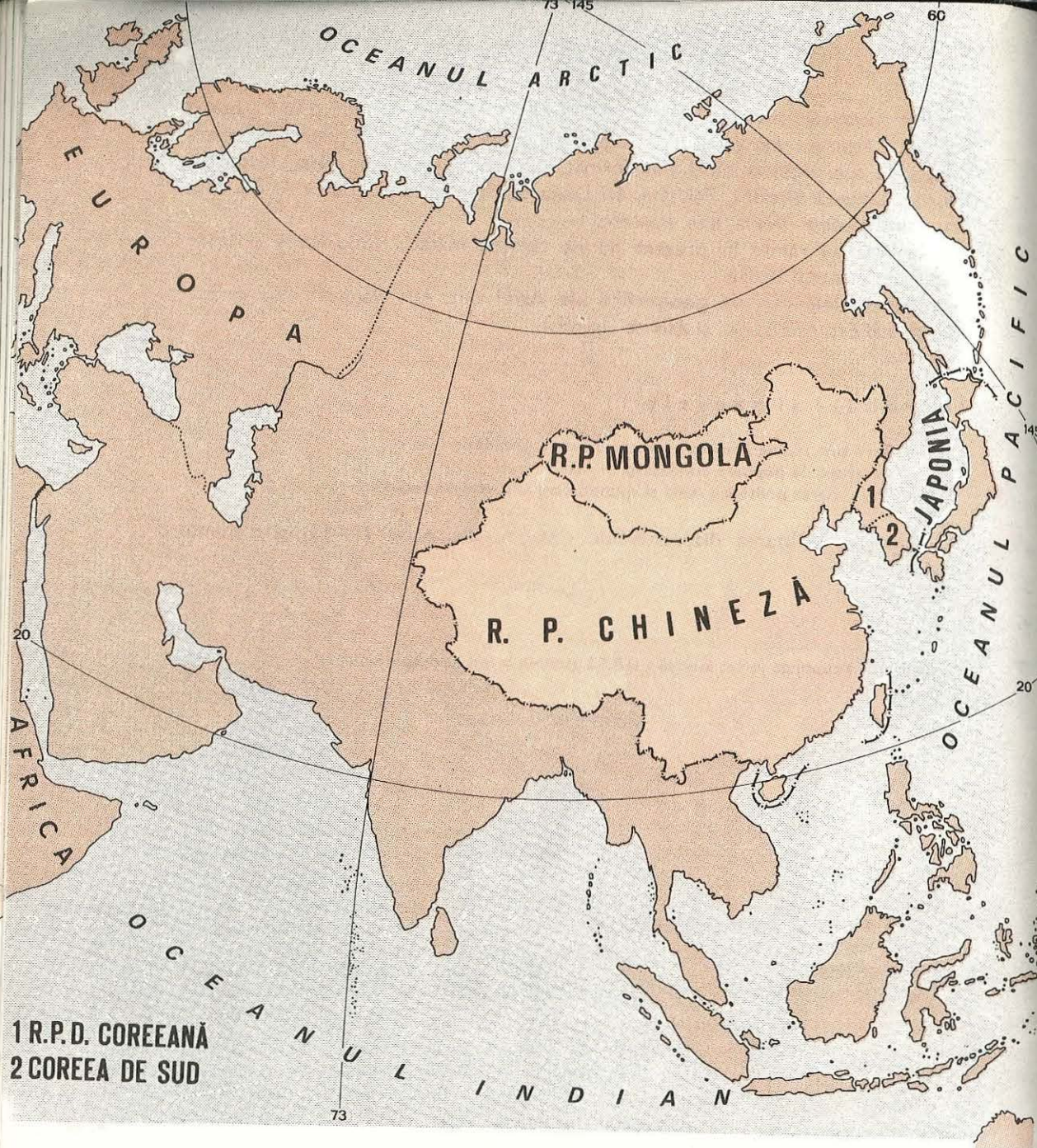
Principalele regiuni geografice ale Asiei sînt: Asia Nordică*, Asia de Est, Asia de Sud-Est, Asia Sudică și Asia de Sud-Vest.

Întrebări și exerciții

- Care sînt zonele Asiei cu mare densitate a populației? De ce?
- Ce grupe de popoare cunoașteți în Asia?
- Priviți harta politică a Asiei și spuneți care sînt statele socialiste.

Sugerăm utilizarea diapozitivelor «Imagini din Asia» (1—15) și diafilmul «Asia».

* Asia Nordică cuprinde partea asiatică a U.R.S.S. (tratată la lecțiile despre Uniunea Sovietică).

ASIA DE EST

Regiunea Asia de Est cuprinde statele: R.P. Chineză, R.P. Mongolă, R.P.D. Coreeană, Coreea de Sud și Japonia. În această regiune este o uriașă aglomerare umană, în care predomină chinezii și japonezii.

Popoarele din Asia de Est au vechi tradiții de muncă, iar economia actuală este foarte diversificată și bine dezvoltată.

REPUBLICA POPULARĂ CHINEZĂ

Așezare, margini

Republica Populară Chineză cuprinde partea centrală și orientală a Asiei, cu o largă deschidere la Oceanul Pacific.

Țărul este crestat mai ales în nord-est unde apele oceanului pătrund adânc în uscat, formînd *Golful Bohai* despărțit prin Peninsula *Shantung* de Marea Galbenă. Între Marea Chinei de Est și Marea Chinei de Sud se află *Insula Taiwan* care aparține de drept R.P. Chineze iar în sud *Insula Hainan*.

- Arătați pe figura 83 hotarele și vecinii.
- Observați caracteristicile țărmului și spuneți care sînt mările și insulele mai importante.

Condițiile fizico-geografice

Relieful R.P. Chineze este foarte variat, dominat de munți înalți și podșuri vaste (Tibet).

În nord și nord-vest sînt situate deșerturile întinse, iar în sud-est se înfățișează o zonă muntoasă și colinară, cu depresiuni fertile.

În nord-est și est se desfășoară cîmpii netede, foarte mănoase, constituind principalele zone agricole ale țării.

- Priviți figura 83 și arătați principalele forme de relief.

M. Himalaya, Kunlun, Jinlin etc.
Deș. Gobi, Takla-Makan
C. Chinei de N.E.
C. Chinei de Est

Republica Populară Chineză este una dintre cele mai bogate țări din lume în resurse de combustibili și de substanțe minerale utile. Ea dispune de mari zăcămintele de **cărbuni** (nord și nord-est), însemnate resurse de **petrol** (nord-est și nord-vest), **minereuri feroase** (nord și nord-est), **minereuri neferoase** (sud-est și sud-vest), **magneziu**, **plumb**, **zinc**, **aur**, **argint** și **metale rare** (stibiu, wolfram etc.).

Clima. În partea vestică, în deșerturi și pe podișurile înalte, este o climă continental-excesivă, uscată și cu diferențe mari de temperatură de la iarnă la vară.

În regiunile muntoase înalte clima este alpină, cu ierni lungi și aspre. În părțile sudice se întâlnește o climă musonică, tropicală și subtropicală.

Insulele Taiwan și Hainan au o climă tropicală caldă.

Insulele primesc cantități mari de precipitații aduse de musoni.

Diversitatea climei și a reliefului influențează rețeaua hidrografică.

Fluviile Republicii Populare Chineze se numără printre cele mai mari din Asia.

— Arătați pe figura 83 marile fluvii și observați locul de unde izvorăsc, pe unde curg, precum și marile porturi de la gurile lor.

Vegetația. În trecut, China dispunea de păduri întinse care au fost tăiate mai ales în părțile răsăritene. În zonele muntoase se găsesc păduri de conifere și păduri de foioase. Ele ocupă 15% din suprafața țării.

În sud-estul țării, sub influența climei tropicale, cresc păduri de bambus, arborele-de-camfor, cedrul, chiparosul etc. Spre nord, la granița cu R.P. Mongolă, cresc ierburi mărunte. Acolo unde plouă puțin se întind pustiuri aride.

În Tibet (Xizang), în regiunile înalte cu climă aspră și uscată, cu mari diferențe de temperatură, vegetația arborescentă nu se poate dezvolta. Singura vegetație o formează mușchii, lichenii, ierburile și tufișurile sărace. Văile mai adăpostite din sudul și sud-estul podișului oferă condiții mai favorabile dezvoltării vegetației.

Populația și orașele

Republica Populară Chineză ocupă în privința numărului locuitorilor locul întâi între statele lumii, având aproape o pătrime din populația globului.

Densitatea medie nu este prea mare, dar se întâlnesc regiuni cu o densitate deosebit de mare a populației (pe valea inferioară a fluviului Chang Jiang, zona litorală, și, în general, în Cîmpia Chinei de Est).

Cu cât înaintăm spre vest, populația este tot mai rară, mai ales în Tibet. Majoritatea locuitorilor trăiesc la sate. Cu toate acestea, în Republica Populară Chineză sînt orașe mari, cu multe milioane de locuitori.

Marile orașe sînt localizate, în special, pe țărm și de-a lungul marilor fluvii. Capitala țării este **Beijing**. În el se găsesc palate și temple străvechi, create prin munca de veacuri a poporului chinez, alături de uzine moderne, ridicate în

1 031 mil.
locuitori
108 loc.
kmp

5,5 mil.
locuitori

Fig. 83. R.P. Chineză — Harta fizică

Fig. 84. Galerile de artă din Beijing — capitala țării

6,3 mil. loc. anii construcției socialiste. Portul Shanghai este situat la gura fluviului Chang Jiang și se numără printre cele mai mari orașe ale lumii. În el se află numeroase uzine și fabrici de tot felul. Shanghai este și cel mai important port al țării; **Tianjin** este al treilea oraș mare al țării (v. fig. 85). Alte orașe mari sînt **Shenyang**, în partea de nord-est, **Wuhan** și portul **Guangzhou**.

— **Arătați pe harta Republicii Populare Chineze principalele orașe și orașe-porturi.**

China este o țară străveche, cu o cultură și o civilizație milenară. Din cele mai vechi timpuri, chinezii au cunoscut prelucrarea bronzului, irigațiile și felul cum se produce mătasea. De asemenea, au inventat busola și hîrtia.

Dintre marile construcții se păstrează și astăzi **Marele zid chinezesc**, de 4 000 km lungime.

Poporul chinez a cunoscut dubla exploatare a claselor stăpînitoare și a puterilor imperialiste.

Știați că...

— **marele zid chinezesc a fost construit în scop de apărare încă din secolul al II-lea înainte erei noastre?**

— **apropierea dușmanilor era anunțată prin semnale luminoase din turnurile de observație? Interesant este faptul că zidul a fost construit la limita pînă unde pătrund ploile musonice de vară. Deci terenurile cele mai bune pentru agricultură erau apărate.**

Pînă la instaurarea puterii populare, 80% din întreaga populație era analfabetă. Sub conducerea Partidului Comunist Chinez, poporul chinez s-a ridicat la luptă, a izgonit imperialiștii din țară și a lichidat pentru totdeauna exploatarea.

La 1 octombrie 1949, China s-a proclamat republică populară. Victoria Revoluției Socialiste în China a marcat o cotitură importantă nu numai în viața poporului chinez, ci și în întreaga mișcare revoluționară mondială.

Republica Populară Chineză construiește cu succes socialismul. Pe zi ce trece înregistrează succese uriașe, care duc la întărirea puterii economice a țării și la ridicarea nivelului de trai al populației.

Rezumat

— **China este o țară vastă, cu un relief foarte variat și dispus în amfiteatru, de la vest spre est.**

— **Influențele climatice sînt foarte diverse.**

— **Fluviile sînt mari, cu scurgere spre est; au numeroase canale.**

— **Resursele minerale sînt uriașe și foarte diverse.**

— **Țara cu cea mai numeroasă populație de pe Glob.**

— **Oamenii au vechi tradiții de muncă și cultural-artistice.**

Economia

În perioada construcției socialiste, sub conducerea Partidului Comunist, poporul chinez a făcut un uriaș salt în dezvoltarea țării, făurindu-și o economie bazată pe valorificarea numeroaselor bogății ale țării și pe dezvoltarea unei industrii variate, cu accent deosebit pe ramurile industriei grele.

De asemenea, agricultura, reorganizîndu-se pe baze socialiste, s-a dezvoltat într-un ritm accentuat. La aceasta au contribuit și vastele lucrări de hidroameliorații, ca și dotarea cu mașini și îngrășăminte chimice. Astfel, Republica Populară Chineză s-a transformat în scurt timp într-o țară industrial-agrară, situîndu-se printre statele cu o economie în plin proces de modernizare.

Industria. Folosind marile resurse de cărbuni superiori, Republica Populară Chineză și-a dezvoltat o puternică **bază energetică**. Exploatarea de petrol și șisturile bituminoase din vestul și nord-estul țării au favorizat dezvoltarea industriei petrochimice.

S-au construit și se construiesc mari hidrocentrale în special pe râurile Sun-gari, Chang Jiang și Huanghe.

Industria metalurgiei feroase prelucrează minereurile, de fier și mangan, care se găsesc în apropierea bazinelor carbonifere. Prima bază siderurgică o formează China de Nord-Est, cu centrele **Anshan** («uriașul siderurgiei chineze») și **Fushou**. În anii construcției socialiste au fost create și **alte baze siderurgice** (v. fig. 85).

Bogatele resurse de metale neferoase care se exploatează în nordul și sudul țării sînt prelucrate în centrele industriale din nord-est, la Shanghai și în centrele de exploatare din sud (v. fig. 85).

Industria constructoare de mașini, care în trecut era aproape inexistentă, s-a dezvoltat mult în numeroase centre (v. fig. 85). Ea produce material feroviar, automobile și autocamioane, nave fluviale și maritime, mașini-unelte, utilaje industriale, aparatură electronică și electrotehnică, mașini agricole etc.

Locul III
pe Glob

Baotou
Wuhan

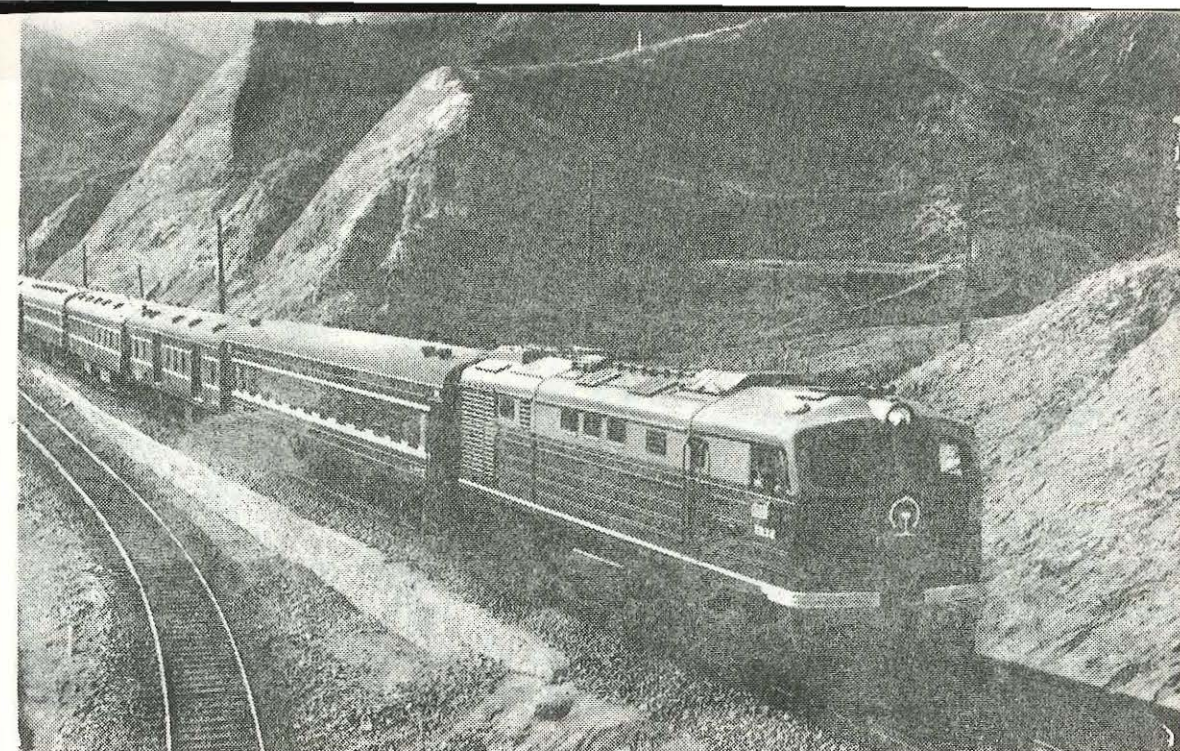

Fig. 86. Locomotive și vagoane construite în China

De asemenea, a fost creată și o **industrie chimică** modernă. În trecut, meșteșugarii chinezi erau renumiți în producerea vopselelor și a culorilor vegetale. Astăzi, industria chimică produce îngrășăminte, coloranți, acizi, medicamente, cauciuc sintetic, mase plastice (v. centrele de pe fig. 85).

Industria ușoară, bazată pe vechi tradiții, se dezvoltă continuu. Ea folosește ca materii prime bumbacul, mătasea naturală și artificială, firele sintetice și lina. Fabricile textile se găsesc în marile orașe (v. fig. 85). *Produsele textile chinezești sînt renumite în toată lumea.*

Industria alimentară produce zahăr și produse zaharoase, conserve de fructe, legume și pește, lapte praf, ceai. Deosebit de dezvoltată este și industria morăritului și decorticarea orezului.

Frumoasele tradiții meșteșugărești care au dus faima Chinei de altădată pe toate meleagurile sînt continuate și dezvoltate astăzi, astfel încît broderiile de mătase, porțelanurile, ceramica, sculpturile în fildeș și jad, articole din lemn și bronz aduc venituri mari economiei țării, fiind foarte căutate la export.

Agricultura. În Republica Populară Chineză, agricultura a suferit mari transformări, folosindu-se astăzi metode agrotehnice înaintate. Marile lucrări hidrotehnice au înlăturat urmările secetelor și ale inundațiilor pustiitoare, iar prin dotarea cu tractoare și mașini agricole și folosirea îngrășămintelor chimice s-a mărit producția agricolă. Principalele culturi sînt: **orezul**, caracteristic părții centrale și sudice, și **grîul**, cultivat mai mult în China de Nord și Nord-Est. Se mai cultivă **soia**, din care se extrage ulei, **porumb**, **bumbac**, **cîneapă**, **tutun** ș.a.

În sud capătă o mare dezvoltare **pomicultura**, **cultura cafelei**, **a arborelui de cacao**, **a trestiei-de-zahăr**, **a ceaiului** și **a citricelor**.

Fig. 85. R.P. Chineză — Harta economică

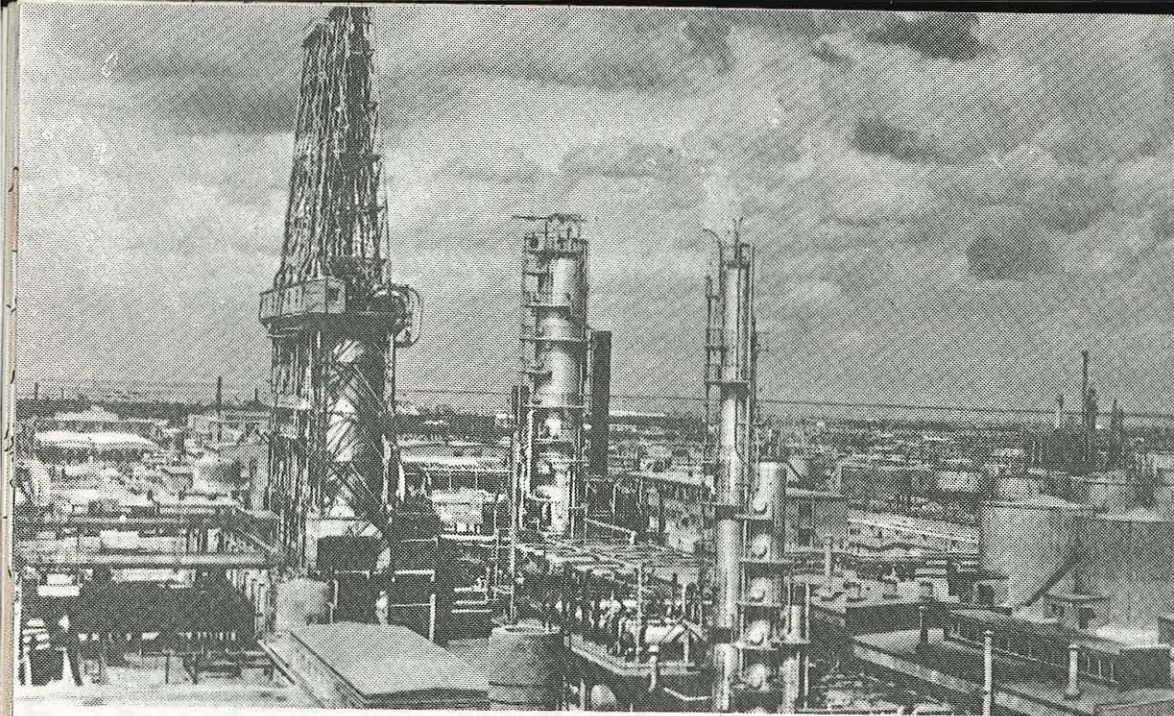

Fig. 87. Rafinăria de petrol din Tacin — R.P. Chineză

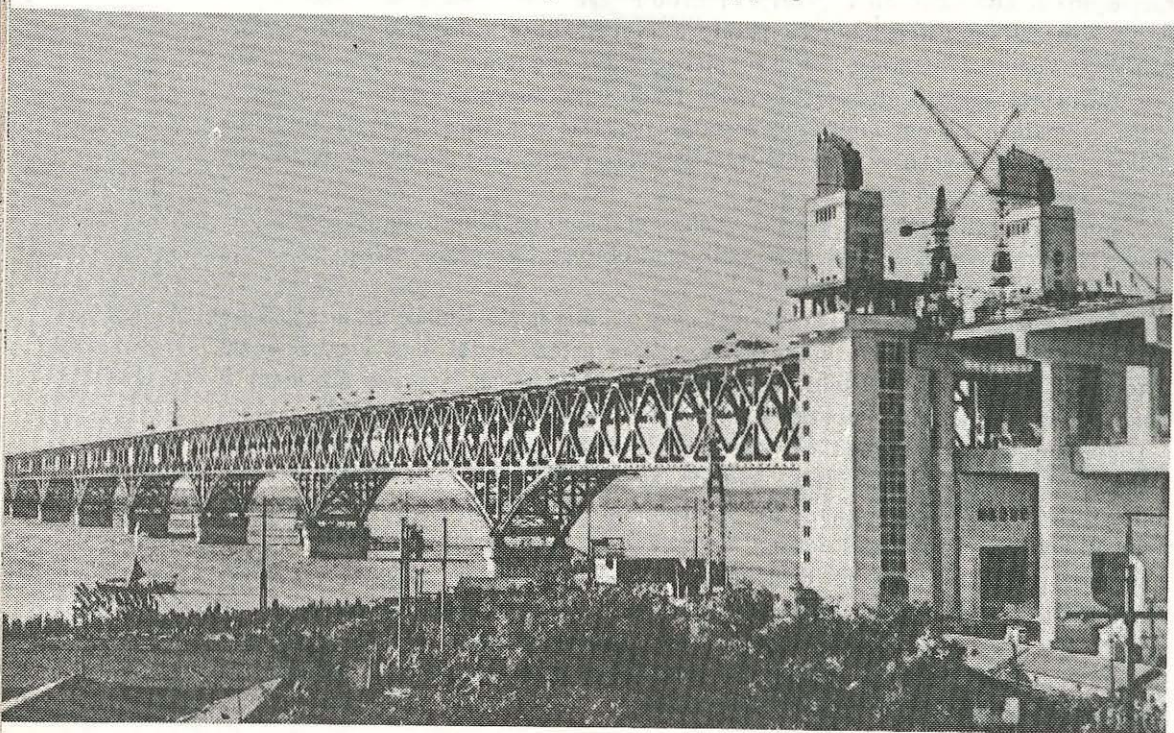

Fig. 88. Modernul pod construit peste fluviul Chang Jiang

Dintre animale se cresc porci, cu deosebire în Cîmpia Chinei de Est, apoi oi, capre, bovine și cămile cu două cocoșe în zonele din vest, mai secetoase. Pe podișurile înalte se cresc cai și iaci, animale recunoscute prin rezistența la cărăușie.

În privința pescuitului, Republica Populară Chineză se situează printre primele state din lume, după Japonia și U.R.S.S.

În părțile estice și sudice este răspîdită creșterea viermilor-de-mătase, în-deletnicire milenară.

Căile de comunicație și comerțul exterior. În perioada construcției socialiste au fost construite căi ferate importante, care unesc capitala, Beijing, de marile orașe din sud. Cea mai densă rețea de căi ferate se găsește în China de Nord-Est.

După eliberarea țării s-au construit șosele moderne, unele foarte lungi, printre care șoseaua care ajunge pînă în Tibet, la Lhasa, trecînd peste înălțimi de 6 000 m.

Transporturile fluviale se fac, în primul rînd, pe cele două mari fluvii: Chang Jiang și Huanghe. Pe țărmurile maritime se află mari porturi (v. fig. 85), prin care se realizează o bună parte din comerțul exterior. Aeroporturi moderne se află la Beijing, Shanghai, Harbin.

Republica Populară Chineză **exportă** prin aceste porturi minereuri, orez, bumbac, mătase, confecții, articole de artizanat etc. și **importă** petrol, utilaje și mașini, chimicale și altele.

Cele mai active legături comerciale le are cu țările socialiste, cu Hong Kong, Japonia, R.F.G. și S.U.A., cu unele state africane etc. Între Republica Populară Chineză și Republica Socialistă România sînt statornicite relații economice, bazate pe un profund respect reciproc și o sinceră prietenie internațională. Relațiile comerciale sînt în continuă extindere.

România **exportă** în R.P. Chineză instalații complete, mașini și utilaje, camioane, tractoare, utilaj petrolier, nave maritime, locomotive Diesel și electrice și **importă** cocs, feroaliaje, cauciuc natural, bumbac, țesături, tricotaje etc.

Rezumat

- R.P. Chineză a făcut în anii construcției socialiste un salt uriaș pe drumul progresului.
- Are o economie industrial-agrară în plină dezvoltare.
- Tradiții economice: orez, bumbac, ceai, citrice, artizanat, mătase.
- Industrie modernă: energetică, metalurgie, mijloace de transport, electronică, pielărie, textile, alimentară.

Știați că...

- R.P. Chineză deține locul I în lume în producția de orez, sorg, fasole, ienibahar și în creșterea porcinelor?
- În provincia Guizhou a fost descoperit recent un important zăcămint de antracit evaluat la 15 miliarde de tone?

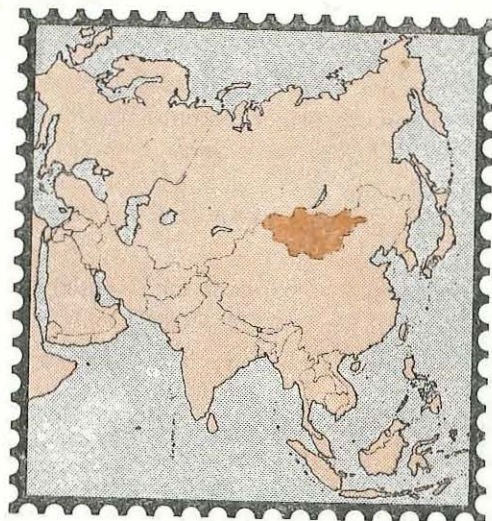
Întrebări

- Ce ramuri industriale s-au dezvoltat în anii construcției socialiste?
- Cum sînt valorificate marile fluvii?
- Cum sînt repartizate culturile agricole în funcție de climă și relief?

Locul I
pe Glob

Locul III

Shanghai,
Guangzhou,
Dairen

REPUBLICA POPULARĂ MONGOLĂ

— Arătați pe figura 89 și pe harta pliantă hotarele și vecinii acestui stat.

Relieful, clima și apele

Pod. Gobi
Altai,
Hangai

Principala formă de relief din Republica Populară Mongolă este un podiș întins și înalt. Pe el se ridică în partea de nord-vest și vest lanțurile înalte de munți presărați cu numeroși ghețari (vezi fig. 89).

În unele locuri ale podișului, ca, de exemplu, în vest și nord-vest, se găsesc depresiuni întinse, presărate de lacuri în majoritate sărate.

În sud și sud-est se întinde Podișul Gobi, o regiune de stepe uscate și deșerturi.

Subsolul Republicii Populare Mongole conține resurse de cărbuni, wolfram, minereuri de fier, cupru, aur, argint, sare, petrol și altele.

Republica Populară Mongolă se află departe de influențele oceanice și de aceea are un climat continental-excesiv. Iernile sînt lungi, cu zăpadă puțină și geruri mari, năprasnice, cînd temperatura scade și la minus 50°C. În schimb, verile sînt scurte, cu temperaturi ridicate pînă la plus 38°C. Primăvara bîntuie vînturi puternice; nori de nisip, amestecați cu zăpadă, întunecă uneori cerul.

Precipitațiile sînt, în general, foarte reduse. Cele mai multe cad în zona muntoasă. Ploile rare din timpul verii au un caracter torențial, producînd uneori inundații.

Selenga,
Kerulen

În sudul țării, în Podișul Gobi, este o climă secetoasă, deșertică.

Rețeaua de ape este slabă. Principalele rîuri curg prin nordul țării.

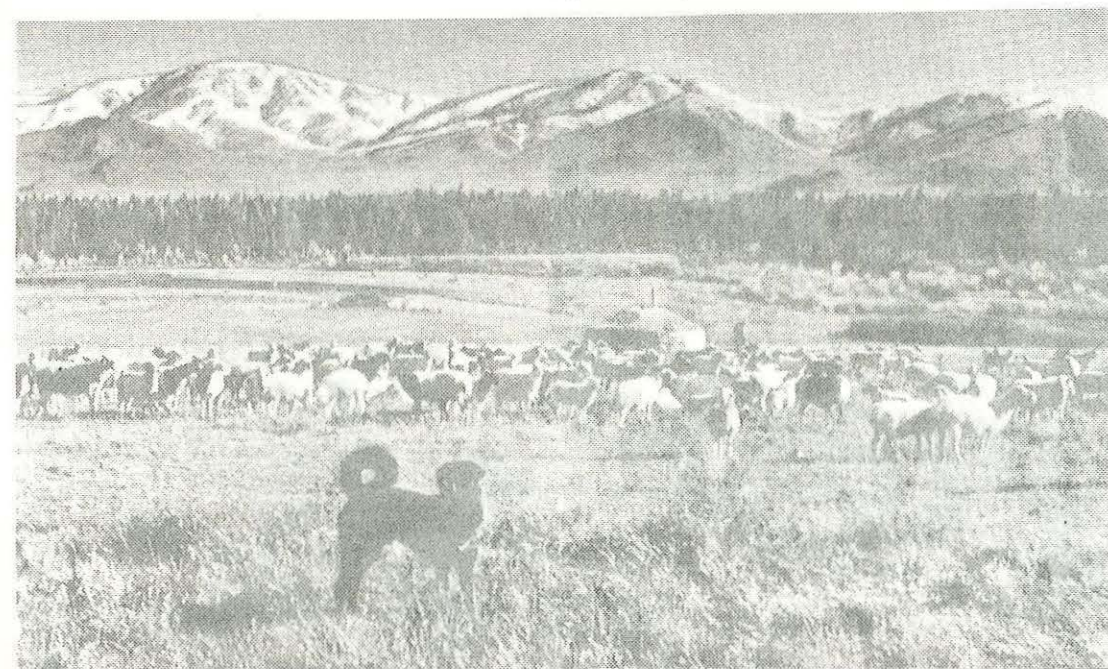
Fig. 89. R.P. Mongolă — Harta fizică și economică

În afară de aceste rîuri, mai sînt cîteva lacuri însemnate, bogate în pește. În Deșertul Gobi nu se întîlnesc rîuri importante și nici lacuri, lipsa apei făcînd dificilă viața locuitorilor și dezvoltarea economică.

— Din ce cauză Republica Populară Mongolă are o climă continental-excesivă?

— Observați apele curgătoare pe figura 89. Ce caracteristici prezintă?

Fig. 90. Peisaj din sudul Munților Hangai

Populația

1 loc. pe
kmp
270 000
loc.

Republica Populară Mongolă are o populație de 1,5 milioane locuitori, ceea ce, raportat la suprafață, duce la o densitate medie foarte redusă. În regiunile centrale și sudice populația este și mai rară. O densitate mai mare se găsește în partea de nord.

Cele mai importante orașe sînt: **Ulan-Bator** (Viteazul Roșu), capitala țării, **Cioibalsan, Suhe Bator** și altele.

lurtele, locuințele tradiționale ale mongolilor, mai constituie încă adevărate cartiere de un pitoresc aparte, în jurul orașelor.

Economia

Republica Populară Mongolă este o țară socialistă cu o economie industrial-agrară în plină dezvoltare.

Mongolia a fost una dintre cele mai înapoiate țări ale Asiei. majoritatea populației trăia din păstorit și era nomadă. Țăranii erau în slujba bogătaşilor și a lămurilor (călugări budiști), în calitate de crescători și paznici de vite (arași).

Sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, Mongolia a cunoscut o puternică mișcare de eliberare națională, din care a ieșit victorios poporul.

În 1924 s-a proclamat Republica Populară Mongolă. Puterea populară a lichidat exploatarea și rămînerea în urmă a țării, trecînd de la o economie feudală la construirea bazelor economice ale socialismului.

Industria. În trecut, Mongolia nu dispunea de întreprinderi industriale moderne. În perioada construcției socialiste au fost construite combinate de industria-

lizare a produselor animale, cum este cel de la Ulan-Bator. De asemenea, s-au pus bazele industriei extractive a cărbunelui (Sarîn Gol, Nalaiha), a petrolului, a mine-reurilor metalifere, a sării etc.

Au luat ființă întreprinderi constructoare de mașini (Ulan-Bator), ale industriei materialelor de construcții (Darhan), textilă etc.

Agricultura. În economia țării, agricultura are un rol important, mai ales prin creșterea animalelor, care asigură hrana populației și materia primă necesară industriei alimentare și textile precum și exportul.

Se cresc oi, capre, cornute mari, cai și cămile. Republica Populară Mongolă ocupă un loc însemnat după numărul de animale la un locuitor.

Creșterea animalelor se face în condiții noi, deosebite de cele din trecut. Au fost înființate stațiuni pentru cositul și conservarea fînului, adăposturi calde pentru animale, fîntîni și rezervoare de apă, precum și un serviciu veterinar pentru prevenirea și vindecarea bolilor la animale. Toate acestea au făcut ca în acest sector să fie înlăturat tot mai mult nomadismul, populația stabilindu-se în așezări permanente, care asigură condiții mai bune de viață.

În nordul țării se practică culturi de plante pe văile apelor și pe terenuri irigate. Se folosesc tot mai mult mașinile agricole. Se cultivă cereale (orz, ovăz, grâu), cartofi, plante furajere, legume etc.

Transporturile. O dată cu dezvoltarea economiei a început construirea de șosele și căi ferate. De mare însemnătate este calea ferată care străbate țara de la nord la sud prin Ulan-Bator, făcînd legătura cu U.R.S.S. și Republica Populară Chineză. De-a lungul ei au apărut orașe noi, unele dintre ele centre industriale în plină dezvoltare.

Comerțul exterior. Republica Populară Mongolă exportă produse animale, ca: blănuri, piei crude și tăbăcite, lînă, conserve de carne, și importă: utilaj industrial, autocamioane, autoturisme, produse petroliere, țesături, zahăr și altele.

Principalele legături economice le are cu U.R.S.S. și alte state socialiste.

Mongolia exportă în țara noastră lînă, piei, blănuri, covoare și importă din România mobilă, produse chimice, utilaje industriale, încălțăminte.

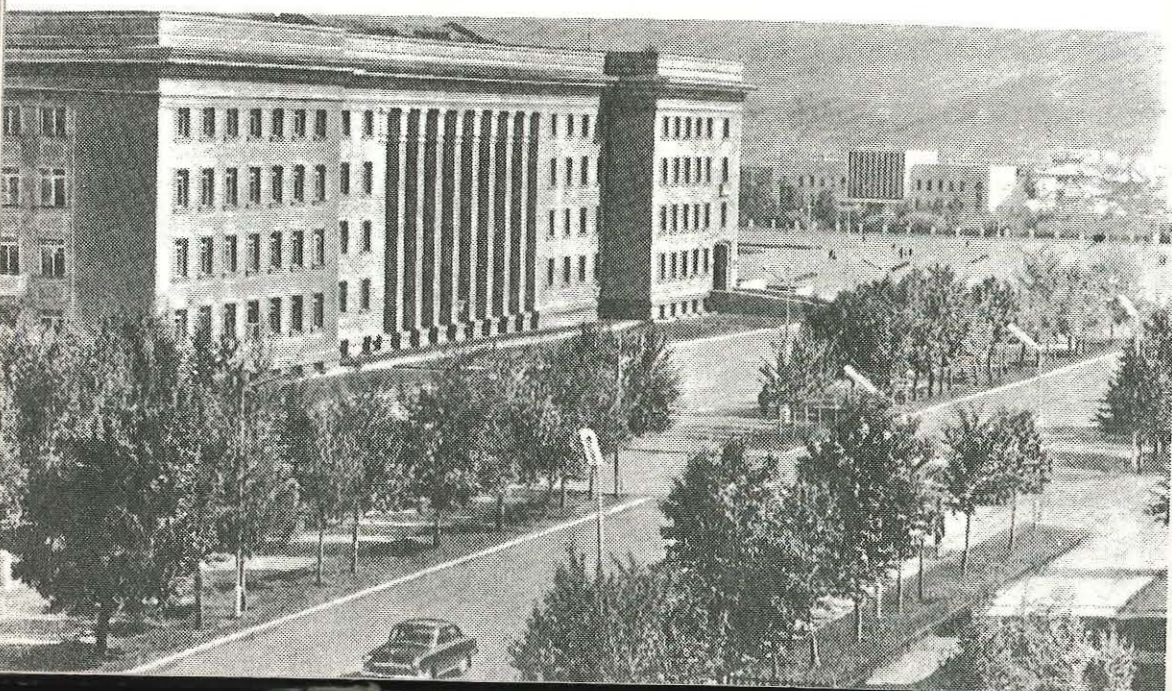
Rezumat

- Mongolia — țara cu cerul albastru.
- Relieful este format din stepe aride, munți înalți și un podiș deșertic.
- Clima uscată, cu mari contraste de temperatură.
- Are vechi tradiții în creșterea bovinelor.
- Stat socialist cu economie în plină dezvoltare.

Întrebări

- Care sînt principalele orașe ale țării ?
- Prin ce se caracteriza economia Mongoliei în trecut ? Dar în anii construcției socialismului ?
- Care sînt ramurile principale ale industriei și agriculturii ?

Fig. 91. Aspect din Ulan Bator — Capitala țării

COREEA

Așezare, margini

— Arătați pe figura 92 așezarea geografică și vecinii Coreei.

Condiții naturale

Relieful este, în general, muntos, cu înălțimi mai mari în nord, unde ajung pînă la 2 500—2 700 m. Cîmpiile sînt așezate pe marginea peninsulei, mai întinse spre sud și vest, pe țărmul Mării Galbene și de-a lungul principalelor râuri ocupînd 1/3 din suprafața țării.

— Ce caracteristici prezintă țărmurile peninsulei Coreea ?

Bogățiile subsolului sînt destul de mari. Se găsesc **cărbuni superiori, minereuri de fier, mangan, bauxită, plumb, aur, argint, wolfram, nichel, grafit** și altele.

Clima este *temperat-continentală* în nord și *subtropicală* în sud, cu precipitații abundente. Cele mai mari precipitații sînt aduse de musonul de vară.

Rîurile, bogate în apă, au cursuri scurte și repezi. Ele sînt folosite în producția de energie electrică și pentru irigații (fig. 92).

Vegetația. Pe munți cresc întinse pășuni alpine, păduri de conifere și foioase. În Coreea întîlnim *pini, cedri și plante subtropicale și tropicale*. **Fauna** bogată și variată cuprinde: *căprioara roșie, tigrul, leopardul de zăpadă, moscul* etc.

8,4 mil.
locuitori
1,5 mil.
locuitori

După cel de-al doilea război mondial, în anul 1948, în Coreea de Sud (10 august) și Coreea de Nord (9 septembrie) au avut loc alegeri separate, în urma cărora au luat ființă parlamente și guverne distincte, proclamându-se **Republica Coreea și Republica Populară Democrată Coreeană**.

Prima este un stat capitalist cu capitala la **Seul**, iar cea de-a doua, un stat socialist cu capitala la **Phenian**.

Economia R.P.D. Coreene. După eliberarea Coreei de sub stăpânirea Japoniei, în partea de nord s-a trecut la refacerea țării și la construirea bazei economice a socialismului.

Munca pașnică a poporului a fost întreruptă de războiul din anii 1950—1953, provocat de guvernul burghezo-moșieresc al Coreei de Sud și susținut de unele state imperialiste. Războiul a produs mari distrugerii.

Prin munca neobosită a poporului și cu sprijinul celorlalte state socialiste, Republica Populară Democrată Coreeană și-a refăcut și dezvoltat economia devenind o țară cu economie socialistă industrial-agrară.

Dezvoltarea **industrii** este favorizată și de existența pe teritoriul R.P.D. Coreene a unor importante rezerve de materii prime, dintre care cele mai importante sînt: **cărbunele, minereul de fier, plumbul, zincul, sulful** etc. (v. fig. 92).

În industrie s-au dezvoltat mai ales ramurile **energetică, metalurgică, construcții de mașini, chimică, electronică**.

Baza energetică este formată de resursele de cărbune din bazinul Phenian, precum și de energia electrică produsă de hidrocentrale și termocentrale.

Folosind minereuri feroase, s-a dezvoltat **industria siderurgică**, atît la Phenian cît și în unele centre de pe litoralul Mării Japoniei.

Industria construcțiilor de mașini produce material feroviar, nave maritime, locomotive Diesel și electrice, motoare electrice, tractoare, mașini agricole, autocamioane, strunguri universale cu comandă program etc.

Toate sînt rezultatul direct al industrializării socialiste (v. fig. 92).

Industria chimică a cunoscut o rapidă dezvoltare, dispunînd, printre altele, de o largă bază de materii prime: fosfați, sulf, sare, cărbune. De primă importanță sînt îngrășămintele chimice. A crescut producția de fire și fibre chimice, cauciuc sintetic etc.

De asemenea s-au dezvoltat și alte ramuri industriale, ca **industria lemnului, textilă și alimentară**.

Agricultura Republicii Populare Democrate Coreene este cooperativizată și a obținut succese deosebit de importante pe baza mecanizării, chimizării și creșterii suprafețelor irigate. Se cultivă **grâu, soia, pomi fructiferi**. În zonele nordice, și **orez, bumbac** în zonele centrale și sudice ale republicii. O îndeletnicire importantă este **creșterea viermilor de mătase**. În Marea Japoniei și Marea Galbenă se practică intens pescuitul.

Căile de comunicație. Republica Populară Democrată Coreeană dispune de o rețea de căi ferate și șosele modernizate, prin care se leagă cu R.P. Chineză U.R.S.S. și Coreea de Sud. 60% din căile ferate sînt electrificate. Principalele porturi maritime sînt **Nampo și Wonsan**.

Legăturile economice externe. Republica Populară Democrată Coreeană întreține relații comerciale cu țările socialiste, precum și cu alte state din Europa, Asia și Africa. Ea **exportă** mașini și echipamente pentru diverse ramuri industriale, zinc, plumb, minereu de fier, produse chimice etc., **importă:** combustibili, mașini și utilaje, produse agroalimentare, cauciuc natural, bumbac brut etc.

România exportă în R.P.D. Coreeană autovehicule, rulmenți, medicamente etc. și importă laminate, diverse aliaje.

Economia Coreei de Sud. Principala ramură a economiei este **agricultura**, specializată în culturile de orez, bumbac, soia, grâu și în creșterea viermilor de mătase. Un loc deosebit îl ocupă pescuitul.

Dispune de o serie de resurse ale subsolului care însă sînt slab exploatate: **huilă, minereu de fier, plumb, zinc, fosfați, sare** etc.

Industria este puțin dezvoltată, predominînd ramurile industriei ușoare și alimentare (țesături, decorticarea orezului, conserve de pește). În ultimul timp s-a extins industria de prelucrare a petrolului, electrotehnica, metalurgia neferoasă, construcțiile navale. Centre industriale mai însemnate sînt **Seul și Pusan**, principalul port al țării.

Coreea de Sud întreține relații comerciale cu multe state, pe primele locuri situîndu-se S.U.A. și Japonia.

Din inițiativa R.P.D. Coreene se desfășoară largi acțiuni pentru unificarea pașnică a celor două state coreene.

Rezumat

- Coreea «Țara dimineților liniștite».
- O peninsulă muntoasă și foarte multe insule.
- Climă influențată de relief și de mare.
- Populație densă, ce trăiește în două state diferite.

Întrebări și aplicații

1. Republica Populară Democrată Coreeană
 - Care sînt cele mai importante ramuri ale industriei? Arătați pe hartă centrele mai importante.
 - Spuneți care sînt principalele culturi agricole.
2. Coreea de Sud
 - Ce ramuri predomină în economie?

JAPONIA

Așezarea geografică și țărmurile

Ca organizare de stat, Japonia este o monarhie constituțională (imperiu). Japonia este așezată în estul Asiei (Extremul Orient), ocupând arhipelagul nipon, compus din 4 insule principale — **Honshu, Shikoku, Kyushu și Hokkaido** — la care se adaugă 4000 de insule mai mici. Arhipelagul sub formă de arc se întinde pe 2 400 km de-a lungul coastei de est a Asiei, de la nord spre sud. Țărmurile sînt foarte dantelate, prielnice construcției de instalații portuare. Lungimea lor este egală cu jumătate din lungimea Ecuatorului.

— Arătați așezarea țării în latitudine, mările și strimtorile care despart insulele japoneze de alte state.

— Priviți harta Japoniei și arătați insulele principale.

Condițiile fizico-geografice

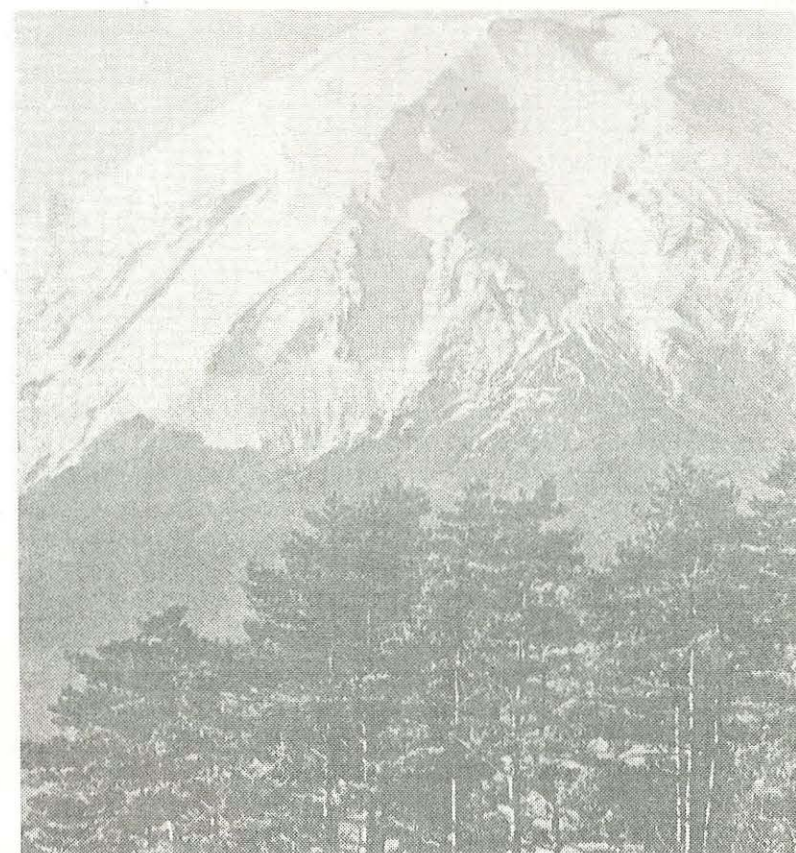
În cadrul reliefului predomină munții, care ocupă 85% din suprafața Japoniei. În partea de mijloc a insulei Honshu se află munți înalți de peste 3 000 m. În insulele japoneze și mai ales în Honshu, sînt 192 vulcani dintre care 52 sînt activi. Ei aduc țării una din cele mai mari avuții. Izvoarele termale atrag milioane de japonezi. De-a lungul țărmurilor se întind cîmpii înguste foarte fertile și dens populate, care oferă condiții favorabile agriculturii.

Japonia este țara unde se înregistrează cele mai frecvente cutremure de pămînt de pe Glob (3—5 cutremure zilnic).

Cutremurele de pămînt sînt mișcări bruște, violente, ale scoarței terestre. Ele înspăimîntă pe locuitori prin apariția lor neașteptată și prin efectele pe care le produc. Cutremurele puternice pot dărîma orașe întregi, produc stricăciuni căilor de comunicații, barajelor de pe apele curgătoare, digurilor etc. Ele produc uneori mari crăpături în scoarța Pămîntului sau alunecări de terenuri.

Principala cauză a cutremurelor o constituie mișcarea stratelor din adîncul litosferei. Ele se numesc cutremure tectonice. La un asemenea cutremur

Fig. 93. Vulcanul Fuji San se înalță semeț printre numeroșii vulcani ai Japoniei.

deosebiră: un *hipocentru* sau locul din adîncime, unde se produce prăbușirea (poate fi la 100 km adîncime și uneori chiar mai mult) și un *epicentru*, adică locul de la suprafața Pămîntului, unde cutremurul se resimte mai puternic. Vibrațiile cutremurului, care se mai numesc și *unde seismice*, se simt în cercuri concentrice în jurul epicentrului, din ce în ce mai slab.

Alte cutremure se datoresc: *vulcanilor* (erupția vulcanilor este precedată de cutremure), *prăbușirii tavanului peșterilor* și *surpării munților* din cauza alunecărilor de teren.

Răspîndirea cutremurelor. Anual se înregistrează pe Glob aproximativ un milion de cutremure, cele mai multe fiind de mică intensitate. Există însă și cutremure puternice, dintre care unele sînt catastrofale. În Japonia, Italia și în alte țări s-au produs adevărate dezastre din cauza unor cutremure puternice. În țara noastră cutremurele sînt mai rare. Majoritatea își au epicentrul în zona de curbură a Carpaților.

În general, cutremurele de pămînt au o mai mare răspîndire în zonele vulcanice. Oamenii de știință se străduiesc să prevadă cutremurele pentru a putea preveni populația. În acest mod mii de vieți omenești vor fi salvate.

Bogățiile subsolului. Japonia este foarte săracă în resurse minerale, fiind lipsită de majoritatea mineralelor necesare industriei sale moderne. Ea trebuie să importe masiv materii de bază ca petrol, minereu de fier, cărbuni cocsificabili și bauxită. Principala bogăție minerală a Japoniei este **cărbunele inferior**, nepotrivit pentru cocsificare.

Și alte minerale se exploatează pe scară destul de mare, dar chiar și acestea nu satisfac cererea de pe piața internă. Dintre acestea amintim: **plumbul, zincul, pirita, sulful, piatra de var și cuprul.**

Producția de **petrol** a Japoniei nu acoperă nevoile țării decât pe aproximativ o săptămână dintr-un an.

Clima și apele. Clima Japoniei este influențată de așezarea în latitudine, de relieful muntos, de vânturile musonice și curenții oceanici (curentul cald Kuro-Shivo în sud și curentul rece Oya-Shivo în nord). În regiunile nordice clima este mai aspră decât în regiunile centrale și sudice. Musonul de iarnă, din nord-vest, aduce mase de aer rece, ploi și zăpezi. În insula Hokkaido, iernile sînt mai lungi, friguroase și cu zăpadă multă.

Musonul de vară, dinspre sud-est, aduce ploi, îndeosebi pe litoralul estic al țării.

În sud, clima devine subtropicală, blîndă. În regiunile muntoase, la peste 1 000 de m clima este mai aspră decât în cele joase. Stratul de zăpadă ajunge uneori la o grosime de 2—3 metri.

Rîurile sînt scurte, bogate în apă și au cursuri repezi. De-a lungul lor s-au construit numeroase hidrocentrale. Pe unele rîuri se practică plutăritul. În munți se găsesc numeroase lacuri, majoritatea formate prin prăbușirea scoarței pămîntului.

Vegetația. Mai mult de jumătate din suprafața țării este acoperită de păduri de foioase, caracteristice zonei temperate. În partea de sud există păduri subtropicale. În Insula Hokkaido se întîlnesc păduri dese de conifere.

Populația și orașele

Japonia are o populație numeroasă. Majoritatea o formează japonezii. Populația este foarte densă, mai ales în regiunile joase, cu o industrie și o agricultură dezvoltată. Regiunile înalte au o populație mai rară. Dintre insule, mai puțin populată este Insula Hokkaido.

Populația urbană reprezintă 76% din numărul locuitorilor. Japonia are numeroase orașe, foarte apropiate între ele, situate mai ales în cîmpiile litorale din sudul Insulei Honshu. **Tokio** este capitala țării, considerat ca cel mai populat oraș al lumii. El se leagă direct de portul Yokohama (v. fig. 94).

Pe țărmul sudic al insulei Honshu, pe o lungime de 700 km, se înșiră numeroase orașe-porturi, cu o industrie dezvoltată. Ele sînt aproape legate

Fig. 94. Japonia — Harta fizică și economică.

118 mil.
306 loc./
kmp

11,7 mil.
locuitori

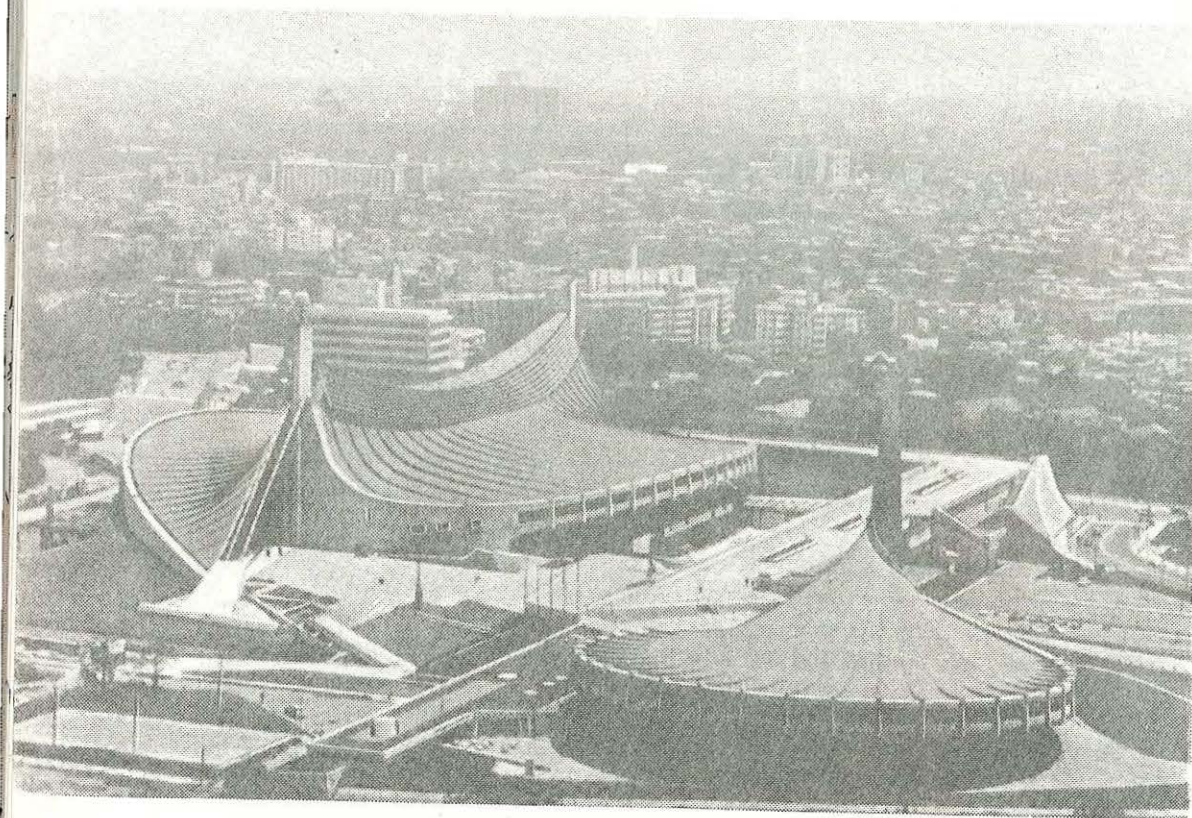

Fig. 95. Tokio — Construcții noi, moderne. În prim plan sala națională de gimnastică

unele de altele. Printre ele distingem: **Tokio, Yokohama, Nagoya, Osaka, Kobe, Kyoto**, adică toate marile orașe japoneze. În această imensă aglomerație trăiesc peste 45% din populația țării. Ele joacă un rol covârșitor în viața economică, socială și culturală a țării.

Economia

Japonia are o economie industrial-agrară foarte dezvoltată.

După cel de-al doilea război mondial, Japonia și-a dezvoltat industria într-un ritm rapid, devenind a treia putere economică a lumii (după S.U.A. și U.R.S.S.). Resursele proprii de materii prime nu asigură decât în mică măsură necesarul unei industrii complexe, cu un înalt nivel tehnic. De aceea Japonia folosește un volum considerabil de materii prime importate, aduse pe calea mărilor, și forța de muncă proprie destul de ieftină și foarte numeroasă. Economia sa este controlată de mari monopoluri. În dezvoltarea unor ramuri apar frecvent disproporții, în sensul extinderii producției cu mult peste posibilitățile de absorbție ale pieței interne. În același timp, ramurile industriei bunurilor de consum și agricultura manifestă unele rămânări în urmă.

Industria. Baza energetică înregistrează ritmuri rapide de creștere a producției de cărbuni și de energie electrică. Insuficiența combustibililor este

compensată prin folosirea potențialului hidroenergetic al râurilor și prin importul masiv de petrol. Marile rafinării sunt amplasate în porturi. Japonia ocupă un loc de frunte în industria de prelucrare a petrolului și în producția de energie electrică. Japonia ca țară dependentă de resursele externe, și-a dezvoltat industria energiei atomice și geotermice și întreprinde cercetări ample în domeniul energiei eoliene și solare.

Industria siderurgică s-a dezvoltat în mod deosebit, mai puțin prin folosirea minereurilor de fier exploatate în țară, și mai mult pe baza fierului vechi și a minereului importat. Principalele centre sunt: **Osaka, Kitakyushu, Keihin** și altele. În producția de oțel, Japonia se situează după U.R.S.S.

În porturi sunt prelucrate și minereurile neferoase importate (cuprul, bauxita). **Industria construcțiilor de mașini** este specializată în producția de nave oceanice de mare tonaj (supertancuri petroliere). Mari șantiere navale se află la **Yokohama, Osaka** și altele (v. fig. 94).

Foarte bine reprezentate sunt și industriile: **electrotehnică, electronică** (40% din exportul mondial de aparate de radio, televizoare, magnetofone) și **optică**, producția de **material feroviar, automobile, mașini-unelte și utilaje diverse**.

Industria chimică, mai ales petrochimia, dispune de mari combine, situate în apropierea rafinăriilor de petrol (v. fig. 94).

Dintre celelalte ramuri se remarcă **industria lemnului, celulozei și hârtiei, textilă** (cu specializare în țesături de mătase naturală și artificială, bumbac, fire și fibre sintetice și lână), și cea **alimentară**.

În Japonia, se practică vechi tradiții meșteșugărești (porțelanuri, diferite obiecte de artă din mătase, paie, jad etc.).

Agricultura dispune de terenuri arabile foarte reduse, însă lucrate cu multă grijă. În micile câmpii litorale irigate, ca și pe pantele munților, într-un sistem de terase, principala cultură este orezul. Dintre celelalte culturi, mai importante sunt: **bumbacul, citricele, trestia-de-zahăr, tutunul, ceaiul** (în sud); **grâul, orzul, cartoful, sfecla-de-zahăr și soia** (Insula Hokkaido). **Dudul** este mult răspândit, frunzele lui fiind folosite la creșterea viermilor-de-mătase. Japonia, alături de R.P. Chineză, sunt principalele producătoare de mătase naturală.

În ultimii ani se manifestă un declin al sericulturii și o creștere substanțială în cultivarea pomilor fructiferi, ca **mandarine, meri, piersici**. O mare parte din fructe se exportă. Dintre animale se cresc mai mult **bovine și porci**.

Pescuitul este o îndeletnicire vitală pentru japonezi. Aproape fiecare oraș sau sat de pe coastă are flota lui proprie de pescuit. Japonia este țara cu cea mai mare flotă de pescuit și cu un număr impresionant de porturi specializate (peste 600). **Peștele**, ca și orezul, formează hrana de bază a populației. Pescuitul este favorizat și de existența bancurilor de pește aflate în apropiere, și anume la întâlnirea curenților Kuro-Shivo și Oya-Shivo.

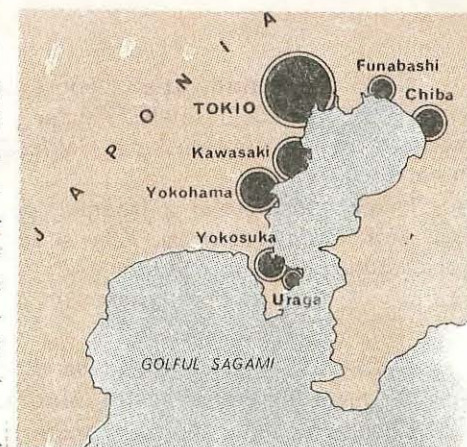

Fig. 96. În Golful Tokio se înșirue multe orașe care alcătuiesc aglomerația industrială Keihin.

Locul III pe
Glob

Locul II
în lume

Locul I
în lume

Locul I
în lume

Locul I
în lume

8 km lung.
54 km

Căile de comunicație. Japonia dispune de o rețea densă de căi ferate și șosele modernizate. Insulele Honshu și Kyushu sînt legate printr-un tunel submarin. Între insulele Honshu și Hokkaido se află cel mai lung tunel submarin din lume.

În viața economică a Japoniei, porturile joacă un rol covârșitor. Cele mai mari sînt: Tokio, Yokohama, Kobe și altele. Aeroporturile din Tokio și Osaka asigură legături cu toate continentele.

Comerțul exterior este seva economiei japoneze. Ea **exportă:** diverse tipuri de nave, mașini și unelte, automobile, textile, chimicale și **importă:** cea mai mare parte a alimentelor și materiilor prime ca: petrol, minereuri de fier și fier vechi, cărbuni superiori și cocs, metale neferoase, precum și orez etc. Cele mai active legături comerciale le are cu S.U.A., apoi cu unele state din America de Sud, Australia, Asia și Europa.

Rezumat

- Japonia — o ghirlandă de insule muntoase.
- Relieful, frământat de numeroase cutremure, are numeroși vulcani.
- Țară cu slabe resurse naturale dar cu o industrie foarte dezvoltată.
- Populația este foarte numeroasă și concentrată în zonele industriale, urbane. Oameni harnici și inventivi.
- Are tradiții în culturile de orez, ceai, în sericicultură, artizanat.
- Industria este modernă, la un nivel tehnic foarte ridicat. Ocupă locuri de frunte în producția mondială la diferite ramuri: siderurgie, nave, autoturisme, electronică etc.

Știați că...

— pe linia «New Tokaydo» ce leagă orașele Tokio-Nagoya, Kyoto, Osaka și Hakato circulă «Hidari», cel mai rapid tren din lume? Distanța de 552 km este străbătută în trei ore cu o viteză maximă de 280 km/h. În prezent se construiește o a doua linie Tokyo-Sapporo din insula Hokkaido;

— «Globtic Tokio» este una dintre cele mai mari petroliere din lume, cu un deplasament de 477 000 tone? Nava are o lungime de 397 m și o lățime de 62 de metri;

— orașele Hiroshima și Nagasaki au fost distruse de americani cu bombe atomice în al doilea război mondial? În urma acestui atac dezastros au pierit 200 000 de oameni. Dintr-un supraviețuitor mulți suferă și astăzi de diferite boli cauzate de iradiație;

— japonezii sînt mari iubitori ai florilor? Primăvara, cînd înfloresc cașii și toamna, cînd înfloresc crizantele, sînt adevărate sărbători pentru japonezi;

— în orașul Tokio, sporul anual al populației este de 135 000? Densitatea este de 15 558 locuitori pe km²;

— în Tokio, zilnic sînt transportați 12,2 milioane persoane și au loc 13 incendii?

Întrebări și aplicații

- Ce bogății ale subsolului sînt în Japonia?
- Ce materii prime importă pentru industrie?
- Arătați pe hartă ramurile mai însemnate ale industriei.
- Caracterizați agricultura Japoniei.
- Ce caracteristici prezintă transporturile Japoniei?

REGIUNEA ASIA DE SUD-EST

Regiunea Asia de Sud-Est cuprinde statele: Birmania, Filipine, Indonezia, Federația Malayezia, R.P.D. Laos, Kampuchia Democrată, R.S. Vietnam, Singapore, Thailanda și Brunei.

Această regiune, bogată în produse tropicale și minereuri neferoase, este o punte de legătură spre Australia.

Populația este foarte diversă și numeroasă. Economia statelor este în curs de dezvoltare.

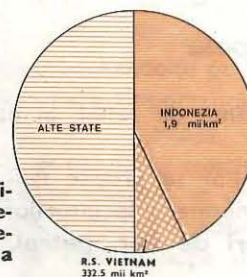

Fig. 97. Graficul suprafețelor statelor din Asia de Sud-Est

Fig. 98. Graficul populației statelor din Asia de Sud-Est

REPUBLICA SOCIALISTĂ VIETNAM

Așezare, margini

Vietnamul ocupă latura de est a Peninsulei Indochina și o serie de insule situate în Marea Chinei de Sud.

— Arătați pe harta politică a Asiei hotarele și vecinii Vietnamului.

Vietnamul, împreună cu Laosul și cu Kampuchia au fost colonii franceze. În ultimul război mondial au fost ocupate de către japonezi.

Poporul vietnamez a luptat eroic pentru independența națională.

După alungarea japonezilor, colonialiștii francezi au încercat din nou să-și impună dominația, dar după ani îndelungați de luptă au fost înfrinși și nevoiți să se retragă definitiv.

La Conferința de la Geneva din 1954 s-a stabilit o linie de demarcație de-a lungul paralelei de 17° latitudine nordică, divizându-se Vietnamul în două părți, care au devenit *Republica Democrată Vietnam* și *Vietnamul de Sud*.

Cu tot sprijinul fățiș dat de S.U.A. Vietnamului de Sud în războiul din Vietnam, regimul militarist s-a prăbușit în anul 1975, iar Vietnamul de Sud s-a eliberat.

În urma alegerilor din anul 1976, poporul vietnamez a hotărât unificarea țării, vremelnic și nefiresc divizată din cauza amestecului imperialist. Capitala țării este la **Hanoi**.

Relieful, clima și apele

Relieful. Munții alcătuiesc forma predominantă de relief. În părțile nordice, în cele sudice și pe litoral se află cîmpiile.

Clima este musonică. La schimbarea musonilor se produc taifunuri (uragane) care provoacă uneori pagube însemnate economiei și locuitorilor.

Subsolul este bogat în **cărbuni, minereuri de fier, petrol, mangan, crom, bauxită, fosfați, cositor.**

Annam
Tonkinului,
Delta Me-
kongului și
Delta Song
Hong Ha

Populația și orașele

Vietnamul are o populație numeroasă, mai densă în podișurile înalte, cîmpii și în delta fluviului Mekong. Aproape 20% dintre vietnamezi locuiesc la orașe.

Principalele orașe sînt **Hanoi** și **Ho Și Min**.

Economia

Datorită condițiilor istorice diferite de dezvoltare din ultimele decenii, partea de nord a Vietnamului are o dezvoltare economică superioară celei din sud.

În nord au fost puse în valoare bogățiile minerale recent descoperite (cărboni, minereuri de fier, mangan, cositor etc.), s-a dezvoltat industria siderurgică, a construcțiilor de mașini, instalații industriale, autovehicule, industriile chimică, a cimentului, textilă și alimentară. O atenție deosebită se acordă meșteșugurilor tradiționale. Principalele centre sînt: **Hanoi** și **Haiphong** (v. fig. 99).

În sud are un accentuat caracter agricol. Industria este reprezentată prin fabrici textile, alimentare, cauciuc și de prelucrare a lemnului (v. fig. 99).

Agricultura R.S. Vietnam se dezvoltă pe baze socialiste. Principalele plante cultivate sînt: **orezul, porumbul, cafeaua, trestia de zahăr, bumbacul, maniocol, kenaful** etc.

Condițiile climatice permit obținerea a 2—3 recolte pe an.

De mare importanță sînt pădurile de **teck, bambus, arborele de camfor, de cauciuc și scorțișoară.**

Dintre animale se cresc **cornute mari (îndeosebi bivoli), porci, păsări** etc.

În R.S. Vietnam, poporul liber, stăpîn pe soarta sa, desfășoară o amplă activitate de reconstrucție și de lichidare a rănilor lungului război de eliberare și pune bazele unei economii socialiste.

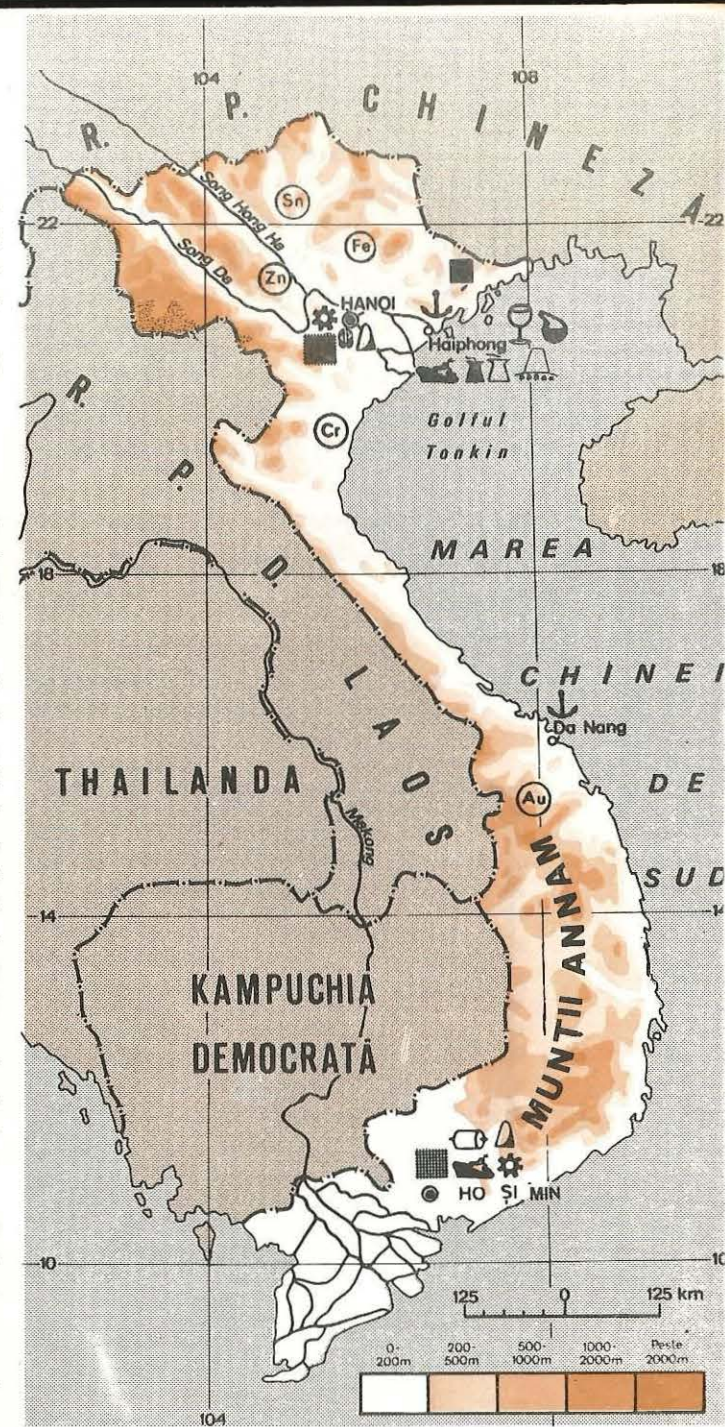

Fig. 99. R.S. Vietnam — Harta fizică și economică

Vietnamul are legături economice cu statele socialiste și cu alte state ale lumii. **Exportă:** produse miniere, cauciuc natural, produse textile, lemn, fructe, ciment, și **importă:** mașini, utilaje industriale, produse chimice, auto-vehicule, produse petroliere, grâu și altele.

Țara noastră are strânse relații economice cu Vietnamul.

Rezumat

- Vietnamul se află la fațada pacifică a Peninsulei Indochina.
- Relieful este muntos, mărginit de cimpii aluvionare.
- Clima musonică este perturbată de numeroase taifunuri.
- Întinse păduri tropicale și minereuri neferoase.
- Stat socialist cu o industrie pe cale de diversificare și dezvoltare.

Întrebări

- Cum influențează relieful și așezarea geografică asupra climei din Vietnam?
- Ce ați citit în legătură cu dezvoltarea economică a acestui stat?

INDONEZIA

13 000

Indonezia cuprinde cel mai mare arhipelag de pe Glob, format din mii de insule înșirate pe sute de km, cele mai multe fiind nelocuite.

Așezare, margini

Cele mai importante sînt Insulele **Sondele Mari**, Insulele **Sondele Mici**, Insulele **Maluku** și partea de vest a Insulei Noua Guinee, numită **Irianul de Vest**.

- Priviți figura 100 și arătați Insulele Indoneziei și mările înconjurătoare.
- Ce importanță prezintă așezarea geografică a Indoneziei?

Relieful

Relieful este variat. Predomină munții, care în Irianul de Vest depășesc înălțimea de 5 000 m.

În Indonezia sînt 300 de vulcani dintre care 80 sînt activi. Uneori lava lor fierbinte se revarsă peste coaste, distrugînd recoltele. În Indonezia se înregistrează frecvente cutremure de pămînt. Cei mai mulți vulcani se găsesc în Insula Jawa (Vulc. Semeru).

Semeru,
Krakatau

Bogățiile subsolului sînt mari și variate (v. fig. 100). Cele mai importante sînt: **petrolul** (Sumatera, Kalimantan), **cositor**, **bauxită**, **plumb**, **aur**, **argint**, **cupru**, **zinc** etc.

66 mil. t

Clima este ecuatorială, caldă și cu ploi abundente. Din cauza aceasta, în Indonezia cresc păduri întinse și dese (Sumatera, Kalimantan, Irianul de Vest), lemnul prețios fiind o importantă sursă naturală.

- Priviți harta Indoneziei și spuneți care sînt caracteristicile riurilor.

Populația și orașele

Indonezia ocupă locul 5 în lume după numărul populației.

Majoritatea locuitorilor aparțin *grupe* de *popoare malayeze* și vorbesc aproape 300 de dialecte. Limba oficială este *bahasa indonesia* și folosește o scriere bazată pe alfabetul latin.

Repartiția geografică a populației este însă inegală.

Unele insule, acoperite de păduri seculare foarte întinse, au o populație rară, răspîndită mai mult în zonele litorale.

Alte insule au o populație densă. În Insulele Jawa și Madura trăiesc 2/3 din locuitorii țării.

Principalul oraș **Jakarta**, capitala țării, este cel mai important centru economic, comercial, financiar și cultural al țării și unul dintre cele mai mari din sud-estul Asiei. **Surabaja**, **Palembang**, **Medan**, **Ujung Pandang** sînt alte orașe mari ale Indoneziei.

6,5 mil. loc.

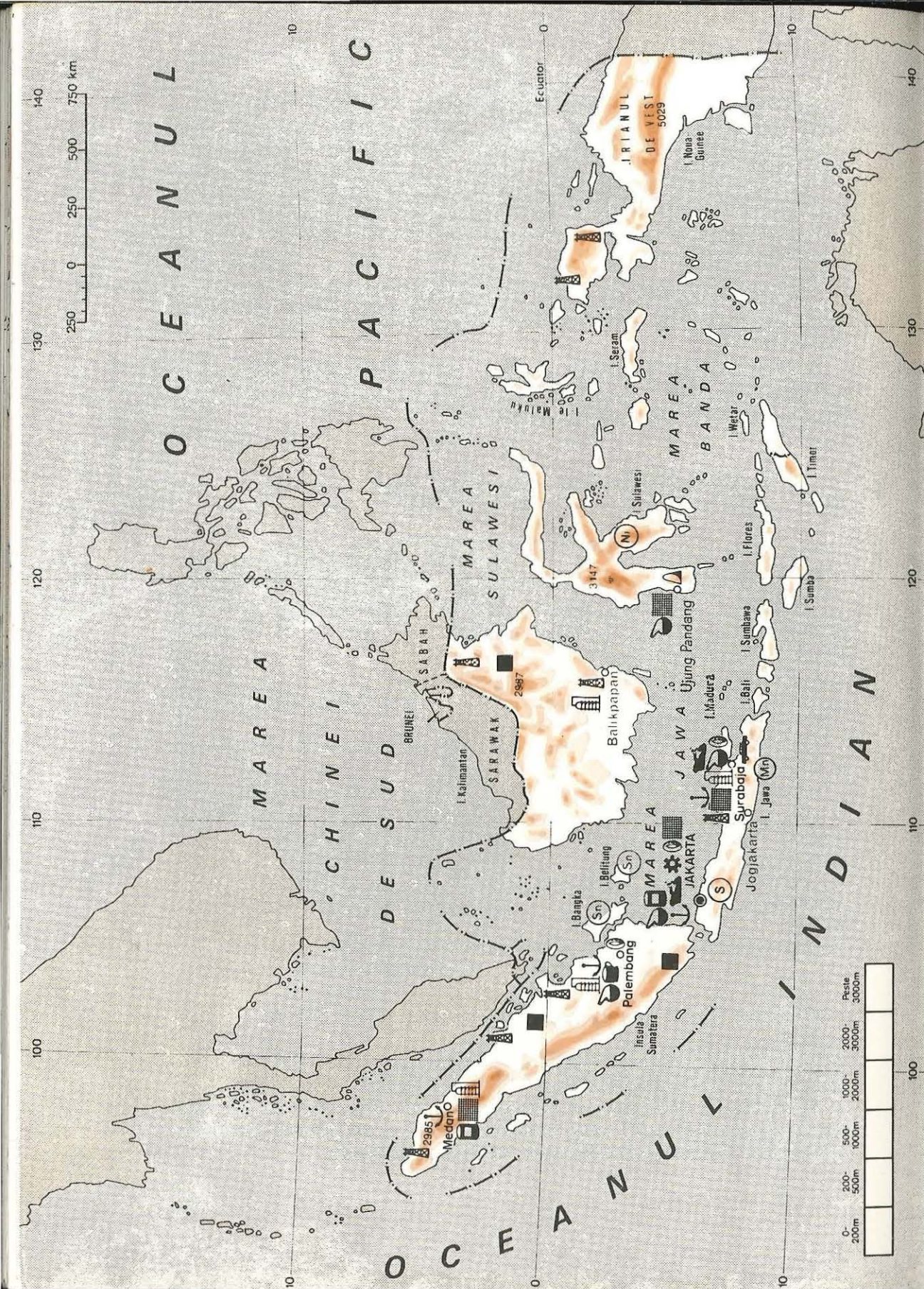
Poporul indonezian manifestă înclinații artistice care se reflectă în creațiile și producțiile sale folclorice.

Economia

Indonezia este o țară cu economie agrar-industrială în curs de dezvoltare.

Agricultura, principala ramură a economiei, beneficiază de condiții favorabile, mai cu seamă în insulele Jawa și Sumatera, unde se întîlnesc mari plantații de cauciuc. Pe terenuri irigate se cultivă orez. Alte culturi sînt: *arborele de cafea*, *trestia de zahăr*, *sisalul* (plantă textilă din care se fac țesături rezistente), *ceaiul*, *arborele de cacao*, *palmierul de ulei* (locul III pe Glob) etc.

Locul I pe
Glob

Cultura bananierilor ocupă un loc important în economie. Producția de banane situând Indonezia pe locul III în lume după Brazilia și India.

Industria este legată de exploatarea marilor resurse de cositor (Sumatera, Bangka, Belitung) și petrol (Jawa, Sumatera).

În ultimii ani s-au construit mai multe rafinării de petrol și topitorii de cositor.

Industria prelucrătoare este reprezentată prin mari întreprinderi de prelucrare a cauciucului și tutunului, fabrici de vitamine și antibiotice care satisfac necesitățile Asiei de sud-est, cea mai mare fabrică de chinină din lume (Bandung), fabrici de textile, fabrici de decorticare a orezului, fabrici de zahăr etc. (v. harta).

Turismul. Principalele zone sau obiective turistice: Insula Jawa cu vulcanul Merapi și cu renumitul monument de la Borobudur, complexul arhitectonic de la Parambanam și un folclor renumit.

Căile de comunicație și comerțul exterior. Căile ferate și șoselele sînt mai numeroase în Insula Jawa. Transportul maritim este principalul mijloc de legătură între insule, precum și în comerțul exterior. Indonezia **exportă:** cauciuc, cositor, petrol, ceai, cacao, ulei de palmier etc. și **importă:** mașini-unelte, alimente, textile, produse chimice etc.

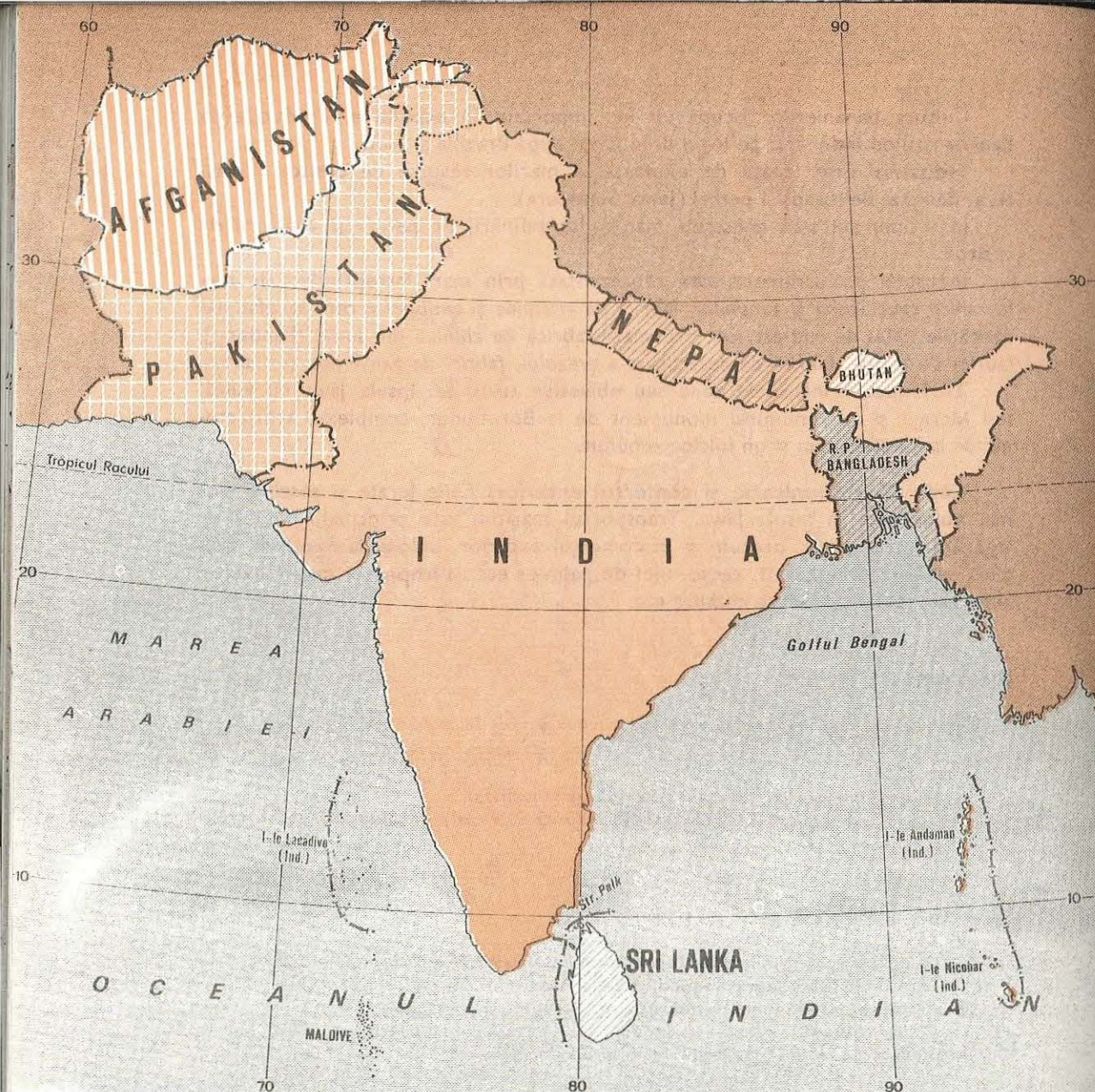
Rezumat

- Indonezia alcătuiește cel mai mare arhipelag de pe Glob.
- Relieful este predominant muntos, cu numeroși vulcani dintre care unii sînt activi.
- Populația foarte diferențiată și inegal răspîdită.
- Ţara cauciucului și a culturilor exotice. Industria în continuă diversificare și dezvoltare.

Întrebări și exerciții

- Ce influență are clima asupra agriculturii Indoneziei?
- Care sînt culturile agricole specifice Indoneziei?
- Arătați pe hartă repartiția industriei.
- Ce ați citit în legătură cu Indonezia? Vă recomandăm lucrarea «Cinci luni în Oceanul Indian» de Eugen Pora, capitolul despre Indonezia.

Fig. 100. Indonezia — Harta fizică și economică. Localizați pe harta resursele minerale și ramurile industriale mai frecvente

ASIA DE SUD

În Asia de Sud se află statele: R.P. Bangladesh, Bhutan, India, Nepal, Pakistan, Afganistan și Sri Lanka.

Majoritatea au fost în trecut colonii britanice, astăzi sînt state independente, în curs de dezvoltare.

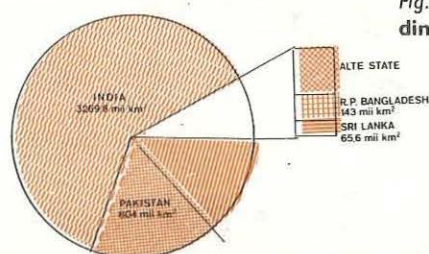
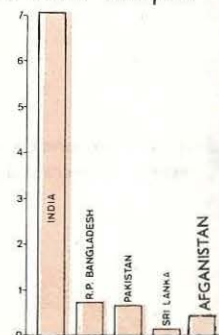
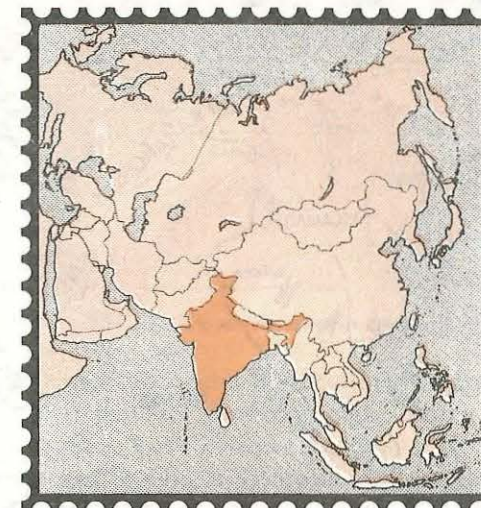

Fig. 101. Graficul suprafețelor statelor din Asia de Sud

Fig. 102. Graficul populației statelor din Asia de Sud

INDIA

India — cu unele excepții — ocupă teritoriul dintre Munții Himalaya și partea sudică a Peninsulei India.

— Arătați pe hartă (fig. 103) vecinii Indiei. Spuneți ce caracteristici prezintă țămurile.

Relieful, clima și apele

Relieful este alcătuit din unități mari și variate ce se succed de la nord spre sud.

Astfel, în nord se înalță un zid muntos, din culmi paralele, ce stăvilesc influențele continentale din centrul Asiei și pe cele dinspre ocean.

Clima, urmărită pe versanții sudici ai Himalayei, determină mai multe etaje de vegetație: păduri tropicale și subtropicale cu arbori veșnic verzi, păduri de foioase cu frunze căzătoare, păduri de conifere și pășuni alpine.

De la 4 500—5 000 m în sus încep zăpezile veșnice.

În sudul Himalayei, pe locul unui fost braț de mare, se desfășoară o mare cîmpie aluvionară, foarte netedă, opera marilor ape ce o străbat.

Tot aici întâlnim o climă tropicală musonică cu precipitații bogate..

În nord-vest se află un deșert arid, cu dune de nisip, cu soluri sărate și cu vegetație sărăcăcioasă.

Cea mai mare parte a Indiei este ocupată de un podis înalt, rămasă a unui continent străvechi, străjuit de lanțuri muntoase (v. fig. 104).

Clima musonică de pe podis determină o vegetație de savană și influențează rețeaua hidrografică ce prezintă oscilații de debit. Sînt două anotimpuri, unul ploios și altul secetos.

Între marginile muntoase ale podisului și țămuri se întind înguste cîmpii litorale, iar ploile abundente favorizează creșterea pădurilor tropicale.

Bogățiile subsolului sînt deosebit de variate. India este una dintre cele mai bogate țări din lume în resurse de **cărbuni**, **minereuri de fier**, **mangan**, **grafit** și **mică**. Se mai găsesc **diamante**, **petrol**, **bauxită**, **crom** și **cupru**, majoritatea în Podisul Deccan.

M-ții Himalaya

C. Gangelui
Fl. Gange și
Brahmaputra
Thar

P. Deccan
Gății de Est
și de Vest

C. Coroman-
del și Malabar

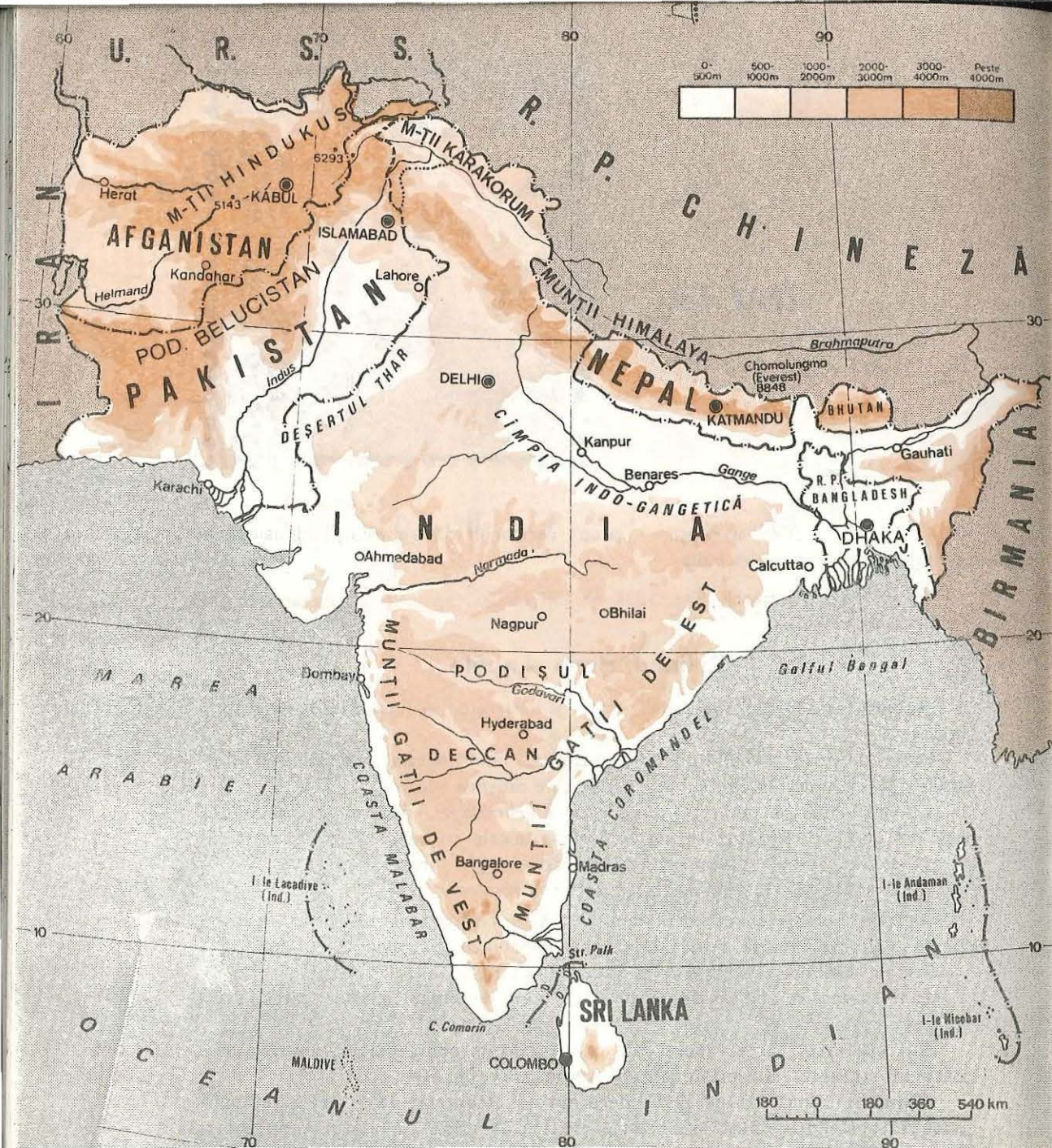

Fig. 103. Harta fizică a statelor din Asia de Sud

Populația și orașele

800 loc./kmp

India dispune de o populație numeroasă, cu o mare densitate în Cîmpia Gangelui și pe litoralul estic (v. tabelul).

70 loc./kmp

Densități mai reduse se înregistrează în Podișul Deccan și foarte mici în Deșertul Thar.

Populația urbană cuprinde 21% din numărul locuitorilor. Limba oficială este hindi.

Fig. 104. Profil transversal prin Podișul Deccan

În India sînt mai multe orașe ce depășesc un milion de locuitori. **Calcutta**, 9 mil. important centru pentru exportul iutei și ceaiului; **Bombay**, mare centru industrial și port la Marea Arabiei, **Delhi**, capitala țării, **Madras** și altele. 8 mil. 5,7 mil.

India, de-a lungul istoriei sale milenare, a adus o valoroasă contribuție la tezaurul civilizației și culturii universale.

Economia

India, patria mirodeniilor, este o țară cu economie agrar-industrială în curs de dezvoltare. *Agricultura* predomină în cadrul economiei. Fărîmîțarea pămîntului în proprietăți mici limitează posibilitățile de aplicare a metodelor agrotehnice moderne.

Se cultivă orez și grâu pe văile Gangelui și ale râurilor din Podișul Deccan. Totuși, India importă orez pentru acoperirea nevoilor de consum.

Ceaiul se cultivă în zonele umede din nord-est, iuta și bumbacul în Podișul Deccan și trestia de zahăr în Cîmpia Gangelui.

Se mai cultivă piperul, tutunul, cafeaua, arahidele, bananierii ș.a.

Locuitorii se ocupă și cu creșterea cornutelor mari (bovine, bubaline), a oilor, caprelor și cămilelor. **Locul I în lume**

Industria este legată de valorificarea resurselor de cărbuni, de petrol, minereuri de fier, mangan, crom, de produse vegetale și animale.

Rafinării de petrol se întîlnesc la Madras, Bombay și Gauhati (construită cu ajutorul R.S. România). Se valorifică, de asemenea, resursele hidroenergetice ale Gangelui și afluenților săi.

Industria siderurgică produce oțel și mai ales cupru, pe baza resurselor interne (combinatul de la Bhilai).

Industria constructoare de mașini este în plină dezvoltare. Produce material feroviar, nave fluviale, material electronic, mașini textile și pentru industria cimentului, hîrtiei și zahărului, mașini-unelte, autovehicule, avioane etc. (fig. 105).

S-a mai dezvoltat industria chimică, energetică, a bumbacului (Bombay), a iutei (Calcutta) etc.

Industria meșteșugărească (obiecte din aur, bronz, bambus) se bazează pe frumoase tradiții.

Căile de comunicație, reprezentate prin căi ferate și șosele, sînt mai dense în partea nordică.

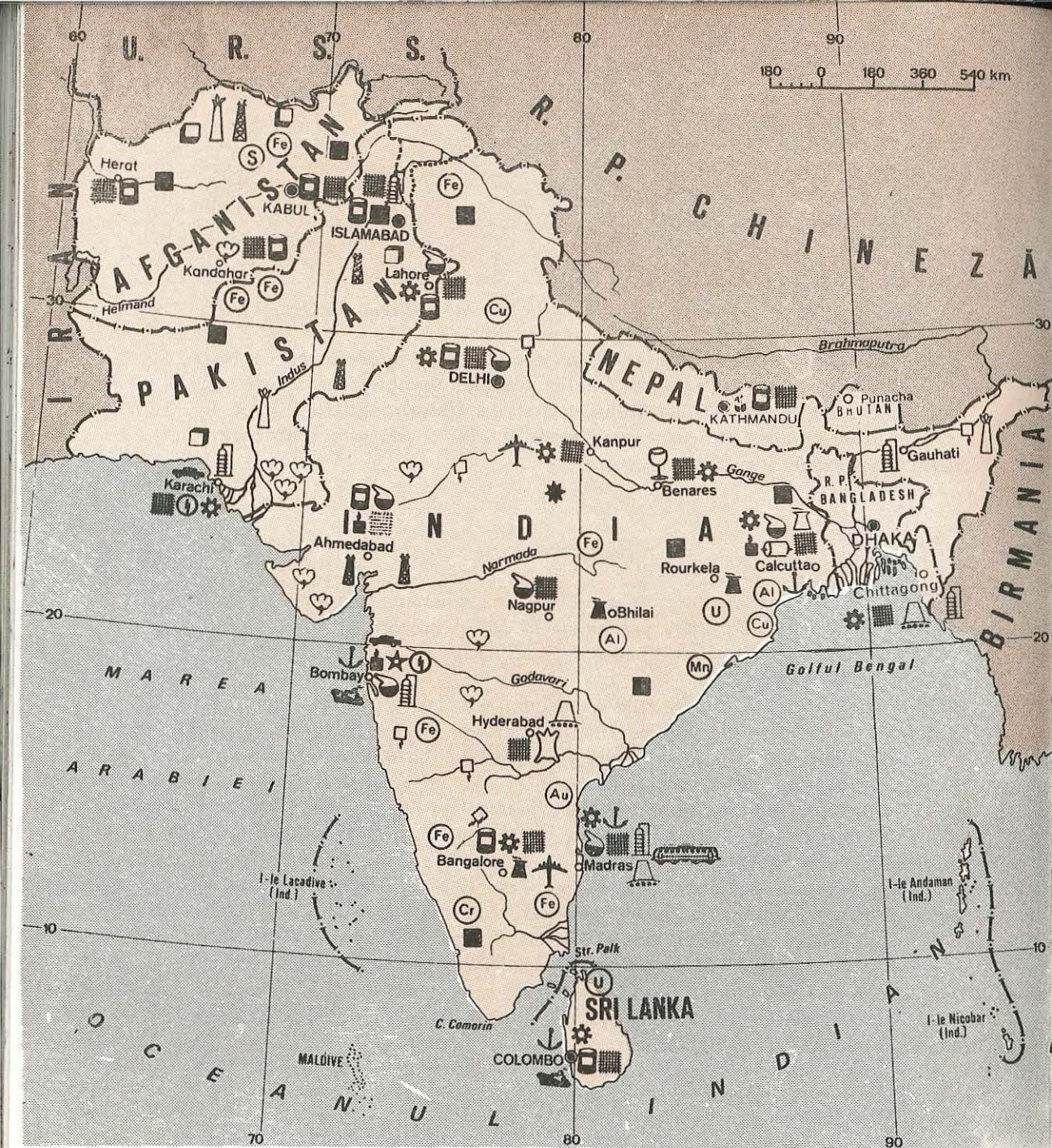

Fig. 105. Harta economică a statelor din Asia de Sud

Pe Gange și Brahmaputra se practică navigația. Porturile maritime joacă un rol însemnat în comerțul țării.

India **exportă:** minereuri feroase și neferoase, țesături de bumbac și iută, ceai etc. și **importă:** petrol, mașini și utilaje, produse agroalimentare și altele. Cele mai intense legături comerciale le are cu S.U.A., Japonia, Marea Britanie, U.R.S.S.

Între India și țara noastră există strânse legături comerciale de cooperare științifică și tehnică, culturale.

Rezumat

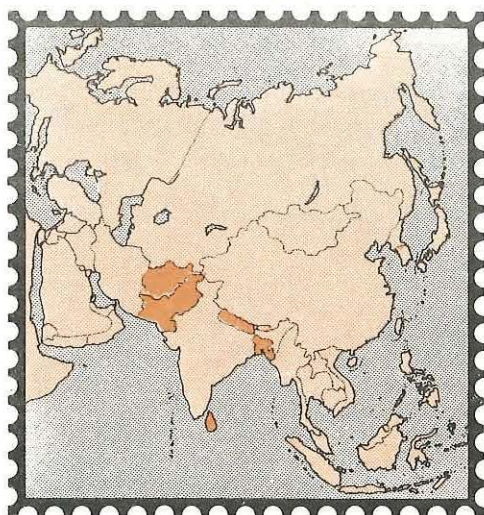
- Relieful: Munții Himalaya, Podișul Deccan, Deșertul Thar, Munții Gații de Est și Vest, Cîmpia Gangelui.
- Clima: tropicală musonică, uscată (Deșertul Thar).
- Ape: Gange, Brahmaputra, Godavari.
- Vegetație: etajată (Himalaya), savane (Podișul Deccan).
- Bogățiile subsolului: cărbuni superiori, minereuri de fier, mangan, neferoase (cupru, crom), petrol etc.
- Orașe: Delhi, Calcutta, Bombay, Madras.
- Economia: cereale, bumbac, iută, cornute mari, industrie textilă, extractivă, mașini.

Știați că...

- India ocupă locul I pe Glob în producția de iută, trestie de zahăr, piper și ceai?
- În India sînt recunoscute 14 limbi oficiale și se vorbesc 1 652 dialecte? Cea mai răspîndită limbă este hindu.

Întrebări

- Care sînt principalele bogății ale Indiei?
- Ce caracteristici prezintă economia Indiei?

ALTE STATE DIN ASIA DE SUD

AFGANISTAN, PAKISTAN, BANGLADESH, SRI LANKA, NEPAL, BHUTAN

— Analizați figura nr. 103 și precizați așezarea geografică a acestor state față de India.

Trăsături geografice specifice

M-ții Hin-
dukuș
M-ții Hi-
malaya
Vf. Chomo-
lungma

Relieful este în general muntos. *Munții* sînt înalți, aici înregistrîndu-se cea mai mare altitudine de pe Glob, 8 848 m pe teritoriul Nepalului. Zonele muntoase sînt străbătute de văi adînci cu ape repezi, reprezentînd un deosebit potențial hidroenergetic. *Podișurile* (Belucistan) ocupă suprafețe mai mari în Afganistan și Pakistan. Tot aici sînt prezente și întinse zone deșertice (deșerturile Registan și Thar).

Cîmpia este reprezentată de părțile vestice și estice ale uriașului șes Indo-gangetic, de origine aluvionară. Cîmpia Indo-gangetică este străbătută pe teritoriul Pakistanului de fluviul Indus, ale cărui izvoare se află în Podișul Tibet și se varsă printr-o deltă în Marea Arabiei, străbătînd de la nord spre sud Pakistanul. În est, pe teritoriul R.P. Bangladesh cîmpia se continuă cu întinsa deltă a Gangelui.

Clima prezintă diferențieri în raport de așezarea geografică și de altitudine.

Astfel în Sri Lanka, situată în sud-estul Peninsulei India și în Bangladesh, predomină climatul tropical-musonic, deosebit de umed, cu precipitații abundente, care cad mai ales în perioada iunie-septembrie, și cicloane ce bîntuie zonele litorale, avînd de multe ori efecte catastrofale.

Pakistanul și Afganistanul prezintă în general o climă tropicală, caldă și aridă, cu precipitații foarte reduse mai ales în deșerturile Thar și Registan. În regiunea muntoasă Hinduș și Himalaya clima este mai umedă și mai aspră, caracteristică zonelor foarte înalte.

În Nepal și Bhutan clima se diferențiază în raport cu altitudinea, de la tropicală în sud, la subtropicală în regiunile centrale și pînă la foarte aspră în zona înaltă himalaiană.

Apele sînt influențate direct de climă și relief, mai importante fiind fluviile Indus, Gange, Brahmaputra și Amudaria (vezi figura 103).

Vegetația marchează schimbările climatice prin formațiuni variate din sud spre nord: *junglă*, cu vegetație luxuriantă, sălbatică, cu mangrove și cocotieri; *mlaștini tropicale*; *păduri de pin și de stejar în amestec cu magnolii*, *vișini sălbatici și orhidee*; *păduri de conifere* (brad argintiu, pin albastru) și *pajiști alpine*. În Cîmpia Indusului este caracteristică *stepa*, excepție făcînd zonele care însoțesc văile râurilor, unde vegetația este mai bogată.

Fauna este variată și reprezentată prin elefanți, leoparzi, tigri, rinoceri, căprioare, lupi, șacali, reptile, capre sălbatice, leoparzi de zăpadă, ursul negru himalaian ș.a.

Bogățiile subsolului sînt valorificate din ce în ce mai mult, mai importante fiind: *petrolul* (Afganistan, Pakistan) *cărbunele*, *gazele naturale* (Afganistan, Pakistan, Bangladesh) *sarea*, *grafitul* și *pietrele prețioase* (Sri Lanka) etc (vezi figura 105).

Populația și orașele

Statele Asiei de Sud au fost mult timp sub dominația engleză. Astăzi ele sînt state independente.

Populația este formată din afgani, pakistanezi, bengalezi (Bangladesh), singalezi (Sri Lanka), nepalezi și tibetani — *bothia* (Bhutan), în majoritate locuind la sate.

Densitatea populației este deosebit de mare în *Bangladesh*. De asemenea, concentrări ale populației se întîlnesc de-a lungul văilor fertile (în Cîmpia Indusului) sau în zonele marilor orașe. 643 loc/km²

Cele mai mari orașe sînt *Karachi* (Caraci) în Pakistan și *Dhaka* — capitala R.P. Bangladesh. Celelalte orașe mai importante sînt capitalele: *Kabul*, *Islamabad*, *Colombo*, *Kathmandu* și *Punakha* (vezi figura 105). 3,5 mil. loc.

Economia

Statele Asiei de Sud au o economie în curs de dezvoltare.

Ramura principală a economiei este agricultura. În unele dintre aceste țări (Pakistan, Afganistan) au fost elaborate programe de irigații pentru fertilizarea regiunilor aride și sporirea suprafețelor agricole.

Dintre culturi, un loc însemnat îl ocupă bumbacul (Pakistan), iuta (Bangladesh), orezul (în Cîmpia Indo-gangetică), ceaiul (Sri Lanka), arborele de cauciuc, trestia de zahăr, cerealele (grâu, orz, porumb), tutunul, unele fiind folosite și ca materie primă pentru industria ușoară. În privința producției la aceste culturi țările Asiei de Sud ocupă locuri importante pe plan mondial. Astfel R.P. Bangladesh ocupă locul III la iută și locul IV la orez, Sri Lanka locul III la ceai și locul V la arborele de cauciuc, iar Pakistanul ocupă locul V la bumbac.

O ramură importantă a agriculturii este creșterea animalelor, mai ales bovine, caprine, ovine, bubaline (Pakistan) și cămile.

Industria este bazată, în special, pe prelucrarea materiilor prime locale. Industria energiei electrice (hidroenergia), prelucrarea lemnului (cherestea, hârtie, celuloză), industria textilă (țesături din bumbac, lână, iută), industria îngrășămintelor chimice, industria pielăriei și marochinăriei, industria alimentară (zahăr) sînt principalele ramuri în care se obțin producții însemnate (vezi figura 105).

În ultimul timp, în unele țări din Asia de Sud a început dezvoltarea unor ramuri industriale ca: rafinarea petrolului, construcțiile de mașini, prelucrarea cauciucului, materialele de construcții și industria medicamentelor (vezi figura 105).

Transporturile. Datorită reliefului în general muntos, căile de comunicație rutiere și feroviare sînt slab dezvoltate în Nepal, Bhutan și Afganistan. În statele din Asia de Sud se depun eforturi pentru extinderea, consolidarea și modernizarea căilor de comunicație.

Comerțul exterior. Țările Asiei de Sud exportă iută, ceai, orez, bumbac, cauciuc natural, covoare, produse de artizanat etc. Importă combustibili, mașini, utilaje, produse agro-alimentare etc.

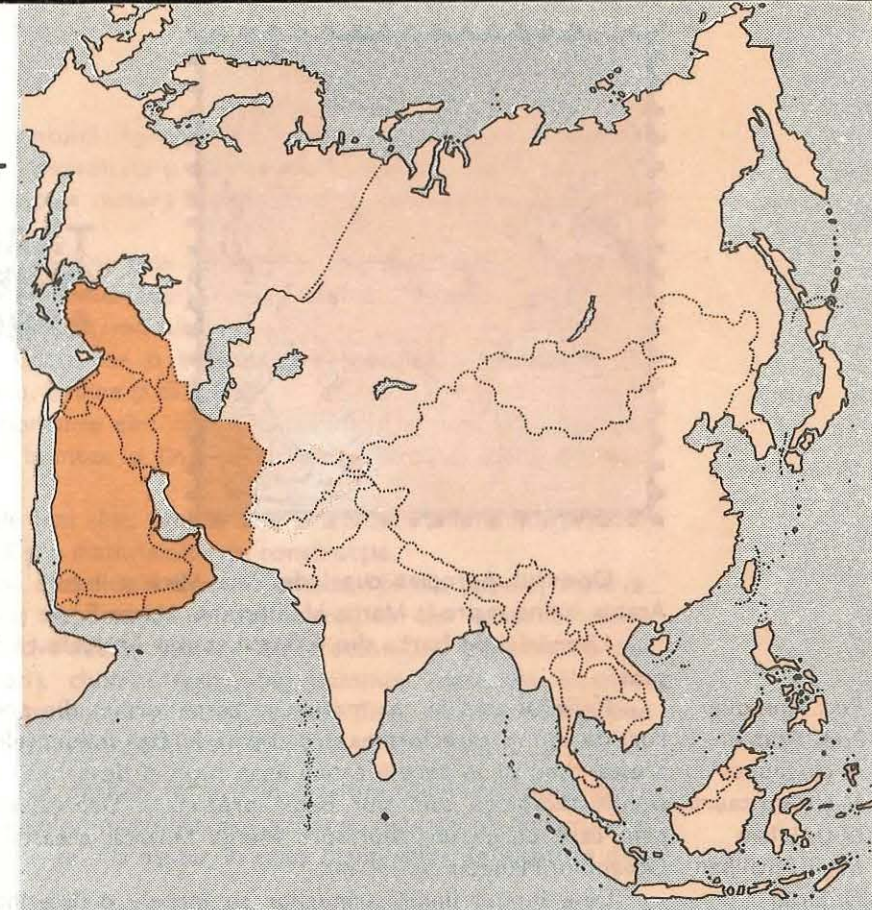
Între țările Asiei de Sud și R.S. România există relații comerciale, culturale și științifice, bazate pe principiul avantajului reciproc.

Întrebări și aplicații

- Care sînt regiunile dens populate din Asia de Sud? De ce?
- Arătați pe figura 105 centrele industriale și notați în caiete ramurile industriale, într-un tabel ca acesta:

Țara	Centre industriale	Ramurile industriale
------	--------------------	----------------------

ASIA DE SUD-VEST

Harta politică a Asiei de Sud-Vest cuprinde:

- Țările Orientului Apropiat: Turcia, Siria, Liban, Israel și Iordania;
- Țările Orientului Mijlociu: Iran, Irak, Arabia Saudită, Republica Arabă Yemen, Republica Democrată Populară Yemen, Oman, Emiratele Arabe Unite, Kuwait, Qatar și Bahrain.

Asia de Sud-Vest este o regiune geografică de mare importanță, situată la contactul cu Europa și Africa, avînd uriașe cîmpuri petrolifere care stimulează dezvoltarea economică a celor mai multe state din această zonă.

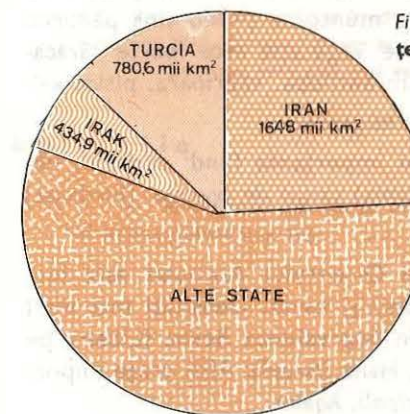
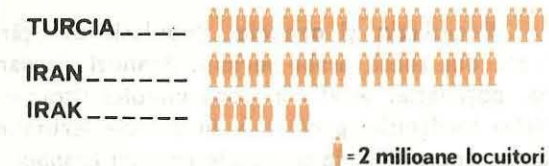

Fig. 106. Graficul suprafețelor statelor din Asia de Sud-Vest

Fig. 107. Graficul populației statelor din Asia de Sud-Vest

ȚĂRILE ORIENTULUI APROPIAT

Orientul Apropiat cuprinde Asia Mică și latura de nord-vest a Peninsulei Arabia, avînd ieșire la Marea Mediterană, Marea Roșie și Marea Neagră.

Urmăriți pe harta din Atlasul școlar limitele țărilor Orientului Apropiat.

Pod. Anatoliei
Pod. Arabiei
M-ții Taurus
M-ții Antitaurus
M-ții Liban
M-ții Antiliban
D. Siriei

Relieful este în cea mai mare parte format din podișuri fragmentate de șiruri de munți care formează o stavilă în fața influențelor mărilor învecinate. În aceste condiții în zonele estice apar regiuni deșertice. Sînt prezentate și depresiunile tectonice cum sînt Bekaa precum și Depresiunea El Ghor din Iordania, prin care curge Iordanul spre Marea Moartă; aceasta este situată sub nivelul Oceanului Planetar cu 396 m.

De-a lungul liniei țărmurilor se întinde o fișie îngustă de cîmpie litorală.

Clima este în general subtropicală (mediteraneană) cu veri secetoase, excepție făcînd părțile centrale ale celor două peninsule unde devine temperat-continentală și unele zone estice, în care apare o climă de deșert, cu ariditate pronunțată.

Apele. Principalele ape curgătoare sînt Tigrul și Eufratul ale căror izvoare se află pe teritoriul Turciei. Lacurile sînt puține, ele întîlnindu-se mai ales în Podișul Anatoliei.

Vegetația este specific mediteraneană, fiind reprezentată prin păduri de pin și cedru, maquis și plante citrice. În zonele muntoase predomină pădurile de foioase și de conifere. În regiunile deșertice vegetația este foarte sărăcăcioasă. Dintre animalele care trăiesc aici amintim antilopa, căprioara, pisica sălbatică, jderul, vidra, șacalul și foarte multe păsări migratoare.

Bogățiile subsolului sînt variate, cele mai importante fiind: cărbunii, minereul de fier și cupru, fosfați, (Siria, Israel, Iordania) saruri de potasiu, (Iordania) petrolul, marmura, sarea etc.

Amman
Damasc
Beirut
Tel Aviv
Ankara

Populația și orașele. Populația din țările Orientului Apropiat este formată din turci, arabi (sirieni, libanezi, iordanieni) și evrei. Densități mai mari ale populației se află în zona cîmpiei litorale, în depresiunea Bekaa (Liban), pe Valea Iordanului precum și în orașele Ierusalim, Haifa (Israel). Alte orașe importante sînt capitalele și orașele porturi Istanbul, Tripoli, Aqaba.

Economia. Țările Orientului Apropiat au o economie în curs de dezvoltare. Israelul are o industrie dezvoltată și o agricultură modernă.

Agricultura este principala ramură a economiei, în cele mai multe țări din Orientul Apropiat.

Culturile mai importante sînt cele de cereale, bumbac, cartofi, sfeclă de zahăr, citrice (pe țărmul Mediteranei) tutun, arahide, legume, vița de vie (Turcia, Israel), măsline, bananieri, smochini.

Creșterea animalelor constituie o îndeletnicire specifică a locuitorilor; se cresc mai ales ovine, caprine, bovine și cămile.

În **industrie** mai importante sînt ramurile textilă și alimentară, ale căror produse sînt țesăturile de bumbac și lînă, produsele zaharoase, uleiul de măsline ș.a.

Alte ramuri industriale mai sînt: prelucrarea petrolului, a lemnului și a diamantelor, industria chimică și a materialelor de construcție.

Israelul are o industrie dezvoltată care antrenează 1/4 din populația activă. În centrele industriale mai importante se obțin produse ale ramurilor: constructoare de mașini (autovehicule, aparate electrotehnice), prelucrarea petrolului (benzine și uleiuri), chimică (acizi, îngrășăminte, materiale plastice, cauciuc), materialelor de construcție (ciment), textilă (fire, țesături de bumbac și lînă), alimentară (brînzeturi, zahăr, ulei de măsline).

Transporturile sînt bine dezvoltate, atît în privința căilor de comunicație rutiere, feroviare, cît și a celor maritime sau aeriene. Aceasta se datorește și faptului că Orientul Apropiat se află așezat în calea drumurilor de legătură dintre Europa, Asia și Africa.

Turismul participă cu o pondere importantă la realizarea venitului național. Atît condițiile naturale (parcuri și rezervații de floră și faună) cît și obiectivele istorice vechi atrag un mare număr de turiști.

Între R.S. România și țările Orientului Apropiat sînt statornicite relații de cooperare economică și tehnico-științifică, culturale și turistice în condițiile avantajului reciproc.

Știați că:

- pe malul estic al Iordanului se află orașul Jerash (vechea Gesara) — unul din cele mai bine păstrate orașe antice din lume?
- Damasc este cea mai veche capitală din lume?

Aplicație

- Identificați pe hartă orașele porturi din țările Orientului Apropiat și notați-le în caietele voastre.

TURCIA

Așezare și vecini

Republica Turcia este situată în Orientul Apropiat, înglobând Asia Mică și un mic teritoriu din sud-estul Peninsulei Balcanice.

Priviți harta Turciei și arătați :

- așezarea geografică și importanța ei ;
- hotarele și vecinii ;
- comparați țărmurile din vest, nord și sud, arătând golfurile și insulele principale.

Relieful, clima și apele

Relieful Turciei este dominat de podișuri și de munți.

În partea europeană două lanțuri muntoase închid o cîmpie vălurită drenată de râul Ergene.

Podișul Asiei Mici (Anatoliei) are înălțimi variabile între 800—1 500 m fiind încadrat la nord și la sud de lanțuri muntoase, adevărate bariere în calea influenței mărilor învecinate (vezi fig. 108).

Fig. 108. Secțiune transversală (nord-sud) prin Podișul Anatoliei

Spre est se întinde un alt podiș brăzdat de munți înalți, cu numeroși vulcani stinși și cu zăpezi permanente.

Clima este predominant *temperat-continentală*, exceptînd zonele litorale și partea europeană, unde clima este *subtropicală*, cu veri secetoase.

Din această cauză rețeaua hidrografică este slab reprezentată în Podișul Anatoliei și mai densă spre est.

Ararat

Kizil Irmak,
Tigru și
Eufrat

— Cărei cauze i se datorește clima așa de felurită ? Cum se reflectă asupra apelor ? Arătați-le pe hartă.

Turcia are importante minereuri de **chrom** în vest și sud-vest, de asemenea, de **fier**, **cupru**, **plumb** și **zinc**. În nord-vest sînt zăcăminte de **cărbuni**, iar în bazinul superior al Tigrului, **petrol**.

Populația

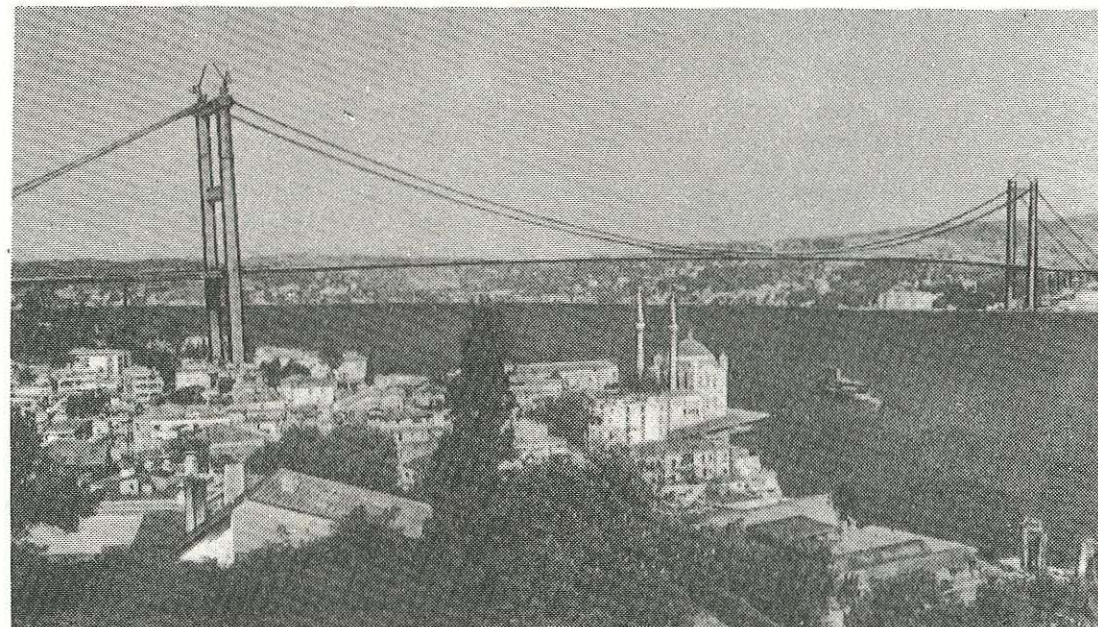
Cea mai mare parte a populației este formată din *turci*. Alături de ei trăiesc *kurzi*, iar în număr mai mic, greci și armeni. Densitatea medie este de 55 locuitori pe km². Cea mai densă populație este în jurul Mării Marmara și pe litoralul Mării Egee. Peste 3,5 milioane de turci trăiesc în partea europeană a Turciei.

Orașele mai însemnate sînt : **Istanbul**, fosta capitală a Imperiului otoman, așezat pe ambele maluri ale Bosforului ; **Ankara**, actuala capitală a țării, situată în centrul Podișului Anatoliei, pe un vechi drum de caravane ; **Izmir**, port la Marea Egee, apoi **Adana** și **Bursa**.

2,9 mil. loc.

2,2 mil. loc.

Fig. 109. Istanbul. Podul suspendat peste Bosfor, ce leagă Europa de Asia

Așezat la punctul unde Bosforul se îngemănează cu Marea Marmara, la contactul dintre Europa și Asia, **Istanbul** este nu numai unul dintre cele mai frumoase orașe ale lumii, dar și unul dintre cele mai originale. El păstrează numeroase mărturii a trei civilizații: romană, bizantină și otomană. Cea mai mare parte a orașului se află pe țărmul european al Bosforului, fiind împărțit de Golful Cornul de Aur în două părți: la sud de acesta se află orașul vechi, cu celebrele monumente: biserica Sf. Sofia, transformată în muzeu, Moscheea Albastră, Palatul Topkapi etc.

O vie activitate comercială, industrială și de transport, o intensă viață culturală și turistică fac din Istanbul un oraș veșnic în agitație, un furnicar de mașini, oameni și tot felul de vapoare și șalupe, care circulă în toate direcțiile.

Economia

Turcia are o economie în curs de dezvoltare în care valorificarea unor resurse de subsol, precum și agricultura se află la un nivel de dezvoltare superior altor state din Asia de Sud-Vest.

Agricultura are trăsături deosebite. Astfel, în Podișul Anatóliei se cultivă grâu, secară, orz, sfeclă-de-zahăr și se cresc cornute mici. În câmpiile de la țărmul Mării Egee se practică cultura viței de vie, a citricelor, a smochinului și a măslinului. Pe litoralul Mării Negre se cultivă tutun, iar pe cel al Mării Mediterane, bumbac și orez.

În agricultură lucrează 57% din populația activă.

Turcia deține un loc important în creșterea animalelor, mai ales în ovine și caprine.

Producția industrială este al doilea element important al economiei Turciei, urmînd după agricultură.

— Priviți figura 110 și arătați principalele centre industriale. În care parte a țării este mai bine reprezentată industria? De ce?

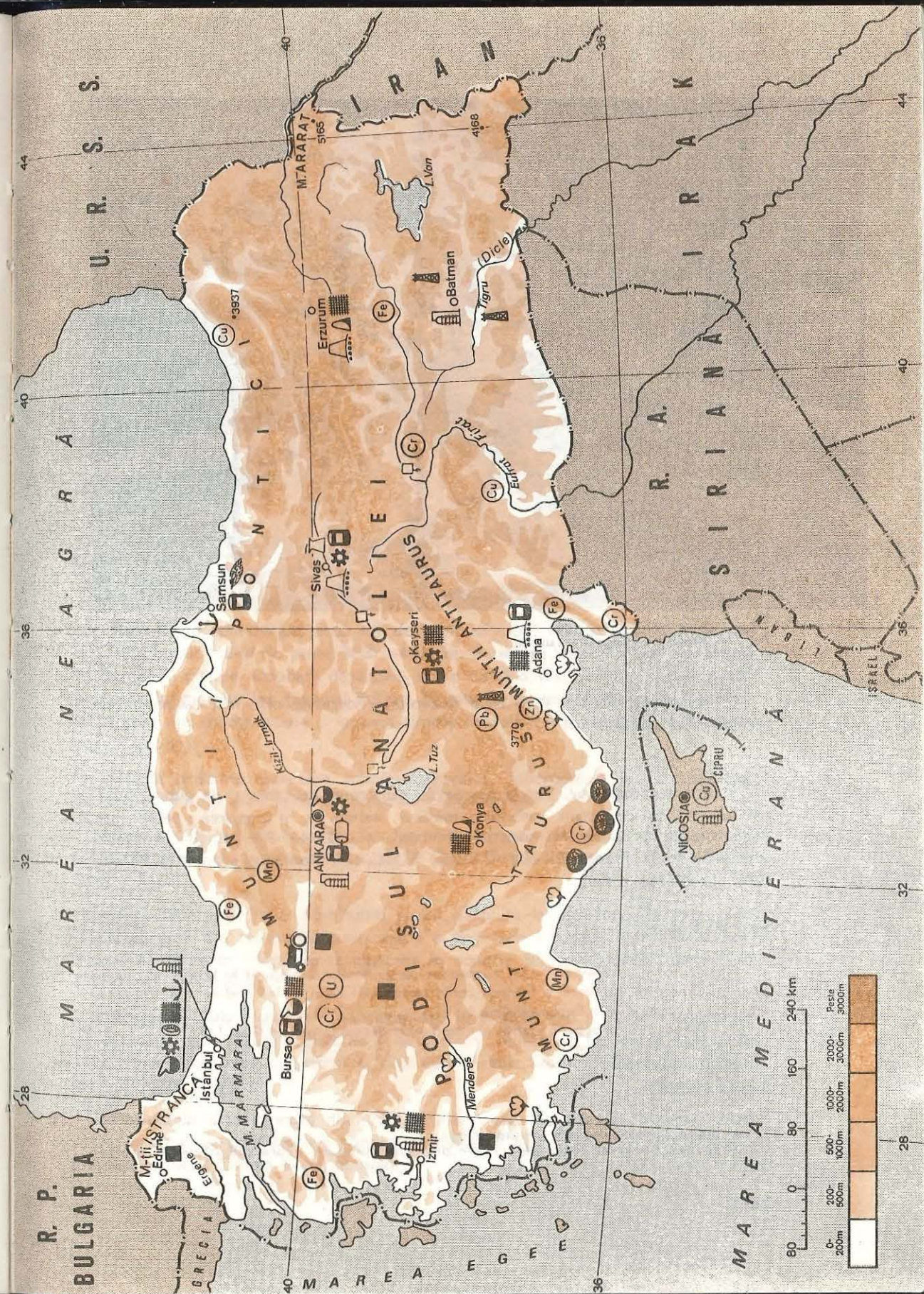
Rămîn pe primul plan tradiționalele ramuri ale industriei ușoare și de prelucrare a produselor agricole, însă multe alte ramuri se dezvoltă rapid. Este vorba de siderurgie, industria cauciucului, cimentului, asamblarea de autovehicule, avioane, mașini-unelte ușoare, produse chimice industriale și sticlă.

Deși bogată în resurse minerale, industria sa minieră este puțin dezvoltată. Dintre minereuri, Turcia extrage în cantități mai mari minereuri de fier, minereuri de crom și cupru. Produce jumătate din necesarul său de petrol brut, restul fiind importat.

Industriei de prelucrare a petrolului i se acordă o foarte mare importanță în Turcia. Rafinăriile existente produc o gamă variată de sortimente (uleiuri, petrol lampant, benzină, motorină etc.).

Căile de comunicație. Căile ferate și șoselele sînt mai dense în partea vestică a Anatóliei. Prin Turcia trece «Orient-expresul» pe principala magistrală feroviară ce leagă Europa de Asia.

Fig. 110. Turcia — Harta fizică și economică

49 mil. oi
18 mil. capre

Fig. 111. Ankara — Capitala Turciei

Transportul maritim este bine dezvoltat. Porturile cele mai de seamă ale țării sînt Istanbul și Izmir.

Comerțul exterior. Turcia **exportă** : minereuri de crom și de cupru, bumbac, textile, citrice, tutun, smochine, măsline, stafide etc. și **importă** : petrol, utilaje și mașini, produse ale industriei de consum și altele. Are relații comerciale cu R.F.G., Italia, Franța, Elveția, U.R.S.S., S.U.A., R.S. România, precum și cu alte state din Europa și Asia.

Știați că...

- alături de marele pod rutier suspendat peste Bosfor, inaugurat în 1973 ca al cincilea pod din lume prin întindere, a început construirea celui de-al doilea pod care va asigura și legăturile feroviare între Europa și Asia ?
- în producția de pepeni, stafide și nuci Turcia deține locul I pe Glob ?

Aplicații

- Indicați principalele ramuri industriale.
- Arătați pe hartă regiunile agricole principale și spuneți care sînt culturile caracteristice.

ȚĂRILE ORIENTULUI MIJLOCIU

Orientul Mijlociu cuprinde cea mai mare parte a Peninsulei Arabia și Zona Golfului Persic.

Arătați pe harta din Atlasul școlar țările Orientului Mijlociu.

Relieful preponderent este cel de *podîș deșertic*. Podîșurile sînt încadrate de *munți* cu altitudini de peste 3000—4000 m. Pe latura vestică a Golfului Persic se întinde o cîmpie nisipoasă deșertică, iar la nord o vastă *cîmpie fluvială* desfășurată în lungul rîurilor Tigru și Eufrat. Țărmurile de vest și de sud ale Peninsulei Arabia sînt mărginite de o îngustă cîmpie litorală (vezi harta din Atlasul geografic școlar).

Clima prezintă caractere tropical-deșertice, subtropicale sau continentale-secoase, în funcție de așezarea geografică și de relieful.

Apele cele mai importante sînt *Tigru* și *Eufratul*. Ele străbat fertila cîmpie a Mesopotamiei și, înainte de vărsare în Golful Persic, se unesc sub numele de *Shatt el Arab*.

Vegetația este rară, cuprinzînd specii adaptate la uscăciune. În oaze și în unele porțiuni din zonele de podîș apare o vegetație ierboasă, destul de săracăcioasă. În regiunile muntoase se dezvoltă în condiții favorabile păduri de foioase și specii mediteraneene.

Bogățiile subsolului sînt reprezentate în primul rînd prin mari zăcăminte de petrol și gaze naturale, precum și de cărbuni, minereuri feroase și neferoase. În privința rezervelor de petrol se detașează Arabia Saudită, care ocupă primul loc în lume și Kuwaitul.

Populația este formată din arabi, iranieni etc. Densitatea populației este mică, în general, ca urmare a condițiilor naturale nefavorabile, excepție făcînd zonele litorale și Cîmpia Mesopotamiei.

Pod. Arabiei,
Pod. Iran
D. Lut,
D. Rub al
Khali
M-ții
Yemenului
M-ții Hajar
C. Mesopotamiei

Principalele orașe sînt capitalele țărilor din Orientul Mijlociu.

— **Arătați pe harta pliantă capitalele țărilor din Orientul Mijlociu și notați-le în caiete.**

Economia. Țările Orientului Mijlociu sînt țări cu economie agrar-industrială, în curs de dezvoltare.

Majoritatea locuitorilor se ocupă cu agricultura, exploatarea și prelucrarea petrolului, meșteșugurile și pescuitul.

Agricultura se bazează pe cultura curmalului, bumbacului, cerealelor și cafelei. O îndeletnicire frecventă a locuitorilor este și creșterea animalelor: ovine, caprine, cabaline și cămile.

Industria are la bază marile zăcămintele de petrol a căror exploatare situează țările Orientului Mijlociu printre primele în lume în privința producției de petrol: Arabia Saudită locul III, Iran locul VIII etc. (vezi figura 80).

Marile venituri realizate din vânzarea petrolului pe piața mondială au stimulat puternic dezvoltarea economică și în special industria. Astfel, în ultimii ani s-au dezvoltat ramurile industriei constructoare de mașini, industria îngrășămintelor chimice, a materialelor de construcție, industria textilă ș.a.

Prelucrarea artizanală a produselor animaliere (pielărie, marochinărie) și producția meșteșugărească a covoarelor sînt îndeletniciri tradiționale, produsele lor fiind apreciate în toată lumea.

Transporturile sînt în general mai puțin dezvoltate. Numai două căi ferate importante asigură legătura între zona Golfului Persic și Europa. Se remarcă unele porturi specializate pentru exportul petrolului, precum și lungimea mare a conductelor de petrol care leagă centrele de extracție de porturile de la Marea Mediterană și Golful Persic.

Transportul aerian de mărfuri și persoane este mult utilizat realizîndu-se și legături cu toate colțurile lumii.

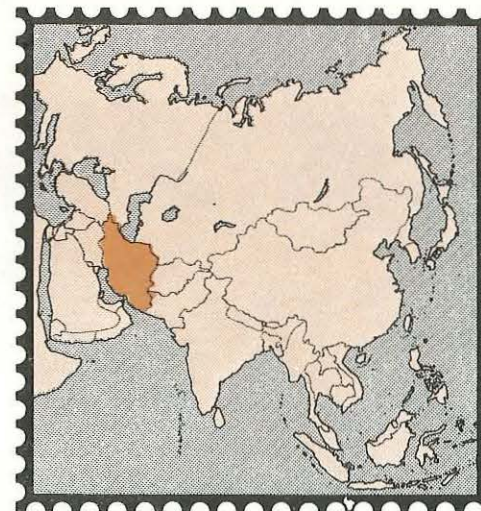
Între România și țările Orientului Mijlociu există relații de colaborare științifică și tehnică, comerciale, culturale etc.

Întrebări

- Care este specificul reliefului în țările Orientului Mijlociu ?
- Ce predomină în economie ?

Irak loc I
pe Glob
Arabia Saudită loc III
pe Glob

IRAN

Iranul este o republică islamică — așezată în sud-vestul Asiei.

— **Arătați pe hartă (fig. 113) vecinii Republicii Islamice Iran.**

Relieful Iranului este un vast podiș încadrat de munți; pe litoralul Golfului Persic este mărginit de o cîmpie litorală.

Bogățiile subsolului sînt reprezentate prin mari zăcămintele de petrol și gaze, ca și prin cărbuni, minereuri feroase și neferoase (cupru, plumb, nichel și crom).

Clima Iranului este continental-secetoasă ca urmare a paravanului de munți marginali și a așezării sale geografice. Numai pe țărmul Mării Caspice se înregistrează o climă caldă și umedă.

— **Priviți harta Iranului și spuneți în ce zonă de climă se află.**

Rețeaua hidrografică este slab reprezentată. Se întîlnesc unele lacuri sărate, dintre care unul singur este navigabil.

Populația și orașele

Locuitorii Iranului sînt urmașii vechilor perși. Alături de ei trăiesc kurzi, turkmeni, azerbaidjeni și alții.

Populația este rară. Principalele orașe sînt **Teheran**, situat în nordul țării, aproape de munții Elburs, **Abadan**, important centru petrolier, așezat pe Shat-el-Arab, **Tabriz** și **Shiraz**.

Economia

Dezvoltarea economică a Iranului se datorește în principal exploatării și prelucrării petrolului, acest stat fiind și unul dintre cei mai mari exportatori mondiali. S-a dezvoltat industria de rafinare (Abadan — cea mai mare rafinărie din lume) și petrochimia. Alte ramuri industriale sînt siderurgia, metalurgia neferoasă, construcțiile de mașini, montaj de automobile, textile, pielărie, electrotehnică, alimentară etc.

Producția meșteșugărească a covoarelor persane, veche îndeletnicire a locuitorilor, este vestită în toată lumea.

Agricultura cunoaște o creștere puternică, ca urmare a extinderii irigațiilor. Principalele culturi sînt: **grîul, orezul, sfecla de zahăr, bumbacul, curmalii, citricele**. Dintre animale se cresc îndeosebi **ovine** și **caprine**.

Pod. Iran
M-ții Elburs
M-ții Zagros

L. Urmia

4,6 mil.
locuitori

Fig. 112. Teheran — Capitala Iranului

În cadrul **transporturilor** încă rare și greoaie, se distinge calea ferată trans-iraniană, Teheran-Abadan.

Pe țărmul Golfului Persic și la Marea Caspică s-au dezvoltat câteva porturi pentru exportul petrolului (Khark Terminal).

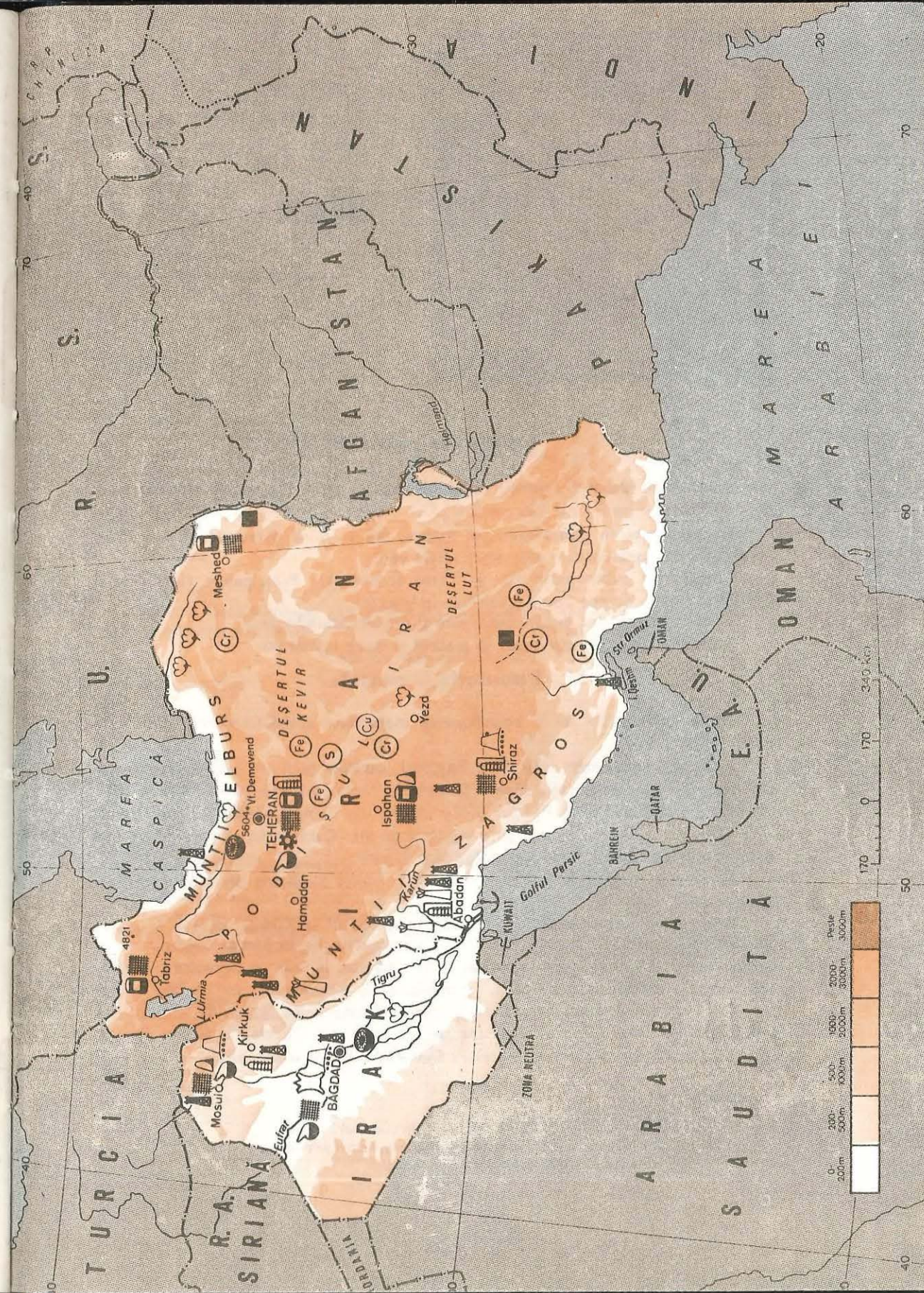
Exportă petrol și produse petroliere; **importă** mașini, utilaje și echipament industrial, bunuri de consum, produse alimentare, produse chimice. Principalii parteneri la export sînt Japonia, R.F.G., Marea Britanie, Olanda etc., iar la import R.F.G., S.U.A., Japonia.

Între țara noastră și Iran există bune relații de colaborare. Exportăm mașini și instalații industriale și importăm petrol și alte produse.

Întrebări

- Ce știți despre relieful Iranului ?
- Ce climă are Iranul ? Din ce cauză ?
- Ce predomină în economia Iranului ?

Fig. 113. Iran, Irak — Harta fizică și economică. Ce bogății predomină în aceste state? ➤

IRAK

Condițiile naturale

Irakul este situat în nordul Golfului Persic, pe locul vechii Mesopotamii.

— **Arătați pe figura 113 vecinii țării.**

Relieful este în general un șes mănos, dar în nord pătrunde un fragment muntos iar în nord-vest un colț din podișul vecin.

Clima este subtropicală, cu ariditate accentuată. Principalele **rîuri** (Tigrul și Eufrat) dispun de ape bogate, folosite în irigații.

În munți iarna sînt geruri puternice și ninsori abundente.

Subsolul Irakului este bogat în **petrol** și **gaze naturale**.

Populația și orașele

Irakul este locuit de o populație în majoritate arabă (irakieni) alături de care trăiesc și kurzi.

Cele mai însemnate orașe sînt **Bagdad**, capitala țării — vechi oraș comercial cunoscut din antichitate, **Mosul** și **Kirkuk**, centre ale industriei petroliere.

Economia Irakului. Pe teritoriile irigate din Cîmpia Mesopotamiei se cultivă grâu, orz, ovăz, bumbac, tutun și vița de vie. Caracteristică este și cultura palmierului de curmal. Se cresc oi, capre și cămile.

Principală bogăție o constituie petrolul, Irakul fiind una din marile producătoare ale lumii.

Petrolul se exploatează în două regiuni: Mosul și Kirkuk situate în nord. De aici este transportat prin conducte în porturile de la Marea Mediterană și Golful Persic, de unde este **exportat** în străinătate. În Irak se dezvoltă și industria textilă, rafinarea petrolului, alimentară, a cimentului, în orașele mari.

Cea mai importantă arteră de **comunicații** este calea ferată de importanță internațională Mosul-Basra, care unește Europa, prin Turcia, cu Golful Persic. Tigrlul și Eufratul, care se unesc în Shat-el-Arab, sînt navigabile.

Întrebări

- Ce rol joacă apele curgătoare în economia Irakului ?
- Unde sînt localizate cele mai importante exploatare petroliere ?
- Ce importanță prezintă calea ferată irakiană ?

Tabel recapitulativ

EUROPA

Anexa 1

I. Europa Sudică¹

Nr. crt.	Țara	Suprafața în mii km ²	Populația în milioane locuitori	Densitatea loc./km ²	Capitala
1	2	3	4	5	6
1	Republica Populară Bulgaria	110,9	8,9	80	Sofia
2	Republica Socialistă Federativă Iugoslavia	255,8	22,6	89	Belgrad
3	Republica Populară Socialistă Albania	28,7	2,8	99	Tirana
4	Republica Elenă (Grecia)	131,9	9,8	74	Atena
5	Italia	301,2	56,7	188	Roma
6	Spania	505,0	38	75	Madrid
7	Portugalia	92	10	109	Lisabona
8	Malta	0,316	0,36	1 139	Valletta

¹ Inclusiv: Turcia Europeană 23,6 mii km² și 3,5 mil. locuitori, Andorra, San Marino, Vatican și Cipru: 9,2 mii km² și 6,22 mil. loc.

II. Europa Apuseană (Oceanică)

9	Marea Britanie	244,0	56	231	Londra
10	Franța	547,0	54	99	Paris
11	Belgia	30,5	9,8	323	Bruxelles
12	Olanda	41,2	14,3	350	Amsterdam
13	Luxemburg	2,6	0,36	138	Luxembourg
14	Irlanda (Eire)	70,3	3,5	50	Dublin
15	Monaco	0,0015	0,03	17 450	Monaco

III. Europa Centrală

16	Republica Socialistă România	237,5	22,4	95	București
17	Republica Populară Polonă	312,7	36,2	116	Varșovia
18	Republica Democrată Germană	108,2	16,7	154	Berlin
19	Republica Socialistă Cehoslovacă	127,9	15,4	120	Praga
20	Republica Populară Ungară	93,0	10,7	115	Budapesta
21	Republica Federală Germania	248,0	59,8	241	Bonn
22	Elveția	41,3	6,3	154	Berna
23	Austria	83,8	7,6	90	Viena
24	Liechtenstein	0,157	0,03	166	Vaduz

IV. Europa Nordică

25	Islanda	103,0	0,24	2	Reykjavik
26	Danemarca	43,0	5,1	119	Copenhaga
27	Norvegia	324,2	4,1	13	Oslo
28	Suedia	449,8	8,33	19	Stockholm
29	Finlanda	337,0	4,8	14	Helsinki

Tabel recapitulativ

EUROPA

Anexa 1

I. Europa Sudică¹

Nr. crt.	Țara	Suprafața în mii km ²	Populația în milioane locuitori	Densitatea loc./km ²	Capitala
1	2	3	4	5	6
1	Republica Populară Bulgaria	110,9	9,9	81	Sofia
2	Republica Socialistă Federativă Iugoslavia	255,8	23,1	90	Belgrad
3	Republica Populară Socialistă Albania	28,7	3	103	Tirana
4	Republica Elenă (Grecia)	131,9	9,9	75	Atena
5	Italia	301,2	57	190	Roma
6	Spania	505,0	38,6	76	Madrid
7	Portugalia	92	10,2	111	Lisabona
8	Malta	0,316	0,38	1 203	Valletta

¹ Inclusiv: Turcia Europeană 23,6 mii km² și peste 3,5 mil. locuitori, Andorra, San Marino, Vatican și Cipru.

II. Europa Apuseană (Oceanică)

9	Marea Britanie	244,0	56	231	Londra
10	Franța	547,0	55	101	Paris
11	Belgia	30,5	9,8	323	Bruxelles
12	Olanda	41,2	14,5	355	Amsterdam
13	Luxemburg	2,6	0,37	143	Luxembourg
14	Irlanda (Eire)	70,3	3,5	51	Dublin
15	Monaco	0,0015	0,03	18 121	Monaco

III. Europa Centrală

16	Republica Socialistă România	237,5	23,0	97	București
17	Republica Populară Polonă	312,7	37,2	116	Varșovia
18	Republica Democrată Germană	108,2	16,7	154	Berlin
19	Republica Socialistă Cehoslovacă	127,9	15,5	121	Praga
20	Republica Populară Ungară	93,0	10,7	114	Budapesta
21	Republica Federală Germania	248,0	59,3	239	Bonn
22	Elveția	41,3	6,4	156	Berna
23	Austria	83,8	7,6	90	Viena
24	Liechtenstein	0,157	0,03	191	Vaduz

IV. Europa Nordică

25	Islanda	103,0	0,24	2	Reykjavik
26	Danemarca	43,0	5,1	119	Copenhaga
27	Norvegia	324,2	4,1	13	Oslo
28	Suedia	449,8	8,35	19	Stockholm
29	Finlanda	337,0	4,9	14	Helsinki

V. Europa Răsăriteană și partea asiatică a U.R.S.S.

30	U.R.S.S.	22 400,0	287	12	Moscova
----	----------	----------	-----	----	---------

ASIA
I. ASIA de Est¹

Anexa 2

1	Republica Populară Chineză	9 597	1072	112	Beijing
2	Republica Populară Mongolă	1 565,0	2,0	1	Ulan Bator
3	R.P.D. Coreeană	1 20,5	19,9	165	Phenian
4	Coreea de Sud	98,5	41,2	418	Seul
5	Japonia	370,0	120,7	320	Tokio

¹ Inclusiv: Macao (port) 16 km², circa 390 000 locuitori, cu aproximativ 24 375 loc./km² și Hongkong 1 045 km², 5,42 mil. loc. cu dens. 5 187 loc./km²

II. Asia de Sud-Est

6	Republica Socialistă Vietnam	332,5	58,6	177	Hanoi
7	Republica Democratică Populară Laos	236,8	4	17	Vientiane
8	Kampuchia Democratică	181,0	7	39	Pnom Penh
9	Thailanda	514,0	51,3	100	Bangkok
10	Birmania	678,0	58	56	Rangoon
11	Federația Malayezia	333	15,1	46	Kuala Lumpur
12	Singapore	0,581	2,6	4 406	Singapore
13	Indonezia	1 900,0	163	86	Jakarta
14	Filipine	300,0	54,4	180	Manila
15	Brunei	5,765	0,2	38	Bandar Seri Begawan

III. Asia de Sud

16	India	3 280,4	751	228	New Delhi
17	Pakistan	804,0	96,1	121	Islamabad
18	Afganistan	647,5	18,1	28	Kabul
19	R.P. Bangladesh	143,0	98,6	685	Dhaka
20	Sri Lanka	65,6	15,8	241	Colombo
21	Nepal	140,8	15,6	118	Kathmandu
22	Bhutan	47,0	1,4	30	Punakha
23	Maldiva	0,3	0,17	570	Malé

IV. Asia de Sud-Vest

24	Turcia	780,6	49	63	Ankara
25	R.A. Siriană	185,2	10,2	55	Damasc
26	Liban	10,4	2,6	254	Beirut
27	Iordania	97,8	3,4	35	Amman
28	Israel	20,7	4,2	204	Tel Aviv
29	Irak	434,9	15,4	35	Bagdad
30	Arabia Saudită	2 149,7	11	5	Ar Riyadh
31	Iran	1 648,0	44,2	27	Teheran
32	R.A. Yemen	195,0	6,7	34	Sanaa
33	R.D.P. Yemen	287,7	2,3	7	Aden
34	Kuwait	17,8	1,7	96	El Kuwait
35	Oman	215,5	1,2	6	Mascat
36	Emiratele Arabe Unite	83,6	1,3	15	Abu Dhabi
37	Qatar	22,0	0,29	26	Doha
38	Bahrain	0,6	0,42	675	Manama

V. Europa Răsăriteană și partea asiatică a U.R.S.S.

30	U.R.S.S.	22 400,0	270	12	Moscova
----	----------	----------	-----	----	---------

ASIA

Anexa 2

I. Asia de Est¹

1	Republica Populară Chineză	9 597	1031	108	Beijing
2	Republica Populară Mongolă	1 565,0	1,7	1	Ulan Bator
3	R.P.D. Coreeană	120,5	18,7	156	Phenian
4	Coreea de Sud	98,5	39,3	399	Seul
5	Japonia	370,0	118,4	314	Tokio

¹ Inclusive: Macao (port) 16 km², circa 350 000 locuitori, cu aproximativ 21 859 loc./km² și Hong Kong 1 045 km², 5,23 mil. loc. cu dens. 5 008 loc./km²

II. Asia de Sud-Est

6	Republica Socialistă Vietnam	332,5	56	170	Hanoi
7	Republica Populară Democrată Laos	236,8	4,1	17	Vientiane
8	Kampuchea Democrată	181,0	6,6	37	Pnom Penh
9	Thailanda	514,0	48,5	94	Bangkok
10	Birmania	678,0	56	53	Rangoon
11	Federația Malayezia	333	14,5	44	Kuala Lumpur
12	Singapore	0,581	2,5	4254	Singapore
13	Indonezia	1 900,0	156,6	82	Jakarta
14	Filipine	300,0	50,7	169	Manila
15	Brunei	5,765	0,2	35	Bandar Seri Begawan

III. Asia de Sud

16	India	3 280,4	717,8	218	New Delhi
17	Pakistan	804,0	87,1	109	Islamabad
18	Afganistan	647,5	16,8	26	Kabul
19	R.P. Bangladesh	143,0	92,6	643	Dhaka
20	Sri Lanka	65,6	15,2	232	Colombo
21	Nepal	140,8	15,4	109	Kathmandu
22	Bhutan	47,0	1,3	28	Punakha
23	Maldiva	0,3	0,16	531	Malé

IV. Asia de Sud-Vest

24	Turcia	780,6	46,3	59	Ankara
25	R.A. Siriană	185,2	9,6	52	Damasc
26	Liban	10,4	2,6	254	Beirut
27	Iordania	97,8	3,1	32	Amman
28	Israel	20,7	4,02	194	Tel Aviv
29	Irak	434,9	14,1	33	Bagdad
30	Arabia Saudită	2 149,7	10	5	Ar Riyadh
31	Iran	1 648,0	40,2	24	Teheran
32	R.A. Yemen	195,0	6,09	31	Sanaa
33	R.D.P. Yemen	287,7	2,09	6	Aden
34	Kuwait	17,8	1,56	88	El Kuwait
35	Oman	215,5	1,08	5	Mascot
36	Emiratele Arabe Unite	83,6	1,1	14	Abu Dhabi
37	Qatar	22,0	0,27	25	Doha
38	Bahrein	0,6	0,37	595	Manama

CUPRINS

EUROPA

Privire generală	6	Norvegia	123
Așezare, margini și țărmuri	6	Suedia	127
Relieful	8		
Clima Europei	11	Europa Răsăriteană și partea asiatică a U.R.S.S.	
Apele	12	Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste	130
Flora și fauna	12		
Populația, statele și regiunile geografice ale Europei	14	ASIA	
Harta politică a Europei	16	Întindere, așezare, margini	141
Europa Sudică sau Mediteraneană		Țărmurile	141
Republica Populară Bulgaria	20	Relieful Asiei	143
Republica Socialistă Federativă Iugoslavia	24	Clima Asiei	144
Republica Populară Socialistă Albania	29	Apele Asiei	145
Republica Elenă (Grecia)	31	Vegetația și animalele Asiei	146
Italia	35	Populația și harta politică a Asiei	149
Spania	42		
Portugalia	47	Asia de Est	
Europa Apuseană sau Oceanică		Republica Populară Chineză	153
Marea Britanie	51	Republica Populară Mongolă	162
Irlanda	59	Coreea	166
Franța	60	Japonia	170
Belgia, Luxemburg	70		
Olanda	74	Regiunea Asia de Sud-Est	
Europa Centrală		Republica Socialistă Vietnam	178
Republica Democrată Germană	78	Indonezia	180
Republica Federală Germania	83	Asia de Sud	
Elveția	90	India	185
Austria	95	Alte state din Asia de Sud	190
Republica Populară Ungară	99	Asia de Sud-Vest	
Republica Socialistă Cehoslovacă	104	Țările Orientului Apropiat	194
Republica Populară Polonă	110	Turcia	196
Europa Nordică		Țările Orientului Mijlociu	201
Danemarca	116	Iran	203
Islanda	119	Irak	206
Finlanda	121	Anexa 1	207
		Anexa 2	208

Nr. colilor de tipar: 13
Bun de tipar: 15.X.1985

Com. nr. 50441/32060
Combinatul poligrafic
„CASA ȘCÎNTEII”
București — R.S.R.